

WITNESS

WITNESS

OSMANLI TÜRKÇESİ

10

DERS KİTABI

YAZARLAR

Ercan DEMİR
Vildan KAYA ERBATUR

DEVLET KİTAPLARI
BİRİNCİ BASKI

....., 2012

İÇİNDEKİLER

ORGANİZASYON ŞEMASI.....	8
--------------------------	---

1. ÜNİTE

OSMANLI TÜRKÇESİNE GİRİŞ	11
--------------------------------	----

1. Osmanlı Türkçesinin Özellikleri	12
2. Osmanlı Türkçesi Bilmenin Önemi	12
Ölçme ve Değerlendirme Soruları	15
Proje.....	16

2. ÜNİTE

OSMANLI TÜRKÇESİ ALFABESİ VE ÖZELLİKLERİ	18
--	----

1. Osmanlı Türkçesi Alfabesi	19
2. Osmanlı Türkçesi Alfabesinde Harflerin Bitişme Özellikleri ve Bitişme Sırasında Aldığı Şekiller	19
Ölçme ve Değerlendirme Soruları	35
Performans Görevi	36
OKUMA METİNLERİ	38

3. ÜNİTE

OSMANLI TÜRKÇESİNİN ÖZELLİKLERİ	51
---------------------------------------	----

1. Türkçe Kelimelerin Özellikleri	52
2. Türkçe Eklerin Özellikleri	52
3. Türkçe Kalıplaşmış Kelimeler	52
Ölçme ve Değerlendirme Soruları	64
Performans Görevi	65
OKUMA METİNLERİ	67

4. ÜNİTE

OSMANLI TÜRKÇESİNDE YABANCI KÖKENLİ KELİMELERİN KULLANIMI	72
--	----

1. Farsça Unsurlar	73
a. Farsça Kelimeler.....	73
b. Farsça Sayılar ve Gün Adları	73
2. Arapça Unsurlar	73
a. Arapça Kelimeler	73
b. Arapça Ay Adları ve Takvim Bilgisi	73
Ölçme ve Değerlendirme Soruları	85

1. EK

Grup Değerlendirme Formu.....	86
-------------------------------	----

2. EK

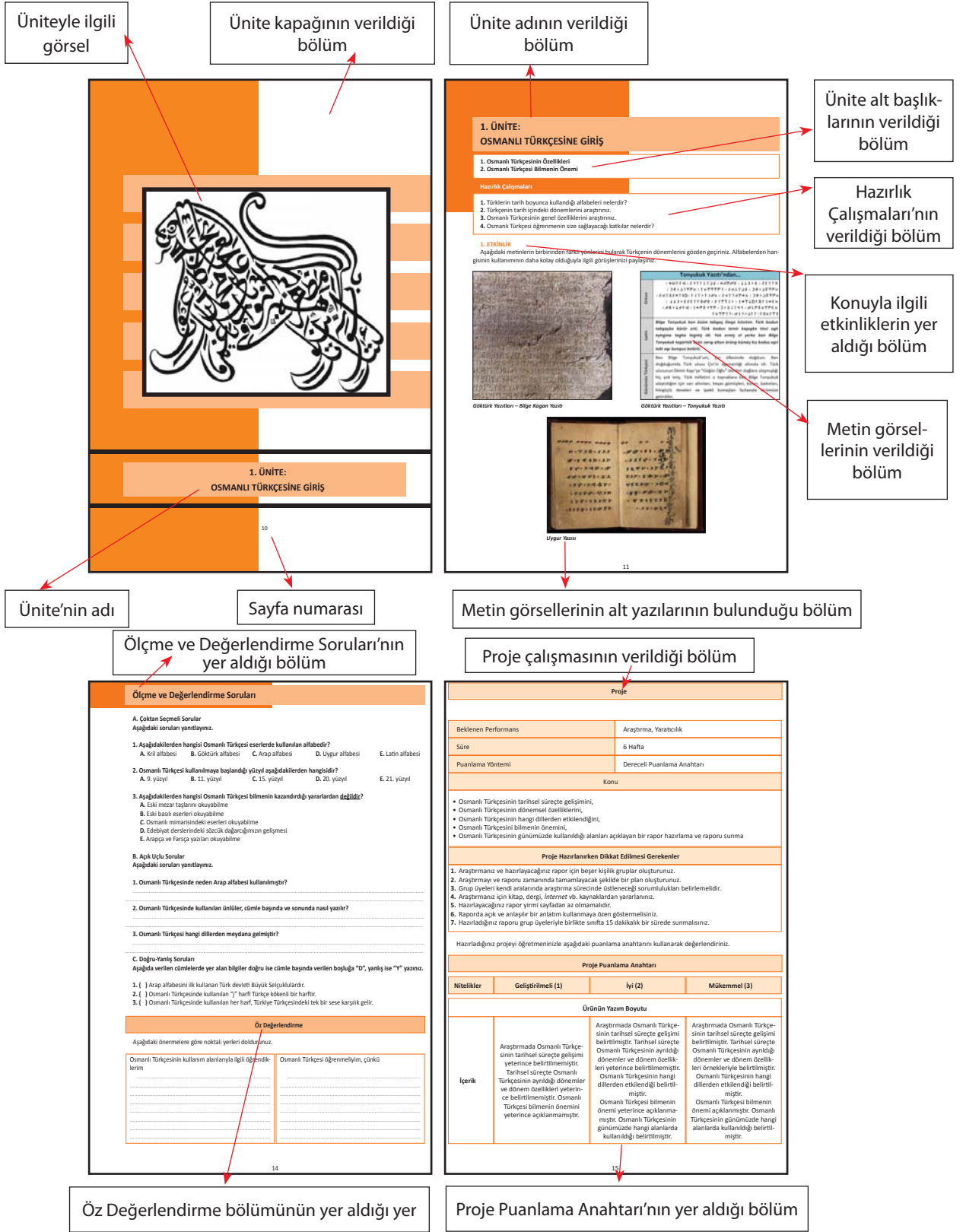
Öz Değerlendirme Formu	87
------------------------------	----

KISALTMALAR DİZİNİZ	88
---------------------------	----

SÖZLÜK	88
--------------	----

KAYNAKÇA	99
----------------	----

ORGANİZASYON ŞEMASI

Okuma metinlerinin ve şiirlerin numara-
larının verildiği bölüm

Şiirlerin verildiği bölüm

Okuma metinlerinin listelendiği
bölüm

40

ارنگینده بهار

موسم ایی کاتبات ایی بیدی،
یلدیزلر او یانده، بز بو یانده،
خولیا کی خوش زمانده
ساندم که کوزلنلک جهانده
بر سلطانک کوزلنلکید.

استانولک اوله در بهاری،
بر عشق اول ویردی آشنای،
آبرجه خیال ایچنده فالاندى،
طنسجه ارنگینده آرتیق.
کوزم فلک اوله بر بهاری.

جانان آرمزده بر آذکدی،
شیرین گهی حسن وانه عوان
بر ساحله هم شرفدی، هم شان،
پالاندهی حافظه مدده هر آن
بر شعرى خاطراتان فاندیدی.

دوغمشدی ایچنده تا دریندن
یلدیزلری ملوی بر سمانک.
خطیله عراب ایدم آذکک،
حالا متحیل صدآکک
کوکشمده فالان عکسلرئندن.

بهي کمال

94

İÇİNDEKİLER

صحنه	اثر (مؤلف)	صحنه	اثر (مؤلف)
71	۲۰. مهلقا سلطان (بهي کمال)	4	۱. پنه انجیلی قافان (عمر سيقالدين)
72	۲۱. بوز ایشک (رفیق خالده)	14	۲. بوز ایشک (رفیق خالده)
73	۲۲. آلا کیتک (ضیا کوک آلی)	19	۳. «پیشل کچه» دن (رشاد توری)
75	۲۳. آتیه م ایچون (احمد حمدي)	26	۴. آه فلک حکایه سی (خالده ادیب)
76	۲۴. خان دیوولری (فاروق نافله)	31	۵. غمسترک اولومی (رشاد توری)
79	۲۵. اوچلک توشار (رضا توفیق)	35	۶. آسکی رمضانلری یاد (رفیق خالده)
80	۲۶. چوپان چشمه سی (فاروق نافله)	39	۷. ایگیکی سندیل (سعید قالی)
81	۲۷. قار موسیقیلری (بهي کمال)	45	۸. بر فلوق و انسانلر (خلدون طاک آژ)
82	۲۸. غریب (فاروق نافله)	50	۹. «معمور (سعید قالی)
84	۲۹. خسته (همد عاکف)	53	۱۰. «کینکیرلر که سی» دن (رشاد توری)
86	۳۰. پاک حزن بر مولد کچه سی (همد عاکف)	55	۱۱. «کینکیرلر دیکلری» دن (رفیق خالده)
87	۳۱. کوزلرک (رضا توفیق)	56	۱۲. پاتار اوله ... (احمد راسم)
88	۳۲. فرطیا و قار (اورجان سیفی)	58	۱۳. ارتلرک باغندن (عقوب قدری)
90	۳۳. بر کچه (همد عاکف)	60	۱۴. آروزی (مفتی اوفلی حکمت)
91	۳۴. آتوز بش باش شعرى (جاده صدقی طارانی)	64	۱۵. سس (بهي کمال)
92	۳۵. حکایه (جاده کوله لی)	65	۱۶. کیت بهار (خلده نصرت)
93	۳۶. سه زه ناد (احمد عجب درانی)	66	۱۷. فاندیرم (غیب فاضل)
94	۳۷. زرده سک (احمد قسی نه جه ر)	68	۱۸. یوخی (فاروق نافله)
95	۳۸. عطری (بهي کمال)	69	۱۹. آرمود غمستر کمال الدین کامی)
96	۳۹. ارنگینده بهار (بهي کمال)	70	۲۰. بر یوخی به (همد الدین خلیل)

2

Okuma Metinleri'nin verildiği
bölüm

Kısaltmalar Dizini

Sözlük

2

بوز ایشک

ایرسلندن صو طاشیان چوچوقلر داغ بیلنده بر اختیار آدماسک یاندیغی خبر ویردیر. بر بوز ایشک ده، باشی بوش اوزلرده دولاشیوردی. جسمن خوجا «بازوب باقا» دیدی. اقشام یالندی. ایکی ده زه ناک بیلشده کی بو باتاق، چوقور، صینمال اراضی به چه لیکلرئندن قالفان قوقول، آغیر بر دومان یاییلیور؛ کوده لری یاریلمش، یانغش، بیش اون یاشلی، حانسز سؤکود آرقاسنده کوشش، بولاتیق بر ایشیق اوزته رق آرقارک دورغون صولریق بر بر پالانیوردی. بو ایدنلق پارچه لر، کول رنگلی رطوبتلی اویا اورناسنده بزلوطلو بر کیزکک یاریقلرینه بکپیور، باولاش باولاش بولانیور، سونیور، اورتولویوردی. اوچ کونلو، عارینه لی، اوچورملی بر پاتقه دن آغیر آغیر بر بری آرقاسندن چیلیرلردی؛ ایچلرئندن بری صافاغللی بر ات کچی، فنا فنا اگتسورویوردی. اولا بوز مرکزی کوردیلر. فوندالرک اورناسنده، تزلو طولورقلی بر بر بولش، غالیبا بر چوق

14

KISALTMA LAR DIZINI

A.	Arapça
F.	Farsça
A.-F.	Arapça ve Farsça birleşik sözlük
F.-A.	Farsça ve Arapça birleşik sözlük

SÖZLÜK

A		
âcizâne (A.-F.) [عاجزان]	acizce, alçakgönüllüce.	
âfet (A.) [آفت]	afet, bela, felaket, güzel sevgili.	
ahvâl (A.) [احوال]	haller, durumlar.	
akvâm (A.) [اقوام]	kavimler.	
amâk (A.) [اعمال]	umkunc c. derimlikler.	
âmîze (F.) [آمیز]	karışık, karışmış, mahlul.	
andelib (A.) [عنادلب]	bülbül.	
âtfet (A.) [عاطفت]	şefkat gösterme.	
âti (A.) [آتی]	gelecek.	
avdet (A.) [عودت]	geri dönüş.	
B		
bahâ (F.) [با]	değer, kıymet.	
bakıyye (A.) [بقیه]	geriye kalan, bakiye.	
bârid (A.) [بار]	soğuk.	
bed (F.) [بد]	kötü.	
bedhâh (F.) [بدخواه]	birinin kötülüğünü isteyen, kötü niyetli.	
bedî' (A.) [بدیع]	güzel, yepyeni.	
belîğ (A.) [بلوغ]	fâşih konuşan, fâşih, düzgün.	
bezm (F.) [بزم]	eglence meclisi, içki meclisi.	
bigâne (F.) [بیگانه]	yabancı.	
bî-kes (F.) [بیکی]	kimsesiz.	
bilîil (A.) [بالفعل]	gerçekten, yapıarak, katılarak, bizzat.	
bîilistîade (A.) [بیاستیاده]	yaratılarak, istifade ederek.	
bitâb (F.-A.) [بیتاب]	yorgun, takatiz.	

87

1. ÜNİTE

OSMANLI TÜRKÇESİNE GİRİŞ

OSMANLI TÜRKÇESİNE GİRİŞ

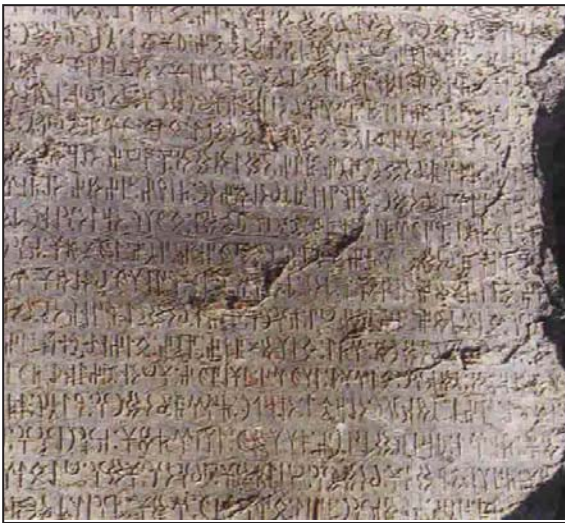
1. Osmanlı Türkçesinin Özellikleri
2. Osmanlı Türkçesi Bilmenin Önemi

Hazırlık Çalışmaları

1. Türklerin tarih boyunca kullandığı alfabeleri araştırınız.
2. Türkçenin tarihî dönemlerini araştırınız.
3. Osmanlı Türkçesinin genel özelliklerini araştırınız.
4. Osmanlı Türkçesi öğrenmenin size sağlayacağı katkılar nelerdir?

1. ETKİNLİK

Aşağıdaki metinlerin birbirinden farklı yönlerini bularak Türkçenin dönemlerini gözden geçiriniz. Alfabelerden hangisinin kullanımının daha kolay olduğuyla ilgili görüşlerinizi paylaşınız.

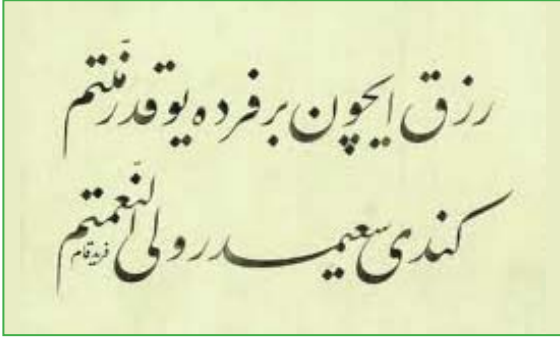
Göktürk Yazıtları – Bilge Kagan Yazıtı

[illegible]

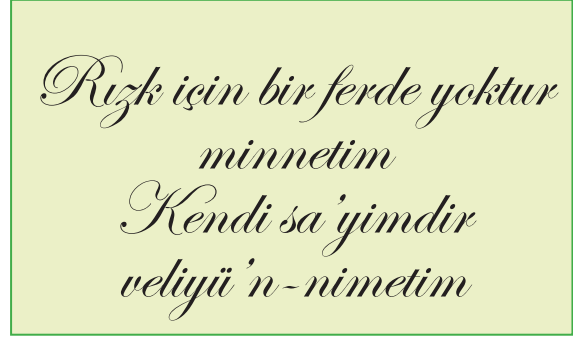
Göktürk Yazıtları – Tonyukuk Yazıtı

Uygur Yazısı

Osmanlı Türkçesi – Arap alfabesi

Günümüz Türkçesi – Latin alfabesi

2. ETKİNLİK

Tarih derslerinizde öğrendiğiniz bilgiler ışığında Osmanlı Türkçesinin oluşum ve gelişimini etkileyen olayları gözden geçirerek Türk dili içindeki yerini belirleyiniz. Osmanlı Türkçesinin gerek alfabe gerekse kullanım olarak neden Arapça ve Farsçadan farklı olduğunu belirtiniz.

3. ETKİNLİK

Osmanlı Türkçesi, üniversitelerin hangi bölümlerinde kullanılmaktadır? Kullanılma nedenlerini tartışınız.

4. ETKİNLİK

Aşağıdaki fotoğrafta gördüğünüz eserde yazılanları okuyup anlayabilir misiniz? Gezip gördüğünüz yerlerdeki eserleri okuyabilmenin sizi ve çevrenizdekileri nasıl etkileyeceğini tartışınız.

El yazması eser

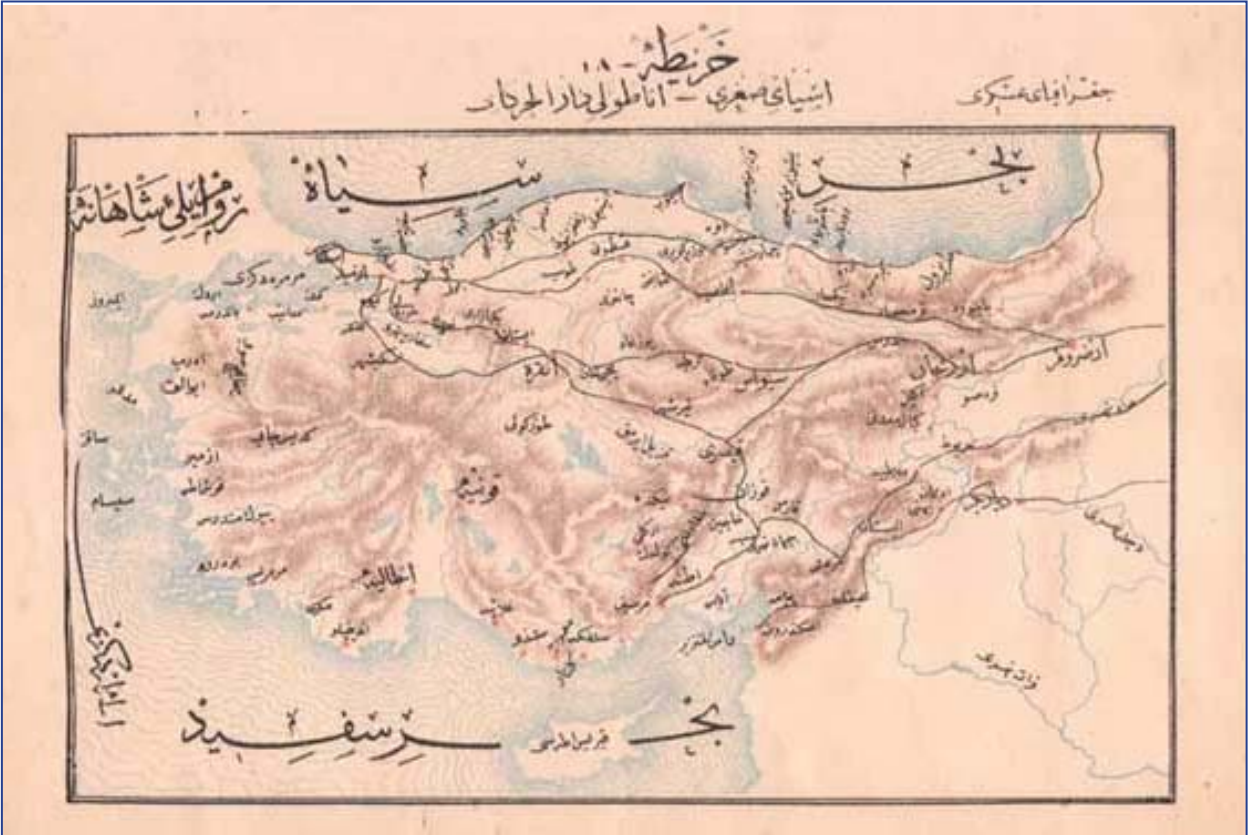

Mezar taşları

5. ETKİNLİK

Osmanlı Türkçesiyle yazılmış metin ya da fotoğrafları sınıfa getirerek arkadaşlarınızla paylaşınız. Bu tür metinlerin nerede bulunabileceğini sınıf ortamında tartışınız.

Ölçme ve Değerlendirme Soruları

A. Çoktan Seçmeli Sorular

Aşağıdaki soruları yanıtlayınız.

1. Aşağıdakilerden hangisi Osmanlı Türkçesi eserlerde kullanılan alfabedir?

- A. Kril alfabesi B. Göktürk alfabesi C. Arap alfabesi D. Uygur alfabesi E. Latin alfabesi

2. Osmanlı Türkçesinin kullanılmaya başlandığı yüzyıl aşağıdakilerden hangisidir?

- A. 9. yüzyıl B. 11. yüzyıl C. 15. yüzyıl D. 20. yüzyıl E. 21. yüzyıl

3. Aşağıdakilerden hangisi Osmanlı Türkçesi bilmenin kazandırdığı yararlardan değildir?

- A. Eski mezar taşlarını okuyabilme
B. Eski basılı eserleri okuyabilme
C. Osmanlı mimarisindeki eserleri okuyabilme
D. Edebiyat derslerindeki sözcük dağarcığımızın gelişmesi
E. Arapça ve Farsça yazıları okuyabilme

B. Açık Uçlu Sorular

Aşağıdaki soruları yanıtlayınız.

1. Osmanlı Türkçesinde neden Arap alfabesi kullanılmıştır?

.....

2. Osmanlı Türkçesinde kullanılan ünlüler, cümle başında ve sonunda nasıl yazılır?

.....

3. Osmanlı Türkçesi hangi dillerden meydana gelmiştir?

.....

C. Doğru-Yanlış Soruları

Aşağıda verilen cümlelerde yer alan bilgiler doğru ise cümle başında verilen boşluğa “D”, yanlış ise “Y” yazınız.

1. () Arap alfabesini ilk kullanan Türk devleti Büyük Selçuklulardır.
2. () Osmanlı Türkçesinde kullanılan “j” harfi Türkçe kökenli bir harftir.
3. () Osmanlı Türkçesinde kullanılan her harf, Türkiye Türkçesindeki tek bir sese karşılık gelir.

Öz Değerlendirme

Aşağıdaki önermelere göre noktalı yerleri doldurunuz.

Osmanlı Türkçesinin kullanım alanlarıyla ilgili öğrendiklerim

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

Osmanlı Türkçesi öğrenmeliyim çünkü

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

Proje

Beklenen Performans	Araştırma, Yaratıcılık
Süre	6 Hafta
Puanlama Yöntemi	Dereceli Puanlama Anahtarı

Konu
- Osmanlı Türkçesinin tarihsel süreçte gelişimini, - Osmanlı Türkçesinin dönemsel özelliklerini, - Osmanlı Türkçesinin hangi dillerden etkilendiğini, - Osmanlı Türkçesini bilmenin önemini, - Osmanlı Türkçesinin günümüzde kullanıldığı alanları açıklayan bir rapor hazırlama ve raporu sunma

Proje Hazırlanırken Dikkat Edilmesi Gerekenler
- Araştırmamız ve hazırlayacağınız rapor için beşer kişilik gruplar oluşturunuz. - Araştırmayı ve raporu zamanında tamamlayacak şekilde bir plan oluşturunuz. - Grup üyeleri kendi aralarında araştırma sürecinde üstleneceği sorumlulukları belirlemelidir. - Araştırmamız için kitap, dergi, <i>İnternet</i> vb. kaynaklardan yararlanınız. - Hazırlayacağınız rapor yirmi sayfadan az olmamalıdır. - Raporda açık ve anlaşılır bir anlatım kullanmaya özen göstermelisiniz. - Hazırladığınız raporu grup üyeleriyle birlikte sınıfta 15 dakikalık bir sürede sunmalısınız.

Hazırladığınız projeyi öğretmeninizle aşağıdaki puanlama anahtarını kullanarak değerlendiriniz.

Proje Puanlama Anahtarı

Nitelikler	Geliştirilmeli (1)	İyi (2)	Mükemmel (3)
------------	--------------------	---------	--------------

Ürünün Yazım Boyutu			
İçerik	Araştırmada Osmanlı Türkçesinin tarihsel süreçte gelişimi yeterince belirtilmemiştir. Tarihsel süreçte Osmanlı Türkçesinin ayrıldığı dönemler ve dönem özellikleri yeterince belirtilmemiştir. Osmanlı Türkçesi bilmenin önemini yeterince açıklanmamıştır.	Araştırmada Osmanlı Türkçesinin tarihsel süreçte gelişimi belirtilmiştir. Tarihsel süreçte Osmanlı Türkçesinin ayrıldığı dönemler ve dönem özellikleri yeterince belirtilmemiştir. Osmanlı Türkçesinin hangi dillerden etkilendiği belirtilmiştir. Osmanlı Türkçesini bilmenin önemi yeterince açıklanmamıştır. Osmanlı Türkçesinin günümüzde hangi alanlarda kullanıldığı belirtilmiştir.	Araştırmada Osmanlı Türkçesinin tarihsel süreçte gelişimi belirtilmiştir. Tarihsel süreçte Osmanlı Türkçesinin ayrıldığı dönemler ve dönem özellikleri örnekleriyle belirtilmiştir. Osmanlı Türkçesinin hangi dillerden etkilendiği belirtilmiştir. Osmanlı Türkçesi bilmenin önemi açıklanmıştır. Osmanlı Türkçesinin günümüzde hangi alanlarda kullanıldığı belirtilmiştir.

Anlatım	Raporda yer alması gereken konularla ilgili verilen bilgilerin anlaşılabilirlik sorunu vardır. Konuların aktarımında akıcılık yoktur. Kurulan cümleler özenle seçilmemiştir.	Raporda yer alması gereken konularla ilgili anlaşılır bilgiler verilmiştir. Konuların aktarımında akıcılık yoktur. Kurulan cümleler özenle seçilmemiştir. Verilen örnekler çarpıcı ve akılda kalıcıdır. Konuyu örneklendirecek fotoğraf vb. yer verilmiştir.	Raporda yer alması gereken konularla ilgili anlaşılır bilgiler verilmiştir. Konuların aktarımı akıcıdır. Kurulan cümleler özenle seçilmiştir. Verilen örnekler çarpıcı ve akılda kalıcıdır. Konuyu örneklendirecek fotoğraf vb. yer verilmiştir.
----------------	--	--	--

Ürünün Sunum Boyutu

Vurgu ve tonlama	Sunuda kullanılan sözcüklerin söylenişlerinde hatalar yapılmıştır.	Sunum yapan, kullandığı sözcükleri söyleniş biçimlerine dikkat ederek kullanmaktadır. Ancak anlatımı güçlendirecek vurgu ve tonlamalarda eksikler bulunmaktadır. Jest ve mimiklerle anlatımını yeterince destekleyememektedir.	Sunum yapan, kullandığı sözcükleri söyleniş biçimlerine dikkat ederek kullanmaktadır. Anlatımı güçlendirecek vurgu ve tonlamaları kullanmaktadır. Jest ve mimiklerle anlatımını desteklemektedir.
Anlatım	Sunuda belirlenen konularla ilgili cümlelerden yola çıkarak hangi konudan bahsedildiği anlaşılmamaktadır.	Sunuda belirlenen konularla ilgili anlaşılır cümleler kurmuştur. Zaman zaman akıcılığı bozan hatalar yapılmıştır. Ancak bu hatalar anlatımı bozmamaktadır.	Sunuda belirlenen konularla ilgili anlaşılır cümleler kurmuştur. Konuların aktarımı akıcıdır. Kurulan cümleler özenle seçilmiştir. Verilen örnekler çarpıcı ve akılda kalıcıdır.
Dinleyici ile Etkileşim	Sunum yapan, dinleyiciler karşısında uygun bir bedensel pozisyon alamamıştır. Sunum, jest ve mimiklerden yoksundur.	Sunum yapan, dinleyicilerin karşısında uygun bir bedensel pozisyon almasına karşın, jest ve mimiklerin kullanımı ile anlatımı yeterince güçlendirememiştir. Monoton bir ses tonu kullanarak beden diliyle oluşturduğu etkili iletişimi bozmuştur.	Sunum yapan, dinleyicinin anlatılanları anlamasına yardımcı olacak jest ve mimiklerden faydalanmıştır. Beden pozisyonu olarak, dinleyiciye uygun bir pozisyon kullanmıştır. Sunumunda kullandığı görsellerle bilgileri beden dili aracılığı ile ilişkilendirerek etkili iletişim sağlamıştır.

Puanlama anahtarından en fazla alınabilecek puan 15'tir. Puanlama anahtarından öğrencinin aldığı puan 100'lük sisteme dönüştürülürken öğrencinin aldığı puan $\times 100 / 15$ formülünden yararlanılır. Örnek puanlama: Puanlama anahtarında 8 puan alan bir öğrencinin puanı; $8 \times 100 / 15$ formülünden 53,3 bulunur.

Not: Grupla hazırladığınız projede grupta yer alan arkadaşlarınızı değerlendirmek için Ek 1'de yer alan "Grup Değerlendirme Formu"nu kullanabilirsiniz.

2. ÜNİTE

OSMANLI TÜRKÇESİ ALFABESİ VE ÖZELLİKLERİ

2. ÜNİTE: OSMANLI TÜRKÇESİ ALFABESİ VE ÖZELLİKLERİ

1. Osmanlı Türkçesi Alfabeti
2. Osmanlı Türkçesi Alfabetinde Harflerin Bitişme Özellikleri ve Bitişme Sırasında Aldığı Şekiller

Hazırlık Çalışmaları

1. Osmanlı Türkçesi alfabesinde kaç harf olduğunu, bu harflerden kaçının ünlüleri kaçının ünsüzleri karşıladığını araştırınız.
2. Osmanlı Türkçesi alfabesinde her harf tek bir sese mi karşılık gelmektedir? Farklı seslere karşılık gelen harfler hangileridir?
3. Osmanlı Türkçesi alfabesindeki harflerin bitişme özelliklerini araştırınız. Bitişme sırasında şekli değişen harfleri belirtiniz.
4. Osmanlı Türkçesindeki hangi harfler, sözcük başında kullanıldığında diğer harflerle bitişmezken sözcük sonunda kullanıldığında bitişir.

BİLGİ

Osmanlı Türkçesindeki Harfler ve Harflerin Birleşme Özellikleri

Harfin Sonda Kullanımı (Önceki harfle bitişmesi)	Harfin Ortada Kullanımı (İki harfle bitişmesi)	Harfin Başta Kullanımı (Sonraki harfle bitişmesi)	Harfin Asıl Hâli	Harfin Okunuşu	Harfin Ses Olarak Karşılığı
ا	ـ	ـ	آ ا	elif	a, e, â
		ء	أ ء	hemze, hemze-elif	a, e, i, u, ü
ب	بـ	بـ	ب	be	b
پ	پـ	پـ	پ	pe	p
ت	تـ	تـ	ت	te	t
ث	ثـ	ثـ	ث	se	s (peltek)
ج	جـ	جـ	ج	cim	c
چ	چـ	چـ	چ	çim	ç
ح	حـ	حـ	ح	ha	h
خ	خـ	خـ	خ	hı	h

Harfin Sonda Kullanımı (Önceki harfle bitişmesi)	Harfin Ortada Kullanımı (İki harfle bitişmesi)	Harfin Başta Kullanımı (Sonraki harfle bitişmesi)	Harfin Asıl Hâli	Harfin Okunuşu	Harfin Ses Olarak Karşılığı
د	—	—	د	dal	d
ذ	—	—	ذ	zel	z
ر	—	—	ر	re	r
ز	—	—	ز	ze	z
ژ	—	—	ژ	je	j
س	سس	سه	س	sin	s
ش	شش	شه	ش	şın, şin	ş
ص	صص	صه	ص	sat(sad)	s
ض	ضض	ضه	ض	dat (dad)	d, z
ط	طط	طه	ط	tı	t
ظ	ظظ	ظه	ظ	zı	z
ع	عه	عه	ع	ayın	‘
غ	غه	غه	غ	gayın	g, ğ
ف	فف	فه	ف	fe	f
ق	قق	قه	ق	kaf	k

Harfin Sonda Kullanımı (Önceki harfle bitişmesi)	Harfin Ortada Kullanımı (İki harfle bitişmesi)	Harfin Başta Kullanımı (Sonraki harfle bitişmesi)	Harfin Asıl Hâli	Harfin Okunuşu	Harfin Ses Olarak Karşılığı
ك	ڪ	ڪ	ك	kef	k, g, ğ, n
گ	گ	گ	گ	gef	g, ğ
ڱ	ڱ	ڱ	ڱ	nef, sağır kef	ñ
ل	ل	ل	ل	lâm	l
م	م	م	م	mim	m
ن	ن	ن	ن	nun	n
و	ـ	ـ	و	vav	v, o, ö, u, ü, û
ه	ه	ه	ه	he	h, e, a
-	ـ	ـ	لا	lamelif	la
ی	ی	ی	ی	ye	y, ı, i, î

1. ETKİNLİK

Osmanlı Türkçesindeki harflerin aslı şekillerini, okunuşunu ve Latin alfabesinde kendilerine karşılık gelen sesleri karton plakalara yazınız. Sınıf panosunda sergileyiniz. Harfleri seslendiriniz.

2. ETKİNLİK

Osmanlı Türkçesinde kullanılan harflerden hangileri Arap alfabesine hangileri Fars alfabesine aittir?

3. ETKİNLİK

Osmanlı Türkçesinde “birleşmeyen harfler” diye adlandırılan harfler hangileridir?

4. ETKİNLİK

Osmanlı Türkçesindeki harflerin başta, ortada ve sonda yazılışlarını karton plakalara yazınız. Sınıf panosunda sergileyiniz.

BİLGİ

Osmanlıcada kullanılan harflerin özellikleri

- Osmanlı Türkçesinde kullanılan harfler Arap harfleridir. 28 harften oluşan Arap alfabesinde olmayan “ p, ç, j, g ve nazal n (پ چ ژ گ) ” harfleri, Farsça ve Türkçe sözcüklerdeki sesleri karşılamak üzere ilave edilmiştir. Türkçe olmayan sözcüklerdeki sesleri doğru yazmak ve sesletmek için kimi harflerin özelliklerinin bilinmesi gerekmektedir.
- ح ذ ص ض ط ظ ع ve hemze (ء) yalnızca Arapça sözcüklerde geçen harflerdir.
- ث harfi Farsçaya özgüdür. ح ذ ص ض ط ظ ع ق harfleri Farsçada yoktur. ط harfleri çok az sözcükte kullanılmıştır.
- ح ذ ص ض ط ظ ع ve hemze gerek ses ve gerekse bunları karşılayan harf olarak Türkçede yoktur.
- ا د ذ ر ز ژ و harfleri kendilerinden sonraki harfle birleşmez; bu nedenle ortada bu harflerden birini barındıran sözcükler bölünerek yazılır, sözcükte bütünlük olmaz.
- ث harfi, peltek çıkarılan bir sestir; dil ucu üst dişlere dokundurularak çıkarılır. اثبات – isbât, حادثه – hâdis, تمثال – timsâl, تثبیت – tesbît
- س harfi ince bir “s” sesiyken ص harfi, kalın sesli sözcüklerde özellikle de başta kullanılan fakat sesletim olarak “s” den farklı olmayan bir sestir. صف – saf, تصور – tasavvur, صمیم – Samim, صدا – seda, صورت – suret
- ه (güzel h) “h” sesini karşılayan diğer iki harfe (ح خ) göre daha ince bir sestir.
- ح harfi, boğazımızın en arkasından çıkarılan bir sestir. حبس – habs (habs), حمام – hamam, حج – hac, حضرت – hazret
- خ harfi, ح’den farklı olmamakla birlikte daha hırıltılı bir sestir. Azeri lehçesine yakın olan Doğu bölgesi ağızlarında (çok-çok, bahtlı-baktık) k/h arası bir sestir. Türkçede, k’den gelen h sesi dışında (kanı-hangi, kanı-hani) “h” harfi yoktur. خم – ham, خراب – harab, مخصوص – mahsus, حس – has
- ز harfi, Türkiye Türkçesinde kullanılan “z” sesidir. زیرا – zira
- ذ harfi, dil ucunun dişlere değmesiyle çıkarılan “d,y, z” sesleri arasında peltek bir “z”dir. ذکر – zikr, اذیت – eziyet, اذان – ezan, لذیذ – leziz, ذکا – zekâ, ذکی – zeki
- ض harfi, “d” ile “z” arasında bir sestir. Bu sesi içeren sözcükler kimi zaman “d” kimi zaman “z” olarak seslendirilir. قاضی – kadı, قضا – kaza, ضربه – darbe, فضا – feza, بیاض – beyaz
- ظ harfi, orta kalınlıkta bir “z” sesidir. Dilin ortasının üst damağa ve üst-ön dişlere değmesiyle çıkarılır. نظر – nazar, حافظ – hafız, ظلمت – zulmet
- ط harfi, kalın sesli sözcüklerde özellikle de başta kullanılan fakat sesletim olarak “t” den farklı olmayan bir sestir. طرف – taraf, مضبوط – mazbut, اطراف – etraf
- ع harfi, ses çıkarabileceğimiz en derin bölgeden çıkan bir sestir. Türkçede ya hiç okunmaz ya da uzunluğa veya kesmeye yol açar. عسکر – asker, تعريف – ta’rif, الوداع – elveda, علم – ilim

5. ETKİNLİK

Aşağıdaki tabloda elifin (ا), medli elifin (آ) kullanımlarına ilişkin örnek sözcüklere dikkat ederek Osmanlı Türkçesiyle verilen sözcükleri okumaya çalışınız, sözcüklerin altındaki boşluklara günümüz Türkçesindeki karşılıklarını yazınız.

ایصیرمق	ایضاح	آراین	وار	مولا	آشاغی	ات	آت
ısırmak	îzâh	arayın	var	mevlâ	aşağı	et	at
خیال	آلت	اوستن	اوزاق	اوفکه	اوت	ایز	اینجه
hayâl	âlet	üstün	uzak	öfke	ot	iz	ince
آنی	آمر	دال	ناکاه	آهو	فاتح	داهی	ظالم
یاپراق	مال	آنا	قادن	آرمود	آبی	بایرام	ساز
اثر	اجداد	ابرو	صاچاق	آطا	آز	آغاچ	آوج
ال	اسکی	ادبیات	او	ابد	افسانه	اشلمک	آدیم
اوکسوز	اویدورمق	اضطراب	اولمز	اصلاح	اکرام	ایمان	ایلیک
اون	قاشیق	باش	طامار	پارماق	آچیق	ایکندی	اووا

BİLGİ

Elif (ا) harfi, sözcüklerin başında Türkçedeki “e” sesini, sözcük içinde ise “a” sesini; medli elif (آ) ise Türkçe sözcüklerin başında “a” Arapça ve Farsça sözcüklerde ise “uzun a” (â) sesini karşılar.

ابه : ebe اسمر : esmer اقران : akran آنا : ana آسایش : âsâyiş آزغین : azgın

UYARI

Türkçe, Arapça ve Farsça sözcüklerde elif (ا) harfinin üstüne konan hemze (ء) ile de “e” sesi ifade edilir. أر :er
أزبر : ezber أساس : esas

Elif (ا) harfi, (ی) harfiyle verildiğinde Türkçedeki “ı-i” seslerini, Arapça ve Farsça sözcüklerde ise uzun i (î) sesini karşılar.

ایرماق : ırmak ایصلیق : ıslık ایلیک : ilik ایشچی : işçi ایجاد : îcad(icat)

Elif (ا) harfi, vav (و) ile kullanıldığında Türkçe sözcüklerin başında “o-ö-u-ü” seslerini, Arapça ve Farsça sözcüklerde ise uzun u (û) sesini karşılar.

اویون : oyun اوز : öz اولو : ulu اوچ : üç

6. ETKİNLİK

Osmanlıcada kullanılan ا (elif), و (vav), ی (ye) ve ه (he) seslerinin ne zaman sesli ne zaman sessiz harfi karşılığına dikkat ederek tablodaki sözcükleri okunuşlarıyla eşleştiriniz.

1	كوبك	a	göbek	b	köpek	ç	îzâh	d	gece	e	bilezik	17	تطبيق
2	ایکرنج	h	çiğnemek	c	tatbîk	g	tabût	f	dökmek	k	ılıca	18	کیجه
3	حلقه	ğ	bahçe	j	iğrenç	l	on-ön	m	mechûl	n	yunus	19	صورت
4	ایضاح	r	zurna	i	diğer	s	sûret	q	firuze	o	tehdîd	20	هدایت
5	دیگر	t	selîm	l	söyle	ş	kazma	v	üşümek	ö	yorgan	21	زورنه
6	یونس	z	suzan	p	serçe	ü	hidayet	y	peymane	u	mani	22	قازمه
7	پیمانہ	ü	hidayet	w	halka	1	on-ön	2	gece	3	bilezik	23	فیروزہ
8	تابوت	4	gece	5	bilezik	6	dökmek	7	tabût	8	bahçe	24	تھدید
9	کوپک	9	mechûl	10	firuze	11	kazma	12	üşümek	13	âhû	25	یورغان
10	ایلیجه	14	halka	15	peymane	16	hidayet	17	serçe	18	suzan	26	مجهول
11	سوزان	19	tehdîd	20	söyle	21	diğer	22	selîm	23	zurna	27	دوكمك
12	اوشومك	24	göbek	25	köpek	26	îzâh	27	tatbîk	28	çiğnemek	28	باغچه
13	چيكنمك	29	göbek	30	köpek	31	îzâh	32	tatbîk	33	çiğnemek	29	سليم
14	ماهى	34	göbek	35	köpek	36	îzâh	37	tatbîk	38	çiğنemek	30	بيله زيک
15	اون	39	göbek	40	köpek	41	îzâh	42	tatbîk	43	çiğنemek	31	سويله
16	آهو	44	göbek	45	köpek	46	îzâh	47	tatbîk	48	çiğنemek	32	سرچه

BİLGİ

ه (güzel he) harfi:

- Günümüz Türkçesindeki “h” sesini (هاله hâle) karşılamada,
- “e-a” sesi (ده ده dede, يومرطه yumurta) yerine
- Türkçe sözcüklerde “كله مز- gelemez- کلمز gelmez” sözcükleri gibi anlamca farklılık yaratan sözcüklerde “e” sesi yerine kullanılmaktadır.

ی (ye) harfi:

- Kendinden önceki sessizleri seslendirme (جی ci, cı, ce),
- ا (elif) harfiyle kullanıldığında “ı-i-kapalı e(è)” (ایپ ip, ایلک ılık, ايو èv) seslilerini oluşturma,
- Arapça ve Farsça sözcüklerde uzun i (î) sesini karşılama (تعطیل: ta'til سیمین: sîmin),
- Sözcük başında ise “y” sessizi (يوسف : Yusuf) göreviyle kullanılır.

و (vav) harfi:

Kendinden önceki sessizleri seslendirme (جو cü, cu)
ا (elif) harfiyle kullanıldığında “ü,u,o,ö” seslilerini (اوزوم : üzüm, اولچو : ölçü) karşılamada Arapça ve Farsça sözcüklerde uzun u (û) sesi (حدود: hudûd معلوم : ma'lûm) için kullanılır.

7. ETKİNLİK

Osmanlı Türkçesinde kullanılan kalın ve ince sessizleri yazarak sınıf panonuzda sergileyiniz.

8. ETKİNLİK

Tablodaki sözcükleri yazarken ince ya da kalın sessizlerden hangilerini kullanacağınızı belirterek günümüz Türkçesiyle verilen sözcükleri Osmanlı Türkçesiyle yazmaya, Osmanlı Türkçesiyle verilenleri okumaya çalışınız.

Kemâl:	قدم
Tahsîl:	غرق
Darbe:	تشويق
Devam:	تعمير
Cevap:	شرح
Sebât:	طرف
Zafer:	ذليل

9. ETKİNLİK

Tablodaki sözcükleri günümüz Türkçesindeki yazımlarıyla eşleştiriniz. Bunu yaparken sessizlerin bazen ince bazen kalın okunmasının nedenini tartışınız.

پاس	●
فقط	●
قوس	●
قاغان	●
پردہ	●
فس	●
رقص	●
هدایت	●
باش	●
رغبت	●
حضور	●
ذهن	●
بیر	●
رجب	●
مظهر	●
کیراز	●
اصل	●
چرز	●
مضر	●
فراٹ	●
اسکی	●
چرخ	●
لطیفہ	●
فصل	●

●	fakat
●	baş
●	raks
●	kiraz
●	çerez
●	latife
●	kavs
●	kagan
●	rağbet
●	çarh
●	muzır
●	fırat
●	perde
●	recep
●	huzur
●	zihin
●	eski
●	fes
●	mazhar
●	fasıl
●	asıl
●	bir
●	pas
●	hidayet

10. ETKİNLİK

Osmanlı Türkçesinde kullanılan “s” “k” “h” “z” “t” seslerinin farklı sesletimleri olup olmadığını araştırınız. Örnek sözcükler bularak sınıf arkadaşlarınızla bilgilerinizi paylaşınız.

11. ETKİNLİK

“Zeynep, zihin, zarif, sarı, sümbül, esir, mısır, keklik, kadın, heves, helal, hasta, telaş, tasvir” sözcüklerini Osmanlı Türkçesiyle yazarak “z, s, k, h, t” seslerinin neden farklı harflerle karşılandığını bulmaya çalışınız.

BİLGİ

Osmanlı Türkçesinin alfabesini oluşturan Arap alfabesinde sessiz harfler, kalın (hurûf-ı sakîle) ve ince (hurûf-ı hafîfe) olmak üzere ikiye ayrılır. Bazı sessizler ise yanında bulunan harfe göre kimi zaman ince kimi zaman kalın olarak değerlendirilir.

Kalın sessizler:

ح خ ص ض ط ظ ع غ ق

حلال : helâl	خرابه : harâbe	صبر : sabr	ضياء : ziyâ'	افراط : ifrat
ظفر : zafer	عسكر : asker	غرق : gark	قدم : Kıdem	

U Y A R I

ض (dad) sesi, dilin boğaza yakın kısmından çıkan kalın ve peltelik bir “z” sesidir. Bu sesi içeren sözcükler Türkçede kullanılırken kimi zaman “d” li kullanılır, kimi zaman da “z” li sesletilir. ضربه : darbe ضابطه : zabıta

İnce sessizler:

ت ث ج د ذ ز س ش ك

تر : ter	ثبات : sebat	جودت : Cevdet	مدد : meded	زفت : zift
ژیله : jilet	سنبیل : sünbül	شرح : şerh	کاشف : kâşif	کمال : kemâl

Yanında bulunan harfe göre kimi zaman ince kimi zaman kalın olan sessizler:

أ ب پ چ ر ف ل م ن و ه ی

اتا : ata	ات : et	باش : baş	بش : beş	پس : pes
پاس : pas	چرچوه : çerçeve	چاتی : çatı	رسم : resm	رطل : rıtl
مراد : murad	دره : dere	فرد : ferd	فرات : Fırat	لطیف : latif
لرزه : lerze	مرض : maraz	مشکل : müşkül	نهر : neh(i)r	نماز : namaz
دوه : deve	دوا : deva	هاله : hale	هوس : heves	یر : yer
يعقوب : ya'kub				

BENİ BUL

Aşağıdaki tabloda Osmanlı Türkçesiyle yazılan sözcüklerin günümüz Türkçesindeki karşılıklarını bularak yazınız. Sözcüğü oluşturan harflerin adlarını belirterek bitişme özelliklerini gözden geçiriniz.

ات	ایز	وار	جان	اول	اون	ابا	ایلیق	ایچ	ایو
اوجوز	خواجه	اوجاق	اوزاق	اولوم	اورتو	موم	قول	بول	لازم
بیر	باش	مینبر	کتاب	لوش	پاس	پارلاق	کوتی	توپ	توز
اوگله	باق	اغاج	اوجاق	قیز	هر	ذهن	شاه	تپه	هوس
زیرا	زیارت	زینب	ضلم	ضربه	ضرر	ذهن	ذوق	ذروه	ضد
ظلم	ظریف	خسته	حرام	حلال	هاله	کچوک	کچی	ایکی	ککلک
کچید	کل	ایکنه	کونلک	کله م	صبر	صاقال	سانجی	سیکه	سبایا
ایصلاق	ثابت	ثبات	سنبل	سماء	قیصه	فقط	مطلق	طیب	طاوشان
ندن	یومرطه	اغاج	غم	مژده	مأمور	طاغ	طوغری	مرثیه	غزل

12. ETKİNLİK

Aşağıda ünlü bir şiirden dört dize verilmiştir. Osmanlı Türkçesiyle verilen dizelerin günümüz Türkçesiyle yazılışını her dizenin altındaki boşluğa yazınız.

سس سز کمی

آرتیق دمیر آماق کونی کلمیشسه زماندن

.....

مچهوله کیدن بر کمی قالقار بو لیماندن

.....

هیچ یولجیسی یوقمش کبی سس سزجه آلیر یول

.....

صالانماز او قالقیشده نه مندیل نه ده بر قول

.....

یحیی کمال

13. ETKİNLİK

Aşağıda verilen dizeyi okumaya çalışınız. Farklı okumalar ortaya çıkıyorsa bunun nedenini söyleyiniz.

کل کل احمد چشمه سندن ایچ کلاب آسا صوبی

14. ETKİNLİK

Osmanlı Türkçesinde kullanılan seslerin farklı okunmasını sağlayan özel işaretler olup olmadığını belirtiniz. Edindiğiniz bilgileri sınıf arkadaşlarınızla paylaşınız.

15. ETKİNLİK

“Üstün, esre, ötre, med, şedde, cezm, tenvin” sözcüklerinin anlamlarını ve işlevlerini belirterek bu işaretleri kullanmaya çalışınız.

16. ETKİNLİK

“دَوَه، کائنات مجبور، ملت، آغاچ، مرهم بناء، کاتب”

sözcüklerini okumaya çalışınız. Harflerin üstünde ve altında kullanılan işaretlerin neye yaradığını bulmaya çalışınız.

BİLGİ

Harekeler

Üstün () : Sessiz harflerin üstüne konan bir eğik çizgi ile gösterilir. Harfin “a” ya da “e” li okunmasını sağlar.

ت - te, ص - sa

Üstün (fetha): Sessiz harflerin üzerine konan küçük bir çizgi (^) ile belirlenen bu hareke, sesin –a, –e ünlüleriyle okunmasını sağlar. مَ : ma, me غَم : gam

Esre (kesre): Sessiz harflerin altına konan küçük bir çizgi (_) ile belirlenen bu hareke, sesin –ı, –i ünlüleriyle okunmasını sağlar.

م : mı, mi اِكرام : ikram

Ötre (zamme-damme): Sessiz harflerin üzerine konan küçük bir vav (و) harfiyle belirlenen bu hareke, sesin yuvarlak ünlülerle okunmasını sağlar. مُ : mu, mü مُحرم : muharrem

Cezm (sükûn): Harflerin üzerine konan küçük bir “o” ile belirlenen bu hareke, üzerinde bulunduğu harfi ünlü ile seslendirmez. Kendinden önceki harfin harekesiyle seslendirilir. Sözcük başlarında kullanılmayan bu hareke, hece sonu ve sözcük sonlarında kullanılır. مَرْهَم : merhem

Şedde (teşdit): Bir harfin iki kez okunmasını sağlayan harekedir. (ّ) مِلّت : millet

17. ETKİNLİK

Aşağıdaki metnin her bir dördlüğünü bir arkadaşınıza okutunuz.

استقلال مارشی

قهرمان اوردومزه

قورقما سونمز بو شفقلرده يوزن ال ساجاق،
سونمه دن يوردومك اوستنده توتن اك صوك اوجاق،
او بنيم ملتكم ييلديذر پارلاياجق،
او بنمدر او بنم ملتكمدر انجاق؛

چاتما قوربان اولاييم چهره كي اي نازلي هلال
قهرمان عرقمه بر كول نه بو شدت بو جلال،
سكا اولماز دوکولن قانلرمز صوکرا حلال،
حقيدر حقه طاپان ملتكم استقلال؛

بن ازلدن بردير حر ياشادم حر ياشارم،
هانكي چلغين بكا زنجير ووراجقمش شاشارم،
کوکره مش سيل كي يم بندمي چيکتر اشارم،
يترارم داغلاري انکينلره صغمام تاشارم؛

غربيك افاقني صارم شسه چليك زرهلي ديوار،
بنم ايمان دولو كوكسم كې سرحد م وار،
اولوسون قورقما نصل بويله بر ايماني بوغار،
مدنيت ديديكك تك ديشي قالمش جاناوار؛

آرقاداش يوردمه آلچاقلري اوغراتما صاقين،
سپر ايت كووده كي ، دورسون بو حياسزجه آقین،
دو غاجقدر سكا وعد ايتديكي كونلر حقك،
كيم بيلير بلكي يارين بلكي ياريندان دا ياقين؛

باصديغك يرلري طوپراق ديهه رك كچمه طاني،
دوشون آلتنده كي بيكلرجه كفنسز ياتاكي،
سن شهيد اوغليسك اينجتمه يازيقدر آتاكي،
ويرمه دنيا لري آلساكده بو جنت وطني؛

كيم بو جنت وطنك اوغرينه اولماز كه فدا،
شهيدا فيشقيراجق طوپراغي صيقسه ك شهيدا،
جاني جاناني بوتون واري مي آلسين ده خدا،
ايتمه سين تك وطنيمدن بني دنيا ده جدا؛

روحك سندن الهي شودر انجاق املی،
دكمه سن معبدك كوكس نه نا محرم الی،
بو ازانلر كه شهادت لري دينك تملی،
ابدي يوردمك اوستنده بنم ايكلملی؛

او زمان وجد ايله بيك سجده ايدر وارسه طاشم،
هر جريحه مدن الهي بوشانوب قانلی ياشم،
فيشقيير روح مجرد كي يردن نعشم،
او زمان يوكسله رك عرشه ده كر بلكه باشم؛

دالغالان سن ده شافاقلر كي اي شانلی هلال،
اولسون آرتق دوكونلر قانلر مك هپسي حلال،
ابدی سكا يوق عرقمه يوق اضمحلال،
حقيدر حر ياشامش بايراغمك حریت،
حقيدر حقه طاپان ملتكم استقلال

محمد عاكف

18. ETKİNLİK

Aşağıda günümüz Türkçesiyle verilen atasözlerini oluşturan sözcükler tablonun sağ tarafında karıştırılarak verilmiştir. Doğru sözcükleri bularak atasözlerini Osmanlı Türkçesiyle noktalı yerlere yazınız.

HERKES YERİNE	
At bulunur meydan bulunmaz, meydan bulunur at bulunmaz.	قولینک، قویسام، آت، اتلان، تکرى، آلمز
Atılan ok geri dönmez.	قوزیپی، بولنمز، آت،
Üzüm üzüme baka baka kararır.	آیریلان، اوق، کرى، سوریدن، قاپار، باقه باقه،
Sürüden ayrılan kuzuyu kurt kapar.	دوغمز، بولنر، اوزوم، یاردیمجیسیدر، میدان،
Tanrı, kulunun yardımcısıdır.	بوشه، بولنر، میدان، قورت، قارارر، اوزومه
Doluya koysam almaz boşa koysam dolmaz.	قویسام، طولمز، طولیه.

- ۱
- ۲
- ۳
- ۴
- ۵
- ۶

19. ETKİNLİK

Aşağıdaki özlü sözleri okumaya çalışınız. Bilmediğiniz sözcükleri sözlükten bulunuz.

ارمودك صاپی وار، اوزومك چوپى وار
آكلاینه سیورى سیکك ساز، آكلاماینه طاول زورنه آز
آکمه دن بیچیلمز
اوغلان آلدی اویونه کیتدی؛ چوبان آلدی قویونه کیتدی
ایصلانمشك یغموردن پرواسی اولمز
صارمصاغی کلین ایتمشلر قرق کون قوقیسی چیقمه مش
سوریدن آیریلان قوزیپی قورت قاپار

تیلکی تیلکیلیکینی بیلدرنجه یه قادار پوست الدن کیدر
 طوق آچک حالندن بیلمز
 دیکندن کل بیتر کلدن دیکن
 طولیه قویسام آلنز بوشه قویسام طولنز
 قوزغونه صورمشلر کوزل کمدر، یاوریلرمدر دیمش
 کوتیلک ایدن کوتیلک بولر
 یاغموردن قاچارکن طولیه طوتلدی

20. ETKİNLİK

“0, 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9” rakamlarının Osmanlı Türkçesindeki kullanımlarını ve yazılışlarını karton plakalara yazarak sınıf panosunda sergileyiniz.

21. ETKİNLİK

Tahtaya çeşitli sayılar yazınız. Bu sayıları Osmanlı Türkçesinde kullanılan rakamlarla yazmaya çalışınız.

D İ K K A T

Osmanlı Türkçesinde kullanılan rakamlar, harflerin aksine soldan sağa doğru yazılıp okunur.

22. ETKİNLİK

Aşağıdaki tabloda Osmanlı Türkçesiyle verilen sayıları, günümüz Türkçesiyle; günümüz Türkçesiyle verilen sayıları, Osmanlı Türkçesi ile yazınız.

۱۳	۷۸	۴۵۶	۱۲۳	۵۹۰	۳۰۸	۶۲۱	۲۳۵	۱۹۰	۳۰۷
103	998	234	998	567	2012	690	482	903	713
۱۵	۴۵۹۰	۶۹۰۳	۸۲۱۱	۵۵۲۰	۴۰۲۹	۳۹۰۵	۱۹۸۷	۲۹۳۵۰	۶۹۰۲۵

23. ETKİNLİK

“2012, 378, 901, 345, 587, 260, 1156, 10947” sayılarını Osmanlı Türkçesiyle yazmaya çalışınız.

24. ETKİNLİK

SAYILARLA İLGİLİ TABLO HAZIRLAYALIM

Annenizin, babanızın, kardeşlerinizin kısaca yakın çevrenizdeki kişilerin doğum tarihlerini öğreniniz. Bu tarihlerin hem rakamla yazılışını hem de okunuşunu Osmanlı Türkçesine göre aşağıdaki boşluklara yazınız.

[illegible]

Ölçme ve Değerlendirme Soruları

A. Çoktan Seçmeli Sorular

Aşağıdaki soruları yanıtlayınız.

1. Aşağıdaki harflerden hangileri günümüz Türkçesinde birden çok sesi karşılamaktadır?

- A. ص،ك،لا،ث،ش
- B. ط،ظ،ل،م،ر
- C. ه،ی،و،ك،ا
- D. چ،ع،س،ك،و
- E. ن،ب،د،س،ا

2. “اولغون، ژوری، کسکین” sözcüklerinin karşılıkları aşağıdakilerden hangisidir?

- A. Ölgün, jevri, küskün
- B. Evligun, jüri, kiksın
- C. Olgun, jüri, küskün
- D. Ölgün, jüri, keskin
- E. Olgun, jüri, keskin

3. “٢٥٧” sayısının günümüz Türkçesindeki karşılığı aşağıdakilerden hangisidir?

- A. 278
- B. 527
- C. 752
- D. 257
- E. 572

B. Açık Uçlu Sorular

Aşağıdaki soruları yanıtlayınız.

1. Osmanlı Türkçesinde, başta ve ortada başka harflerle bitişmeyen harfler hangileridir?

2. Osmanlı Türkçesinde yuvarlak ünlüler; sözcük başında, ortasında ve sonunda nasıl gösterilir?

C. Doğru-Yanlış Soruları

Aşağıda verilen cümlelerde yer alan bilgiler doğru ise cümle başında verilen boşluğa “D”, yanlış ise “Y” yazınız.

- 1. () “و” harfi kendinden önceki harfle birleşmezken kendinden sonraki harfle birleşir.
- 2. () Osmanlı Türkçesinde sayılar sağdan sola doğru yazılır.
- 3. () “ك” harfi iki ayrı sesi karşılar.

Konu: Aşağıdaki metni okuma ve kelime düzeyinde inceleme yapma.

Performans Görevinde Dikkat Edilmesi Gerekenler:

Aşağıdaki metni okuyunuz ve metinde yer alan;

- Sözcükleri hecelere bölünüz.
- Harfleri bitişme özelliklerine göre gruplara ayırınız.
- Birden çok sesi karşılayan harfleri gösteriniz.
- Sözcükleri anlam bakımından inceleyiniz.
- Sözcüklerin ve sayıların yazılma özelliklerini belirtiniz.
- Yaptığınız incelemeleri bir rapor hâlinde belirtiniz.

کنجلكه خطابہ

ای تورک کنجلكی

برنجی وظیفه ك تورك استقلالینی تورك جهمريتینی الى الابد محافظه و مدافعه ایتمكدیر. موجودیتكك و استقبالكك یكانه تملی بودر. بو تمل سنك اك قیمتلی خزینه کدر. استقبالده دخی سنی بو خزینه دن محروم ایتمك ایسته یه جك داخلی و خارجی بدخواهرك اوله جقدر. بر کون استقلال و جهمريتینی مدافعه مجبوریتنه دوشرسه ك وظیفه یه ایتلمق ایچون ایچنده بولنه جغك وضعیتك امکان و شرائطنی دوشونمیه جكسك! بو ایمكان و شرائط چوق نا مساعد بر ماهیتده تظاهر ایده بلیر. استقلال و جهموریتكه قصد ایده جك دشمنلر بوتون دنیاده امثالی کورولمه مش بر غالبیتك ممثلی اوله بیلیرلر. جبراً و حيله ایله عزیز وطنك بوتون قلعه لری ضبط ایدلمش، بوتون ترسانه لرینه کیرلمش، بوتون اوردولری داغیتلمش مملکتك هر گوشه سی بالفعل اشغال ایدلمش اوله بیلیر. بوتون بو شرائطدن دها اَلیم و دها وخیم اولمق اوزره مملکتك داخلنده اقتداره صاحب اولانلر غفلت و ضلالت و حتی خیانت ایچنده بولنه بیلیرلر. حتی بو اقتدار صاحبلی شخصی منفعتلرینی مستولیلرک سیاسی امللریله توحید ایده بیلیرلر. ملت فقر و ضرورت اچنده خراب و بیتاب دوشمش اوله بیلیر ای تورک استقبالنك اولادی! ایشته بو احوال و شرائط ایچنده دخی وظیفه ك تورک استقلال و جهمريتینی قورتارمقدیر! محتاج اولدیغك قدرت دامارلرکده کی اصیل قانده موجوددر

غازی مصطفی کمال

Puanlama: Raporunuzu öğretmeninizin yardımıyla aşağıdaki puanlama anahtarını kullanarak puanlayınız.

Ölçütler	Puan
Parça okunurken sözcükler doğru sesletilmiştir. Sözcükler hecelere bölünmüştür. Harfler bitişme özelliklerine göre gruplandırılmıştır. Harflerin bitişme yerleri doğru verilmiştir. Birden çok sesi karşılayan harfler gruplandırılmıştır. Sözcükler anlam bakımından incelenmiştir. Sözcüklerin ve sayıların yazılma özellikleri belirtilmiştir.	4
Parça okunurken sözcükler doğru sesletilmiştir. Sözcükler hecelere bölünürken hatalar yapılmıştır. Harfler bitişme özelliklerine göre gruplandırılmıştır. Harflerin bitişme yerleri doğru verilmiştir. Birden çok sesi karşılayan harflerin gruplandırılmasında hatalar bulunmaktadır. Sözcükler anlam bakımından incelenmiştir. Sözcüklerin ve sayıların yazılma özellikleri belirtilmiştir.	3
Parça okunurken sözcükler doğru sesletilmiştir. Harfler bitişme özelliklerine göre gruplandırılırken hatalar yapılmıştır. Harflerin bitişme yerleri doğru verilmiştir. Sözcükler hecelere bölünürken hatalar yapılmıştır. Sözcükler anlam bakımından incelenmiştir.	2
Parça okunurken sözcüklerin sesletilmesinde hatalar yapılmıştır. Harflerin bitişme yerleri doğru verilmiştir. Sözcükler hecelere bölünürken hatalar yapılmıştır. Sözcükler anlam bakımından incelenmemiştir.	1
Puanlamada; 4: 76–100 puan aralığına, 3: 51–75 puan aralığına, 2: 26–50 puan aralığına, 1: 0–25 puan aralığına denk düşmektedir.	

OKUMA METİNLERİ

Aşağıdaki metinleri okuyunuz. Noktalı yerlere metni günümüz Türkçesiyle yazınız.

وطن دستانی

.....	
او قادار دولو كه طوپراغك شانله	بر دكل، صانكى بيك وطن كيبيسك
.....	
يوجه داغليكه چوكن دومانله	كوكلرده يازيلي داستان كيبيسك
.....	
هپ بويله بولوتلر ايچنده باشك ،	هاللى قوجاقلر هر وطنداشك،
.....	
كچسه ده عصرلر ، تازه در ياشك ،	او قادار لوندىسك ، فدان كيبيسك .
.....	
چيچكسك ، باييلير قوشلر قوقوكدن،	هر دالك بر ياي كه زومرود اوقندن،
.....	
مژده لر فيصيلدار ارکه نه قوندن،	بو سسه كوكلدن حيران كيبيسك.
.....	
أى بتون جهانه بدل تورك ايلي،	آچديغك جنكلرك يوقدر اولى،
.....	
تاريخ ، بر نهر كه جوشقندر سيلى؛	سن اوکا نسبتله عمان كيبيسك.
.....	
بر ياندن هپ بويله طاشدك، كوپوردك؛	بر ياندن جفالى بر عمر سوردك؛
.....	
فقط نه درجه ازيلدكسه دون،	او قادار ده طونجودن قالقان كيبيسك.
.....	
بر انسان نهايت كميكله آندر؛	بو أت، بو كميكه جان حريتدر؛
.....	

دېمك كە شىمدى سىن بىك جان كىيىسك.

.....

آچىلدى او ككده ترقى يولى!

.....

جىتتە بىر يىشىل مىدان كىيىسك،

.....

كىردك اك صو كىندە عرفان باغنه؛

.....

ازلدىن صوصامش جىلان كىيىسك.

.....

اك بىوك حرىت جىهورىتدر؛

.....

اى آنا طوپراغى، اى آناطولى،

.....

حمد اولسون هر يانك بركت دولو؛

.....

يكي بر آى ئوردك آل بايراغكه؛

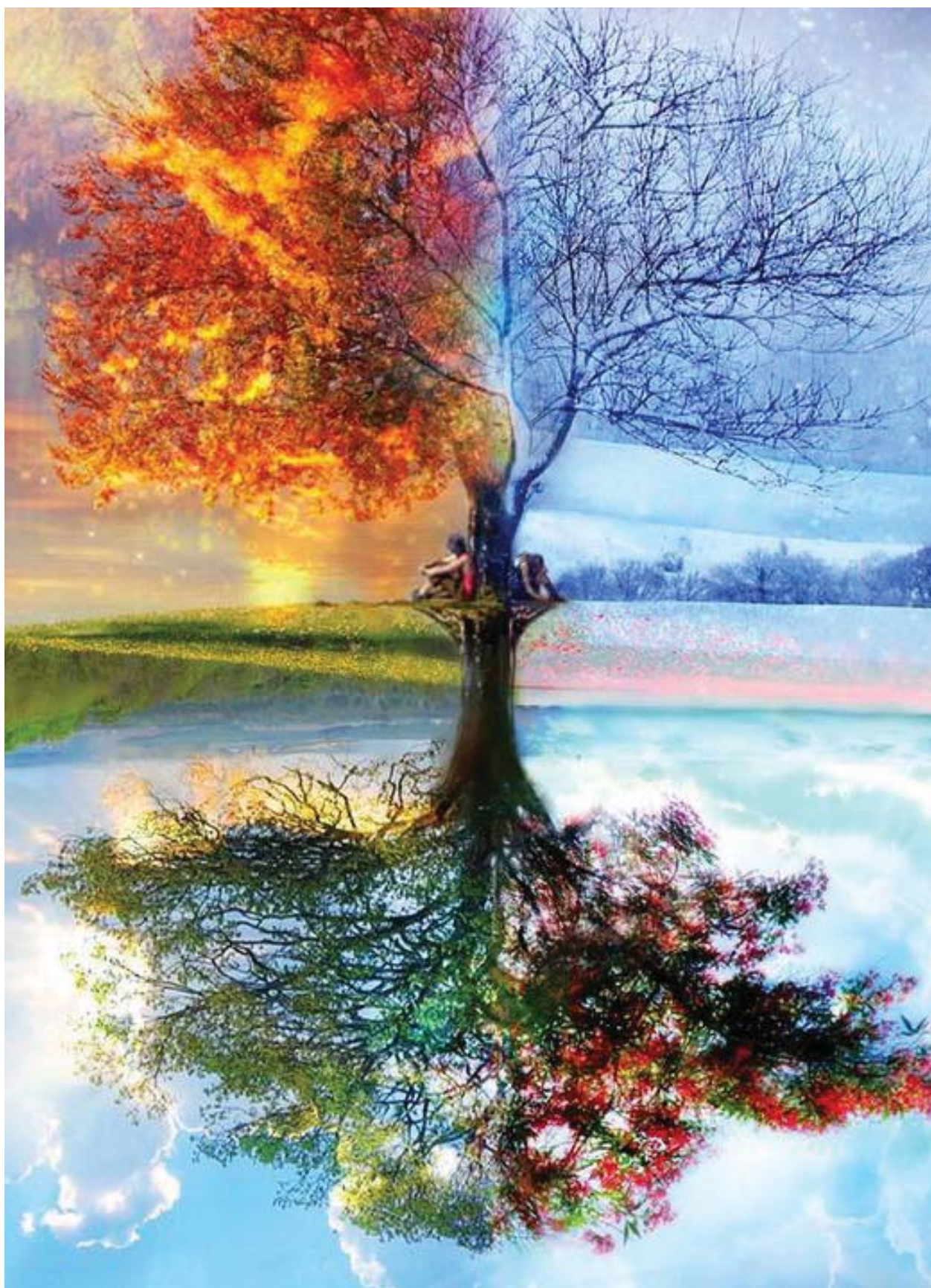
.....

مدنى حياتك نور ارماغنه؛

.....

خالد فخرى

.....

پری قیزیله چوبان حکایه سی

.....

- ضیا کوک آلپ بک افندی یه -

.....

..... چوق اسکی بر زمانده ؛
..... - اوغوز خان حکمدارمش -
..... ایشیتمشدم «توران» ده
..... بر پری قیزی وارمش.

..... بو نازلی پری قیزی،
..... بو کوز للک ییلدیزی،
..... هر کوکلده بر صیزی
..... براقارق یاشارمش.

..... ایصسز داغلرده کزر؛
..... یوقمش ایزیندن اثر ..
..... بعضاً کوروندیکی یر
..... بر سحرلی پیکارمش.

..... یوزی پنبه بر شفق ،
..... کولسه ، کللر آچاجاق..
..... یاشارمش ایلدن اوزاق؛
..... دوستلری چوبانلرمش.

.....
 بو قىز اويله كوزل كه :

 چىلدىرتىر عشقى بلكه !

 او قادار مڭىل كه :

 عقىللره ضررمش !

.....
 جفا اىمش عادتى ؛

 هيچ يوقمىش مرحمتى .

 سومه ين بو آفتى ،

 سوه ندىن بختيارمىش .

.....
 ورولورمىش قلىبىدىن ،

 بر كرە اونى كورە ن .

 عاشقلىرى ، تخمىنأ ،

 كور صاچلىرى قادارمىش .

.....
 كىنجلىك يوزى صولمىش :

 كوزلىرى ياشلە دولمىش ..

 عشقى بر آفت اولمىش ،

 بوتون جىھانى صارمىش ...

.....
 اولو خاقان ، اوغوز خان ؛

 بو قىزى مرقا ايدە ر :

 كورمك اىستىر ياقىندىن .

 چاغىرتىر ياننە ... دىر :

.....
 سويلمى قىز ، كوزە ل قىز !

 داغ باشلىرىدىن ، يالكر .

 ياشيورسك ؛ بو نە دن ؟

 بو كوزە للكلە سن

 بر سحرلى كونشسك !

 سويلمى قىز ، كوزە ل قىز !

 تك ياراتماز تكرىمىز

 كىمسە بى طبيعتدە .

وار بر آشيك البته ،
سن ده برينه آشسك !

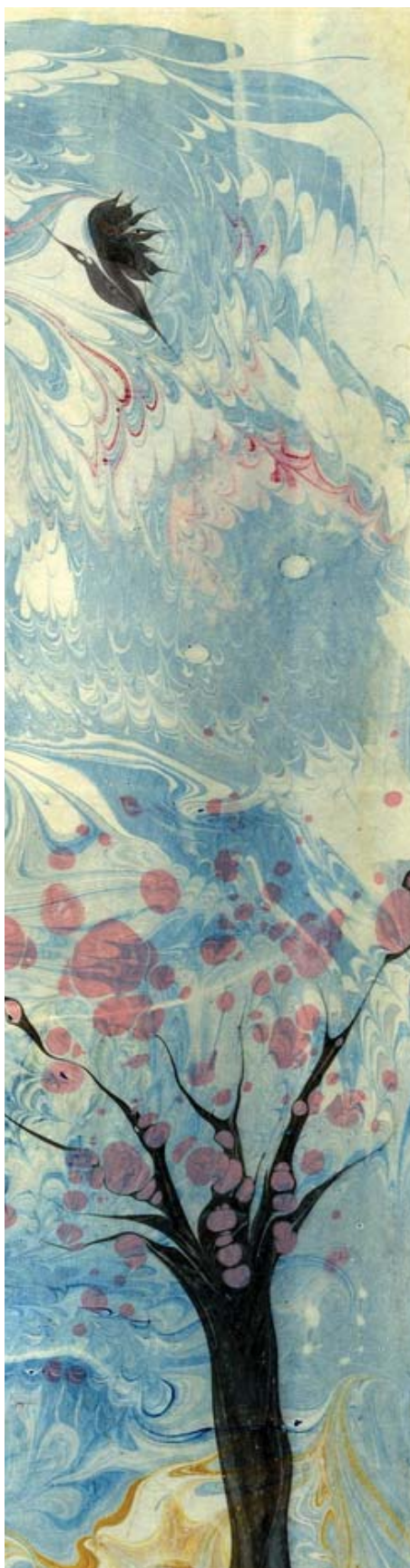
قيز بويله تك ياشامق
ياراشير مى - هله باق -
سنك كى كوزه له ؟
كل ، قاريش آرتق ايله
نسلمز كوزه للشسين !

قيز دير كه ، اولو خاقان ،
بن ده سودم بر زمان !
وقتيله كنچ بر چوبان
سوكيلمى ، آشيمى ،
يالكرم فقط شيمى .

داغلرده بختيار ، شن ،
سويشه رك ياشاركن
- بيلم كه بر كون نه دن ؟ -
بر سوز اوئى اينجيتدى ؛
بكا داريلدى كيتدى .

نه كندى كلدى كرى ،
نه دويولدى خبرى ..
ايشته او كوندن برى
حس سزم ، قيدسزم ؛
تك ياشايان بر قيزم !

خاقان - دوشونور برآز -
دير: بو دوغرو اولاماز !
سنك كى كوزه ل قيز ،
دائما بويله يالكز ،
داغ باشنده يشار مى ؟

..... قیز دیر که : چاره وار می؟
 بن بر آشسز کونشم ،
 کوسترک نر ده آشم ؟
 سوه نلر بنی بلکه
 شو کنیش کوکلرده کی
 بیلدیزلردن داها چوق .
 فقط ایسته دیکم یوق .
 اینانیک بوکا سزده :
 بولونماز ایچیکزده !

..... خاقان دیر که : نه ضرر !
 بولونماسه ده ، آزار ؛
 شبهه دن قورتولورز .
 سن جواب ویر : بولورز
 ایسته دیککی بلکه !..

..... قیز دیر : او حالده پکی !
 کیملر سه بنی سوه ن ؛
 - خبر ویرک شیمدیدن -
 ده نه یم اونلری بن
 بر سحرلی اویونله !

..... ایچلرندن أکر، کم
 جواب ویرر سه .. بنم
 او ، اولاجق سودیکم ؛
 بن یاشارم اونکله !

..... بو خبر ، دالغه دالغه
 داغیلیر اورطه لغه .
 عاشکلر ، اوزاق ، یاقین
 یوللردن آقین آقین .

..... کلیرلر .. زواللر ،

..... - هپ بردن کنج، اختیار -
 قاپیلوب امیدلره ؛
 طولانیلرلر بریره .

..... پیری قیزی ، کوزه ل قیز ؛
 افقه دوغان بر ییلدیز
 کی ، یوکسک بر غرور
 ایچنده کلیر ، دورور .

..... سیلکینجه آنسزین ،
 ده کیشیر شکلی قیزک :
 قوش اولور ، چیچک اولور ،
 بعضی کلبک اولور ،
 بر کل اولور آچیلیر ،
 اینجی اولور صاچیلیر ..
 بر بولوطه بورونور ؛
 بیک شکله کورونور ...
 عاشقلری ، هپ بردن ،
 شاشیروب قالیر بوکا .
 بولونماز جواب ویرن
 بو سحرلی اویونه .

..... قیز : «آرتق ، نه چاره!» دیر .
 خاقانه وداع ایدر .
 آیریلایغی زمان :
 تا اوزاقدن بر چویان ؛
 - کوزلری دولو یاشله -
 خلجانله ، تلاشله
 قوشار حضوره کیرر :
 «رخصت اولورسه اکر ،
 «طالعمی ده نه یم !
 «صورمایک ؛ کیمم ، نه یم ؟..
 «بر سودا هواسیله ،

« بر هجرانك ياسيله
 «آشه رق يوجه طاغلى ،
 « كزه ركن ديار ديار ،
 «آنسزین بو خبری
 «دویونجه دوندم کرى.
 « بر سوینجلى دویغویه
 «قاپلدم .. کوکل بو یا!

خاقان دیر که او زمان:
 کستاخلى ایتمه چوبان!
 بو قیز ، سنک افقکه
 دوغه جق کونش ده کیل!
 بر زواللى چوبانه
 لایق اولان اش ده کیل !
 دوغریسی شو تکلیفك
 بو پری قیزی ایچین ،
 بر لکه در، بر ذلدر .
 قیز دیر : اوده کوکلدر .
 اینجیتمه ییکز صاقین ؛
 بن راضی یم براقك !
 دوریرلر قیزله چوبان
 قارشیلقلی او زمان :

سیلکینجه آنسزین ،
 ده کیشیر شکلی قیزك :
 قوش اولور ، اوچوب قونار
 خاقانك اوتاغینه

چوبان باقار ، آه ایدر :
 اوده بو سری مکر
 بیلیورمش اسکیدن .
 بر قفس اولور همه ن ،
 بو کوزه ل قوشی آلیر

..... او آنده قوجه غنه .

..... - بو برينجى امتحان . -
..... بونى قازاندىك چوبان !

..... قوش سيلكنر آنسزىن ،
..... ده كيشير شكلى قيزك :
..... اينجى اولور بو سفر ؛
..... صاچيلير برر برر
..... خاقانك آياغنه .

..... قفس ده هر يرندين
..... داغيلوب دوشر همه ن ؛
..... بر صدف اولور ، آليز
..... اينجى ي قوجاغنه .

..... - بو ايكنجى امتحان -
..... آدىك نه سنك چوبان ؟

..... اينجى يانار آنسزىن ،
..... دكيشير شكلى قيزك ؛
..... هر انجى بو سفر ده
..... بر باشقه چيچك اولور .
..... جانلانير همان يرده
..... بوش قالان صدفلرده
..... برر كليك اولور .

..... بر ياندىن ، اويله رنك رنك
..... آچيليركن چيچكلر ؛
..... بر يانده تيزه شه رك
..... دولاشير كليكلىر ..

..... - بو صوكنجى امتحان -

..... طانيدم سنى چوبان ،
..... آنلادم شيمدى كيمسك !

..... سن بنى تا اُسكيدن
..... سه ووب صوكره ترك ايدن
..... وفاسز سوديكمسك !

..... بونى آرتق اُي بيل :
..... اُش اولمام ممكن ده كيل
..... سن كجى وفاسزه !

..... چوبان ؛ كوزنده ياشلر ؛
..... او زمان نقله باشلار
..... ماجراسنى قيزه :
..... «سودا ، او بر پرى ؛
..... «قرار ايتمز يرنده .
..... «كوكل كه سرسرى در،
..... «دولاشير ايزلرنده ،
..... «سودا ، او كيزلى بر اوق ؛
..... «كورونمز قاناتمادن.
..... «قاوشمانك طادى يوق ،
..... «آيريلغى طاتمادن.

..... بن كه : پك چوق آغلادم ؛
..... «كزدم هجرانه كيدن
..... «يوللرى آديم آديم

..... «بنى آرتق ياكيدن
..... «هجرانه آتما كوزه ل!
..... «يتر آغلامه كوزه ل!

..... «او ، هر درده تحمل
..... «كوستره ن ده لى كوكل ؛

کاه ایدر دنیایه ناز»

« هر دقیقه بولونماز

بر حالده ، بر قرارده»

« سودیکی زمانلرده

«کل یاپراغندن اینجه!..

« بر ستم ایشیدنجه

« یارالانیر دریندن ،

«اینجینیر هر یرندن

«بر کوندی : یاندی ایچم ؛

«داغیلدی هپ سونجم..

«الوداع آرتق !.. دیدم

«تحمل ایده مدم

«بر سوزه ، بر ستمه

«دوشون که ، ترک ایتمه

«ینه عشقمدی سبب!

«سرسری دنیایی هپ

«دولاشدم آدیم آدیم ؛

«بر تسلی آرادم:

«بولامادم کیمنه ده،

«بر کناه ایتدمنه ده ؛

«شیمدی ایشیت آهمی ،

«باغیشلا کنههمی

«دوشدیکم عشقه ، کوزه ل!

«سبب یوق باشقه ، کوزه ل!

«ده کیزی کچدم ، داغ آشدم ؛

«خیلی سنه دولاشدم ؛

«بختم قارا ، صاچم آق ؛

«نه شکله کیرمشم باق!

«باشمک تاجی کوزه ل!

«حالمه آجی ، کوزه ل!

اوغوز خان ، آرتق یتر،

..... بو غملى سوزلرله - دير -
..... بنى آغلالاته جققسك !

..... شېبه ايتمه كه چوبان ،
..... سودي ككك هر زمان
..... عفوينه مستحقسك !

..... وار مى قيزم ، سن ده باق ،
..... بر باشقه آش اولاجق
..... سنك كې كوزه له !

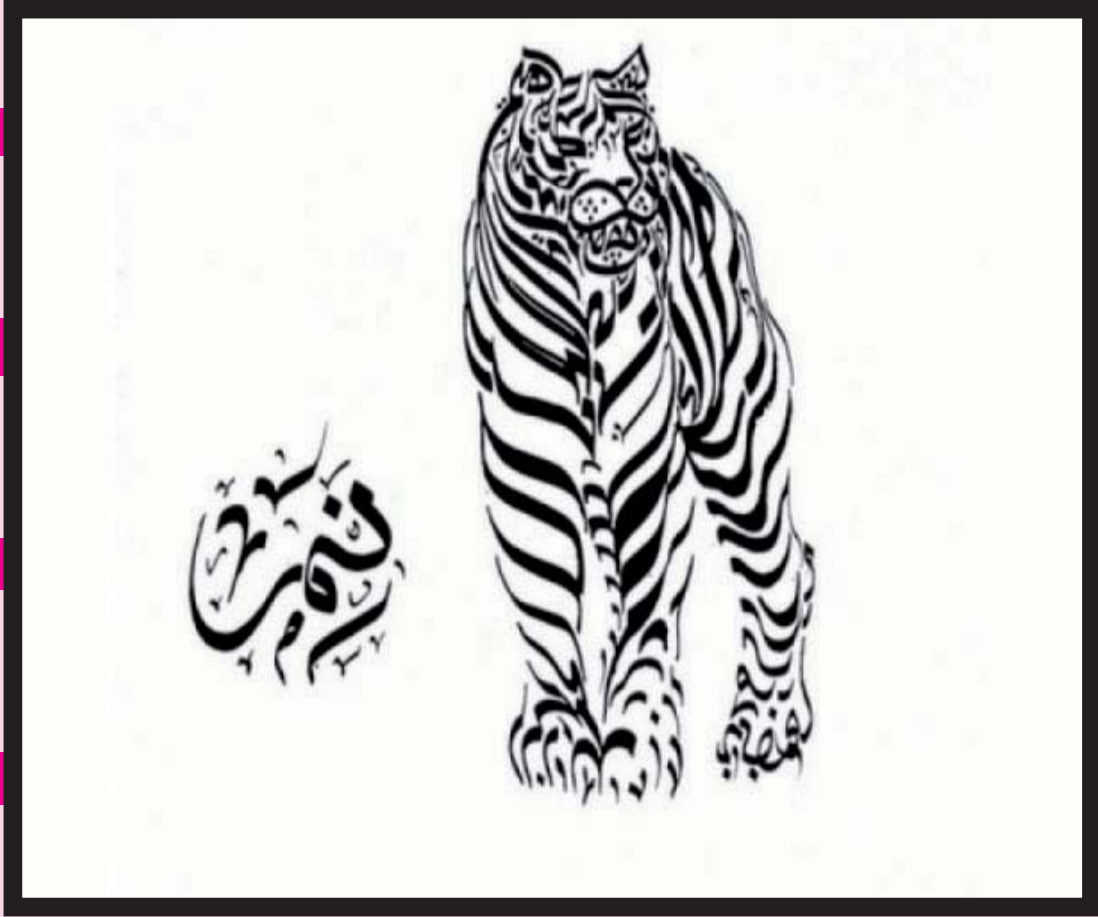
..... آلويرر بو ايريلق ؛
..... كليك برله شيك آرتق ؛
..... هايدى ويرك آل آله !

..... كچسين نشئه اكلنجه
..... ايچنده هپ كونيكز .
..... تمام قرق كون ، قرق كيجه
..... ياپيلسين دوكونيكز !

..... ايشته : همن او كوئى
..... باشلايان بو دوكونى
..... «فلك» ديديكلىرى پرى
..... كورنجه ، كيرمش ده نير
..... يكيدين بر ياشنه !

..... بو دوكون اويله اوزون ؛
..... سوينجلى بر دوكون كه ؛
..... بو ، او شرفلى كون كه :
..... داريسى يورديمزك
..... كوز للرى باشنه !

اورخان سيفى

3. ÜNİTE

OSMANLI TÜRKÇESİNİN ÖZELLİKLERİ

3. ÜNİTE:

OSMANLI TÜRKÇESİNİN ÖZELLİKLERİ

1. Türkçe Kelimelerin Özellikleri
2. Türkçe Eklerin Özellikleri
3. Türkçe Kalıplaşmış Kelimeler

Hazırlık Çalışmaları

1. Bir sözcüğün Türkçe olup olmadığını nasıl anlarsınız? Araştırınız.
2. Günümüzde yazılışı ve okunuşu değişen Türkçe sözcükler var mıdır? Araştırınız.
3. Osmanlı Türkçesinde yazımları kalıplaşmış özel adlar var mıdır? Araştırınız.
4. Osmanlı Türkçesinde kullanılan ekleri ve bu eklerin hangi dillere ait olduğunu araştırınız.
5. Dil ve Anlatım derslerinizde öğrendiğiniz bilgilere dayanarak yapım ve çekim eklerini, bağlaç, ilgeç (edat) ve adıları (zamir) gözden geçiriniz. Bu sözcük ve eklerin Osmanlı Türkçesindeki kullanımlarını sözcüklerle örnekleyiniz.

1. ETKİNLİK

Dil ve anlatım derslerinde öğrendiğiniz bilgilerden yararlanarak Türkçe sözcüklerin hangi harflerle başlamadığını hatırlayınız. Bu sözcüklere örnekler veriniz.

2. ETKİNLİK

“Ayşe, gelmiyor, telefon, hamur, jandarma, hangi, fakir, vakur” sözcüklerinin neden Türkçe kökenli sözcük olmadığını açıklayınız.

3. ETKİNLİK

“کوگرچین، دوگمک (دوگمک)، کیجه، دیمک، ایتمک، ایرمک” sözcüklerini okuyunuz. Bu sözcüklerin yazılış ve okunuşlarında günümüzde ne gibi değişiklikler olduğunu açıklayınız.

4. ETKİNLİK

Aşağıdaki manileri okumaya çalışınız. Farklı renkle belirtilen sözcüklerin ve sözcüklerdeki eklerin günümüz Türkçesindeki karşılığını belirtiniz.

آق اوزومك صالقيمی
قیز سن آلدك عقلمی
آلاجقسك آل بنی
قاجیرمه دن عقلمی

آکین اکدم اوت بیتدی
طالبنده بلبل اوتدی
اوتمز اولایدك بلبل
یارم غربته کتدی

آتشم وار کولم یوق
بلبل اولدم دیلم یوق
یار آردنه دوشه لی
آغلمه دق کونم یوق

آقن صولر اولایدم
قیز دستیکه طولایدم
کموشدن قوللرکه
بر بله زك اولایدم

5. ETKİNLİK

Aşağıda verilen cümleleri “ك” harfinin kullanımına, art damaktan çıkardığımız “n” sesine dikkat ederek Osmanlı Türkçesi ile yazmaya çalışınız. Farklı örneklerle bilgilerinizi pekiştiriniz.

Bana söylediklerini sana anlatmadı mı?
Sizin buna ihtiyacınız yok aslında.
Ona senin bana anlattığın hiçbir şeyi anlatmadım.
Bu görevini eskisinden daha çok seviyor.
Bunu ömrüm boyunca unutmayacağım, dedi.
İnsan için su mu daha gereklidir ekmek mi düşünmek gerek.

BİLGİ

Türkçe Sözcüklerin Genel Özellikleri

- Osmanlıca sözcük yazımındaki asıl zorluk Arapça ve Farsça sözcüklerde geçen ünlülerin ve birbirine benzer ses olarak çıkarılan ünsüzlerin yazımıdır. Genel olarak Arapça ve Farsçada uzun ünlüler yazılır, kısa ünlüler yazılmaz (جاهل – câhil, تشكیل – teşkil). Türkçede ise sözcük içindeki “e” ler hariç ünlülerin hepsi yazılır (سیوری – sivri, اواموز – omuz, كل – gel).
- Arapça ve Farsça sözcüklerde kullanılan ünsüzlerin birbirine benzeyen sesleri söyleyişte (telaffuz) ayrılır. Bu ünsüzleri doğru yazmak kalın ve ince ünsüzleri bilmekle mümkündür. Bu konuyla ilgili bilgi 2. Ünite içinde verilmiştir.
- Kimi sözcüklerde günümüzde “e” olarak sesletilen ve yazılan “e” harfi, Osmanlı Türkçesinde ی (y) harfi ile gösterilmiştir. Ermek – irmek – ايرمك, demek – dimek – ديمك, vermek – virmek – ويرمك
- Türkçe sözcüklerde, uzun ünlü yoktur.
- Türkçe sözcüklerde, ince “a” yoktur. Arapçadan gelen kimi sözcüklerde bulunan bu harf kendinden sonra gelen ekin ince okunup yazılmasını sağlar. Şefkat-li, dikkat-siz, rol-ü...
- Türkçe sözcüklerde, ince “ı” yoktur. Bu sesi çıkarabilmek için önceki harfin –özellikle a– üstüne inceltme işareti “â” konur. Kemâl, hayâl, lâzım...
- Türkçe sözcüklerde ط ظ ح خ ذ ص ض ile hemze ve ayın harfleriyle gösterilen gırtlak ünsüzleri yoktur; bu ününsüzler ya düşer ya da kendinden önceki ünlünün uzun okunmasını sağlar.
- Türkçe sözcüklerde f, h, j, v ünsüzleri yoktur. “f” sesi yansıma sözcüklerde ya da seslenme sözcüklerinde (of, püf, fısıldamak...) görülür. “h” sesi “k”den –kanı/hani–, “v” ise “b” ya da “g”den –ev/eb, tavşan/tabışgan, dövmek/dögmek– gelişen bir sestir. “j” sesi halk dilinde “c” biçiminde dir, jandarma/candarma.
- Türkçe sözcükler “c, l, m, n, r, z” sesleri ile başlamaz; b, c, d, g sesleri ile bitmez. Başka dillerden dilimize giren sözcüklerdeki bu sesler “p, ç, t, k” şeklinde –reng/renk, ilac/ilaç, kitab/kitap, ferd/fert– seslendirilir.

- Türkçe sözcüklerde birbirinin aynı iki ünsüz yan yana -elli, anne, bellemek... hariç- gelmez. Bu kullanım, Arapça- dan dilimize giren sözcüklerde -millet, dikkat, sarraf- karşımıza çıkar.
- Türkçe sözcüklerde, sözcük başında, sonunda ya da içinde iki ünsüz yan yana bulunmaz. Sözcük başında iki ünsüz varsa bu sözcükler Batı dillerinden gelmedir (spor, gramofon, gri...).
- Türkçe sözcüklerde “-lk, -lp, -lt, -nç, -nk, -nt, -rç, -rk, -rp, -rs, -rt, -st” çift ünsüzleri hariç -ilk, kulp, alt, genç, denk, ant, burç, Türk, sarp, ters, kurt, ast- sözcük sonunda çift ünsüz bulunmaz. Bu gruplar dışındaki sözcüklerin bir bölümü Arapçadan -kalb, akl, sulh...-, bir bölümü Farsçadan -rind, dest, çeşm...-, bir bölümü de Batı dillerin- den -vals, dans, film, lüks...- alınmadır.
- Türkçe sözcükler, birkaç sözcük -anne, elma...- ve birkaç ek dışında “-yor, -ki, -ken, -leyin, -mıtrak” kalın- lık- incelik ve düzlük-yuvarlaklık ünlü uyumuna -çamur, tavuk, yağmur, kavun...dışında- uygunluk gösterir. Bu uyumlara uymayan sözcükler Türkçe değildir.
- Türkçe sözcükler, sertlik-yumuşaklık uyumuna da uygunluk gösterir. Bu uyum, sözcüğün kökünde olabildiği gibi çoğunlukla gelen ekteki süresiz sert ünsüzün sözcüğün köküne uyması biçimindedir (ağaç-ta, af-tan...). Dilimize başka dillerden gelen sözcükler de -tedkik-tetkik, meçhul-meçhul...- bu uyuma sokulmaktadır.

6. ETKİNLİK

Aşağıdaki Nasreddin Hoca fıkralarında geçen “kişi, iyelik, durum, tamlayan (ilgi), kip-zaman, çoğul ve soru” eklerini bularak bu eklerin nasıl kullanıldığına dikkat ediniz.

بر کون خواجه قيرده کزركن قارشيدن کندينه بر قاچ آتليک کلدکنی کورنجه چابوجاق بر مزارلق ياننه کلوب
بر مزارک ايچنه کيرمش. آتليک ياننه ياقلاشنجه کنديسنی کوروب: بره آدم! بوراده نه ياپيورسون ديمش.
خواجه ده بر لاف بولامه يوب «اوليلردن ايدسم بورايه اکلنمکه چيقدم» ديمش.

۲

خواجه اوروج آي کلدکنده آيک قاچی اولدغنده ياکلمه مق ايچون، بر چوملکه هر کون برر طاش
آطارق کونلرک صايسنی بلله رمش. خواجه نک بر اوفاق قیزی ده باباسنک چوملکه طاش آتدغنی کوره رک
بر آووج طاش آتمش. اوروج آينک يکير می بشنجی کونی حريفک بری خواجه دن بو کون آيک قاچی ديه
صوررسه خواجه ده آزيچق اکلك قاچی اولدغنی سکا طوسطوغری سويله يه يم ديه رک اوه کلير. چوملکه
کی طاشلری برر برر صايوب يوز يکر می کورنجه « بن اکر بونلرک هپسنى سويله سم بکا کولرلر و سن
دلی اولمشسون ديرلر. ايسی برآز آشاغی اولسون سويلرم» ديه رک کری کلوب بو کون آيک قيرق بشی
اولمش دير. اوراده بولنانلر جانم خواجه افندی «آيک هپسی اوتوز کوندر، سن ناصل قيرق بشی اولمش
ديورسون؟» ديينجه: «آقارداشلر آشاغی بيله سويلدم. اکر چوملکه کی طاشلرک صايسنه باقارسکز
بو کون آيک يوز يکر می بشيدر.» ديمش •

بر کون خواجه قونیه یه کیدر، چارشوده کزرن بر
حلواجی دکانه کیره رک همان حلوا ییمکه باشلار.
حلواجی بویله پاراسز ماراسز حلواسنک ییندکنه
قیزارق خواجه نك یاقاسندن طوتوب اورماغه،
دوکمه باشلادغی صیره ده خواجه «آ بوراسی نه
کوزل برشهر ایمش! آدمه دوکه دوکه کوچ ایله حلوا
ییدیریورلر» دیمش.

خواجه افندی بر کون اوکوت ویرمک ایچون
جامعهده اوکوت اسکمله سنه چیقوب ای مسلمانلر
بن سزه نه دیه حکم بیلور مسکز؟ دیمش. اوراده
اولنلر دخی خیر بیلیمز دینجه خواجه افندی آنلره
سز بیلیمنجه بن سزه نه سویلیه یم دیمش.

بر کون ینه اوکوت اسکمله سنه چیقوب ای مسلمانلر! بنم سزه نه سویلیه جکمی بیلور میسکز؟ دیمش. آنلر اوت
بیلیرز دینجه، خواجه آنلره سز بلدکدن صوکره بن سزه نه سویلیه یم، دیمش. بونک اوزرینه اوراده اولانلر خواجه نك
بو ایشنه شاشوب اگر خواجه بر دها بویله صوراچق اولورسه کیمنز بیلیرز کیمنز بیلیمز دیمک اوزره سوز بر ایدرلر.
خواجه ینه بر کون اوراده اوکوت اسکمله سنه چیقوب ای مسلمانلر بن سزه نه سویلیه جکمی بیلیر میسکز؟ دیمش.
آنلر اوت کمنز بیلیرز کمنز بیلیمز دیمه لرینه. نه کوزل! بیلنلر بیلیمنلره اوکرتسون دیمش.

BİLGİ

Osmanlıcada Kullanılan Türkçe Eklerin Genel Özellikleri

- Belirtme durum eki -i / -ı, ünlüyle biten sözcüklerde ی، ünsüzle biten sözcüklerde ise پی ile gösterilir. - صوبایی - sobayı, - سودی - süttü
- Yönelme-yaklaşma durum eki -a / -e, ünlüyle biten sözcüklerde ا، ünsüzle biten sözcüklerde ise ه ile gösterilir. اوکا - ona, - يوله - yola
- Bulunma eki durum eki -da / -de, -ta / -te, yalnızca ده biçiminde yazılır. - اوده - evde, - ایپده - ipte
- Uzaklaşma- çıkma durum eki -dan / -den, -tan / -ten, yalnızca دن biçiminde yazılır. - اودن - evden, - تاشدن - taştan
- İlgi eki ünsüzle biten sözcüklerde [-a, i, u, ü] نك ile ünlü biten sözcüklerde [-n (a, i, u, ü)] نك ile gösterilir. - قلمك - kalemin, - چشمه نك - çeşmenin

- Birliktelik eki olan -la/-le, له biçiminde yazılır, ünlüyle biten sözcüklerde sözcükle ek arasına ى kaynaştırma sesi girer. اربابيله - arabayla, كونهله - güneşle
- Eşitlik eki olan -ca/-ce, -ça/-çe, yalnızca جه biçiminde yazılır. انسانجه - insanca, يavaşچه - yavaşça
- Çoğul eki olan -lar/-ler, لر biçiminde gösterilir. انسانلر - insanlar, سورولر - sürüler
- Soru eki -mı,-mi, -mu, -mü می biçiminde gösterilir. ظالم می - zalim mi, سرچه می - serçe mi
- Olumsuzluk eki -ma/-me مه biçiminde gösterilir fakat çekimlenme sırasında ه - ا harfi çoğunlukla düşer: او قومدم - okumadım, او قومادم - okumadım, كلمه سين - gelmesin
- Addan ad yapmaya yarayan -lık/-lik/-luk/-lük eki, kalınlık- inceliğe göre لق biçiminde gösterilir. ساعتلك - saatlik, قيشلق - kışlık
- Addan daha çok meslek ve iş adları yapmaya yarayan -cı,-ci,-cu,-cü,-çı,-çi,-çu,-çü eki, kalınlık - incelik ya da düzlük - yuvarlaklık dikkate alınmaksızın جى biçiminde yazılır. صودجى - sütçü, ایشجى - işçi, صوجى - sucu
- Addan daha çok sıfat yapmada kullanılan -lı,-li,-lu,-lü eki, لى, olumsuzu ise سز biçiminde yazılır. تولى - tozlu, سوزلى - sözlü, توزسز - tuzsuz

U Y A R I

Bu ek eski Anadolu Türkçesinde لr biçiminde kullanılmıştır, bu haliyle rütbe, makam bildiren sözcüklerin önüne de gelmiştir. اتلو - et-lü, دولتو - devlet-lü (padişahım)

BİLGİ

Kişi ekleri	İyelik ekleri		
I. tekil kişi م	I. tekil kişi - () m م	evim - اوم	kuzum - قوزيم
II. tekil kişi سين (سك)	II. tekil kişi - () n ن ile ك	annen - آننه ن	evin - اوك
III. tekil kişi -	III. tekil kişi - () ى ile ی, i, u, ü	dedesi - ده ده سی	özü - اوزى
I. çoğul kişi ز	I. çoğul kişi - () mız... مز	kızımız - قیزمز	kedimiz - کدیمز
II. çoğul kişi سکر	II. çoğul kişi - () nız... کز	eviniz - اوکیز	ütünüz - ütünüz
III. çoğul kişi لر	III. çoğul kişi - ları/-leri لری	odaları - اوپله لری	işleri - ایشلری

U Y A R I

III. tekil iyelik ekinden sonra belirtme durum eki geldiğinde III. tekil iyelik eki yazılmaz. آننه سنى - elini, ألى - an-nesini

Kendinden sonra gelen harfle bitişmeyen harflerden (hurûf-ı munfasıla ya da hurûf-ı infisal - و - ذ - ر - ز - ث - و - ا) ve III. çoğul iyelik ekinden sonra belirtme durum eki geldiğinde **iyelik eki** yazılır.

کتابلرینی - evini, اوینی - kitaplarını

- Addan eylem yapmada en çok kullanılan -la/-le, -laş/-leş, -lan/-len eki, لاش - لاش - لان - لن biçiminde yazılır. باش لامق - başlamak, كوزللىشمك - güzelleşmek, افكارلانمق - efkârlanmak
- Diğer eklerin kullanımı
 - -mak/-mek مك - مق biçiminde yazılır: yazmamak - يازمامق, beklemek - بكمك
 - -ma/-me مه - آصمه, çekme - چكمه

U Y A R I

-ma/-me eki, iyelik ekleriyle kullanıldığında “e” harfi kullanılmaz yalnız kalın harfli sözcüklerde ه yerine ا kullanılır: ياشاماك - (senin) yaşaman, كلكم - (senin) gelmen, چالشمالرى - (onların) çalışmaları.

- -ış/-iş/-uş/-üş يش - يش biçiminde yazılır: كورنىش - görünüş, ايسته يش - isteyiş
- -ım/-im/-um/-üm يم - م ve وم biçiminde yazılır: بىچيم - biçim, اولوم - ölüm
- -dır/-dir/-dur/-dür/-tır/-tir... در biçiminde yazılır: قوشدرمق - koşturmak, سچدرمك - seçtirmek
- Edilgenlik yapmaya yarayan -l ve -n ekinin yardımcı ünlüsü yazılmaz: كورمك - görülmek, بوزلمق - bozulmak (Son zamanlarda, yuvarlak sesli sözcüklerde bu ek ول biçiminde yazılmıştır: قورولمق - kurulmak)

7. ETKİNLİK

Aşağıdaki metinde geçen eylemsi eklerinin nasıl kullanıldığına dikkat ediniz. Günümüzdeki söyleyişinden ya da yazılışından farklı olan sözcükleri belirleyiniz.

خواجه كوچ ايله شهردن چيقوب كىتمك اىستر. مكر بر دوه سى وار ايمش. بارى دوه يه بينوب كىفله كىده يم. يايان كىتمه يه يم ديه رك دوه يه بينوب كوچ ايله كيدر كن دوه كوكره يوب خواجه ى يره اورارق اوزرينه چوكر. خواجه باغرر اورده ده بو لئانلر بونى قورتارلر بر آز صوكره آيىلار ق آ مسلمانلر كوردكتر مى، شول اوغورسز دوه بكا نه لر ايلدى؟ طورك شونى بكا طوتك بوغازلاييم ديمش.

BİLGİ

Eylemsi yapan ekler

- -an - ان / -en - ن : kaçan - قاچان gelen - كلن
- -mış, -miş, -muş, -müş - مش : görülmüş - كوريلمش
- -dığı, -diği, -tığı, ... دىكى : gördüğümüz - كوردىكمز
- -acağı, -eceği - جكى : okuyacağı (kitap) - اوقويه جفى , vereceği - ويره جكى
- -ıp, -ip... وب : alıp - آلوب , gelip - كلوب
- -ınca, -ince... نجه : gelince - كلنجه , okuyunca - اوقوينجه
- -arak, -erek رك - رق : başlayarak - باشلايه رق , gülerек - كوله رك

Kip-Zaman Ekleri

Şimdiki Zaman	Geniş Zaman	Gelecek Zaman
Gülüyorum - کولیورم	Yaparım - یاپارم	Yazacağım - یازه جغم
Gülüyorsun - کولیورسك	Yaparsın - یاپارسك	Yazacaksın - یازه جقسك
Gülüyor - کولیور	Yapar - یاپار	Yazacak - یازه جق
Gülüyoruz - کولیورز	Yaparsınız - یاپارز	Yazacağız - یازه جغز
Gülüyorsunuz - کولیورسكز	Yaparsınız - یاپارسكز	Yazacaksınız - یازه جقسكز
Gülüyorlar - کولیورلر	Yaparlar - یاپارلر	Yazacaklar - یازه جقلر
Görülen Geçmiş Zaman	Duyulan Geçmiş Zaman	Dilek-Şart (Koşul)
Geldim - کۆشدم - koştum	Vermişim - ویرمیشم	Okusam - اوقوسه م
Geldin - کۆشدك - koştun	Vermişsin - ویرمیشسك	Okusan - اوقوسه ك
Geldi - كۆشدى - koştı	Vermiş - ویرمیش	Okusa - اوقوسه
Geldik - كۆشدك - koştuk	Vermişsiz - ویرمیشز	Okusak - اوقوسه ق
Geldiniz - كۆشدكز - koştunuz	Vermişsiniz - ویرمیشسكز	Okusanız - اوقوسه كز
Geldiler - كۆشدلر - koştular	Vermişler - ویرمیشلر	Okusalar - اوقوسه لر
İstek	Gereklilik	Emir (Buyruk)
Açayım - اچایم	Gezmeliyim - گزملییم	-----
Açasın - اچاسك	Gezmelisin - گزملیسك	Bul - بول
Aça - اچا	Gezmeli - گزملی	Bulsun - بولسون
Açalım - اچالم	Gezmeliyiz - گزملییز	-----
Açasınız - اچاسكز	Gezmelisiniz - گزملیسكز	Bulun(uz) - بولكنز
Açalar - اچالر	Gezmeliler - گزملیلر	Bulsunlar - بولسونلر

8. ETKİNLİK

Aşağıdaki cümleleri, Osmanlı Türkçesiyle cümlelerin altına verilen noktalı yerlere yazınız. Yazılışı sizin düşündüğünüzden farklı olan sözcüklerin altını çiziniz.

Okulun yolunu bulamadık.

.....

Sizin balkonunuz daha genişmiş.

.....

Senin işlerin beni ilgilendirmez.

.....

Bazı insanlar hangi lafı nerede söyleyeceğini bilemez.

.....

Niçin dünkü hesabı bugüne taşırız ki?

.....

Sana istediğin parayı vermeyecek gibi görünüyor.

.....

Sen yanlış birini görmeyesin!

.....

Bu ilaçtan da günde iki kere alacaksın.

.....

Gece vakti açık çiçekçi aramıştı.

.....

El oğlu değil mi dediğini yaptırıyordu.

.....

Pazartesi bin kişilik bir konferansa katılacaktı.

.....

Benim kitabımdaki sorular onunkinden zor.

.....

Ayşe Teyzenin doksan kuzusu vardı

.....

Adil Amca, güneş doğmadan dağınık saçlarını tarar, doğru kasabaya inerdi

.....

Büşra, adanın güneşten en çok nasibini alan yerinde oturuyordu.

.....

Koşucu, suyunu içip yoluna devam etti.

.....

9. ETKİNLİK

Aşağıdaki sözcükleri cümle içinde kullanınız. Oluşturduğunuz cümleleri sınıf panosunda sergileyiniz.

منشأ، مأذون، دخی، کلسکز، مسئله، کونلک، کوروب، کیده یورر، چونکه، کبی، کورنورمک
ایچون، اکلمق

10. ETKİNLİK

Aşağıdaki şiiri okuyunuz. Şiirde geçen Türkçe yapım ve çekim eklerini bulunuz. Varsa adıl (zamir), ilgeç (edat) ve bağlaçları belirleyerek nasıl kullanıldıklarını tartışınız.

استانبولی دیکله یورم

استانبولی دیکله یورم، کوزلرم قاپالی؛
سرین سرین قاپالی چارشى؛
جیویل جیویل محمودپاشا؛
کوکرجین دولو اولولر.
چکیچ سسلری کلیور دوقلردن.
کوزلم بهار روزکارنده تر قوقولری؛
استانبولی دیکله یورم، کوزلرم قاپالی.

استانبولی دیکله یورم، کوزلرم قاپالی.
باشنده اسکی عالملرک سرخوشلغى؛
لوش قاییقخانه لريله بر یالی؛
دیکمش لودوسلرک اوغولتوسی ایچنده
استانبولی دیکله یورم، کوزلرم قاپالی.

استانبولی دیکله یورم، کوزلرم قاپالی؛
اوکجه خفیفدن بر روزکار اسیور؛
یاواش یاواش صاللانیر
یاپراقلر آغاچلارده
اوزاقلرده، چوق اوزاقلرده،
صوجیلرک هیچ دورمایان چنغراقلری؛
استانبولی دیکله یورم، کوزلرم قاپالی.

استانبولی دیکله یرم، کوزلرم قاپالی؛
قوشلر کچیور، درکن؛
یوکسکلردن سورو سورو چیغلق چیغلق،
آغلر چکیلیور دالیانلرده؛
بر قادینک صویا ده کیور آیاقلری؛
استانبولی دیکله یورم، کوزلرم قاپالی.

استانبولی دیکله یورم، کوزلم قاپالی؛
 بر یوصمه کچیور قالدیرمدن؛
 کفرلر، شریقلر، تورکیلر، لاف اتمه لر..
 بر شی دوشویور الندن یره؛
 بر کل اولمالی؛
 استانبولی دیکله یورم، کوزلم قاپالی.

استانبولی دیکله یورم، کوزلم قاپالی؛
 بر قوش چیرپینیور اتکلرنده؛
 آلنک صیجاق می دکل می، بیلیورم؛
 دوداقلرک ایصلاق می دکل می، بیلیورم؛
 بیاض بر آی دوغویور فستقلرک آرقه سندن
 قلبکک ووروشندن آکلا یورم؛
 استانبولی دیکله یورم.

اورخان ولی

BİLGİ

Osmanlı Türkçesinde Türkçe adılar, belirteçler, ilgeçlerin yanı sıra Arapça ve Farsça adılar, belirteçler, ilgeçler ve bağlaçlar da vardır. Bunların sıkça kullanılanları ve yazımı değişik olanlarından bazıları aşağıda verilmiştir.

- Osmanlı Türkçesinde şahıs zamirleri aşağıdaki gibi çekimlenir:

Kişi adılı	Belirtme Durumu	Yönelme Durumu	Bulunma Durumu	Ayrılma Durumu	İlgi Durumu (Tamlayan)
Ben بن	Beni بنی	Bana بکا	Bende بنده	Benden بندن	Benim بنم
Sen سن	Seni سنی	Sana سکا	Sende سنده	Senden سندن	Senin سنگ
Ol / O او اول	Onu اونی انی	Ona اکا	Onda اونده	Ondan اوندن	Onun انک
Biz بز	Bizi بزی	Bize بزه	Bizde بزده	Bizden بزدن	Bizim بزم
Siz سز	Sizi سزی	Size سزه	Sizde سزده	Sizden سزدن	Sizin سزک
Anlar/Onlar اونلر انلر	Onları انلری اونلری	Onlara اونلره	Onlarda اونلرده	Onlardan اونلردن	Onların اونلرک

- Osmanlı Türkçesinde işaret zamirleri şöyledir:
Yakındaki varlıklar için

		Belirtme Durumu	Yönelme Durumu	Bulunma Durumu	Ayrılma Durumu	İlgi Durumu (Tamlayan)
Yakındaki varlıklar için	bu – بو	Bunu بونی	Buna بوكا	Bunda بونده	Bundan بوندن	Bunun بونك
Daha uzaktaki varlıklar için	şu شو şol şol	Şunu شونی	Şuna شوكا	Şunda شونده	Şundan شوندن	Şunun شونك
En uzaktaki varlıklar için	او اول Ol O	Onu-Anı انی	Ona-Ana اكا	Onda Anda انده	Ondan اندن	Onun انك

- Diğer zamirler şöyledir:

Neyim – nem - نم Neyin- nen- نك Neyiniz- neniz - نه كز Kimse- kimesne - كمنه كمنه Herkes- kamu - هرکس قمو Sâiri (başkası) - سائری	Hangisi- kangısı- hangisi - هانکيسی هانغيسی قانغيسی Hepsi - هپيسی Gayrısı - غيريسی Kim-ki (ilgi zamiri) - کم کيم که Kamu (herkes, hepsi, bütün) - قمو
---	--

- Osmanlı Türkçesinde kullanılan bazı zarflar aşağıdaki gibidir:

belki – بلکه

galiba – غالبا

sonra – صکره

hemen – همان

niçe (ne kadar) – نیچه

gelip (gelüb) – کلوب

aheste – آهسته

için (içün) – ایچون

tez (çabuk) – تیز

geç – کيچ

kanda (nerede) – قنده

nice (nasıl) – نیچه

asla – اصلا

fi'l-hakîka (gerçekte) – فی الحقیقه

dostlukla – دوستلق ایله

acaba – عجباً

aksine – عكسه

bir daha – بردخی

fi'l-cümle (sonunda) – فی الجملة

bi't-tamam (tamamiyle) – بالتمام

bilhassa – بالخاصه

riayeten – رعاً يتأ

en – اك

ziyadesiyle – زياده سيله

fevka'l-ade – فوق العاده

beri (berü) – برى – برو

ahşam (akşam) – آخşam

akabinde (ardı sıra) – عقبينده

bilahire (sonradan) – با لاخره

âdeta – عادتاً

haşa – حاشاً

binaen aleyh (buna dayanarak) – بناءً عليه

ale'l-acele – على العجله

bi-nefsihi (kendi kendine) – بنفسه

cüz'i – جزؤى

nadiren – نادراً

zerre kadar – ذره قدر

anda (onda) – آنده

girü (geri) – كيرو

bazen (bazen) – بعضاً

an be-an (her an) – آن بآن

B. Doğru-Yanlış Soruları

Aşağıda verilen cümlelerde yer alan bilgiler doğru ise cümle başında verilen boşluğa “D”, yanlış ise “Y” yazınız.

1. () “Bana, sana” gibi sözcüklerde “nazal n” kullanılır.
2. () Osmanlı Türkçesinde soru eki düzlük-yuvarlaklık uyumuna uyar.

C. Boşluk Doldurma Soruları

Aşağıdaki cümlelerdeki noktalı yerleri doğru sözcüklerle doldurunuz.

1. “ناچار – nâçâr” (çaresiz) sözcüğüne anlamı veren “نا” eki bir ön ektir.
2. Osmanlı Türkçesinde Türkçe ekler kullanıldığı gibi ve ekler de kullanılır.

Performans Görevi

Konu: Aşağıdaki metni okuyunuz ve kelime düzeyinde inceleme yapınız.

Performans Görevinde Dikkat Edilmesi Gerekenler:

Aşağıdaki metni okuyunuz ve parçada yer alan;

- Sözcüklerdeki Türkçe ekleri bulunuz.
- Zamir, edat ve bağlaçları belirleyiniz.

بن سكا مجبورم

بن سكا مجبورم بيله مزسين
آدكى ميخ كى عقلمده طوتيبورم
بويودكچه بوييبور كوزلرك
بن سكا مجبورم بيله مزسين
ايچمى سنكله ايصيتيبورم

نه وقت بر ياشامق دوشونسم
بو قورتلر سفره سنده بلكه زور
عيسز فقط اللرمزى كيرلتمدن
نه وقت بر ياشامق دوشونسم
صوس ديبوب آدكله باشلايورم
ايچم صيرا قيملديبور كيزلى دكزلرك
خير باشقه دورلو اولمايه حق
بن سكا مجبورم بيله مزسين.

آتپلا ايلخان

Puanlama: Raporunuzu öğretmeninizin yardımıyla aşağıdaki puanlama anahtarını kullanarak değerlendiriniz.

Ölçütler	Puan
Metni okurken sözcükleri doğru sesletmiştir. Sözcüklerdeki Türkçe ekleri bulmuştur. Bulduğu Türkçe eklerin türünü belirtmiştir. Metinde geçen zamir, edat ve bağlaçları hatasız belirlemiştir.	4
Metni okurken sözcükleri doğru sesletmiştir. Sözcüklerdeki Türkçe ekleri bulmuştur. Bulduğu Türkçe eklerin türünü belirtmemiştir. Metinde geçen zamir, edat ve bağlaçları hatasız belirlemiştir.	3
Metni okurken sözcükleri doğru sesletmiştir. Sözcüklerdeki Türkçe ekleri yanlış belirlemiştir. Metindeki zamir, edat ve bağlaçların bazılarını belirleyememiştir.	2
Metin okunurken sözcüklerin sesletilmesinde hatalar yapılmıştır. Sözcüklerdeki Türkçe ekleri yanlış belirlemiştir. Metindeki zamir, edat ve bağlaçları belirtmemiştir.	1
Puanlamada; 4: 76–100 puan aralığına, 3: 51–75 puan aralığına, 2: 26–50 puan aralığına, 1: 0–25 puan aralığına denk düşmektedir.	

OKUMA METİNLERİ

Aşağıdaki metinleri okuyunuz.

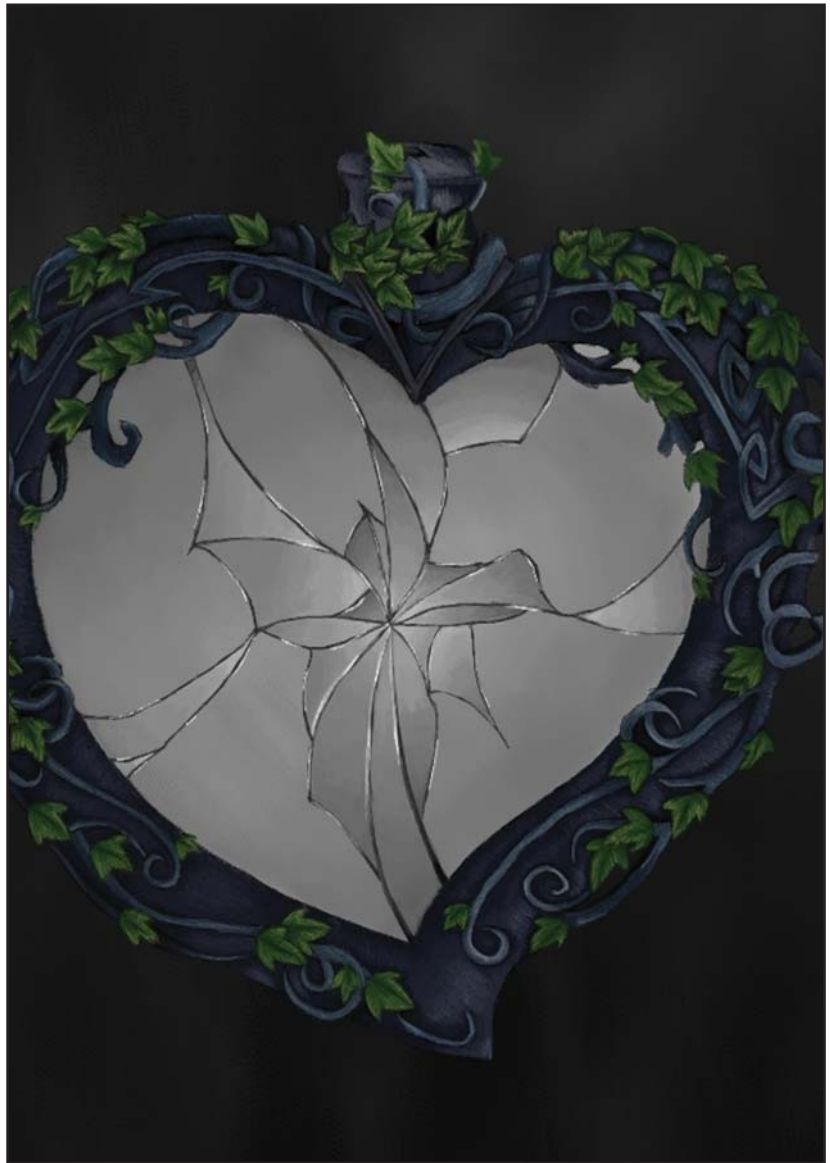
پارام پارچه

آغاچ بوتون
میوه بوتون،
ایشیق بوتون
بنم دنیام پارام پارچه.

بر بویوک آینه قیریلمش
قیریلوب یره دوکولمش،
کائنات ایچنه دوشمش
دوشمش اما پارام پارچه.

یاپراق یاپراق یاپشدردم،
دیار دیار دولاشدردم،
بر آلودر طوتشدردم،
یاندم اما پارام پارچه.

بدری رحمی

غزل

بني جانندن اوصاندردي جفادن يار اوصانغمزمي
فلكلر ياندي اهمدن مرادم شمعي يانغمزمي

قمو بيمارنه دوای درد ايدر احسان
نچون قيلمز بکا درمان بني بيمار صانغمزمي

شب هجران يانر جانم دوکر قان چشم کريانم
اويارر خلقي افغانم قرا بختم اويانغمزمي

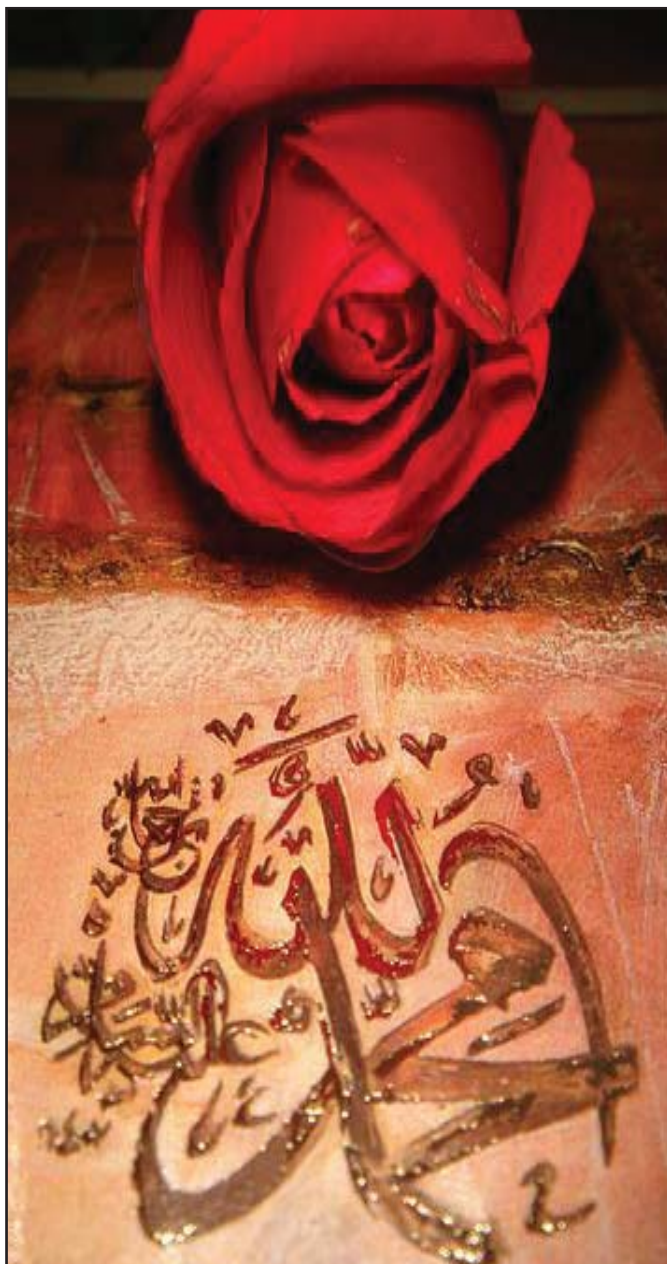
کل رخسارکه قارشو کوزمدن قانلو آقار صو
حببیم فصل کلدلر بو آقار صولر بولانغمزمي

غمم پنهان دوتردم بن دیدیلر یاره قيل روشن
ديسم اول بيوفا بيلمین اينانورمي اينانغمزمي

دکلدم بن سکا مائل سن ايتدک عقلمی زائل
بکا طعن ایلین غافل سنی کورکج اوتانغمزمي

فضولی رند شیدادر همیشه خلقه رسوادر
صورك کیم بو نه سودادر بو سودادن اوصانغمزمي

فضولی

دكيزى اوزله ينلر ايچون

نيدى او ده لى كچى كيديشمز
بمياض كوپوكلرله آچيقلره!
كوپوكلر كه فنا قىلبلى دكل،
كوپوكلر كه دوداقلره بكه ر.

كميلر كچر رۇيالرمده
آللى پوللى كميلر، داملك اوزرنندن.
بن زواللى
بن يىللردر دكيزه حسرت.
اورخان ولى قانيق

كميلر كچر رۇيالرمده
آللى پوللى كميلر داملك اوزرنندن.
بن زواللى
بن يىللردر دكيزه حسرت
--باقار باقار آغلارم--

خاطرلارم ايلك كوروشمى دنياي
بر ميديه قابوغنك آرالغندن.
صورك ىشيللى كوكلك ماويسى
لاپينارك اك خاره ليسى.
حالا طوزلو آقار قائم
اىستريديه لرك كسديكى يردن.

يالان دنيا

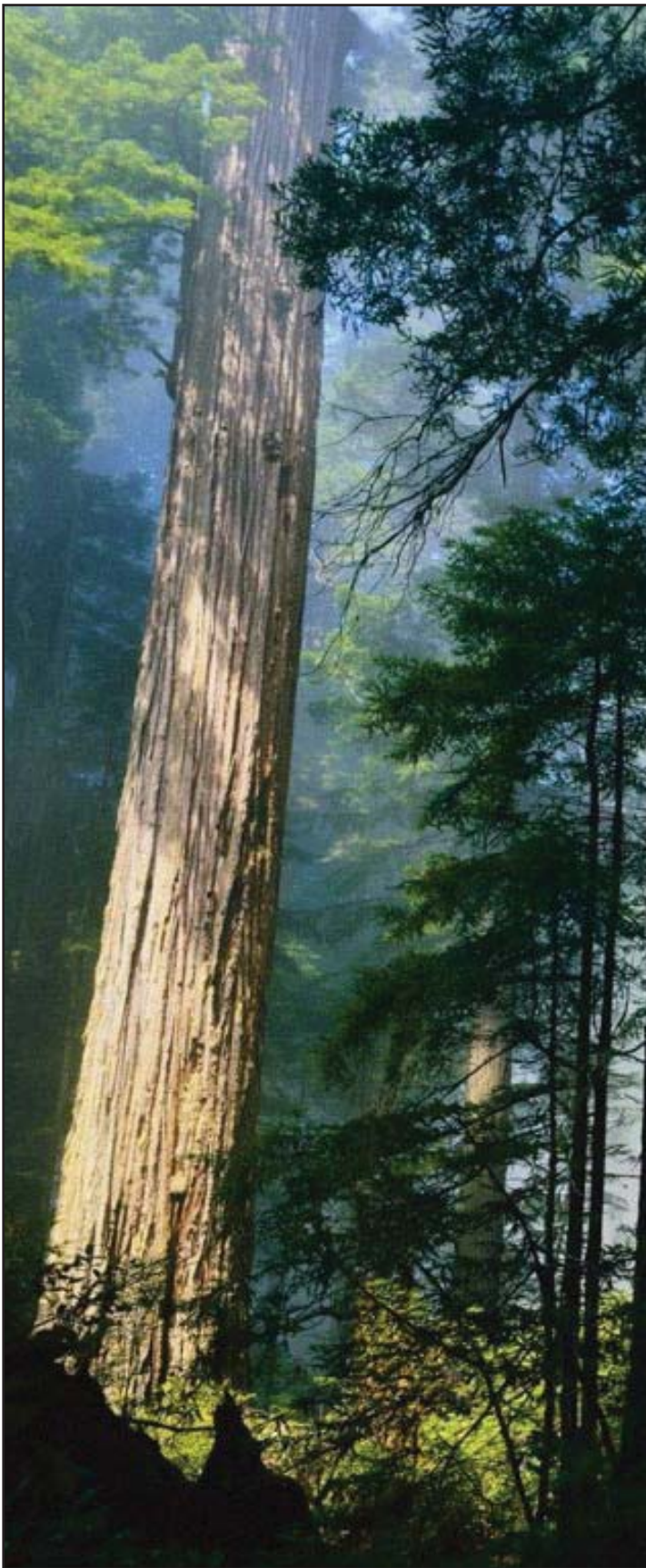
ايلك كوندن آليشديعمر امكندار آيدىنلق،
آنه يوزينده، دوست يوزينده اولاد يوزينده.
هر صباح يكيدين باشلايان شينّه دويمادق،
دوشمز، كرچكمز نه وارسه كوك يوزينده.

كوك يوزى بلله دك شو اورپن ماويلكى،
باشمز دارده قالنجه ال آچديعمر ير.
كوك يوزيدر آو وتان عقللى يى ده لى يى،
كوك يوزينده بولوطلر، اوچورتالر، اميدلر.

هر موسميله انسانى آيرى آيرى صاران
بونجه كوزللكى ناصل قويوب كيده جكز؟
يامان چالاجق او چالماياسى ساعت، يامان،
كچمش اولا بر كز يومولديمى كوزلرمز.

جاهد صدقى طارنجى

آي كچدى، يىل دوندى اونوتدك بى
 اوستنه آدمى يازديغم آغاچ
 آچدك دردلمى قاناتدك بى
 آلتندە توركىلر دوزديكم آغاچ
 سنده كى يمشلر بويلە دكلدى.

دورت بر يانه خبر صالديغم قوشلر
 يارى يولده اونوتديلر خبرى
 قيريق قاناتلرله دونديلر كرى
 آردلرندن باقىب قالدېغم قوشلر
 بن بيلديكم قوشلر بويلە دكلدى.

دېلمجە اوتە ردى قوشلر دالرده
 لغتندە كچمزدى سنك سوزلر
 صو كى آقاردى آدك ديللرده
 ديدىكىن اكلاردم بوتون كوزلر
 كوزلرده باقىشلر بويلە دكلدى.

صوران اولماز بىزى ياردن اغياردن
 نه جاره نامىز چوقدن يىتمشدر
 يول اوستى چشمه لر باقار كناردن
 بىزى بيلن صولر آقىب كىتمشدر
 مرمرده نقشلر بويلە دكلدى.

ميوه دن قيريلان داللىر ناصلسه
 آرزولر ايچمده اويلە دوروردى
 بر دالده بيك تورلو ميوه ويريردى
 تقويمده بهاردى نه كون باقىلسه
 نه دىيم بو ايشلر بويلە دكلدى.

اورخان شائق كوكيى

4. ÜNİTE

OSMANLI TÜRKÇESİNDE YABANCI KÖKENLİ KELİMELERİN KULLANIMI

4. ÜNİTE:

OSMANLI TÜRKÇESİNDE YABANCI KÖKENLİ KELİMELERİN KULLANIMI

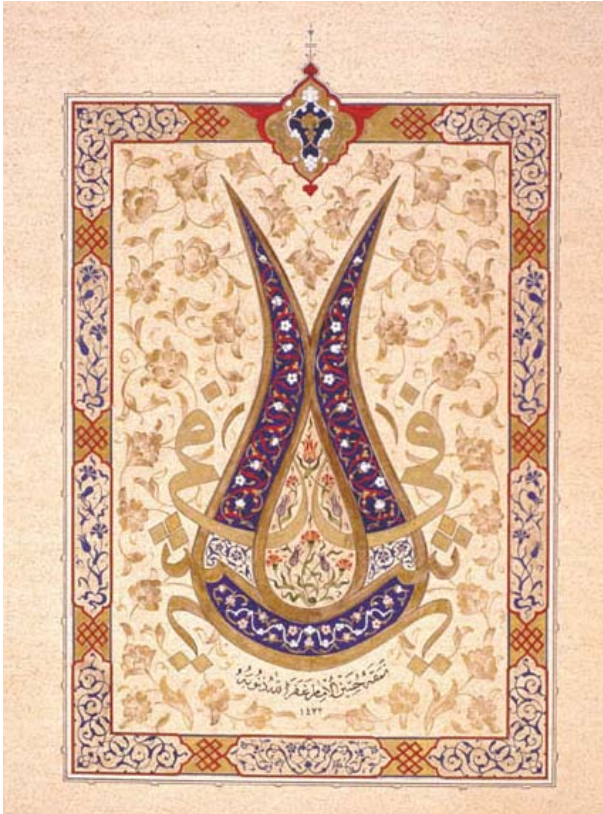
1. Farsça Unsurlar
 - a. Farsça Kelimeler
 - b. Farsça Sayılar ve Gün Adları
2. Arapça Unsurlar
 - a. Arapça Kelimeler
 - b. Arapça Ay Adları ve Takvim Bilgisi

Hazırlık Çalışmaları

1. Arapça ve Farsça sözcükleri birbirinden ayırt edebilir miyiz? Araştırınız.
2. Tavla oynayanların kullandığı sayı ifadelerine dikkat ediniz. Bu ifadelerin günlük kullanımdaki ifadelerden neden farklı olduğunu araştırınız.
3. Sözlük kullanırken nelere dikkat etmeniz gerektiğini araştırınız. Osmanlı Türkçesi sözlüğünün günümüzdeki sözlüklerden farkı varsa belirtiniz.
4. Türklerin tarih boyunca kullandığı takvimleri araştırınız.
5. Günümüzde kullanılan takvimin adı nedir?

1. ETKİNLİK

Aşağıdaki dizeleri okumaya çalışınız. Şiirde geçen, anlamını bilmediğiniz sözcükleri bularak sözcüklerin Arapça mı Farsça mı olduğunu belirtiniz.

غزل

بر لی غنچه یوزی کلزار دیرسک ایشته سن
خار غمده عندلیب زار دیرسک ایشته بن

لبرلی مل صاچلری سنبل یاکاغی برک کل
بر سمنبر سرو خوش رفتار دیرسک ایشته سن

پاینه یوزلر سورر هر سرو دلجونک روان
صوکی بر عاشق دیدار دیرسک ایشته بن

زلفی ساحر طره سی طرار شوخ شیوه کار
چشمی جادو غمزه سی مکار دیرسک ایشته سن

...

باقی

BİLGİ

Farsça ve Arapça Sözcüklerin Özellikleri

- Osmanlı Türkçesinde Arapça sözcükler Farsça sözcüklerden daha çoktur; bu nedenle Arapça dil kurallarını bilmek önemlidir.
- Osmanlıcada kullanılan چ ژ گ harfleri Farsçaya, ح ذ ص ض ط ظ ع ق harfleri Arapçaya özgü harflerdir. ط ص ث harfleri ile sesletim Farsçaya özgü olmamakla birlikte, kimi sözcüklerde (صد- sad-yüz gibi) bu harfler kullanılmıştır.
- Farsça ve Arapça sözcüklerde uzun ünlüler elif, vav, ye harfleriyle; kısa ünlüler ise hareke ile -üstün, esre, ötre- gösterilir.
- Arapçada kimi sözcükler, uzun okutan harf varmış gibi okunur, الله – Allâh, داود – Dâvud, رحمن – Rahmân
- Farsçada, üçü uzun (â,î,û) dördü kısa (a,e,i,u-o) yedi ünlü harf vardır. Uzun ünlüler ا – و – ی ile gösterilir [پیر(pir) – yaşlı, روز(ruz)– gün, کار(kâr)– kazanç]. Kısa ünlüler, sözcük başında “ا” ile gösterilirken sözcük sonunda ه ile gösterilir; sözcük içinde ise hiç yazılmaz (آهسته – aheste, دل – dil).
- Farsça sözcüklerde, okunmayan bir و harfi (vav-ı ma’dûle) vardır, خواجه – hoca, غزل خوان – gazel-han, خونخوار – hun-har.
- Farsça sözcüklerde زار – ستان – گاه (gâh,-sitan, zar) gibi eklerle yer adları; اقامتگاه – ikametgâh, گلستان – gülîstân, گلزار – gülzâr; دان (dan) ekiyle aygıt adları; شمعدان – şamdan türetilmiştir.
- Farsça sözcüklerde کین – ناک – کار – مند – وار gibi eklerle -li ekli sıfatlar yapılır:
 - بختیار – bahtiyâr – bahtlı, talihli, bahtı açık
 - حيله کار – hilekâr – hileci, hile yapan
 - هوشیار – hûşyâr – akıllı, uyanık
 - پریوار – perivâr – peri misali, peri gibi
- Farsça sözcüklerde olumsuzluk bî ve nâ (بی – نا) örnekleriyle yapılır:
 - بی خبر – bî-haber – haberi olmayan, habersiz
 - نا بجا – nâ-becâ – yersiz, yerinde değil, münasebetsiz, uygunsuz
- Arapçada sözcükler birtakım kalıp ve vezinlere göre yapılır. Arapçada üç çeşit sözcük vardır; fiil, isim, edat. Fiiller; üç harfli, dört harfli, beş harfli olmak üzere ayrılır; bir de bunlardan türetilen fiiller (mezîdûn fih) vardır.

UYARI

Sonu “ه” –a/-e ile biten mufâale veznindeki sözcüklerle sonu yuvarlak t “ة” ile biten sözcüklerde çokluk yaparken tâ-i merbûte kalkar, yuvarlak t düşer: hikâye – hikâyât – حکایات – حكاية, muhakeme-muhâkemât – محاکمه – شکایت – شکایات – شکایات – شکایات, محاکمات

- Arapçada bir sözcük en az üç harften oluşur; buna **aslî harfler** denir (كتب (فعل - ل - ع - ف köküne bağlı olarak mektep - مكتب, mektup - مكتوب, kitap - كتاب, kâtip - كاتب). Bu harflere ilave edilen zâid harfler on tanedir. Çok az kullanılan ل ve ه dışındaki zâid harfler أ (hemze), ی - و - ن - م - س - ت - ا dir. Hemze, her zaman zâid olmaz و ve ی harfleri sessiz olarak kullanıldığında aslî harflerdir.

- Osmanlı Türkçesinde Arapça mastar ve adlar Türkçe -lar/-ler ekiyle çoğullanabildiği gibi kendi kurallarına göre de çoğullanır.

1. Tesniye (ikili çokluk): valid-valdeyn (ana-baba) - والد - والدين, harf-harfân (iki harf) - حرفان - حرف

2. Cem'-i sâlim

- Cem'-i müzekker sâlim (erkek çokluk)** : Sözcüğün sonuna getirilen ين ya da ون ile yapılır: Müslim-müslimin - مسلمين - مسلم, me'mur- me'murun - مأمورون - مأمور
- Cem'-i müennes sâlim (kaideli dişi çokluk)** : Sözcüğün sonuna getirilen ات ekiyle yapılır: tulû-tulû'at - طلوعات - طلوع, ihraç-ihracat - اخراجات - اخراج

3. Cem'-i mükesser

Müfredin (tekil) vezni değiştirilerek yapılan bu çoklukta sözcükler çeşitli vezinlerde oluşturulur lakin hangi sözcüğün hangi vezinle yapılacağı kurallara değil, öğrenmeye dayalıdır. Kimi örnekler aşağıda verilmiştir:

- Ek'al vezni : hükm- ahkâm - حکم - احکام
- Ek'âl vezni: ekber- ekâbir - اکبر - اکابر
- Ek'il vezni: şaki- eşkıyâ - شقى - اشقياء
- Ek'ile vezni: libâs-elbise - لباس - البسه
- Fa'ale vezni: talib-talebe - طالب - طلبه
- Fü'âl vezni: tâcir-tüccâr - تاجر - تجار
- Fu'ül vezni: ilm-ulûm - علم - علوم
- Fu'alâ vezni: âlim-ülemâ - عالم - علما
- Fi'âl vezni: bahr-bihâr - بحر - بحار

- Osmanlı Türkçesinde Arapça bağlama edatları olan; ammâ - اما, hatta حتى, fakat - فقط, lâkin - لكن, illâ - الا, velev - ولو gibi edatların yanı sıra tek başına anlamı olmayan edatlar da kullanılmıştır. Bunlardan bazıları şöyledir:

- o ale'l-âde - على العادة - âdet olduğu üzere - alâ (üzere, olduğu üzere) - على
- o ilâ (-e kadar) : ile'l-ebed - الالابد - sonsuza dek, sonsuz olarak - الى
- o bilâ (-sız, -siz) : bilâ ücret - بلا اجرت - ücretsiz
- o fi (-de, içinde) : fi'l-hakîka - فى الحقيقة - hakikatte, gerçekte - فى
- o bi (-ile, için) : bi'l-hâssa - بالخاصه - özellikle, özel olarak - ب
- o min (-den, -den beri) : mine'l-kadim - من القديم - eskiden beri - من

- Farsçada;
 - o از دل – ez-dil – gönülden
 - o با صفا – bâ-safâ – sefayla, safalı
 - o بسر – be-ser – baş üstüne, baş üstünde
 - o بر پا – ber-pâ – ayak üzerinde, ayakta, yıkılmamış
 - o در کنار – der – kenar – kenarda gibi ön-edatların yanı sıra ve (vü), hem hem de, ne...ne (de), veya, yahut, eğer, meğer, gerçi (gerçe), şayet, için (çün), giya, hele, ki, keşke gibi.
 - o (و، هم، نه...نه، ویا، یاخود، اگر، مکر، کرچه، شاید، چون، کویا، هله، که، کاشکی) bağlama edatları da vardır.
- Arapçada adların dişî (müennes) ve erkek (müzekker) olması söz konusudur.
- Müenneslik
 - Sözcük sonunda kısa elif “ی”, uzun elif “ا” ya da genelde ه ile yazılan, -a,-e okunan yuvarlak te (ة) varsa sözcük şekil olarak dişidir. شاعره – şaire- kadın şair, مرحومه – kadın ölü, فتوى – fetva, سمراء – Semra, بیضا – Beyza.
 - Bunların dışında anlam olarak dişilik taşıyan sözcükler de vardır:
 - Kadın adları زینب – Zeynep
 - Kadınlara ait cins adlar بنت – bint – kız
 - Ülke-şehir adları مصر – Mısır
 - Çift uzuvlar عین – ayn – göz
 - Erkek çoğullar hariç bütün çoğullar حکام – hükkâm-hâkimler
 - Şekil ve anlam olarak müenneslik taşımadığı hâlde semâî müenneslik diye adlandırılan ve işitilerek öğrenilen sözcükler de vardır; bunların sayısı yetmiş yedidir. نار – ateş, فردوس – Firdevs – cennet
 - Osmanlıcada kullanılan Arapça sözcüklerin çoğu ad ya da sıfat, Arapça ve Farsça eylemler ise Osmanlıcada yer almamıştır. Osmanlıcada ad ve sıfat tamlamalarının çoğu Farsça kurallara göre yapılmıştır.
 - Arapça ad tamlamalarında ikinci sözcüğün başında ال (harf-i tarîf) bulunur: دارالمعلمات – dârü’l-muallimât – kız öğretmen okulu, شمس المعارف – şemsü’l- maârif.
 - Harf-i tarîfin ل’si, şems (ن ظ ل ن) harfleriyle kullanıldığında lââm harfi değişir: دارالشفقه – dârü’ş-şafaka, فخرالنساء – fahrü’n-nisâ.
 - Arapça sıfat tamlamalarında ikinci sözcük sıfattır, mevsuf denen tamlanan adla sıfatın tekillik-çoğulluk ve dişilik-erlik bakımından birbirleriyle uyumlu olması gerekir: رمضان المبارك – ramazanü’l-mübarek. Arapça ad (izafet) ve sıfat tamlamalarından daha çok kullanılan tamlama türü lâfzî (şekli) izafettir: طاهر القلب – tahirü’l- kalb.
 - Farsça ad ve sıfat tamlamalarında ilk sözcüğün sonu kesreli (i) okunur. جام جم – câm-ı Cem (Cemin kadehi). Eğer ilk sözcüğün sonu ه ya da ی ile bitiyorsa kesre hemzeyle غنچ تر – gonca-i ter-taze gonca), uzun ا (ا) ya da uzun u ile bitiyorsa kesre ی ile صدای خوش – sada-yı hoş- güzel ses, آهوی شیرین – ahu-yı şirin) gösterilir.

- Farsça sıfat tamlamalarında kimi sıfatlar birleşik yapıdadır:
 - o غنچه دهن – gonca-dehen – gonca ağızlı
 - o دل شکسته – dil-şikeste – gönlü kırık
 - o بت پرست – büt-perest (put-perest) – puta tapan

2. ETKİNLİK

Aşağıdaki sayı sözcüklerini okuyarak anlamlarını sözlükten bulunuz. “100, 200, 300, 1000, 5000” sayılarının Farsça yazılışlarını bularak sınıf panosunda sergileyiniz.

پنجاه ، چهل ، سی ، بیست ، ده ، نه ، هشت ، هفت ، شش ، پنج ، چار / چهار ، سه ، دو ، يك

3. ETKİNLİK

Türklerin tarih boyunca kullandığı takvimler nelerdir? Hicrî ve rumî tarihler miladi takvime göre nasıl belirlenir? Bilgileri arkadaşlarınızla paylaşınız.

4. ETKİNLİK

Hicri 1620, 1440, 1535 yıllarının miladi takvimdeki karşılıklarını bulunuz. Farklı miladi yıllar belirleyerek bu yılların hicri ve rumi yıl olarak hangi yıllara karşılık geldiklerini belirleyiniz.

5. ETKİNLİK

Ocak, şubat, mart, nisan, mayıs, haziran, temmuz, ağustos, eylül, ekim, kasım, aralık aylarını Arapçadaki karşılıklarıyla eşleştiriniz. Günümüzde kullanılan “recep, şaban, ramazan ve muharrem” sözcüklerinin ay olarak hangi aylara karşılık geldiğini bularak bilgilerinizi arkadaşlarınızla paylaşınız.

BİLGİ

Günümüz Türkçesindeki Sayılar	Osmanlı Türkçesindeki Sayılar	Farsça Sayıların Okunuşu	Farsça Sayıların Yazılışı
1	۱	yek	يك
2	۲	dü	دو
3	۳	se	سه
4	۴	çehar - çar	چار چهار
5	۵	penç	پنج
6	۶	şeş	شش
7	۷	heft	هفت

8	٨	heşt	هشت
9	٩	nüh	نه
10	١٠	deh	ده
20	٢٠	bist	بیست
30	٣٠	si	سی
40	٤٠	çihil - çil	چهل چل
50	٥٠	pencah	پنجاه
60	٦٠	şest - şast	شست شصت
70	٧٠	heftad	هفتاد
80	٨٠	heştad	هشتاد
90	٩٠	neved	نود
100	١٠٠	sad	صد
1000	١٠٠٠	hezar	هزار
10000	١٠٠٠٠	tuman	تومان

Arapça Ay Adları

Ocak	Muharrem	محرم	Temmuz	Recep	رجب
Şubat	Safer	صفر	Ağustos	Şaban	شعبان
Mart	Rebiyülevvel	ربیع الاول	Eylül	Ramazan	رمضان
Nisan	Rebiyülahir	ربیع الاخر	Ekim	Şevval	شوال
Mayıs	Cemaziyelevvel	جمادى الاول	Kasım	Zilkade	ذی القعدة
Haziran	Cemaziyelahir	جمادى الاخر	Aralık	Zilhicce	ذی الحجه

U Y A R I

Arap takvimi ay eksenli bir takvimdir, bir yıl 355 gündür. Bu sebeple ocak, muharrem ayı karşılığı olarak görülmemelidir.

Farsça Gün Adarı

Pazartesi	Doşenbe	دو شنبه
Salı	Seşenbe	سه شنبه
Çarşamba	Çeharşenbe	چهار شنبه
Perşembe	Pencşenbe	پنجشنبه
Cuma	Com'e	جمعه
Cumartesi	Şenbe	شنبه
Pazar	Yekşenbe	یکشنبه

6. ETKİNLİK

Aşağıdaki şiiri okuyunuz. Şiirde geçen anlamını bilmediğiniz sözcükleri Osmanlı Türkçesi sözlüğünden bulunuz. Sözcüklerin Arapça mı Farsça mı olduğunu belirtiniz. Beğendiğiniz dizeleri ezberlemeye çalışınız.

مردیوه ن

آغیر آغیر چیقه جقسک بو مردیونلردن
أتکلرکده کونش رنگی بر ییغین یاپراق
و بر زمان باقاجقسک سمایه آغلایه رق ...

صولر صاراردی ... یوزک پرده پرده صولمقده
قیزیل هوالری سیر ایت که آقشام اولمقده ...

اکیلمش ارضه ، قانار متصل قانار کلر
دورور علو کی دالرده قانلی بلبلر
صولرمی یاندی ؟ نه دن طونجه بکزیور مرمر ؟

بو بر لسان خفیدرکه روحه دولمقده
قیزیل هوالری سیر ایت که آقشام اولمقده ..

احمد هاشم

7. ETKİNLİK

Aşağıdaki cümleleri ve dizeleri okuyunuz. Altı çizili ay- gün adlarının Arapça mı Farsça mı olduğunu belirleyip hangi gün ya da aya karşılık geldiğini bulunuz.

برقلرله سحابه لر صدچاڭ
چهارشنبه یی سل الدی
رمضان آیی اونملی بر ایدر
شوال بر ای ادیدر.

ییلر کچیور که ، یا محمد ،
آیلر بزه هپ محرم اولدی !

هم رجب ایی و جمعه کیجه سی
رحمه دوشدی اول دو عالم خواجه سی

اول ربیع الاول آیی بی کمان
اون ایکینجی کیجه سیدی اول زمان

کلدی ماه رمضانم
شاد اولدی سویندی جانم

هم دوشنبه کیجه سیدی بی خلاف
بویله در قول صحیح یوق اختلاف

ابتدا جمعه کیجه سی رجبک
رحمه دوشدی امری ایله چالابک

8. ETKİNLİK

Aşağıdaki şiiri okuyunuz. Şiirde geçen anlamını bilmediğiniz sözcükleri Osmanlı Türkçesi sözlüğünden bulunuz. Sözcüklerin Arapça mı Farsça mı olduğunu belirtiniz. Beğendiğiniz dizeleri ezberlemeye çalışınız.

چناق قلعه شهیدلرینه

شو بوغاز حربی ندر ؟ واری که دنیاده اشی ؟
اک کسیف اوردولرک یوکلہ نیور دوردی بشی ،
- تپہ دن یول بولارک کچمک ایچون مرمرہ یہ
قاچ دونامایلہ صاریلمش افاجق بر قارایہ .
نہ حیاسزجہ تحشد کہ افقار قاپالی !
نردہ - کوستردیکی وحشتلہ ”بو بر آوروپالی“
دیدیر - ییرتیجی حس یوقسولی ، صیرتلان کومہ سی ،
وارسہ کلمش ، آچیلوب محبسی ، یاخود قفسی !
اسکی دنیا ، یکی دنیا ، بوتون اقوام بشر ،
قاینایور قوم کی ؛ محشرمی حقیقت محشر .

Seyit Onbaşı – Anıtkabir duvar resimleri

یدی ایقلىمى جهانك طورویور قارشیکده،
 اوسترالیایله برابر باقیورسك قانادا!
 چهره لر باشقه ، لسانلر ، دریلر رنکارنك؛
 ساده بر حادثه وار اورته ده : وحشتلر دنك.
 کیمی هندو ، کیمی یام یام ، کیمی بیلیم نه بلا،
 هانی طاعونه ده ذلدر بو رذیل استیلا!
 آه او یکرمنجی عصر یوقمی ، او مخلوق اصیل،
 نه قادار کوزده سی موجود ایسه ، حقیله سفیل،
 قوصدی محمدجکک آیلرجه طوروب قارشیسنه؛
 دوکدی قارنده کی اسراری حیاسزجه سنه.
 ماسکه ییرتیلماسه حالا بزه آفتدی او یوز.
 مدنیت دنیلن قحبه ، حقیقت ، یوزسز.

صوکره ملعونده کی تخریبه موکل اسباب،
 اویله مدهش کی : ایدر هر بری بر ملکی خراب.
 اوته دن صاعقه لر پارچالایور آفاقی؟
 بریدن زلزله لر قالدیریور اعماقی ؛
 بومبا شیمشکلی بیندن اینوب هر سپرک؛
 سونیور کوکسنک اوستنده او آرسلان نفرک.
 یرک آلتنده جهنم کی بیکلرجه لغم.
 آتیلان هر لغمک یاقدیغی : یوزلرجه آدام.
 اولوم ایندیرمه ده کوکلیر ، اولو پوسکورمه ده یر؛
 او نه مدهش تیپیدر : صاورولور انقاض بشر،
 قافه ، کوز ، کوکده ، باجاق ، قول ، چکه ، پارماق ، ال ، آیاق
 بوشانیر صیرتله ، وادیلره صاغناق صاغناق.
 صاچیور زرعه بورونمش ده او نامرد اللر،
 ییلدیریم یایلیمی طوفانلر ، آلودن سللر.
 ویریور یانغینی ، طورمش ده آچیق سینه لره ،
 سورو حالنده کزرن صاییسز طیاره .
 طوپ تفکدن داها صیق ، کول له یاغان مرمیلر .
 قهرمان اوردوی سیر ایت که بو تهدیده کولر ؛
 نه چلیک طایبه لر ایستر، نه سینر خصمندن ؛
 آلینیر قلعه می کوکسنده کی قات قات ایمان ؟
 هانکی قوت اونی ، حاشا ایده جک قهرینه رام ؟
 چونکه تأسیس الهی او متین استحکام .
 صاریلیر ، ایندیریلیر موقع مستحکملر ،
 بشرک عزمنی توقیف ایده مز صنع بشر ؛
 بو کوکسلرسه خدانک ابدی سرحدی ؛
 ”او بنم صنع بدیع ، اونی چیکنتمه“ دیدی .
 عاصمک نسلی - دیوردی یا - نسلمش کرچک ؛
 ایشته چیکنتمدی ناموسنی ، چیکنتمیه جک .
 شهدا کوکده سی ، بر باقسه کا ، طاغیر ، طاشلر .
 او رکوع اولماسه دنیاده اکیلیمز باشلر .
 وورولوب ترمیز آلنندن اوزانمش یاتیور ،
 بر هلال اوغرینه یارب نه کونشیر باتیور !
 ای بو طوپراقلر ایچون طوپراغه دوشمش عسکر !

كوكدن أجداد اينه رك اوپسه او پاق آلى دكر .
 نه بويوكسك كه قانك قورتاريور توحيدى ،
 بدرك آرسلانلى آنجاق بو قادار شانلى ايدى .
 سكا طار كلمه يه جك مقبرى كيملى قازسين ؟
 ” كومه لم كل سنى تاريخه ديسه م صيغمازسك .
 هرج و مرج ايتديكك ادواره ده يتمز او كتاب ،
 سنى آنجاق ابديتلر ايدر استيعاب .
 ” بو طاشكدر “ ديه رك كعبه يى ديكسم باشكه ؛
 رومك وحيني طويسه م ده كچيرسه م طاشكه ؛
 صوكره كوك قبه يى آلسه مده ردا ناميله ،
 قانايان لخدিকে چكسه م بوتون اجراميله ؛
 ابر نيسا نى آچيق تره كه جاتسه م ده طاوان ،
 يدى قنديللى ثريايى اوزاتسه م اورادن ؛
 سن بو آويژه نك آلتنده بورونمش قانكه ،
 اوزانيركن ، كيجه مهتابى كتيرسه م يانكه ،
 تره دارك كى تا فجره قادار بكتسه م ؛
 كوندوزين فجر ايله آويژه كى لبريز ايتسه م ؛
 تول له نن مغربى ، آقشاملرى صارسه م ياره كه .
 ينه بر شى ياپاييلدم ديه مم خاطره كه .
 سن كه صوك اهل صلييك قيرارق صولتنى ،
 شارقك اك سوكيلى سلطانى صلاح الدينى
 قليج آرسلان كى اجلانه ايتدك حيران .
 سن كه اسلامى قوشاتمش ، بوغويوركن خسران ،
 او دمير چنبرى كوكسندى قيروب پارچالادك ؛
 سن كه روحكله برابر كزر اجرامى آدك ؛
 سن كه ، اعصاره كومولسه ك طاشاجقسك . هيهات .
 سكا كلمز بو اوفقلر ، سنى آماز بو جهات .
 اى شهيد اوغلى شهيد ، ايسته مه بندن مقبر ،
 سكا آغوشنى آچمش طورويور پيغمر .

محمد عاكف

Ölçme ve Değerlendirme Soruları

A. Çoktan Seçmeli Sorular

Aşağıdaki soruları yanıtlayınız

1. Rumi takvime göre 1335 yılının miladi takvime çevrilmiş hali aşağıdakilerden hangisidir?

- A. 1956
- B. 1919
- C. 1918
- D. 1920
- E. 1957

2. Hicri takvime göre 1377 yılının miladi takvime çevrilmiş hali aşağıdakilerden hangisidir?

- A. 2000
- B. 1990
- C. 1999
- D. 1998
- E. 2001

B. Doğru-Yanlış Soruları

Aşağıda verilen cümlelerde yer alan bilgiler doğru ise cümle başında verilen boşluğa “D”, yanlış ise “Y” yazınız.

1. () Rumi takvimde yılın başı mart ayıdır.
2. () Şemsî ve kamerî harfler Farsçaya özgüdür.
3. () “ت، ث، د، ذ، ر، ز، س، ش، ص، ض، ط، ظ، ل، ن” harfleri, şemsî harflerdir.
4. () “ب، ج، ح، خ، ع، غ، ف، ق، ك، م، و، ه، ی، ء” harfleri, şemsî harflerdir.

C. Açık Uçlu Sorular

Aşağıdaki soruları yanıtlayınız.

1. Metin içinde geçen bir sözcüğün Arapça ya da Farsça kökenli olduğunu nasıl anlarsınız?

.....

.....

.....

.....

2. “ها، ات ون، ين، ان،” çokluk eklerinden hangileri Arapça kökenli, hangileri Farsça kökenli sözcüklere eklenir? Örnekler veriniz.

.....

.....

.....

.....

1. EK

GRUP DEĞERLENDİRME

Açıklama: Aşağıdaki form, grupta yer alan arkadaşlarınızı değerlendirmek içindir. Grupta, birlikte çalıştığınız her bir arkadaşınız için ifadeleri okuyarak değerlendirme yapınız. Eğer grup arkadaşınız okuduğunuz ifadedeki davranışı gerçekleştirdi ise o ifadenin altına “X” işareti koyunuz.

ÖĞRENCİNİN		Çalışmaya hazır oluş	Grup arkadaşlarını dinleme	Sorumlulukları paylaşma	Grup arkadaşlarını destekleme	Tartışmalara katılma	Görüşlerini gerekçeleri ile ortaya koyma	Farklı görüşlere saygı duyma	Görev almaya istekli oluş	Zamanı verimli kullanma	Aldığı görevleri zamanında tamamlama
Sıra	Adı ve Soyadı										

YORUMLAR

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Adı Soyadı :

Numarası :

Etkinliklerde sergilediğiniz performansı düşünerek aşağıdaki ifadeleri okuyup yanlarındaki boşlukları doldurunuz.

1. Bu etkinlikte neler öğrendim?

.....

.....

.....

.....

.....

2. Neleri iyi yaptım? Neden?

.....

.....

.....

.....

.....

3. Etkinlikte nerelerde zorlandım? Neden?

.....

.....

.....

.....

.....

4. Nerelerde yardıma ihtiyacım oldu?

.....

.....

.....

.....

.....

5. Hangi alanda kendimi daha çok geliştirmeliyim?

.....

.....

.....

.....

.....

6. Daha sonraki çalışmalarında neleri farklı yapacağım?

.....

.....

.....

.....

.....

KISALTMALAR DİZİNİ

A .	Arapça
F.	Farsça
A.-F.	Arapça ve Farsça birleşik sözcük.
F.-A.	Farsça ve Arapça birleşik sözcük

SÖZLÜK

A

âcizâne (A.-F.) [عاجزانه]	acizce, alçakgönüllüce.
âfet (A.) [آفت]	afet, bela, felaket, güzel sevgili.
ahvâl (A.) [احوال]	haller, durumlar.
akvâm (A.) [اقوام]	kavimler.
amâk (A.) [اعماق]	(umk'un cem'i.) derinlikler.
âmîze (F.) [آمیزه]	karışık, karışmış, mahlut.
andelîb (A.) [عندليب]	bülbül.
âtîfet (A.) [عاطفت]	şefkat gösterme.
âtî (A.) [آتی]	gelecek.
avdet (A.) [عودت]	geri dönüş.

B

bahâ (F.) [بها]	değer, kıymet.
bakıyye (A.) [بقيه]	geriye kalan, bakiye.
bârid (A.) [بارد]	soğuk.
bed (F.) [بد]	kötü.
bedhâh (F.) [بدخواه]	birinin kötülüğünü isteyen, kötü niyetli.
bedî' (A.) [بدیع]	güzel, yepyeni.
belîğ (A.) [بليغ]	fasih konuşan, fasih, düzgün.
bezm (F.) [بزم]	eğlence meclisi, içki meclisi.
bîgâne (F.) [بیگانه]	yabancı.
bî-kes (F.) [بیكس]	kimsesiz.
bilfiil (A.) [بالفعل]	gerçekten, yaparak, katılarak, bizzat.
bilistifâde (A.) [بالاستفاده]	yararlanarak, istifade ederek.
bîâtâb (F.-A.) [بیتاب]	yorgun, takatsiz.

C

cebren (A.) [جبرا]	zorla.
cefâ (A.) [جفا]	üzme, eziyet etme.
cehl (A.) [جهل]	cahillik, bilgisizlik.
cemm-i gafîr (A.) [جم غفير]	insan kalabalığı.
cenâb (A.) [جناب]	hazret.
cibâl (A.) [جبال]	dağlar.
cüz' (A.) [جزء]	parça, medrese alfabe kitabı.

D

dâhilî (A.) [داخلي]	iç ile ilgili, iç yüze ait.
dârümuallimîn (A.) [دارالمعلمين]	erkek öğretmen okulu.
delâlet (A.) [دلالت]	delillik, yol gösterme.
dîde (F.) [دیده]	göz.
dûş (F.) [دوش]	omuz.

E

ebkem (A.) [ابكم]	dilsiz.
ebr (F.) [ابر]	bulut.
ecrâm (A.) [احرام]	cansız varlıklar, gök cisimleri.
edvâr (A.) [ادوار]	devirler, çağlar.
el'an (A.) [الآن]	şimdi.
elhân (A.) [الحان]	şarkılar, melodiler.
elîm (A.) [اليم]	acı, acıklı.
emirnâme (A.-F.) [امرنامه]	ferman, emir belgesi.
emvâc (A.) [امواج]	dalgalar.
enâm (A.) [انعام]	bâzı âyet ve sûreleri de ihtiva eden dînî dua kitabı.
endâm (F.) [اندام]	boy bos.
enfiyye (A.) [أنفيه]	burun otu.

F

fecr (A.) [فجر]	tan ağartısı.
fecr -i kâzib [فجرکاذب]	gerçek tan ağartısından önceki geçici aydınlık.

fesâne (F.) [فسانه]
fevk (A.) [فوق]
fevkânî (A.) [فوقانی]
feyz (A.) [فیض]

G

gadir (A.) [غدر]
gafllet (A.) [غفلت]
gayz (A.) [غیظ]
gedâ (F.) [گدا]
gırîv (F.) [گریو]
giryê (F.) [گریه]
gonca (F.) [غنچه]
gulgule (F.) [غلغله]
gurebâ (A.) [غربا]

H

hafî (A.) [خفی]
hakîr (A.) [حقیر]
hamûle (A.) [حموله]
hâricî (A.) [خارجى]
harîm (A.) [حریم]
harîs (A.) [حریص]
hasbetenlillah (A.) [حسبة لله]
hasbihâl (A.-F.) [حسب حال]
hasen (A.) [حسن]
haşr (A.) [حشر]
hayırhah (A.-F.) [خیرخواه]
hazm (A.) [حضم]
hengâme (F.) [هنگامه]
hercümerc (F.) [هرج و مرج]
hicrân (A.) [هجران]
hidâyet (A.) [هدایت]

efsane, masal.
üst, üstü.
üstteki, yukarıdaki.
bereket, bolluk, ilim.

hıyanet, fenalık eden.
habersizlik, dikkatsizlik, dalgınlık.
öfke.
dilenci, yoksul.
haykırış, çığlık.
ağlama, ağlayış.
açmamış tomurcuk, gonca.
kaynaşma.
garipler.

gizli.
değersiz, küçük, bendeniz, ben.
yük.
dış ile ilgili.
kutsal, harem, avlu.
hırslı.
Allah rızası için.
halleşme, dertleşme.
güzel.
kıyamet, haşır.
iyiliksever.
sindirim.
kargaşa.
kargaşa, dağınıklık, düzensizlik.
ayrılık, ayrılık acısı.
doğru yolu gösterme.

hisâr (A.) [حصار]
hufre (A.) [حفرة]
hulûs (A.) [خلوص]
humâr (A.) [خمار]
hüccet (A.) [حجت]

İ

iclâl (A.) [اجلال]
ifrît (A.) [عفريت]
ihşâs (A.) [احساس]
ihtilâc (A.) [احتياج]
ikrâr (A.) [اقرار]
iktifâ (A.) [اكتفا]
illet (A.) [علت] ۱
ilticâ (A.) [التجا]
iltimâs (A.) [التماس]
imtizâc (A.) [امتزاج]
infiâl (A.) [انفعال]
intihâb (A.) [انتخاب]
inzivâ (A.) [انزوا]
irfân (A.) [عرفان]
istî'âb (A.) [استيعاب]
istifsâr etmek [استفسار]
istihkâm (A.) [استحکام]
istihsâl (A.) [استحصال]
istihzâ (A.) [استهزا]
istikbâl (A.) [استقبال]
istimdâd (A.) [استمداد]
iştiyâk (A.) [اشتياق]

K

kâl (A.) [قال]
kâmet (A.) [قامت]

kale.
çukur, oyuk, delik.
içtenlik.
mahmurluk.
delil, belge.

ululama.
mitolojik canavar.
hissettirme.
çırpınma, seğirme.
itiraf, dile getirme, kabullenme.
yetinme.
hastalık, sebep.
sığınma.
kayıрма.
uyuşma, uzlaşma.
kırılma, gücenme.
seçme, seçilme, seçim.
köşesine çekilme, tek başına yaşama.
bilme, kültür.
kapasite, alım gücü, sığdırma.
açıklama istemek.
sağlamlık, siper.
elde etme, elde edilme, üretim.
alay.
karşılama, gelecek, kıbleye dönme.
yardım isteme.
şevklenme, şevk duyma.

kasr (A.) [قصر]
kasvet (A.) [قسوت]
kavî (A.) [قوى]
kedhüda (F.) [كدخدا]
keenne (A.) [كآن]
kehkeşân (F.) [كهكشان]
kerem (A.) [كرم]
kesîf (A.) [كئيف]
latif (A.) [لطيف]

L

leb (F.) [لب]
leb-rîz (F.) [لبريز]
lem'a (A.) [لمعه]
lerziş (F.) [لرزش]
levha (A.) [لوحه]
leyâlî (A.) [ليالى]
leyl (A.) [ليل]
liyakat (A.) [لياقت]
lutf (A.) [لطف]

M

mağrib (A.) [مغرب]
mahbes (A.) [محبس]
mahiyet (A.) [ماهيت]
mahkûk (A.) [محكوك]
mahlul (A.) [محلول]
mahrum (A.) [محروم]
mahşer (A.) [محشر]
mamâfih (A.) [مع مافيه]
mamûr (A.) [معمور]
mariz (A.) [مريض]
maslahat (A.) [مصلحت]

kasır, köşk.
katılık, gönül darlığı.
güçlü.
kâhya.
sanki, güya, gibi, benzer.
samanyolu.
cömertlik.
yoğun, kalın, koyu.
hoş, yumuşak.

dudak.
taşıcı, ağzına kadar dolmuş.
parıltı.
titreme.
plaka, tabela.
geceler.
gece.
yaraşma.
iyilik, lütuf, güzellik.

batı, akşam namazı.
hapisane.
asıl, esas, içyüzü.
kazılmış, kazılarak yazılmış, yontulmuş.
erimiş, çözülmüş, hallolmuş.
yoksun.
kıyamet yeri, aşırı kalabalık.
bununla birlikte.
bayındır, imar edilmiş.
hasta.
iş, dirlik düzenlik.

mazille (A.) [مظهله]	kıldan yapılma büyük çadır.
mazur (A.) [معذور]	özürlü.
mebhût (A.) [مبهوت]	şaşkın.
mechûl (A.) [مجهول]	bilinmeyen.
mecmû' (A.) [مجموع]	toplam, tümü.
medyûn (A.) [مديون]	borçlu.
mehîb (A.) [مهيب]	heybetli.
melâl (A.) [ملال]	sıkıntı, usanma.
melun (A.) [ملعون]	lanet olası.
menâsıb (A.) [مناصب]	makamlar.
menâzır (A.) [مناظر]	manzaralar.
merdümgiriz (F.) [مرمگیریز]	insanlardan kaçan.
meserret (A.) [مسرت]	sevinç.
meshûr (A.) [مسحور]	büyülenmiş.
mesrûr (A.) [مسرور]	sevinçli.
meş'um (A.) [مشئوم]	uğursuz, şom.
meşhed (A.) [مشهد]	şehit düşülen yer.
meşreb (A.) [مشرب]	yaratılış, tabiat, içme yeri.
mevcûdiyyet (A.) [موجودیت]	var olma, varlık.
mevhûm (A.) [موهوم]	asılsız, kuruntuya dayalı.
mevzun (A.) [موزون]	biçimli, düzgün, vezinli.
meyus (A.) [مأیوس]	umutsuz, üzgün.
minvâl (A.) [منوال]	tarz, yol.
mu'tâd (A.) [معتاد]	alışılmış.
muamele (A.) [معامله]	işlem, davranış.
muamma (A.) [معما]	bilmece.
mubassır (A.) [مبصر]	okul düzenini sağlayan görevli.
muğber (A.) [مغیر]	kırgın, gücenik.
muhafaza (A.) [محافظه]	koruma.
muhayyel (A.) [مخیل]	hayal edilen.
mukarin (A.) [مقارن]	bitişik, ulaşmış, erişmiş.
munis (A.) [مونس]	cana yakın, alışılmış.
murakabe (A.) [مراقبه]	denetim, kendi iç dünyasına dalma.

murassa (A.) [مرصع]
musahabe (A.) [مصاحبه]
mustatîl (A.) [مستطيل]
mutâbık (A.) [مطابق]
mutedil (A.) [معتدل]
muttasıl (A.) [متصل]
muzlim (A.) [مظلّم]
mübin (A.) [مبین]
mücehhez (A.) [مجهز]
mücellâ (A.) [مجلا]
müdâhin (A.) [مداهن]
mühlik (A.) [مهلك]
mümessil (A.) [ممثل]
müncemid (A.) [منجمد]
münfâil olmak [منفعل اولق]
münhal (A.) [منحل]
münsecim (A.) [منسجم]
müntehâ (A.) [منتهى]
mürüvvet (A.) [مروت]
müstehzi (A.) [مستهزى]
müstevfâ (A.) [مستوفى]
müteakib (A.) [متعاقب]
mütefekkir (A.) [متفكر]
mütehayyil (A.) [متحیل]
mütehayyir (A.) [متحیر]
mütenasib (A.) [متناسب]
mütenâzır (A.) [متناظر]
mütevâzin (A.) [متوازن]
müteveccih (A.) [متوجه]
mütevekkil (A.) [متوكّل]
mütevellid (A.) [متولد]
müvekkel (A.) [موكل]
müzeyyen (A.) [مزین]

değerli taşlarla süslenmiş.
konuşma, sohbet etme.
istitâle eden, uzayan, (geo.) *dikdörtgen.
uyan, uyumlu.
ılıman, mülayim, hoşgörülü.
sürekli, durmadan.
karanlık.
açıklayan, açıklayıcı.
donanmış.
cılalı.
müdahene eden, yüze gülen, dalkavuk.
öldürücü.
Temsilci, sınıf temsilcisi.
donuk.
gücenmek, alınmak.
boş, açık.
insicamlı, düzgün.
nihayet bulan, sona eren, biten, son, en.
insanlık, iyilik.
alaycı.
kâfi derecede, yeteri kadar, tam.
ardından.
düşünür, düşünceli.
tahayyül eden, hayâle dalan, hayal kuran.
şaşkın, şaşırmış.
uygun, uyumlu.
birbirine bakan, simetrik.
oranlı, uyumlu, dengeli.
dönük, yönelik.
tevekkül eden, her işini Tanrı'nın iradesine bırakan.
doğan, ileri gelen, kaynaklanan.
vekil tâyin edilen, vekil edilen kimse.
süslü, ziynetli.

N

nâmüsaid (F.-A.) [نامساعد]
nefha (A.) [نفحه]
Nefs-ül-emr
nekahet (A.) [نكاهت]
nezâret (A.) [نظارت]
nigâh (F.) [نگاه]
nisyân (A.) [نسيان]
niyâz (F.) [نیاز]
nücum (A.) [نجوم]
nümayiş (F.) [نمایش]

uygun olmayan.
üfürme.
bu işin aslı, özü.
hastalıktan sonraki tehlikeli geçiş dönemi.
nazırlık, gözetme.
bakış.
unutma, unutulma.
yalvarma, dua.
yıldızlar, astoroloji.
gösteri.

P

pâyân (F.) [پایان]
perver (F.) [پرور]
peydâ (F.) [پیدا]
peyker (F.) [پیکر]
pinhan (F.) [پنهان]
puhte (F.) [پخته]

son.
yetiştiren, eğiten, büyüten, besleyen.
ortada, açıkta.
yüz.
gizli, saklı.
pişmiş, pişkin, olgun.

R

rabt (A.) [ربط]
ram (F.) [رام]
râyihâ (A.) [رایحه]
râyihâdâr (A.-F.) [رایحه دار]
refik (A.) [رفیق]
reftâr (F.) [رفتار]
remiz (A.) [رمز]
revzen (F.) [روزن]
ricâl (A.) [رجال]
ridâ (A.) [ردا]
rie (A.) [رئه]
rikkat (A.) [رقت]

bağlama.
itaat eden, boyun eğen.
koku.
kokulu.
arkadaş, yoldaş.
gidiş, davranış.
sembol, işaret, rumuz.
pencere.
erkekler, üst düzeyde bulunanlar.
örtü, hırka, derviş postu.
akciğer.
incelik, hassaslık, acıma.

S

sa'y (A.) [سعى]
sadme (A.) [صدمه]
safvet (A.) [صفوت]
sahra (A.) [صحرا]
sâika (A.) [ساعقه]
sâil (A.) [سائل]
sakil (A.) [ثقیل]
sâkit (A.) [ساکت]
salib (A.) [صلیب]
sâlis (A.) [ثالث]
sânih (A.) [سانح]
sâniyen (A.) [ثانيا]
savlet (A.) [صولت]
sayha (A.) [صیحه]
sem' (A.) [سمع]
senâ (A.) [ثنا]
sermest (F.) [سرمست]
ser-tîz (F.) [سرتیز]
servistân (F.) [سروستان]
sıraca [صیراجا]

sirâyet (A.) [سرایت]

Ş

şâhrâh (F.) [شاهراه]
şebâb (A.) [شباب]
şefîk (A.) [شفیق]
şehbâl (F.) [شهبال]
şehîk (A.) [شهیق]
şekvâ (A.) [شکوا]
şerâit (A.) [شرائط]
şitâbân (F.) [شتابان]

çalışma, çaba gösterme.
çarpma, vurma, tokuşma, musibet.
saflık, temizlik, arılık.
çöl, kır.
yıldırım.
dilenci, soran, akan.
ağır, hoş olmayan, yakışmayan.
suskun.
haç.
üçüncü.
zihin ve fikirde hâsıl olup çıkan, fikre doğan.
ikincisi, ikinci olarak.
akın, saldırı.
haykırış.
işıtme, kulak.
övgü.
sarhoş.
ucu, baştarafı sivri olan; keskin.
servilik.
(dâ-ül-hanes) insan ve hayvanda kıl ve tüy döken bir hastalık.
bulaşma, geçme.

anayol.
gençlik.
müşfik, şefkatli.
kanattaki en uzun tüy.
nefesi içeri alırken seslenme; hıçkırık, soluk alma.
şikayet, sızlanma.
koşullar.
koşan, seğirten.

şuâ (A.) [شعاع]
şuûn (A.) [شئون]

ışın.
işler, olaylar.

T

tâat (A.) [طاعت]
tabasbus (A.) [تبصص]
tâ-be-sabâh [تا بصباح]
tahassür (A.) [تحسر]
tahassüs (A.) [تحسس]
tahaşşüd [تحشد]
tahkik (A.) [تحقيق]
tahtelbahir (A.) [تحت البحر]
takallüs (A.) [تقلص]
târâc (F.) [تاراج]
tarâvet (A.) [طراوت]
târümâr (F.) [تارومار]
tâûn (A.) [طاعون]
tayf (A.) [طيف]
teb'îd (A.) [تبعيد]
tebdîl (A.) [تبديل]
tedrîsât (A.) [تدريسات]
tefrika (A.) [تفرقه]
tehevvür (A.) [تهوور]
tekâpu (F.) [تكاپو]
tekmîl (A.) [تكميل]
telakkî (A.) [تلقى]
telkîn (A.) [تلقين]
temdîd (A.) [تمديد]
temennâ [تمنا]
terakkî (A.) [ترقى]
tevekkel [توكل]
tevhîd (A.) [توحيد]

ibadet, itaat.
yardakçılık, yaltaklanma.
sabaha kadar.
özlem duyma, üzülmeye.
duygulanma, hislenme.
birikme, yığılma, toplanma.
araştırma, gerçeği arama.
denizaltı.
kasılma.
yağma.
tazelik.
dağınık, perişan.
veba.
korkudan karanlıkta görünen hayalet.
uzaklaştırma, sürgün etme.
değiştirme, dönüştürme, değişiklik.
öğretim.
bölücülük, ayrılma.
küplere binme, köpürme.
telaş, koşuşturma, dalkavukluk.
tamamlama, bütün, tüm.
anlayış, görüş, değerlendirme.
öğretme, kulağına anlatma.
uzatma, süre uzatma.
eli başa götürerek verilen selam.
ilerleme, gelişme.
iş olurlarına bırakan, kaderine razı olan.
birleştirme, Tanrı'yı bir bilme.

tezâhür (A.) [تظاهر]
tezyîn (A.) [تزيين]

ortaya çıkma, belirme.
süsleme, süslenme.

U

ulvî (A.) [علوى]
ummân (A.) [عمان]
uzlet (A.) [عزلت]

yüce.
okyanus.
köşesine çekilme.

Ü

ülfet (A.) [الفت]

dostluk, kaynaşma, görüşme, konuşma.

V

vâhî (A.) [واهى]
vahîm (A.) [وخيم]
vâzıh (A.) [واضح]
vecd (A.) [وجد]

yararsız.
korkunç.
açık, net.
coşku.

Y

yegâne (F.) [يگانه]

biricik.

Z

za'fî (A.) [ضعفى]
zalâm (A.) [ظلام]
zavâhir (A.) [ظواهر]
zefîr (A.) [زفير]
zîkudret (A.) [ذى قدرت]
ziyâ' (A.) [ضياء]
zühûl (A.) [ذهول]
züll (A.) [ذل]

zayıflıkla ilgili, zaaf ile ilgili.
karanlık.
dış yüzler.
göğüs geçirme, nefes verme, soluğu dışarı verme.
güçlü, kudretli.
ışık.
dalgalılıkla unutma.
alçalma, alçaklık, düşkünlük, zillet.

- Devellioğlu, Ferit, **Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lûgat**, Aydın Kitabevi, Eski ve Yeni Harflerle 5. Ofset Baskı, Ankara, 1982.
- Ergin, Prof. Dr. Muharrem, **Osmanlıca Dersleri**, Boğaziçi Yayınları, 41. Baskı, İstanbul, 2011.
- **İmlâ Lûgati**, Dil Encümeni Tarafından Tertip Edilmiştir, Cüz:5, İstanbul Devlet Matbaası, 1928.
- Timurtaş, Prof. Dr. Faruk, **Osmanlı Türkçesine Giriş**, Alfa Yayım Dağıtım, 27. Baskı, İstanbul, 2008.
- Timurtaş, Prof. Dr. Faruk, **Osmanlı Türkçesi Metinleri**, Umur Reklamcılık ve Matbaacılık, 4. Baskı, İstanbul, 1986.
- Aksoyak, İ. Hakkı, **Osmanlı Türkçesi Okuma Kitabı**, Graffiker Yayınları, 6. Baskı, Ankara, 2010.
- Özkan, Prof. Dr. Mustafa, Enfel Doğan, Fatih Kemik, Mustafa Uluçay, **Çözümlemeli Osmanlı Türkçesi Metinleri**, Çağrı Yayınları, İstanbul, 2003.
- Akkoyunlu, Prof. Dr. Ziyat, **Kolay Osmanlıca**, İldem Yayınları, Ankara, 2009.
- Kurt, Prof. Dr. Yılmaz, **Osmanlıca Dersleri**, Akçağ Yayınları, 12. Baskı, Ankara, 2009.
- Örs, Derya, Ahmet Eryüksel, Hicabi Kırlangıç, **Osmanlı Türkçesi Sözlüğü (Ciltli)**, Gün Yayıncılık, Ankara, 2006.

<http://malikasap.blogcu.com/odemis-efesi-www-malikasap-com/3436094>

ارنکوینده بهار

موسم ایی کائنات ایی یدی،
 ییلدیزلر او یانده، بز بو یانده،
 خولیا کی خوش کچن زمانده
 صاندم که کوزللك جهانده
 بر سلطنتك کوزللكیدی.

استانبولك اويله در بهاری،
 بر عشق اولی ویردی آشنالق،
 آیلرجه خیال ایچنده قالدق،
 ظنمجه ارنکوینده آرتیق.
 کورمز فلك اويله بر بهاری.

جانان آرامزده بر آدکدی،
 شیرین کی حسن وآنه عنوان
 بر ساحله هم شرفدی، هم شان،
 پارلاندیغی حافظه مده هر آن
 بر شعری خاطراتان قادیندی.

دوغمشدی ایچمده تا دریندن
 ییلدیزلری ماوی بر سمانك.
 حظيله خراب ایدم أداكك،
 حالا متخیلم صداكك
 کوکلمده قالان عکسلرنندن.

یچی کمال

عطری

بویوک عطری یه اسکلیلر دیرلر:
بزم اوز موسقمزک پیری.
او قادار خلقي سوق ایدوب یر یر،
او شفق وقتنک جهانگیری،
نیجه بایرملرک صباح ایرکن
کوکی طوپ سسلریله کورلرکن.
سویلشم سلطنتلی تکبیری

تا بودیندن عراقه مصره قادار
فتح ایدیلشم اوزاق دیارلردن
وطن افقنده حر اسن روزکار
سس کوتورمش بوتون بهارلردن.
او ده اویله طوپلامش که بزی
یدی یوز ییل سورن حکایه مزی
دیکله مش اختیار چنارلردن.

موسیقیسنده بر طرفدن دین
بر طرفدن بوتون حیات آقمش.
هر طرفدن بوغاز او شهر آیین،
ماوی طونجه یله کور فرات آقمش.
نیجه سسلرله کوک و یرلرمز،
حزمنز، شوقمز، ظفرلرمز،
بزه بکزه ر او کائنات آقمش.

دنکله دم چوق زمان نواکاری
بر ترنم که هم ککیش، هم شوخ.
داغیلرکن نوانک اسراری
باشلا یور شرق افقلرنده وضوح،
مست اولوب سوزلرنده هر هجه دن
یوله دوشمش برر برر کیجه دن
یور یور فجره اللی میلیون روح

قیصقانونب کیزله مش قضا و قدر
بلکه بیکنن زیاده بسته سنی.
بزه میراثی قالدی یکریمی اثر،
نعتیدر اک مهیی، اک درینی،
واقعا نی، قدم کلنجه دیله
خیزلانان مولوی سماعیله
یدی قات عرشه چیقشم آیینی.

او که بر احتشاملی دنیا یه
سس و تل قدرتیله حاکمدی،
عادتاً بکزه یور معمایه،
علمامزده بیلمیور کیمدی.
او اثرلر بوکون دینه میدر؛
ابدیتده بر خزینه میدی،
بر بیلن وار می نرده در شیمدی؟

اویله بر موسیقی پی اورتن اولوم
بر تسلی بیراقمز انسانده.
محتمل کورمیور هنوز کوکلم،
چوق ساعتلر کچنجه هجرانده
دوشولور بر خیاله ذوق آیینیر:
بلکه حالا او بسته لر چالینیر
کمیلر کچمین بر عمانده.

یجیی کمال

نرده سڪ

کيجهه لين بر سس بوله ر اويقومي،
ايچم اورپرمه يله دولار: «نرده سن؟»
آرايورم بيللر وار که بن اوني،
عاشقييم بني چاگران بو سسڪ

کون اولور سورويوب بني دربدر
بو سس روزکارلره قاريشير کيدر.
کون اولور پيشمدن يورور برابر،
آکسزين هايقييرير بکا: «نرده سڪ؟»

بوتون سوکيلري آتيپ ايچمدن،
وارلغمي يالکز اوکا ويردم بن.
الويرير که بر کون بکا دريندن،
تا دريندن بر کون بکا «کل!» ديسين.

احمد قنسي

بر قوش سسی کلیر دوداقلرکدن،
کوزلرک کوکلمده آچان نرکسلر.
دوشن بر اوپوشدر یاکاقلرندن،
مور آقاسیه لرده اورپره ن سحر.

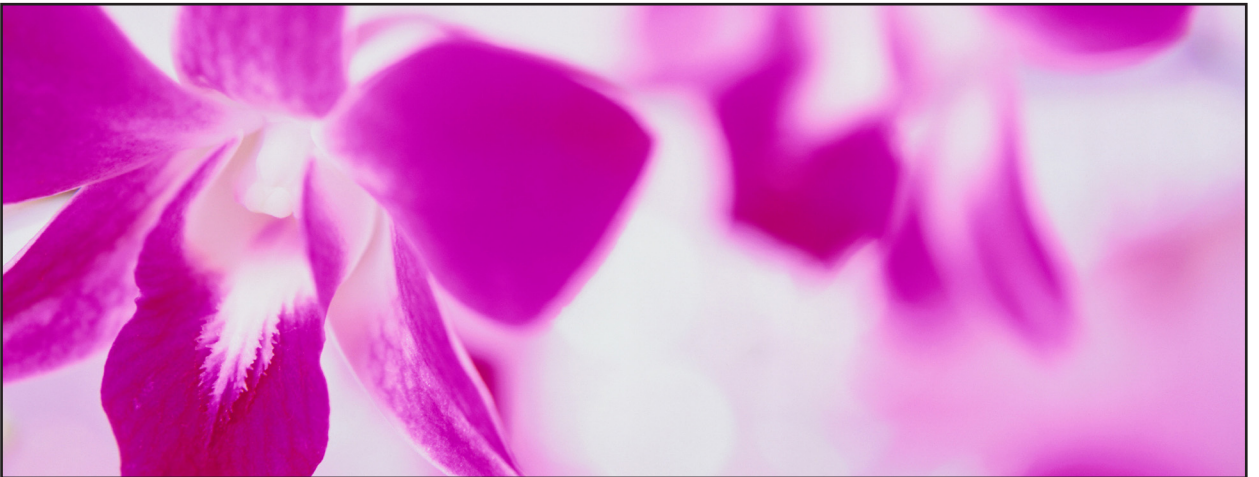
پنجره کدن بر کل آتدیغک زمان
ایشیقلرله دولاجق قلبمک ایچی.
کچیورم موسم کبی قاپیکدن،
کوزلرمده بولوط، صاچلرمده چیک.

یشیل پنجره کدن بر کل آت بکا،
ایشیقلرله دولسون قلبمک ایچی.
کلدم ایشته موسم کبی قاپیکه،
کوزلرمده بولوط، صاچلرمده چیک.

آچیلان بر کلسک سن یاپراق یاپراق،
بن عشقمه بهار کتیردم سکا.
طوزلی یوللرندن کچدیکم اوزاق
اقلیمدن شرقیلر کتیردم سکا.

احمد محب

شفاف دامالرله تیتزه یین آغیر
غنجه نك آلتنده بوکولمش هرساق
سنکچون داللردن سوزولن عطر،
سنکچون یاسمین قرنقیل زنبق.

حکایه

سنگ دوداقلرک پنبه
الرک بیاض،
آل طوت اللمی بیک
طوت براز.

بنم دوغدیغم کویلرده
جوزیز آغاچلری یوقدی.
بن بو یوزدن سرینلکه حسرتیم.
اوقشا براز.

بنم دوغدیغم کویلرده
بوغدا ی تارلاری یوقدی.
داغیت صاچلرکی بیک،
صاوور براز.

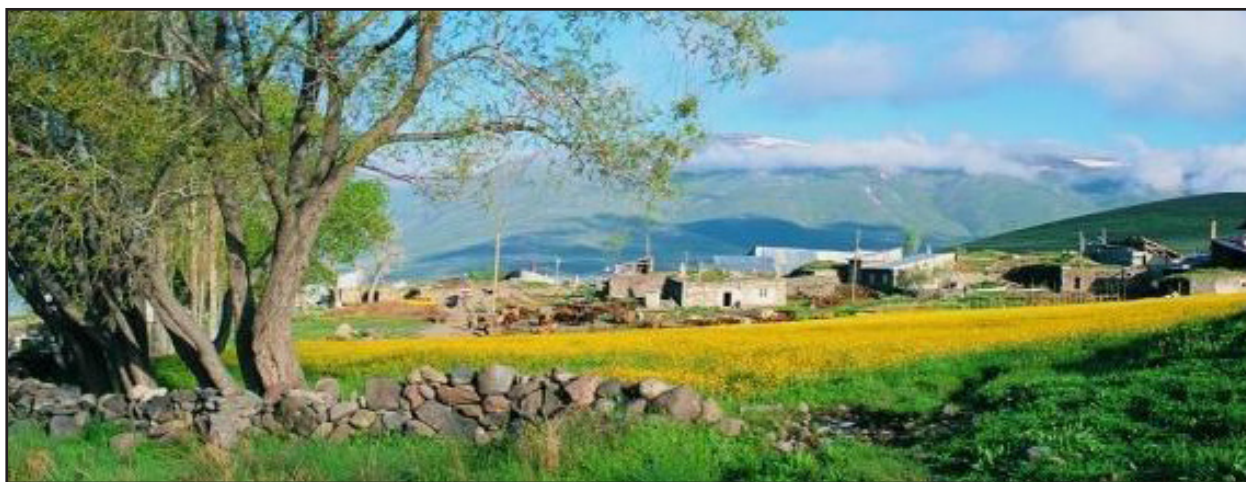
بنم دوغدیغم کویلرده
شمال روزکارلری اسه ردی،
و بو یوزدن دوداقلرم چاتلاقدر،
اوپ براز.

آقشاملری أشقیالر باصاردی.
بن بو یوزدن یالکزلیغی هیچ سومم،
قونوش براز.

بنم دوغدیغم کویلرده
انسانلر کولمه سنی بیلمزدی.
بن بو یوزدن بویله ناچار قالمشیم،
کولدور براز.

سن تورکیه کی آیدنلق و کوزلسک،
بنم دوغدیغم کویلرده کوزلدی،
سندھ آکلات دوغدیغک یرلری،
آکلات براز.

جاهد کوله بی

اوتوز بش ياش شعرى

جاهد صدقى طارانبجى

ياش اوتوز بش يولك يارىسى ايدر،
دائته كې اورتاسنده يز عمرک،
ده ليقانلى چاغمزده كى جوهر،
يالورمق ياقارمق نافله بو كون،
كوركك ياشنه باقمادن كيدر.

شققلرمه قار مى ياغدى نه وار؛
بنم مى آللهم بو چيزكىلى يوز؟
يا كوزلر آلتنده كى مور حلقه لر!
نه دن بويله دشمان كورونورسكز
ييللر يىلى دوست بيلديكم آينه لر؟

زمانله ناصل دكيشيور انسان..
هانكى رسممه باقسم بن دكلم.
نرده او كونلر او شوق او هيچان؛
بو كولر يوزلى آدام بن دكلم.
يالاندر قايعيسز اولديغم، يالان؟

خيال مياش شيلردن ايلك عشقمز،
خاطره سى بيله يابانجى كليز؛
حياته برابر باشلاديغمز
دوستلرله ده يوللر آيريلدى بر بر؛
كتدكجه آرتيور يالكزلغمز.

كوك يوزينك باشقه رنكده وارمش...
كچ فرق ايتدم طاشك سرت اولديغنى
صو انسانى بوغار آتش ياقارمش،
هر دوغان كونك بر درد اولديغنى
انسان بو ياشه كلنجه آكلارمش.

آيوا صارى، نار قيرمى، صوك بهار،
هر ييل براز داها بنمسه ديكلم.
نه دونوب دورويور هواده قوشلر،
نردن چيقدى بو جنازه، اولن كيم؟
بو قاچنجى باغچه كوردم تارمار؟

نيلرسك اولوم هر كسك باشنده.
اويودك اويانامادك اولاجق.
كيم بيلير نرده، ناصل، قاچ ياشنده،
بر نمازلق سلطنتك اولاجق،
تخت مثالى او مصلا طاشنده...

جاهد صدقى

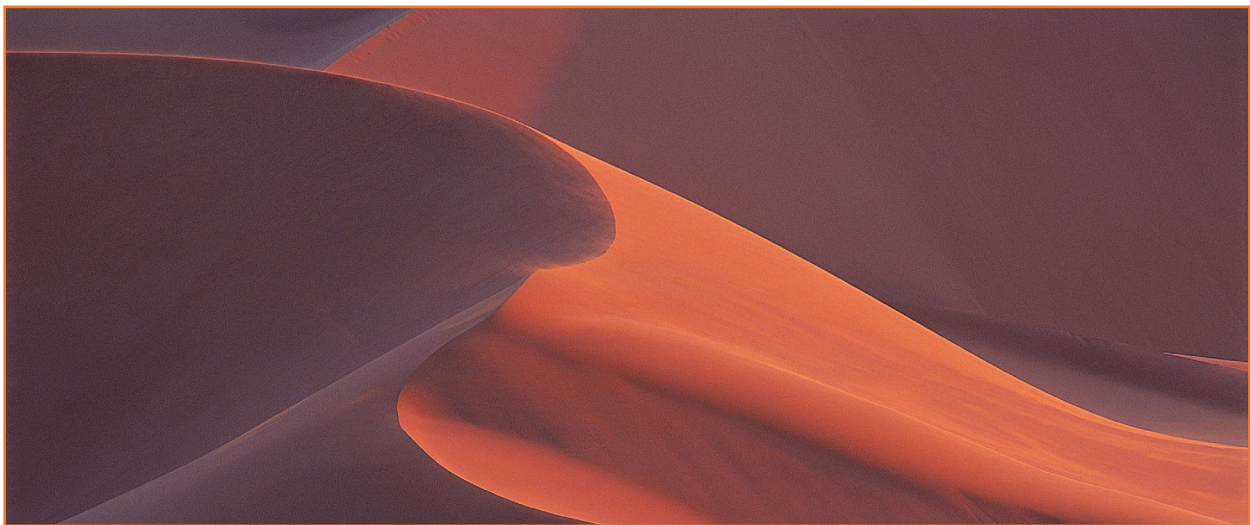
بر کیجه

دیرکن، بویومش، قیرقنه کلمشدی که اوکسوز،
 باشلرده کزن قانلی آياقلا صویه ایردی!
 بر نفخه ده انسانلغی قورتاردی او معصوم،
 بر حمله ده قصیرلری، کسرالری سردی!
 عجزک که، ازيلمکدی بوتون حقّی، دیریلدی؛
 ظلمک که، زوال عقلنه کلمزدی، کبردی!
 عالمله رحمتدی، اوت، شرع مبینی،
 شهبالنی عدل ایسته یه نك یوردینه کردی.
 دنیا نه یه صاحبسه، اونک ویرکیسیدر هپ؛
 مدیون اوکا جمعیتی، مدیون اوکا فردی.
 مدیوندر او معصومه بوتون بر بشریت...
 یا رب، بیزی محشرده بو اقرار ایله حشرایت.

اون دورت عصر اول، ینه بر بویله کیجه یدی،
 قومدن، آيک اون دوردی، بر اوکسوز چیقویردی!
 لکن، او نه خسراندی که: حس ایتمدی کوزلر؛
 قاچ بيک سنه در، حال بو که، بکلشمه ده لردی!
 نردن کوره جکلر؟ کوره مزلردی طبیعی:
 بر کرّه، ظهور ایتدیکی چول اک صاپا یردی؛
 بر کرّه ده، معموره دنیا، او زمانلر،
 بحرانلر ایچنده یدی، بو کوندن ده بتردی.
 صیرتلانلری کچمشدی بشر ییرتیجیلقدّه؛
 دیشسزمی بر انسان، اونی قاردشلی یردی!
 فوضی بوتون آفاقنه صارمشدی زمینک،
 صالحیندی، بو کون شرقی ییقان، تفرقه دردی.

حلوان ۱۱ ربیع الاول ۱۳۴۷

محمد عاکف

- سکا مشؤم بر خبر درویش،
سوکیلک کیتدی چوق زمان اول!
بللی یورغونسک اختیار، بکا کل!
مسافر اول بو کیجه!

چیلدیران فرطینایله کیتدکجه
دیشارده سانکه قاراقلقده آرتیور، مدهش!
بلکه حجرمه مضطرب روحک
بولاجقدر براز حضور و سکون...
اودامده بر کوشه نك کولکه سنده کیزلندی.
اودامده هر یره قسوتلی بر سکوت ایندی.
کچدی سس سزجه بر زمان آرادن..
دیدم که: ماتمی، هجرانی بی نهایه اولان
بو عشقک ایسته یورم آکلامق فسانه سنی،
دیکله مک نایکک ترانه سنی!
ترنم ایتمه بی آرزو ایدرمیسک دوستم؟
سنی روحمله ایشته دیکله یورم:

ترنم

صرصرلره همراه، بویوک داغلری آشدم،
چیغلرله دولاشدم،

- صاندم که شتاعمله بر امیده یاناشدم.
آعصار کلوب کچدی؛ فقط بولمادی پایان
روحمه که هجران!
سرمست اولارق کچمش افقلردن او دلبر؛
قوشلرله چیچکلرله برابر..

- بیلمم نه یه اولمش بکا مغیر؟

بیهوده -دیمش - اولماسین آرقاده شتابان؛

یوق وصلمه امکان!

یوللرده صرارمش داغیلان کللره صوردم،
سنبللره صوردم،

لب بسته و هجرانزده بلبللره صوردم؛

- بیلمه م که بولوطلرده می کولکرده می پنهان -

ایواه، جواب ویرمه دیلر: نرده او فتان؟

صوردم کیجه ییلدیزلر اوزاقدن باقیوردی،

داغلرده پیکارلر آقیوردی،

بر کویلو قادین یرده بر آتش یاقیوردی..

بردن بره ییلدیزلر اوچوب اولدی کریزان،

مبهوت قادین. صوصدی پیکارلرده کی الحان!

کزدم، آرادم هر یری بر فرطینه اولدم؛

بیهوده یورولدم

یالکز شونی کوردم، شونی بولدم،

یالکز شونی دویمقده یم آلان:

هجران.. ینه هجران.. ینه هجران!

صباح اویاندم، اودام بوشدی نیم مظلمدی؛

یوقدی هیچ کیمسه دن اثر شیمدی.

بن اویورکن یاتاقده آسوده،

دومانلری جاملری اورتمش برر بیاض پرده...

آرادم: اختیار عجب نرده؟

یوقدی هیچ بر اثر.. قفسلرده

ساده بوزدن عصا قیریقلری وار،

آچیق قالان قاپیمک

کنارلرنده بیاض، محترم بیاض صاچلر!..

فرطينا و قار

فيرطينا

- انيس بهيجه -

قودورمشسه ك ده كيزدن انتقام آل!
افقلردن ظلام آل!
آغاچلر ييق، بولوطلر چاك چاك ايت!
بوتون دنيایي ايسترسه ك هلاك ايت!
فقط يالكز

بنم سسز و ايصسز
شو حجرمدن چكيل، خوليامی بوزما!
بنم رؤيا می بوزما!
نه در تهورك ای باد،
بو بیتمه ين فرياد،
بو صيحه لر، بو غريو؟
ای دیو،

قودورمشسه ك ده كيزدن انتقام آل
افقلردن ظلام آل
قيريلسين چيلديران ضربه دن امواج
بوتون ساحلر اولسون محو و تاراج!..
بنم يالكز اوزاqlاش مسكنمدن،
چكيل، كيت روزمغن!
ای سرسری چكيل!

روحده منفعل
بر شی وار... آه، سكون ايسته رم سكون!
مجنون

قودورمشسه ك ده كيزدن انتقام آل
افقلردن ظلام آل!

بويوك قوشلر، اوزاق داغلرده قالسين آشيانسز!

سمالر كهكشانسز!

كوكلرده يانان نجوم سونسون!
كوسته ر يكي هجوم، سونسون
مهتاب كوپكلی دالغلرده!..
روحكده بر انتقام وارده
بیتمه زسه بو چارپينيشله ای باد،
بيهوده ئوكمده ایتمه فرياد؛
داغلر، قايالرله كيت قوجاqlاش
فقط يالكز بنم سس سز محيطمدن اوزاqlاش!
براق، يانسین شو ساكن حجره مك صولغون شعا عی؛
براق قالسين شو محزون التماعی!

قار

ديشارده يورغون آديملر.. چاليندی صوكره قاپيم؛
«عجب كلن بو زمان كيم؟» ديدم، كيدوب آچدم.
كورنجه قلبمی اويناتدی بر كوچوك لرزش:
غريب چهره لی، اعصار ديده بر درویش!
ألنده بوزدن عصا، قولتغنده بر نی وار؛
اوموزلرنده اوزون، بم بياض اوزون صاچلر...
- نه وار، ديدم، نره دن كللك اختيار، نه آدك؟
نه دن بو قورقولى يوللرده بويله كيچ قالدك؟
- اوزاق، اوزاق.. ديدی، مجهول، اوزاق افقلردن..
سوروكله يور بنی روحده دويديغم هجران!
قطبلرك كچه رك منجمد ده كيزلرينی،
اميدمك آرادم هر طرفده ايزلرينی،
يابانچی يوللرك اوستنده آغلادم، قوشدم؛
بهارك عاشقی يم «قيش» در اسمم ای دوستم!

كوزلرك

روحمدە كىزلى بر املمى آرار
كوزلریمه باقوب دالان كوزلرك؟
عقلمه كلمدك بيلمه جه صورار،
بنى خولیلاره سالان كوزلرك.

نكاهك كوكلمه ای پری پیکر،
لیال حسرتك حزننى دوکه ر!
قاراكلقلر كی ییقلیر، چوکه ر
ایچمدە یر ایدوب قالان كوزلرك.

حضوركده بعضاً بئلكم اریر،
طورك خلوصمدن شبهه كوستیر؛
بعضاً ده نه اولمز امیدلر ویریر
صبر و قرامی آلان كوزلرك.

غمزكده ظاهر ای عمریمك واری،
فسون حسنكك بوتون اسراری؛
نشر ایدر عالمه رنك بهاری
قویو منكشه یه چالان كوزلرك!

سحردر شبهه سز بوتون بو شیلر،
باقشك ذهنمی پریشان ایلر.
بكا عشق ایلندن افسانه سویله ر
عشقه اینانمایان یالان كوزلرك.

پك حزين بر مولد كيجه سي

۱۳ ربيع الاول ۱۳۳۱

ييللر كچيور كه، يا محمد،
آيلر بزه هپ محرم اولدى!
آقشام نه كونشلى بر كيجه يدى..
ايواه، اوده ليل ماتم اولدى!
عالم بو كون اوچ يوز اللى مليون
مظلومه يامان بر عالم اولدى:
چككندى حريم پاكي شرعك؛
ناموسه يابانجي محرم اولدى!
بيننده اوتن چاكك سسندن
بيكلرجه مناره ابكم اولدى.
الله ايچون، اى نبي معصوم،
اسلامى بيراقمه بويله بيكس،
اسلامى بيراقمه بويله مظلوم.

محمد عاكف

دور ثالثده کی آثاری او ملعون مرضك وار تماميله، دكل هيچ بری اكسيك عرضك. بوتون اعراض، شهيقيله، زفيريله... - يتر!

خسته نك چهره سی میدانده یا! انسانده مكر اولماسین حس دینیلن شی.. او دكل لکن بز بونی «تبدیل هوا» دیرده نصل کونده ریز؟ شوره اوچ بيش کونی وار.. کوندره لم: یولده ئولور... «کیت» دیمك، هم، دوشونورسه ك نه بويوك بر ذلدر! هادی کوندرمیه لم.. وارمی فقط امکائی؟ کیمه درد آكلادیرز؟ بولسه ك آ درد آكلایانی! - سوزیکز طوغری مدیر بك؛ نه یاپوب یاپملى؛ تك بو چوجوق کیتملیدر. چونكه، امینم، پك پك، ده بر هفته یاشار، صوكره سرایت ده اولور؛ بویله بر خسته یی کوندرسه ده مکتب معذور. - بر مبصر چاغیرك. - بویورك افندم.

بكا باق:

خسته نك کیتمسی هر حالده موافق اوله جق. «سكا تبدیل هوا توصیه ایتمش دوقتور، کزمش اولسه ك آچیلیرسك..» دییه بر فکرینی صور. «ایسته م!» دیر او، فقط دیکله مه، اقناعه چالیش: کیم بیلیر، بلکه ده بیچاره چوجوق آكلامامش؟

- شیمدی تبدیل هوا وارمی بنم ایستدیکم؟ براقك حامله آرتق بنی راحت اوله یم! اوچ بوجوق ییل بكا قاتالاندی بو مکتب، اوچ کون ده قاتالانسه قیامت می قوپار؟ هم نه ایچون بنی ییللرجه باریندیرمش اولان بر یردن، «اوله جکسك!» دییه قوغمق؟ بو قوغولمقدر. بن کیمسه سز بر چوجوغم، نرده کیدر یر بولورم؟ ایتمه یك، صوكره سوقاقلرده پریشان اولورم! آنام اولمش، بابامك بیلمیورم هیچ یوزینی؛

قارده شم وار، اوده لکن بكا دیکمش کوزینی: صانکی آتیده کی موهوم رفاهم کیده رك، اونی چالقاندیغی خسرانلر ایچندن چكه جك! قارده شم، قوردیغك آمالی ده ویرمکده اولوم؛ بنی کوم حفرهء نسیانه، بن آرتیق اولدم! هانکی بر دردم ایچون آغلایه یم، بیلمیورم. دوکدیکم یاشلری چوق کورمیکز: مغدروم! او قدر سعی بلیغك بو سفالتمی صوکی؟ بری اولجه اکر سویلمش اولسه یدی بونی، چالیشوب عمریمی چیلغینجه هبا ایتمزدم، بن بو مستقبله ماضیمی فدا ایتمزدم! مرحمت بیلمه یین انسانلره باق، یاربی، قوغیورلر بنی بر سائل آواره کی! - سنی بر کره قوغان یوق، بو سوزك پك حقسنز. «ایسته مم یوللامایك» دیرسه ك اکر، قال یالکز... خسته سك...

- هم ورمم! سویله، نه وار صاقلایه جق؟ - یوق جانم اوپله دكل... - اوپله یا، هرکس احمق! براقیرلر می اکر کیتمه مش اولسه م عجب! طوغریدر، کیتملی یم... قوشدیریکز بر عربه. صوك صنفدن ایکی وجدانلی رفیقك قولنه دایانوب چیقدی او بیچاره سفالت یولنه. آته رق آرقه یه بر لمحء لبریز الم، اونی تبعید ایده جك پایطونه یاقلاشدی «ورم!» طوتدی بیندیردی چوجوقلر صاره رق هر یرینی، اوپدیلر کرپهء ماتم دوکه رك کوزلرینی: - چکیویر طوغریجه استاسیونه... - یوق یوق، بنی تا، کوتور استانبوله بر یرده براق که: غربا، - کیمسه نك اونلره آلدیرمیدیغی بر صیره ده- اوزانوب اوله یه بر شیلته بولورلر اوراده!

خسته

«وقعه حلقه لی زراعت مکتبنده کچمشدی»

- بنجه دوقتور، اونی سز بر صویه رق دیکلیکز؛
 حسته لق چونکه دکل اویله اهمیتسز.
 ساده بر نزلهء صدریه می علت؟ نرده!
 چوجوغک حالی فنالاشدی شو صوک کونلرده.
 عملیاته چیقارکن صنف اون کون اول،
 بوده کلمزمی، دیدم: «کم دیدی، اوغلم سکا، کل؟
 نوبت اوستنده آدام قاچمالی یورغونلقدن؛
 هادی یاوروم، هادی سوز دیکله ده بر پارچه اوزان.»
 او زماندن بریدر ضعیفی ترقی ایدیور؛
 کورونن: بر داها قالدینماسی آرتیق پک زور.
 اویقو یوقمش؛ کیجه هپ اوکسوریورمش؛ آتیشک
 اولمورمش آزیجق دیندیکی...
 - بن ذاتاً ایشک،
 بر آی اول بیلوردن نه وخیم اولدیغینی...
 بکا اخطاره نه حاجت، آبکم، شیمدی بونی؟
 معافییه یکیدن بر باقالم دقتله:
 حکمی قطعی ویره لم ایتمه یه کلمز عجله.
 - چاغیرک خسته پی کلسین.
 قاپینک پرده سنی،
 آچه رق کیردی او ائنده دوزلتوب فسنی،
 بر اوزون بویلو چوجوق.. لکن او بر لوحه ایدی!
 اویله بر لوحهء رقت که اونوتام ابدی.
 رنگی اوچمش یوزینک، کوزلری چوکمش ایچری؛
 الماحقنلر ایکی باشند چیقورمش ایلری.
 او شاقاقلر کوچه رک جبهه پی یاندن صیقمش؛

فیرلامش آلی، طامارلر ده برابر چیقمش!
 بت بکز کول کی اولمش اوچه رق نور شهاب؛
 او یاناقلر ایکی صولغون کله دوغمش، بی تاب!
 او دوداقلر موراروب قاولامش آرتق دریسی؛
 اوزامش صاچ کی کیپیکلرینک هر بریسی!
 قفا بر یوک کسیلوب بویننه، چوکمش باغری؛
 ایکی دکنک کی یوکسلمش اوموزلر یوقاری.
 - اوطور اوغلم، سنی دقتلیجه بر دیکلیم...
 صویون اولجه فقط...
 - سز صوییکز، یوق حالم
 صویدی بیچاره پی اوچ بش کیشی بردن، او زمان
 آلدی بر هیکل عریان سفالت میدان!
 بو کمیک کولچه سنک دیکلنه جک بر جهتی
 یوقدی، ظنمجه طیبیک جوشه رق مرحمتی،
 «باقمسه ق خسته پی نومید ایدرز بلکی.» دییه؛
 چوجوغک کوکسنه یاقلاشدی براز دیکله مه یه:
 - اوکسور اوغلم .. نفس آل.. آله نفس.. اولدی
 کیین؛
 باقه یم نبضکه.. اعلا.. سکا یاوروم، قوده ئین
 یازه یم اوکسوریورسک، او، کسر پک آیدر..
 آرسینیق جبرلی آل، سویلرم اجزاجی ویرر.
 هادی کیت کندیکه آپی باق...
 - نصل ایتدک دوقتور؟
 - ایده جک یوق، چوجوق آرتق یوله کیرمش،
 کیدیور!
 صول طرفدن رئه نک ذروه سی تکمیل چورومش؛
 خسته لق سیر طبیعینسی آلمش یورومش.

هرکس بکا بیکانه بو یرده...
بر یر که، سونلر، سویلنلردن اثر یوق؛
بزمندە قەدح قیردیغمز سوکیلیلر یوق؛
یوق... یوق!

III

قارشمده خیالک، دییورم که،
بر فرطینه نک قهرنه قربان
قوشلر کی، دردکله بوکون، دارماداغیندر
قلبمده کونش، سوکی، امل، نشئه، نه
وارسه...

قارشمده خیالک، دییورم که،
بر کون بو دوداقلر بنی حسرتله آکارسه،
- ریم نه دوداقلر:
کول بکزکک اوستنده بره ر داملا قیویلیجیم!
بر کون بکا آغلارسه بو کوزلر،
بییهوده دکلدیر، بونی بیلسین؛
بیلسین که بو کون، بر سن اذیتده دکلسک:
غربت یاییک اوقلری کچمش ده ایچندن،
کونلرجه اوزاقده،
یورغون بری عزلت کی یالکز یاشامقده.
یورغون بری عزلت دنیلن قبره کومولدی:
اولدن اولدی.

۱۹۲۳

فاروق نافذ

غریت

I

بر قوش طانیوردم که، بهارده
صالحیملر آچان باغچه مک اوستنده اوچاردی
آقشاملرک اوپریدیکی بر سسله اوتردی.

بسبلی بو اقلمه یابانچی،

نردن قوپاراق کلدیکی مجهول،

اندامی اوزون، توپیری پارلاق، سسی وحشی
بر قوش.

آقشامله یاتان کویده صدالر دورولنجه،

مهتابه یاقین، کولکه لی بر نقطه بولونجه،

هجرانله قیصیلیمش، هیجانلرله بوغلمش

بر سسله اوتردی.

اوتدکچه اوغولداردی سسنده

آواره قوشک دویدگی حسرت

بر بیلمه دیکم قطعه ده، بر داغ تپه سنده

بیگ بر چولک آردنده قالان یوردنه دائر.

اوتدکچه او، حسرتله کنیشله ردی، دویاردم،

قورقونچ اوچوروملر کی روحده درینلک.

هر کون دهها بر پارچه یاقیندن سویشیردک:

بن شاعر، او شاعر.

II

بر کون جامی آچدم که، افق بر قارا پرده؛
صحرائی بیاضلر بورومش، یوللر اویوشمش؛
کوردم که، او غریت قوشینک کزدیکی یرده
جانسز بر آوچ توی یاتیور... باقدم. او قوشمش

ای کوزلرینک چوره سی مور، بکزی طوتشمش،

آقشاملادیغم یوللری یالکز کزه ن آفت!

قاچ ییل کچه جک، بویله حزین، بویله خبرسز،

سن مرمه نك کول کی دورغون بر اوجنده،

بن بویله آتلمش کی یوردک بر اوجنده،

سن بندن اوزاق، بن سکا حسرت

صارمش بنی غریت،

صارمش بنی مجنون دیبه زنجیر کی داغلر؛

بر توره کی روحم، کلن آغلر، کیدن آغلر!

هرشی بکا بیکانه بو یرده،

هرکس کی هرشی:

سس سز دره لر، صولغون آغاچلر، صاری کللر؛

دیللنمش آغیزلرله طوتوق دیللی کوکلر...

حتی بکا انسانلره نسبتله یاقیندر.

قار موسيقيلىرى

بيك يىلدىن اوزون بر كيجه نك بىستە سىدر بو،
بيك يىل سوره جك ظن ايدلن قار سسىدر بو،

بر قويتو مناسترده دعالر كې غملى،
يوزلرجه اغيزدن قورو حالنده دواملى،

بر ارغنون آهنكى يايلىماقده دريندن.
دويدمسه ده ذوق آلامد اسلاو كدرندن.

ذهنم بو شهردن، بو دوردن چوق اوزاقده،
طنبوري جميل بك چاليور اسكى پىلاقده...

بردن بره مسعدوم ايشيتمك هوسيله،
كوكلم طولو استانبولك اك اوزلى سسيه،

صاندم كه اوزاقلاشدى ياغان قار و قاراكلك،
اويقومده بوتون بر كيجه كورفه زده يم آرتق...

يحيى كمال

چوبان چشمه سی

وفاسز «اصلی» یه یول کوسترن بو،
«کرم» ک سازنه جواب ویرن بو،
قورویان کوزلره یاش کوندرن بو...
صیزمادی طوپراغه چوبان چشمه سی.

لیلا کلین اولمش، مجنون مزارد،
بر صوسز یولجی یوق شیمدی داغلرده
آتشدن قیزاران بر کل آرارد،
کرز باغدن باغه چوبان چشم سی.

نه شاعر یاش دوکر، نه عاشق اغلار،
تاریخه قارشیدی اسکی سودالر؛
بیهوده سسله نیر، بیهوده چاغلار،
بر صوله، بر صاغه چوبان چشمه سی.

دریندن درینه ایرماقلر آغلار،
اوزاقدن اوزاغه چوبان چشمه سی،
ای صویک سسندن آکلایان باغلار،
نه سویلر شو داغه چوبان چشمه سی؟

«کوکلی شیرینک عشقی صاریجه،
«یول آلمش حیاتک اوفقلرنجه،
«او خیزله داغلری فرهاد یارنجه
باشلامش آقمه غه چوبان چشمه سی...»

او زمان باشندن آشقیندی ددی،
مرمری اویاردی، طاشی ده لردی.
قاچ یانیق یولجی یه صوغوق صو ویردی
دکدی قاچ دوداغه چوبان چشمه سی.

فاروق نافذ

اوچك قوشلر

اوچك قوشلر اوچك دوغديغم يره؛
شيمدى داغلرندە مور سنبل واردر.
اورمانلر قويىندە بر سه رين ده ره
ديكنلر ايچىندە صارى كل واردر...

او چاي آغير آقار، يورغونى بيلمە م؟
مهتابى خسته مى، صولغونى بيلمە م؟
ياسلى كلين كى مخزونى بيلمە م؟
يوجه داغ باشنده سپاه تول واردر...

اورده كچدى بنم كوزل كونلرم؛
او دملرى آكوب بو كون ايكله رم؛
دستان عمرى اوقور ديكلم؛
ايچمده اورالى بر بلبل واردر...

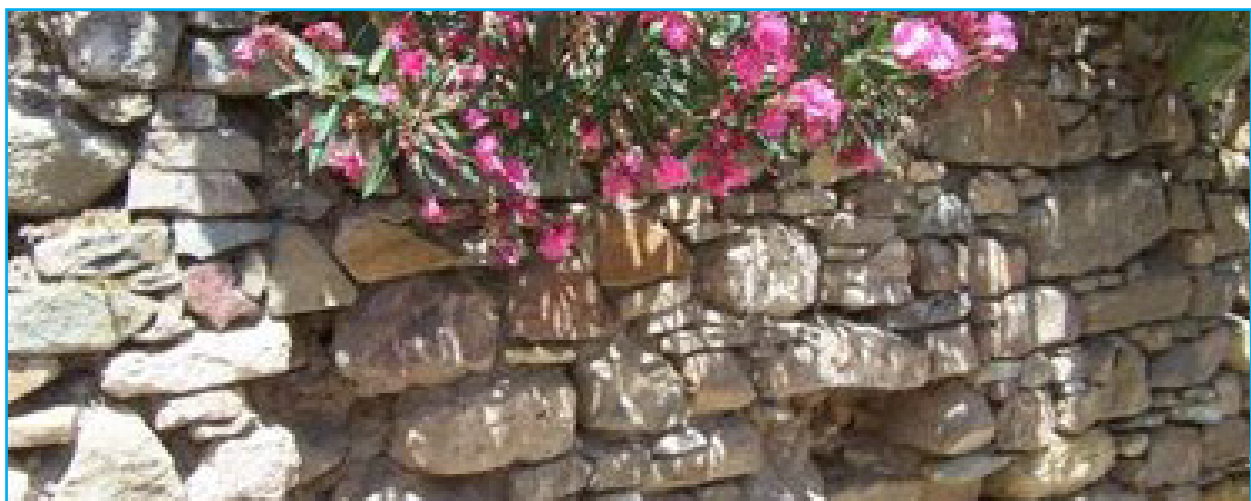
اوچك قوشلر اوچك... بورده وفا يوق
اويله آقار صولر، اويله هوا يوق؛
فريادىمه قارشى عكس صدا يوق؛
بو يانغين يرنده صوئوق كول واردر...

رضا توفيق

اوکمه کی اراضی اورتولو شیمدی قارله.
 بو کچید سانکی یازدن قیشی آیریوردی،
 بوراده صوڭ فیرطنه صوڭ دالی قیریوردی...
 یایلیمز توکه تیرکن یوللری عینی خیزده.
 صاورولمایه باشلادی قارلر اطرافمزده.
 قارلر اطراف بیاض بر قاراکلغه کومدی،
 قار دکل، کوڭ یوزندن یاغان بیاض اولومدی...
 کوکلمده جان ویریرکن کویه وارمق املی
 آراباجی هایقیردی: «ایشته عرابلی بلی!»
 تاکری یاردیمجی اولسون غیری یولده قالانه،
 بر منزله وارارق آتلی چکدک خانه.
 بزدن اول بورایه این اوج دورت آرقاداش
 قورمشدیلر طوتوشان اوجاغه قارشى باغداش.
 چیتیردایان چالیلر دورت جانه جان قاتیپور،
 کیمی حایدود، کیمی قورت ماصالی آکلاتیپور...
 کوزلیمه چوکرکن آغیر اویقو سیسلی
 چیچکله یور دوواری اوجاڭ عکسلی.
 بو عکسله دوواریه چیزکیلر بلیریپور،
 قلبمه آتش کی شو سطرلر کیریپور:
 کوکلمی چکسه ده یارک خیالی
 آشمایه قدرتم یتمز جبال
 یولجی یم بر قورو یاپراق مثالی
 روزکارک اوکنه قاتیلیمش بن
 صباحلین کوڭ یوزی پارلاق، افق آچیقدی،
 کونشلی بر هواده یایلیمز یوله چیقدی...
 بو غربتدن غربته کیدن یولک اوستنده
 بن اوج موسم ده کیشمش کورویوردم اوج کونده.
 اوزون بر یولجیلقدن صوکره اینجه صوده یدق،

بر خانه، یورغون آرغین، طاتلی بر اویقوده یدق
 کون دوغارکن بر اولوم رؤیاسیله اویاندم،
 باش اوجمه کوردیکم شو سطرلر له یاندم!
 غریب نامه کرم دیپورلر
 اصلیمی ایل المش حرم دیپورلر
 حسته یم دردیمه ورم دیپورلر
 مرعشلی شیخ اوغلی صاتیلیمش بن
 بر کتابه قوقوسی دوپولویور، یازیکده،
 قورقارم، یایا قالدک بو غربت چیقمازنده.
 آی مرعشلی شیخ اوغلو، اولیالر آداغی،
 بختکه لعنت اولسون آشماڭکسه بو داغی!
 آز دکلدر، وارمادن سنک کی یوردینه،
 پوست ویره نلر یابانک حایدودینه، قوردینه!..
 آرابامز طوتارکن أرجیه شک یولی:
 «خانجی، دیدم، بیلدکمی مرعشلی شیخ اوغلنی؟»
 کوزلری اوزون اوزون بورقولو قالدی بنده،
 دیدی:
 -خانه صاغ ایندی، اولو چیقدی کچنده!
 یاشاران کوزلرمده هر شی آرتق ده کشدی،
 بزم غریب شیخ اوغلی بورادن کچمه مشدی...
 کوکلمی مرعشلینک یاقدی قارا خیری.
 آرادن ییللر کچدی، ایشته او کوندن بری
 نه زمان یولده بر خان راستلاسه م ایرکیلیرم.
 چونکی سیزده کیزله نن دردلی بن بیلیرم،
 آی کویلیر حدوده باغلايان یاسلی یوللر،
 دوغمه ین یولجیلره آغلايان یاسلی یوللر!
 آی غریب چیزکیلرله دولو خان دوارلری،
 آی خانلرک کوکلمی صیزلاتان دووارلری!.

بر دوا بولمق ایچین باغرنده کی یارایه
 طولانمشدی غریبلر شیمدی کروانسرایه.
 بر نقطه ده برلشمش وطنک دورت بوجاغی،
 غربت چکن کوکلر قوشاتمشدی اوجاغی.
 بر پارلیتی کوردیمی کوزلر همان دالییور،
 کوکسلر چکیله رک نفسلر دارالییور،
 شیشه سی ایس باغلامش بر لامبه نک ایشیغی
 هر یوزه چیزییوردی بر حزن قیریشیغی.
 کیت کیده برر آیت کی درینلشدلر
 یوزلرده کی چیزکیلر، کوزلرده کی چیزکیلر...
 یاتاغمک یاننده آسمر بر دووار واردی،
 اوستنده یازیلرله خطلر قاریشمشلدی:
 فانی بر ایز براقمش بورده یاتمشسه کیملر،
 آیین بایغین مانیلر، آچیق صاچیق رسملر...
 اویقویه وارمق ایچین بو حزین کونده، آرکن،
 قاپانمایان کوزلرم دووارلرده کزه رکن
 بردن بره قیپ قیزیل بر قاچ سطرله یاندی،
 بو دورت مصرع دکلدی، صانکی دورت داملا قاندی.
 بن غریب چیزکیلرله اوغراشیرکن باش باشه
 راستلامشدم دوواردا بر شاعر آرقاداشه:

اون ییل وار آیریم قینا داغندن
 بابا اوجاغندن یار قوجاغندن
 بر چیچک درمه دن سوکی باغندن
 حدوددن حدوده آتیلشم بن
 آلتندا بر تاریخ: سکر مارت اوتوز یدی...
 کوزم امضا یرنده باشقه بر آد کورمه دی.
 آرتق بختک آچقندر، اوزون ایتمه، آرقاداش،
 نه حدود قالدی بوکون نه عسکرلک، نه صاواش،
 آرایه کیتدی دییه ایچلنمه بهاریکه،
 حدوددن کوتوردیکک شان یتیشیر یاریکه!
 ایرته سی کون باشلادی کون دوغماندن یوجلیق،
 صوغوق بر مارت صباحی... بوز طوتویور هر صولوق.
 بولوطلرک آردنده کون یانمادن سونویور،
 هوپوکلر بر داغ کی اوزاقدن کورونویور...
 یانمزدن کچیور آغیر آغیر کاروانلر،
 بر دره بکی کی قورولمش آسکی خانلر.
 بز بو صوکسز یوللرده وارییورز، کیت کیده،
 ایکی داغ اورتاسنده بوغولان بر کچیده.
 صیقی بر پویراز بنی تیتره تیرکن ایچمدن
 کچیدی آتلاینه شاشیردم سونینجمن:
 آردنده قالان یرلر آکلاشیرکن بهارله

خان دووارلری

صوك يوقوش نقطه سندن دوزلكه چوريلنجه
 نهايتسز بر اووا آغارتدى بكنيميزى،
 يوللر بر شريد كى افقه باغلادى بى.
 غربت بنى متصل چكيوردى كندينه
 يول، هپ يول، دائما يول... بيتمه يور دوزلك ينه.
 نه جوارده بر كوى وار، نه بر اوك خيالى،
 صوكك عدمدر ديور انسانه يولك حالى.
 آرا صيرا كچيور بر اتلى، ايكي يايان،
 بوزوق دوزه ن طاشلرك اوستنده طيقيردايان
 تكرلكلر يوللره بر شيلر آكلاتييور،
 اوزون يوللر بو سسندن سيلكىنه رك ياتييور...
 كندى قاپديراق تكرلكك سسنة
 اوزانمشم، قالمشم يايلىنك شيلته سنه.
 بر صارصينتى... اوياندم اوزون سورن اويقودن
 كچيوردى آرابا يوله بكزه ر بر صودن.
 قارشیده حصار كى نيكده يوكسه لييوردى،
 صاغ طرفدن چنغراق سسلرى كلييوردى:
 آغير آغير اوكمندن كچدى دوه كروانى،
 بر كنارده كوروندى بلده نك ويران خانى.
 آلاجه بر قاراكلق صارمه ده يكن هر یرى
 آتلرغز چوزولدى، كيردك خاندن ايچرى.

ياغيز آتلر كيشنه دى، مشين قيرباچ شاقلادى،
 بر دقيقه آرابا يرندە دوراقلادى.
 نه دن صوكره صارصيلدى آلمده دمير يايلىر،
 كوزلرېمك اوكندن كچدى كروانسرايلر...
 كيدييوردم، غربتى كوكلمله دويا دويا،
 اولو قيشله يولندن اورتا آنادولويه.
 ايلك سوكيه بكزه ين ايلك آجى، ايلك آيرىلق!
 يوره كمك ياقديغى آتشله هوا ايليق،
 كوك صارى، طوپراق صارى، چيپلاق آغاچلر صارى...
 آرقادا زنجيرله نن يوكسك طوروس داغلى،
 اوكدە اوزون بر قيشك صولدوردوغى اُنكلر،
 صوكره دونن، دونركن ايكله ين تكرلكلر...
 آلرم طاقيليركن روزكارلرك صاچينه
 آصيلدى آرابامز بر داغك ياماچنه
 هر طرفده يوكسكللك، هر طرفده ايصسزلق،
 يالكز آراباچينك دوداغنده بر ايصليق!
 بو ايصليقله اوزايان، دونن، قيوريلان يوللر،
 اويقويه وارمش كى كورونن ييلان يوللر
 باشنى قالديرارق بوشلغى ديكله يوردى،
 كوكلر بولوطلانييور، روزكار سرينله يوردى.
 سريلمه يه باشلادى بر ياغمور اينجه اينجه

آنه م ايچون

«بر کونز بيله سنسز كچمزكن
شمدى مزاركه حسرتز آنه...»

سنى كومدك آنه ييللرجه اول،
كوز ياشلرمزله بو ايصسز يره،
كىمسسه سز بر آقشام، ضيايه بدل
ماتم داغتيركن خسته قلبلره.

كىمسسه سز بر آقشام، ازلدن يورغون
حزنييله اريركن دجله ده سس سز،
اوکسزلك دنيلن آجيله وورغون،
بر باشقه اولويدك بو طوپراقده بز.

ايصسز بر مزارلق، كيمسه سز بر ير،
كولكه سنده، اولو لوش بر معبدك
بر ييغين طوپراقله بر پارچا مرمر
سريله حشر اولمش اورده ابدك.

بر ييغين طوپراقله بر پارچا مرمر
اوستنده يازيلى ياشكله آدك؛
باش اوجكده ماتم رنگلى سرويلر
حزنييله تيتره شير صانكى حياتك.

احمد حمدى

اوتە كى قاپانقىدى.
 قاپالى يى آچارى،
 آچىغە ووردىم قاپاق،
 آت اوكنىدە آت واردى،
 ايت اوكنىدە اوت واردى.
 ايت اوت يىزى، آغلاردى.
 اوتى آتە يىتىردىم،
 آتى ايتە يىدىردىم،
 آچىدىم بىر آلماس اوطە،
 دىو شەھنى اويىقودە
 كوردىم، كىسىدىم باشنى،
 دىدىم: «آى غىرىت، ھانى
 نىزدە» دىنىا كوزە لى؟
 دىدى: «آلكىدە آلى!»
 دوندىم، باقىدىم بىر قىرغىز
 آلبىسە لى كوزە ل قىز
 طورمىش باقار يانمىدە،
 شەمشەك چاقىدى جانمىدە.
 كولىدى، دىدى: «تورك بىكى
 طانىدىكى كىيىكى؟
 كىمىسە بىنى بو دىودىن
 آلە مازدى، آنجىق سىن،

قايا دىلىك، طاغ ياردىك،
 كىلىك، بىنى قورتاردىك.
 آھ او ايمىش اكىلادىم،
 سونجىمىدىن آغلادىم،
 دىدىم: «توران ملكى!
 توركىك يوجە دىلىكى!
 يوز مىليون تورك بو آندە
 سىنى بىكلەر توراندە،
 ھايدى چابوق وارە لم،
 قاراكىلىغى يارە لم،
 سونوك اوجاق جانلانسىن
 يوقسول اولكە شانلانسىن!
 ايندىك اتى اوقشادىق،
 آت سىرتىنە آتلادىق،
 كىچىك نىجە طاغ، قايا،
 كىلىك دىمىر قاپى يە.
 قاپانمە سى چوق يىلدى،
 «آچىل!» دىدىم آچىلدى.
 يول وىرنىجە كىزىلى يورت،
 آلىدى بىزى بىر بوزقورت،
 قاف طاغىدىن كىچىردى
 تورك ايلنە كىتىردى.

آلا كيك

یدم سرلی ألما یی،
 کوردیم کزلی دنیا یی.
 کوندوز اولدی کیجه لر؛
 آق صاقاللی جوجه لر،
 قورقونج دیولر خورتلادی.
 جینلر جرید اوینادی.
 کسیک باشلر یوروردی،
 صاچلرینی سوروردی.
 برده باقدم ملکلر
 باشلرنده چیچکلر،
 دیولر آل باغلیور،
 کیزلی کیزلی اغلیور،
 قلیجمی چیقاردیم،
 پریرلی قورتاردیم.
 قورتاردیغم پریرلر
 آدیم آدیم کریرلر،
 قانادینی آچاردی،
 سلام ویرر قاچاردی.

آز اوز کیتدم!.. طولاشدم،
 (آلتین کوشک) ه اولاشدم
 بر قاپیسی آچیققدی،

چوجوقدم، اوفاجقدم،
 طوپ اوینادم، آجقیدم.
 بولدم یرده بر آریک،
 قاپدی بر آلاکییک.
 کییک قاچدی اورمانه،
 بیندم بر آق طوغانه.
 طوغان یولی شاشیردی،
 قاف طاغندن آشیردی.
 آتدی بنی بر کوله،
 کولدن چیقدم بر چوله.
 چولده بولدم ایزینی،
 قوشدم، طوتدم دیزینی.
 کییک بنی کورونجه،
 دوشدم بویوک سونجه.
 ویردی بکا بر ألما،
 دیدی: «دیکلنمه، طورمه
 طاغدن یورو، قیردن کیت،
 «آلتون کوشکه» چابوق یت،
 سنی بکلر ازی
 اورده «دنیا کوزلی»
 «بییک ییللق چله طولدی!»
 بونی دیدی سر اولدی.

بیراق بنی هایقیرایم

بن اُك حقیر بر انسانی قارداش طویان بر روحم
بنده اُسیر یاراتمایان بر تاکیه ایمان وار؛
پاچاورالر آلتنده کی یوقسول بنی یارالر؛

مظلوملرک انتقامی اولماق ایچون طوغمشم.
ولقان سونر، لکن بنم آلورم اُکسیلمز؛
بورا کچر، لکن بنم کوپوکلرم کسیلمز.

بیراق بنی هیقیرایم، صوصارسام سن ماتم ایت؛
اونوما که شاعرلری هایقیرمایان بر ملت
سونلری طوپراق اولمش اوکسوز چوجوق کبیدر؛

زمان اوکا قان طاملایان دیشلرینی کوستیر.
بو زواللی سورو ایچین نه مرحمت، نه حقوق:
یالکز بر سرت باقیشلی کوز، یالکز آغیر بر یومروق!...

محمد امین

مهلقا سلطان

بو خزىن يولجىلار كاك كوچوكى
بر زمان باقدى او وىران قويويه
و نه دن صوكره كوموش بر يوزوكى
پارماغندن صيىروب آتدى صويه.

صو چكىلمش كى رۇيا اولدى!
ايردىلر يولجىلغاك صوك دمنه؛
بر خيال عالمى پيدا اولدى،
كوچدىلر هپ او خيال عالمنه.

مهلقا سلطانه عاشق ىدى كنج
سنه لر كچدى هنوز كلمدىلر،
مهلقا سلطانه عاشق ىدى كنج
اورادن كلميه جكمش دىدىلر!

بو امل غرىتنك يوقدر اوجى
دائما يوللر اوزار، قلب اوزولور؛
عمرى اولدقچه يورور هر يولجى
وارمادن منزله بر ىرده اولور.

مهلقانك قارا سودالىلرى
واردىلر چىقىرىغى يوق بر قويويه،
مهلقانك قارا سودالىلرى
باقدىلر قورقولى كوزلرله صويه.

كوردىلر «آينه ده بر كىزلى جهان
افقى چپ چوره اولوم سروىلرى...»
صاندىلر دوغدى ايچندن برآن
او اوزون كوزلو، اوزون صاچلى پرى!

مهلقا سلطانه عاشق ىدى كنج
كىجه شهرك قاپوسندن چىقدى؛
مهلقا سلطانه عاشق ىدى كنج
قارا سودالى برر عاشقدى.

بر خيالت كى دنيا كوزه لى
كىردىكندن برى رۇيالرله
هپسى مسحور او معما كوزه لى
كىتىدىلر كورمكه قاف داغلىرله.

هپسى صىرتنده عبا، كونلرجه
كىتىدىلر ايچلىرى هجرانله دولو:
هر كونك افقى صاردقچه كىجه
دىدىلر: «بلكه صوك آقشامدر بو!»

يحيى كمال

بر يولجى يه

دور يولجى! بيلمە دن كلوب باصديغك
بو طوپراق بر دورك باطديغى يردر.
اكيلده قولاق وير، بو ساكت ييغين
بر وطن قلوبنك آتديغى يردر.

بو تومسك، قوپاركن بويوك زلزله،
صوك وطن جزئى ده كچركن آله
محمدك دوشمانى بوغديغى سيله
مبارك قاننى قاتديغى يردر.

بو ايصسز، كولكه سز يولك صوكنده
كورديكك بو تومسك، آناطولوكده
استقلال اوغرنده، ناموس يولنده
جان ويره ن محمدك ياتديغى يردر.

دوشون كه، حشر اولان قان، كميك، آتك
ياپديغى بو تومسك، آمانسز، چتين
بر حربك صوكنده بوتون ملتك
حریت ذوقنى طاتديغى يردر.

نجم الدين خليل

ازمیره تحسر

آننه دكيز نرده ياليمز نرده؟
هانی «كیده جكز ياقینده» دیرده
بنی اویوتوردك دیزكده آننه.

کچنده ابلامده اویله دییوردی.
بو بهار ازمیره کیرمزه اوردو،
قائمام سوزکزه سزکده آننه.

یشیل بر بهاره بوروندی داغلر
بلبللی باغچه لر، اوزوملی باغلر،
کیملرک ایشنه یاریور آننه!

او باغلر نره ده، باغچه لر نرده؟
هر آقشام کونشك باتدیغی یرده
کوزلرم ازمیری آرایور آننه!

شیمدی بر قوش اولسه م، قنادم اولسه،
ازمیره کیدن یول، اکر بو یولسه،
بر باشمه بيله کیده رم، آننه!

بر چتین بیلمجه صورسه م پاشادن،
سویله مم مملکتی باغیشلامادن،
مطلقا ازمیری ایسترم آننه!

کمال الدین کامی

يولجى

...سن كه ساحلده كزه ن قيزلرك اُك صولغونيسك،
اخروى بلده كه صوك يولجى دونركن بنى آك!

كوليپوردك قاياليقلردن اينه ركن بكا سن
بن كه هر كولكه نك عكس ايتديكى بر غاملى صويم.
هر كون آلنده زهردن آجى روزكارلر آسن
غربت آقشاملرينك باغرى يانيق يولجى سى يم.

بر خزان آقشامى قيرلرده اونوتدم نيمى،
دوكدى قلمده بوتون ماتمى بر سيسلى قيشك؛
كيجه يوللرده براقدم قيريلان دكنكمى،
رهبرم يوق، بنى دوندورمه يولمدن، صاريشين!..

أرييه ن روحى يورغون باقيشك دولدورسون،
قوملر اوستنده كزه ن سوكيلى قيز، نرده يوواك؟
سن كه ساحلده كزه ن قيزلرك اُك صولغونيسك،
اخروى بلده كه صون يولجى دونه ركن بنى آك!

فاروق نافذ

II

باشنی بر امله صاتان قهرمان کې
 اټکله، کمیککله سوقاقلرک ماليسک.
 قورولوب اوزرينه بر تخته راوان کې
 صوکسر مسافه لړک اوستندن آشماليسک.

بختک قالديرملره دوشديکي کوندن بری
 قاينامش روحلريکز بر دردک پوتاسنده.
 سنک کولکه کی ايچمش اونک کوز بیکلری،
 اونک طاشی اړيمش سنک قافا طاسيکده.

ايکيکزکده نه اش نه آرقاداشکز وار،
 سکوت کې کيمسه سز، چيغلق کې حرسکز.
 دنياده صاقيناجق بر قورو باشکز وار
 اوڼی ده نه طرفه اولسه کوتورورسکز.

عمرکز طاش اولسه ده کيده کيده يورولور،
 بر کون اولومه چيقار بو يولک قيورملری.
 نه قالديرملر قادار سنی آکلایان اولور،
 نه سنک آنلاديغک قادار قالديرملری...

III

بر سياه قاديندر کی قالديرملرده کيجه
 دالغين بر خيال کې اټکني سوروکلر،
 کوزلرم اونک قارا کوزلرينه ده کنجه:
 آی قالديریم چوجوغی، هايدي دوش پشمه دير.

اوندن بر تماس کيی روزکار بني بورورده
 قوجاقلامق ايستم اوڼی قوينيمه آلوب.
 بر تورلو يتيشه مه م فجره قادار يورورده،
 هيهاات او اينجه بر روح، بنسه اټدن بر قالب.

آرقامدن بر فقههه دويسام يارالانيرم؛
 اوڼی بر باشقاسنه رام اولويور صانيرم
 کورسه م پنجره لرده صويونان بر قارالتی.

وارسين بو کون بر آجي دويماسين کوز ياشمدن،
 بکا راحت بر دوشک سرنجه يړک آلتی
 بيليرم، قالقمایاجق، بر يار کې باشمدن...

قالديرملىر

يعقوب قدرى يه

صوقاقده يم، كمسه سز بر صوقاق اورتاسنده،
يورويورم، آرقامه باقمادن يورويورم.
يولمك قاراكلغه قاريشان نقطه سنده
صانكه بنى بكله ين بر خيال كورويورم.

قارا كوكلر كول رنكى بولوطلرله قاپانيق،
أولرك باجاسنى قوللايور ييلديرملىر.
بو كيجه ياريسنده ايكي كيشى اويانيق:
برى بنم، برى ده اوزايان قالديرملىر.

ايچمده داملا داملا بر قورقو بيريكيبور
صانييورم هر صوقاق باشنى كسمش ديولر.
سيم سياه جاملرني اوزريمه ديكيبور
كوزلرى چيقاريلمش بر اعما كيبى أولر.

قالديرملىر، اضطراب چكنلرك آنه سى،
قالديرملىر، ايچمده ياشامش بر انساندر.
قالديرملىر، دويولور سكون ايچنده سسى،
قالديرملىر، ايچمده اوزايان بر لساندر.

بكا دوشمز جان ويرمك يوموشاق بر قوجاقده،
بن بو قالديرملىرك ايسته ديكي چوجغم.
آمان صباح اولماسين بو قاراكلق سوقاقده،
بو قاراكلق سوقاقده بيتمه سين يولجيلم.

بن كيده يم يول كيتسين، بن كيده يم يول كيتسين،
ايكي يانمندن آقسين بر سيل كى فنرلر.
طاق طاق آياق سسمى آچ كوپكلر ايشيتسين،
يولمده بر طاق اولسون ظلمتدن طاش كمرلر.

نه ايشيقده كزه يم، نه كوزه كورونه يم.
كوندوزلر سزه قالسين، ويرك قاراكلىقلرى.
ايصلاق بر يورغان كى ايجه بورونه يم،
أورتك اوستمه أورتك، سرين قاراكلىقلرى.

اوزانيويرسه كووده م طاشلره بويدن بويه،
آلسه بو صوغوق طاشلر آلنمده كى آتشى.
دالوب سوقاقلر قادار أسرارلى بر اويقويه
أولسه قالديرملىرك قارا سودالى أشى...

کیت بهار

آلتینلی باشکده پاپاتییه نیچین؟
صاری صاچلر که پنبه کل طاقین!
کت بهار، کوکلمده عبادت ایچون
دیز چوکه ن قیزلری قورقوتما صاقین!
قلبمه کیرمه. او، کاشانه دکیل!

کیت بهار، کیت بهار... اوزاقلرده کول،
دکیزه رنککدن بیراق هدیه!
افقلرده کزین، سمایه سوزول،
قلبمه صوقولمه: «پیمانه!» دییه،
کوردکلرک قندیل... پیمانه دکیل

چکیل، بو کولکه لی یولده کزینمه!
بهار، باقیشلرک یینه پک سرخوش...
یاکیلوب کوکلمده مسافر اینمه،
قایسی کلیدلی، محرابی بومبوش:
معبدر اوراسی میخانه دکیل!

ضیالر، قوقولر، سسلر، چیچکلر...
عمرک هر کونی بر باشقه دوکون!
بلبلر قوینکده عشقی چیچکلر،
کوللر دوکولورلر کوکسکه بوتون...
کرچکدن کوزه لسک... افسانه دکیل!

خلده نصرت

سس

دالغین دویویور روزکاريک آهنکني دال دال،
باقدم، سوزلوب که چدی آچيقدن ايکي صانداال.

بر لحظه ده، بر پانجور آچيلمش کي يازدن،
بر بسته نک انکين سسي يوکسه لدی بوغازدن!

جوشمش يينه بر عشقک اوزون خاطره سيله،
عکس ايتدی اويانمش ته په لردن صيراسيله،

داغ داغ او کوزل سس، بوتون اطرافي که زيندی؛
کورمش و که چيرمش ده کيزک قلبنه سيندی.

آنی بر اوزونتيله بو رثويادن اوياندم،
تکرار او آله و کوملکی کيمش کي ياندم.

هر يردن او، هم عيني کوزه للکله کوروندی
صاندم بو بيته ن کون بني رام ايتديکي کوندی.

کونلرجه نه کوردم نه ده بر کيمسه يه صوردم؛
يا رب! هله قلب آغريلرم دوردي! دييوردم.

حس وار می بو عالمده نقاهت کيبي طاتلي،
کوکلم، بو سه وينجک خلجانيله قاناتلي.

بر تازه بهار عالمی سير ايتدی فلکده
موسم متخيل، وقت آقشامدی بيکده

آقشام... لکه سز، صاف، آي بر يوز کيبي آقشام.
تا قارشى بايبرلرده طوتوشمش ايکي اوچ جام،

ساکن قوي، شن جبهه لی قصريله کوچوک صو،
آردنده وطن سمتنک اورمانلری قويتو.

بر نشئه لی هنکامه ده چپ چوره ياماچلر،
هپ عين تحسسه ميلله نمش آغاچلر،

توپراقندن، آق اتمککی چیقاریرسین.

فکرکده معدن، محبت ده معدن، محاربه ده معدن سین. یکیلکه چابوق آلیشمازسین، فقط بر دفعه ده آلشیرسه ک بیراقمازسین. صاف سین؛ سنی چکه مه ینلر بوبورله نمکه دکل، اکثری سکا یالتاقلانمقله سنی اضرار ایدرلر. آياقلرک، قوللرک بر بوغاککی آغیر آغیر قیملدارکن طورندن توکنمه ین بر تحمل، بیلمایان بر عزم آشکار اولور. او انکین دکیزه بکزه رسین که یاواش یاواش جوشان و جوشونجه ده پک خیرچین اولورسون.

مادی منفعتیه اهمیت ویرمزسین. پاره دینیلن معدن پارچه سنه اعتبار ایتمزسین. صوچک بودر. مسرفلکی اصالت ایجابی صایارسین.

وقارک بئلکهکله غلبه ایدر. جانانکی جانکه ترجیح ایدرسین. اکثری باشقالری ایچون یاشار؛ باشقالری ایچون چالیشیر، باشقالری اوغورینه اولورسون. باشقالری سنی بکندیکی حالدده سن کندیکی سومزسین. نه زمان کویکده، اوککه بر اوکلک قویوب ماکنه باشنه کچه جک، نه وقت آله پرکار الوب ماصایه یاصلانه جقسین؟ نه زمان دکانک دستکاهنده سرماییه کک فائضنی حساب ایده جکسین؟.. سندن بونی بکله یورلر، سکا بو قصوری بولویورلر... فقط وقت قالیورمی؟ کیسه کی طولدورمق ایچون دکیل، قازنکی طویورمق ایچون قوللانديغک صاپانک دمیرینی تارلانک اورتاسنده بیراقوب تفنکک چلیکنه صاریللیورسون... او سرحدن بو حدوده قوشویورسون.. بولغارستانده اولویور، یونانستانده اولویور، عجمستانده اولویور، صریستانده اولویور؛ یالکیز یوردکده، کویکده اوله میورسون. سوکیلیک عایشه جکی طوته طوته اوپه میور، یاوروک محمدجکی سوه سوه بویوته میورسون...

بر اولو چینارسین که قیریلیر، ایکیلمزسین؛ اولور، ایکله مزسین.. قانکله چوراق قوملقلری صولارکن ایتمککی آلینکک ترکه باطیریر، ییر، ینه دوستان قارشیسینه یاره لرکله برابر هر یرده بر استحکام کبی چیقارسین سن ظالم هیئتنده بر مظلوم سین؛ نینه کک، آتاکک بوجاغنده بر غریب؛ آناکک، باباکک قوجاغنده بر یتیمسین!..

طول آنالرله طولو اولان شو آناتولی بر اوکی نینه قادار سکا جفاکاردر.. سن شرقک قینه کیرمه ین بر قیلیجیسین؛ دوکوله دوکوله تاوانیر، اوروله اوروله قیریلیرسین. ینه هر پارچه کدن بر قیویلجیم، هر قیویلجیمکدن بر شیمشک چیقار. الهی بر قوتک، ابدی بر فیضک وار، آی تورک!..

۱۳ تشرین اول ۱۳۲۷

اوستنده ماويلی، قيرمزلی، یمنی صاريلمش قالبسز، پسکولسز فسی، آياغنده ييرتيق چاريغی، صيرتنده آلاجه ميتاننك اوستنده قويون پوستندن طاغارجغی اولديغی حالده صيرايی بوزمامق ايچون بر قوزو کی سكيرته، صچرايه حربه نظارتنك بويوك قاپوسندن ايچری كيرديکی كورويوردم.

بوكون اوچوق بکزکله، ييرتيق چپکنکله بر وطن قربانی تسلیمیتيله كيرديکی دولت قاپوسندن، عسکر اوجاغندن، يارين یکی لباسکله، قيزیل فسکله بر آمر قوروميله چيقارسين! او زمان، بوكونکی ضعيف، يارين قوی بر قهرمان اولور؛ باصديغک يرلری تيره تيرسين!.. آنک ديزکيني قاوارايوب، قيلجکی چکديکک، تفنککی اوموزکه اوروب، سونکوکي طاقديغک وقت بو کونکی کويلو، يارين قورقونج بر عسکر اولور؛ عاصيلری سينديريرسين!.. تارلاکی چاپالار، دوارکی کوده رکن حقارت کورورسک بو کونکی قويون، يارين ييرتيجی بر قاپلان کسيلير؛ يواکی بوزانلری آزرسين!.. سنی بويله برآن ايچنده دكيشمش کورنلر صانيرلرکه بو صاغلام وجود يالکيز عسکر لباسی کييمک، بو سرت پنجه لر يالکيز سلاح قوللانمق، بو قالين سس يالکيز سپر اولمق ايچون ياراديلمشدر.

سنک او طابور حالنده بر پولاد کتله سی قاتيلغنده يورورکن طاقنديغک او صلابت، او وقاری کورويده، سکا کوکنمه مک، سنی سومه مک قابل دکيلدر.

سن کوربوز نينه نك، کور و تمیز سوديني داها آمرکن عظمت نفس، ثبات و تحمل، اطاعت و تحکم کی آمر اولمق ايچون ياراديلمش بر جنسک فضيلتلرينه مالک اولمش سين بو حاکميت اساسلرينی باشقا ملتلر مکتبلرده، مدرسه لرده آکلارلر. سکا بو ميزتلی نينه نك ايری سياه باقیشی، بابانک کوکره ين سسی، قرآنک اسرار انکيز آهنکی اوکرمش.

ييرتيق پوطورکله ده وقورسين؛ محکوم اولسه ک ده حاکمسين؛ تملقدن زياده تجبره ميالسين؛ فکرکده عزمک کی ثابتسين؛ سرت سين، سرتلککده قابالقندن، باياغيلقدن زياده آمریت قوتی، نجابت لااباليلکی واردر. حدتله ييلديریم کیی کورله دیکک حالده رقتله بر بولوط کیی آغلارسين؛ صافيتده بر ملک، اصرارده بر ديوسين... اونک ايچون دنياده أشی بولونماز بر ملت اولمشسين. دوشونديکک زمان بر آرسلان تمکينيله آغير و ساکن طوروشکدن، قيزديغک وقتکی عزم و شدتک آکلاشيلماز. اوزون کيرپیکلرک آلتنده اوتانغاچ و طورغون دوشونن ايری کوزلرک بر کره آچيلماسين؛ قالين قاشلرک بر کره چاتيلماسين؛ او زمان وارلغک، بئلکک کوپورور، طاشار؛ او زمان جبروتنک، حشمتک پارلار، يوکسلير. او زمان جبار اولورسون. بو عجيب سرخلقتکی بيلمه ينلر، ياکيليرلر.

بويوکلره قارشى صايغیک بالذات صاييلمغی سوديککدندر؛ مطيع اولماک، مطاع اولمق ايسته مه کدندر.

اينجه ايشلره آليشمغه وقتک اولماسه بيله، زوربازويه باغلی تشبثلردن لذت آيرسين. قارا

چاآوووش!..

سكوت!.. سانكه بو ديك، قالين، بويوك سسك عظمتندن موجودات بر ثانيه ايچون، اوركمش، تيتره مشدى. سكوتك آلتنده سنمش طوران طاغلره، دكيزلره بو ايكي سسك يوكسكلكى حاكمدى.

چاآوووش!.. چاوووش!..

سسى قادار يوكسك وجودى، دكىرمى و قير صاقالى، آچيق و يانيق كوكسى، قالين تولقللى بالديرلى، صاف چهره سى آرقاسنده سكسان اوققا چكن ايچ ايچه كچمش ايكي كوفه سيله بو رجليت هيكللى شيمدى قارشيسنده طورويوردى:

- بابا، سن قوماندا ايدر كى اوزوم صاتييورسين. سسك كورله يور!

- باغيرميورم كه...

اوزومنى ويردى. يوقاريكى تپه يه طيرمانغه باشلادى. اطرافى چينلاتييوردى:

چاوووش!..

بن بو سسه، بو سسى حاصل ايدن جوهره مفتونديم.

شيمدى يانمزده كى سوقاقدن بر صاتييجى داها كچييور: برآز داها اوزاقدن «چالى فاصوليه، كمر پاطليجان!» سسلرى آلچاقلرده پايتاقلانه رق ياييلييور. بونلرك اوستنده اوچان «چاآوووش!..» آوازينك ياكنده بو ييپرانمش چاتلامش سسلر نه قادار عاجز، نه قادار پست قالييوردى.

أوك آرقه پنجره سنه قوشديم. اوزوجى تپه يه وارمشدى. يولك كنارنده كى قاينانك اوستنه كوفه سنى قويدى. آلرپنى بلنده كى قيزيل قوشاغك اوك طرفنه صوقدى. آچيق كوكسى، چيپلاق، سرت بالديرلرله بر قوت آبدى سى وضعيتنده طوردى. متكبر، قالين قاشلرى آلتنده متحكم آغير دونن ايرى كوزلرندن فيرلايان نظرلريله، مرمه نك طالغارينه، قارشىكى ساحله، ماوى كوكى، لاجورد دكيزله، آلتون كوپوكى رنكنده كونشك ايشيغيله ماوى كوزلو، صارى صاچلى بر قيزه بكزه ين سوملى، سوكيلى يوردينك طاشنه، طوپراغنه درين درين باقدى... بو باقيشده كى اسرار، بو باقيشده كى فرياد، مملكتى ايچون:

«الله! ديدم، ياتاغانه داياندم؛

«بن سنكچون آل قانلره بوياندم.»

بيتنك مغرور بر مالى ايدى.

پنجره نك اوكنده بو جانلى قلعه يي حيرتله، حرمتله، سير ايدبيور؛ بونك قرعه نفرى حالنده

اوزومجى

- ولد چلپى افندى يە -

بويوك آطاده. تموز ابتداسى. اوكلە اوستى. كونشك اريوب طوپراقلىرى، ياپراقلىرى قاورياوب قاووردىغى، يالايوب پارلاتدىغى بر كون. كوكدن دوكونل صىجاق ياناقلىرى ياقىيور، كوكسلىرى آزييور، نفسلىرى طيقاييور. آل له طوتوله بيلير بر آلە و حالنە كلييور. اورتالق كوزلىرى قاماشديره جق درجه آيدىنلق.. قارشيدە كى چاملر يانيق، سياه برر لكە كى طوروييور. بو قادار نوره طايانه مايان كوزلر سونوييور و قاپانان كوز قاپاقلىرى آلتندە قيمىلدانمق ايستە ميوردى. ير، كوك بر قور حالندە ايچين ايچين يانييوردى.

بايغين، كنيش سكوتك ايچندن تا اوزاقلردن، اسكلە طرفندن، عكسلر حاصل ايدە رك قورقونج، وقور بر صدا كوكره دى:

قاآرپوووز!.. قارپوز!..

كوشكلرك جاملرينە چارپە رق، چاملرك تپە لرندن آشارق، فيزغين بر قارتال مهابتيله طاغلرك صيرتلىرندن اوچان بو سسندن، اوركن بر كومه كوكرجين قارشىكى چاملقندن هولالندى.

قاآرپوووز!..

بو صدایه نظام طرفندن دها ديك، دها ايرى بر سس عكس صدا كى جواب ويردى:

وار. هېمز اوکا متوجه بکله یورز. نه قادار یاراتیجی و قادر روحلر عاقبت اوکا رام اولدی. دنیای اعدام محکوملریله دولو بر زندانه بکزه تن حکیم دوغرو دوشونمش. هېمز ایچین عاقبت او مشئوم شفق سوکه جک. اینان که شیمدیدن یوله چیقان قافله نك ایچنده یز. برآز اوته ده سیاستگاه کورینیور. بو سیاستگاهده ییللرجه سورن اشکنجه لرله جان ویریلیور. دوغدیغمز کون، ایشته، بونك ایچین آغلادقدی. و «کولدیكدی ده!» دیه جکسك اوت، او کولوش هنوز براقدیغمز جنتك یادى ایدی. ایلک وطندن خفیف ایشیق دائما یوزیمزده قالدی. بو خفیف ایشیقندنده محروم اولسه یدق، یولمك قاراکلغنده، شیمدی یه دك، غائب اولوب کیدردك؛ محنتمز تحلمسوز بر اده یه وارپردی. شکر ره که، بونك سایه سنده آرا صرا ایلکله، کوزه للکی سزه رکبی اولدق. بزى چوق دفعه دشمنلرک طوزاغندن بو قورتاردی؛ هر یول دونومنده، کیجه، اولره پوصوده راست کلمزمیدك؟ بر آقشام اوستی، کوله رک، اوینایه رق، چاله رق، شن بر آلاى دوست کی، ناصل اطرافمزی آلدیلردی، بر کونده، حاطرکده می؟ بزه، قیرلرده پیکار پیرلری شکننده کوروندیلردی. سن اولرله آل له قوشه رق، اوینایه رق غائب اولدك، بکا، تا ایچمدن او ایشیق خبر ویردی که پیکار پیرلری تکین دکلدرد و دوردم. لکن بر باشقه کون، پیکار پیرلردن داها مهلك دکیز قیزلرینک سسنه قوشدم. یرمزه دوندیکمز وقت سنده بنده صولغون و یورغوندق، و قلبمز بوم بوشدی، وجودیمزده که تر دونمشدی. ایشته بوتون کنچلکمز بویله کچدی. دوغدیغمز کون، یوزیمزده کوله ن ایشیق سوندکجه واهی و ظالم طیفلر بزى طاشدن طاشه سوروکلیوردی.

نه دنسه خولیمز بزه کافی کلمه دی؟ بوتون کوزه للک کی بوتون حقیقت ده اونده دکلمیدی؟ بزه عشق ایچین قادین، وجد ایچین باده لازمی ایدی؟ بز که الست بزمنده سومشلر، الست بزمنده مست اولمشلرز. بو واهی ظواهر عالمنده کی هر فعلمز او علوی سرخوشلغی بوزمه دن باشقه بر شیئه یارامادی. شیمدی قلبمز بوش، باشمز دولودر. آغزمزده زهر، کوزلرمزده آتش وار؛ طاتسز بر خمار ایچنده یز. و آرتق یولک اورته سنی کچدك و صاچلرمزده آقلا آقلاى و آلنمزه چیزکیلر چیزکیلری دوغوریور. و آللرمز دیزلرمز تیره یور و اوکمزده کی افقلردن فنا هواسی آسییور. سویله کنجلكکی نه یاپدك؟ سویله کنجلكمی نه یاپدم؟ بوندن صوکرا «تخمل» ایتمك آرتق قابل اولمیه جقمی؟ بو تیز و چیرکین سیاحتدن صوکرا، او قدر چیرکین شیلر کوردکدن صوکرا سویله، آرتق او سسسز، شفیق، رایجلی و شفاف حیالتلر بزم روحمزی زیارت ایتیمیه جکمی؟ او روح که باربار بر دیارک مزار طاشلرنده محکوك شیطان و جاناوار رسملرینه بکزه ین بیچیمسز، دکرسز قابا ایزلرله اورتولدی، کیتدی .

ارنلرک باغندن

- ۱ -

يىللر يارلردن! يارلر يىللردن وفاسز. قارا بخت بر قاصيرغه كې، بو نه باش دونديريچى ايش؟
 كيجه لر كونلرى كونلر كيجه لرى قوواليور! جفالر جفالرى قوللايور. صاچلر يىزمده آقلىر آقلىرى،
 آلمزمده چيزكىلر چيزكىلرى دوغورويور. توكل كوچ، عصيان وخيم؛ فلك هيچ رحم ايتميه حكىمى؟
 هيهاث عزيز دوست، اونى دوندوره ن قارا بختك قاصيرغه سى...

«باغچه لر بوزولدى؛ يوالر داغيلدى؛ يوللر سيليندى؛ جهان ويران اولدى.» ياشلى كوكل
 شيمدى بويله دييور؛ هر شئى كندينه اش كورييور. بوده باطل حسلردن برى... جهان نه وقت
 معمور ايدى؟ باغچه لرده نه وقت كللر آچدى؟ نه وقت يووالرده بلبللر اوتدى؟ يوللردن نه وقت
 يارلر كلدى؟ اومدق، بكدك، دوشونك. هانكى شى اومديغمزه اويغون دوشدى؟ كوردىكمز
 دوشوندىكمزه بكه دېمى؟ كلنلر بكله دىكمزه ده كدېمى؟ او مسعود و علوى ساعت هانكى
 ساعتى كه، ايچنده ايكن: «كچمه! دور!» ديه هايقيردق؟ هيچ برى، عزيز دوست، هيچ برى!
 بلكه هپسنى كچسون، كيتسون ديه بكله يوردق، زيرا اونلر، برى بزندن چيركىن، برى بزندن واهى
 ساعتلردى. كيمى بر دامله كوز ياشيله كيمى تك بر «ايواه» ايله، كيمى بر اسنه مه يله، كيمى
 يالكز سكوتله دولوب كيتدى. اونلر، برر برر تكرر كلسين ايسترميسك؟ خاير، خاير، خاير،
 دكلمى؟ ناصل كه اك عزيز اولولر بيله دونديكنى ايسته ميورز. عدমে ازيچى و غاصب بر قدرت

- بازار اوله آشجی بابا،

دیهه رځ یورور کیدر. اصناف عادتاً حسن بکی اوغور عدايتمش، آنک بازار اوله سنی خیرلی بر سفتاح بلله مشدر. شرق بیک درلو معتقداد آراسنده صافیت وجدانیه سندن امین اولدیغی مجاذیدن ده استمداد ایتمک درجه سنده معنویاته دوشکوند. دون، بونک حاله موافق بر شکلی دها کورد: اوستی باشی تمیز، اختیارجه بر قادین، غالباً یا اوغلی، یا طورونی میدان حرینده اوله جق کی ایشیدیلیر درجه ده آشکار بر بسمله چکه رځ، حسن بکه یاقلاشدی، دیدی که:

- اوغلم، حسن بک صلف [۱] اوله جقمی؟

حسن بک لاقید، متبسم، النده کی اینجه آیاندوز دالنی صالایه صالایه ایلرلیه رځ:

- بازار اوله خانم آنه!

زواللی قادین او قدر سویندی کی اوموزلرینی اوقشایه اوقشایه:

- بو بازار می اوغلم؟..

دیهه ایکنجی بر استفساره دها قویولدی. فقط هیهات! جواب آله مادی... چونکی حسن

بک فیچیسنی بر دوش ایتمک اوزره بولنان برینه طوغری ایلرلیه مش ایدی. قادینک:

- بو بازار می؟

سؤالی آغزنده قالدی، بکک طاتلی سسی:

- بازار اوله ترشیجی!

دیهه عکس ایتدی.

نه مطابق بر تسادف حسن، نه قدر مسکت بر جواب معنیدار!

لکن قادین اورالرده می یا! آرقاسندن بر مدت دها باقدقندن صوکره یاننده کی کنج حبشی یه:

- آنلره معلوم اولور اما سویله مزلر. ومیزله [۲] آکلاتیرلر.

.....

دیدی اما حسن بکک اوتیه کی سوقاقدن حالا سسی کلیوردی:

بازار اوله قصاب باش!

.....

پازار اوله ...

«حسن» بکی کیم طانیماز؟.. زمانک یکانه کولر سیماسی! طبیعتک ساخته بر نمایش ایله ایکی آرشونلق کووده سنه ربط ایتدیکی قوجامان بر قفا اوزرینه آبانی صاریلی، موسمنه کوره قاتمرلری آره سنه فولیه، زرین، سنبل، کل، حتی فسلکن دالی طاقلی، دائما یانپوری طوران بر فس قوندیرک، رنکی اسمر کنیش آلن آلتنه قارا ایکی ابروی سرتیز، حال و قالندن هر وقت ممنون اولدیغنه دلالت ایدن لمعه دار، اوزون کیریپیکلی ایکی چشم سیاه، متناسب بر برون، قسم فوقانیسی متناظر غیطان بیقلرله مجهز آز بیوجک بر آغیز، یاصصبی بر چکه، فقط اینجه بر کردن رسم ایدک. حتی کییدیروب قوشاده رق برآزده چکی دوزن ویرک، کورمکه، فوطوغرافیسنه حاجت قالماز.

نه زمان تصادف ایتسه م یوزنده کی آثار تبسمی تر و تازه بولور. حال مجذوبه خاص بر صفوت نظر ایله اطرافنه بافته رق هر دکانه هر صاتیجی یه ایشنه مالنه کوره:

- بازار اوله، بقال باشی،

- بازار اوله بقالجی،

«کیرپینک دیدکلی» نندن

یاز کلیور

واغونك جامندن یشیلله نن چاپرلری چیچك آچان
بادم آغاچلرینی آرقداشمه کوستردم و صیجاق، رایجه دار
بر کونشه قاووشمقدن متولد بر نشئه ایله دیدم که:
- یاز کلیور!

بو تبشیره قارشى مخاطبم دورغون بر طورله غزته سنى
ایندیردی و شویله لاقید، دیشاری یه بر کوز آتدی،
صوکره حدتلمش کی باشنى صالالیوب:

- بونده بزم ایچون سوبنه جك نه وار، دییه سوبلندی،
زحمتزى آزاله جق، نشئه مز مى آرته جق؟ خایر،
هیچ برى. بنجه یاز کلدی دیمك، یاقیجی کونشه
قارشى ایصلاق کوبره لری قورویان یوقوشلره طیرمانه
رق، توزدن کیریپکلی، قاشلری سورمه لنمش بر
حالده قلمه کیتمك، مندیلنى تردن بوكولمش یاقالغنه
بر یصدیق اورتوسی کی صاره رق صاغ آلیله اوراق
تصحیح ایتمك، صول الیله یلپازه لمنك و آقشام
بیك درلو زحمتدن صوکره اویکه دوندیكك زمان بری
مه ده، دیکری امزیکد، اویری ده آغاچ تپه سنده
اوچ چوجوقلى درت بش مسافر بولق دیمكدر.

بیك درلو زحمت دییورم. زیرا واپوره بینمك ایچون اوتوز
سكز درجه حرارت ایچنده یوزلرجه کشینك خاشلامه
کستانه کی دومانلر صالیویردیکی اسکله لرده حمالرله
پهلوانلر کی کوره شمك، کوچوکجه چوجوقلرك باشلرندن
جانبازلر کی فیزالیوب کچمك، شیلته خارارلرینك، پرنج

قازه ویلرینك، اون چوواللرینك، یاغ فوجیلرینك اوزرینه کمی
قضازده لری کی طیرمانق و صقاللی بر افندینك ناصورینه
باصوب آزارلاندقدن، شیقجه بر خانمه بالمجوریه فضله
صوقولوب اعلى بر شمسیه ییدکدن صوکره، چوجوغك
ألنده کی بالونی ازقضا قوپاروب قاچایم دیرکن خالاطه
طاقیلارق واپوره صاچمه یمیش بر طاوشان کی درت طاقله
آتوب کیرمك مجبوریدر.

دیدیکم کی باری بو یورغونلقدن صوکره اوندی راحت
ایده بیلمك، سرینله مك ممکن اولسه محقق مسافر وار
دیمك بزده او صاحبنه آرتق قول کوله اولدك دیمكدر. اُك
هوادر اودا اونلره ویریلیر، بزم جیبینلکلر سوكولور، اونلرك
یاتاقلرینه قورولور؛ قاریوله لریمك آلتنده کی شیلته لر آزاله
آزاله نهایت بزه برر پومبه قالیر، حالبو که اونلركکی قاباران
بر سوت تنجره سی کی بم بیاض، ترمیز یوکسه لیر، مدت
مسافر تلرینی اُك آشاغی بر هفته ده تمدید ایتدیره جك بر
شكل حضور و رفاه آلیر.

قىزدىرلان حيوانلاردا باشقىدە تورلۇ مى ياپارلار يا؟ كدىنك اك مسكىننە، كوپكك اك دالقاوونىدە
 حدك وارسە بر پارچە طاقىل. ولى نعمتى بىلە اولسە ك همان اوفكە لىر؛ دىشيلە طىرناغىلە قارشى
 قومىغە قالقار. اصيلى اولان ات اولردن دە منطقسىزدىر. اوكنده كنك بر حركتندن پىرە لندىكى زمان
 آرقاسىندە كى هېچ صوچى، كناهى اولمىان بىچارە پى چىفتە لكە قالقار. هلە دە وه نك كندىسە
 فنالق ياپان زىمانلە دە عفو اىتمدىكى، بر عشىرت رىسى ثباتىلە كىن كوتدىكى مشهوردر.
 أوت، انتقام دوىغوسىنك يوقلغى بر انسان اىچون بلكە اىپى بر علامت دكلدر. فقط بن حىاتمك
 هېچ بر چاغىندە بويلە بر هيجانك بنى يوقلامدىغى اعترافدن چكىنمىە حكىم. نه ياپالم بويلە
 ياراتىلمىشم. جذاملى يانىق آجىسە نه قادار دوىغوسىزسە بن دە قویروق آجىسە اويلە بم.
 كنه دىيە بىلىرسىز كە:

انتقامك فائده لى بر طرفى واردر. ياپدىغى كوتولكك ياننە قالمادىغى كورن كىمسە، هېچ اولمىزسە
 آجىسىنى اونوتونجە يە قادار سزى راحت براقىر.
 بۇدە دوغرى. فقط اونوتماىلى كە بو نتيجه يە وارمىق اىچون داها يوموشاق يوللر دە وار مثلاً
 يالوارمىق. بنم او زمان بك صاىاتاشان چوجوقلرە ياپدىغم كى: «اىكى كوزم قارده شم! بىلىم سن
 بنم باشمى يارابىلىرسىك. هېچ بن سنكلە باشە چىقايلىرمى بم؟ باشم يارابىلىرسە يازىق دكلىمى بك؟
 وسائره وسائره.»

هلە بوئى سويلركن براز دە بوينكى بوكمە سنى ، سىنى تىترە تە رك صىزىلدانمە سنى بىلىرسە ك
 هېچ مسئلە يوقدر.

مسلك اىچاى اولارق غايت اىپى بىلىم. اولدقجە دىشە دوقونور بر مادى منفعتە داياغىان مسئلە لردە
 رجا و نىاز اك قوتلى بر سلاحدىر. يالوارمە سنى، اما اصول و آدانبە كورە يالوارمە سنى بىلن انسان
 اىچون آچىلمىاجق قاپى، أرىلمىە جك مرتبە يوقدر. نىتە كىم بن داها او ياشدە غايت اوستالقە
 قوللانمىغە باشلادىغم بو سلاح ساىە سىندە كىندىمى يالكىز سوقاق چوجوقلرىنك شىزندن قورومقلە
 قالمىور، اونلرى بورى حلقە لى عرب كولە لر كى تپە تپە قوللانمىوردم.

كوزىكك اوكنە كىرك؛ بهار بوتون سلطنتىلە كلىمىش، آغاچلر پىطراق كى كراز دوكمىش. يالكىز
 نه يازىق كە قدرت اونلرى قىرمىزى كلىنجكلر كى آياقلىرىمىزك آلتىندە يىتىشىدىرمىور. هپسى هوا
 قوشلرى كى المىزك ارىشە مىە جكى بوشلقلر اىچىندە صاللانمىورلر. يانلرىنە وارمىق بر سورى تھلكە پى
 كوزە آلارق آغاچلرە طىرمانمىق، آوچ و تابانلرى برە لە مك، سىنجاب كى دالدىن دالە آتلامىق
 لازم. حالبوكە چوجوقلرە بر پارچە يالوارمە پى، مردلك دامارلىنى اوقشامە پى بىلىرسە ك اونلر
 آغاچى طاقمىلە سىنك آياقلىرىنە ايندرىلر.

كرازلردن صوكرە جانم بر آرابە صفاسى اىسترسە، آچىلىر قاپانير اىسكىملە مى قاتلايوب بر
 كوشە يە بىراقارق باغچوانك تك تكرلكلى چك چك آراباسنە قورولور، بر اسكى زمان قرالى
 سلطنتىلە كىندىمى تىبە مە چكىدىرىمى. هپ عىنى طاتلى دىل، كولر يوز ساىە سىندە.

«مىكىنلر تكه سى» ندىن

شىمدى اولدىغى قادار چوجوقكن ده پك جانمك قيمتى بىلىردىم. قوشماجا، قايدراق، بردىر كى اويونلر اصلا ايشمه كلمزدى. آقشام اوستلىرى آچىلىر قاپانير ايسكمله مى قوناغك باغچه قاپىسنى قورار، وجودمه كوره چوق قوجامان اولان باشمى موتفاغك صارماشىقلرله قاپلى دووارىنه ياصلا يارق قارشى وىرانه ده چوجوقلىرى سىر ايدردىم.

چوجوقلر كندىلىرى كى باشقه لىرېنه ده رحى اولمايان، حسبه الله كوتولك ياپمقدن ذوق دويان كوچوك جاناولرلردى. هيچ سبب يوقكن آرادا بر بكا ده ساتاشىرلر، فسى قاپارلر، يوزمه طوپراق آتارلر، آلمدىن ايسكمله مى چكرلردى.

كنه شىمدى اولدىغى كى او زمان ده كوچم قوتم يرنده ىدى. هانكىسنى اىسته سم، اول الله، آياغمك آلتنه آلير، اويره چويړه تپه له يه بىلىردىم. فقط بونك اىچون يردن قالقمق، قوشمق، توز طوپراق اىچنده يوارلانمق كى بر سورو لزومسز حركت ياپمق لازمدى. آنجاك ده كرمى حيوان ياورولرى كى نه ياپدقلىرىنى، نه اىسته دكلرىنى بىلمىن بر طاقم آبوق صابوق مخلوقلره اويارق طاتلى جانمى صىقىنى يه صوقمقدن نه چىقاجق.

- نه مى چىقاجق؟ سكا ياپىلان حقسزلىغك آلتنده قالمامش اولاجقسك، لك آياغك براز زده لنسه ده يوركك فرحلا ياجق.

بلكه حقكز وار. انتقام دويغوسى اصىل بر دويغودر. اصىل دىدىكمز انسان شىخسنىه اونورىنه، مال و جاننه ياپىلان تجاوزلره قارشى اشىرى بر تىتىزلك و هضمسزلىغى اولان انساندر. آنجاك

قاپيسىندە دوردى. ماسايە اللرى دايمىلى اويوقلار كېيى وضعيتىدە كىيى اولويى سىر ايتىدى. اوني اويويور صانيوردى. آغير آغير يورودى. اوموزلردن طوتدى. دوداقليرنى صوغومغه باشلامش ياناقلره سوردىكى زمان اورپردى.

أولومك قارشىسىندە نە ياپسە ق، موفق اولمش بر آقتوردن فرقمز اولمايلاق. او قادار، موفق اولمش بر آقتور. صاريلدى. اوني كندى ياتاغنە كوتوردى. يورغانى اوستلرينە چكدى؛ صوغومغه باشلايان وجودى ايصيتمغه چالشدى. وجودىنى، حياتيتىنى بو صوغوق انسانە آشيلايمغه اوغراشدى. كوزلىرى ياندى، بر داملا ياش چىقارمىدى. آينە يە باقدى. اك بويوك كدرك قارشىسىندە، بر كيجه اويوقوسز قالمش انسان چهرە سندن باشقە بر چهرە آلمق قابل اولمايلاقمىدى.

على بردنبرە ضعيفلامق، بردنبرە صاچليرنى آغارمش كورمك، بردنبرە بلندە مدەش بر آغرى ايله ايكي قات اولوويرمك، همان يوز ياشنە كيرمش قادار احتيارلامق ايستە يوردى. صوكره اولويه بر داها باقدى. هيچ دە قورقونچ دكلدى.

بالعكس چهرە اسكيسى قادار مشفق، اسكيسى قادار ملايمىدى. أولونك يارى قاپالى كوزليرنى متين بر ال ايله قاپادى. سوقاغه فيرلادى. قومشى اختيار خانمە خبر ويردى. قومشيلر قوشە قوشە اوه كلديلر. او فابريقايە يوللاندى. يولده قايىقلە كيدركن، اولومه آليشمش كېي ايدى.

يان يانە، قوجاق قوجاغە، عيني يورغانك ايچندە ياتمشلردى. أولوم مونس، آناسنە كيردىكى كېي اونك بوتون حساسيتنى، يومشاقلىغنى آلمشدى. يالكز براز صوغوقدى. أولوم بيلديكمز قادار قورقونچ بر شى دكلدى. يالكز براز صوغوقدى. او قادار.

على كونلرجه اوك بوش اودالرنده كزندى. كيجه ايشيق ياقمادان اوطوردى. كيجه يي ديكله دى. آناسنى دوشوندى. فقط آغلايامدى.

بر صباح يمك اوداسندە قارشى قارشى يە كلديلر. او، يمك ماساسنك موشامباسى اوزرنده ساكن و پارلاقدى. كونش صارى پرنچ مادە نك اوزرنده دوناقالمشدى. اوني قولپلردن طوتارق، كوزلرينك كوره مە يە جكي بر يره قويدى كنديسى بر صنداليە يە چوكدى. بول بول، سس سز بر ياغمور كېي آغلادى. و او اوده او، بر داها قاينامدى. بوندن صوكره علينك حياتنە بر سالب كوكومى كېرە ر.

قيش خليج اطرافندە استانبولده كيندن داها سرت، داها سيسلى اولور. بوزوق قالديريملك اوزرنده بوز طومش چامور پارچە لرېنى قيراراق ايركندن ايشە كيدنلە مكتب خوجالرى، جلبلر و قصابلر فابريقانك اوكنده بر مدت ديكله نيرلر، قوجامان بر دوواره صيرتلىرى ويړە رك اوستنە زنجفيل سريلمش سالب ايچرلردى.

يوك الدونلر ايچندە صاقلى قيمتدار اللرى سالب فنجاننى قوجاقلان بورونلرى نزلە لى صاريشين عملە لر، مكتب خوجالرى، قصابلر و بعضاً فقيرمكتب طلبە لرى قوجامان فابريقا دوواريە صيرتلىرى ويرلر؛ اوستنە رۇيالرينك مابعدى سريلمش سالبدن يودوم يودوم ايچرلردى.

قۇقلايە قۇقلايە اوزاقلاشدى.

صباح سىرىن، خەلىچ سىسىلى ايدى. آرقاداشلىرىنى ساندىال اسكەلە سىندە بولدى. ھېسى دە دىنچ دە لىقانىلىردى. بىش كىشى خەلىچى اوغلىنە كىچىلەر.

ەلى بوتون كون ذوقلە، حەرسەلە، اشتىياقلە چالاشچاق، فقط آرقاداشلىرىدىن اوستون كورونمك اىستە مدن. اونك اىچون دوروست، كوستىشسىز ايشلە يە جك. يوقسە ايشنك فىياقاسنى دە اوكرىمشدر. اونك اوستاسى استانبولده بر تك الكترىكجى ايدى. بر آلماندى. ەلى پى چوق سۈە ردى. ايشنك دالاولە رە سنى، نوماراسنى دە اوكرىمشدى. كندى قادار اوستا و بجرىكلى اولانلردن داھا اوستون كورونمە نك اسرارى چوىكلەكە، عجلە دە؛ آشاغى يوقارى سېورده، يعنى كىچىلكە ايدى.

آقشامە آرقاداشلىرىنە يىكى بر دوست يىكى بر قافادار، اوستالىرىنە صاغلەم بر ايشجى قازاندىرىغىنە آمىن و ممنون اۆينە دوندى.

آناسى قۇجاقلاشقان صۈكرە قارشى قەھۋە يە، آرقاداشلىرىنىڭ يانە قوشدى. بر پاسترا اوينادىلەر. بر ھىجانلى تاولا پارتىسى سىر ايتدى. صۈكرە اوينىڭ يولنى تۇتتى. آناسى ياتسى نمازنى قىلىپوردى. ھر زمان ياپدىغى كېي آناجىنىڭ اۈكنە چۈمەلدى. سجادە نك اوزرىندە طاقلاڭلر آتدى. دىلنى چىقاردى. نھایت قادىنى كۈلدەرمكە مۇقق اولدىغى زمان قادىنچاغز سلام وىرمك اوزرە ايدى. آناسى - ەلى بە، كىنە بە ياوروم. كىنە ياوروجۇغم، ياپمە.

ەلى - اللە عفو ايدر آنا!

صۈكرە صاف، معصوم صوردى:

- اللە ھېچ كۈلمىمى؟

يىمكىن صۈكرە ەلى بر نات پىنكرتون كىتابى اوقۇمغە دالدى. آناسى اوكا بر قازاق اۈرۈپوردى. صۈكرە يۈكك اىچىدىن لوانطە قۇقان شىلتە لىر سىروب ياتدىلەر.

آناسى صباح نمازى اوقۇنوركن ەلى پى اويناندىرى.

قىزارمىش اكىمك قۇقان اودادە سىماور نە كۈزل قايناردى. ەلى سىماورى، اىچىندە نە اضطراب، نە دە قۇضا اولان بر فابرىقا يە بىكرە تردى. اوندن يالكر قۇقۇ، بخار و صباحك سعادتى استىحصال ايدىلىردى.

ەلىنىڭ آنە سىنە اولوم بر مسافر، بر باش اورتولى نمازىندە نىيازىندە بر قومىشۇ خەنم كلىر كېي كەلدى. صاباحلىرى اۈغلىنىڭ چاينى، آقشاملىرى اىكى قاپ يىمكىنى حاضىرلايە حاضىرلايە آقشامى ايدىپوردى. فقط يۈرە كىنك كىنارندە بر سىزى حس ايدىپور؛ بوروشوق و تۈلەند قۇقان وجودندە آقشام اوستلىرى مردىونلرى خىزلى خىزلى چىقىدىغى زمان بر كىسىكلەك، بر تر، بر يوشاقلىق دۈپۈپوردى. بر صاباحلىن داھا ەلى اۈيانمە دن، سىماورك باشىندە اوزرىنە بر فىالق كىلمىش، ياقىن بر سىندالىيە يە چۈكۈۈپوشىدى. چۈكۈش او چۈكۈش.

ەلى آنە سىنك كىندىسىنى بو صباح نىچىن اويناندىرمادىغىنە خىرت ايتىمكە برابر اوزون زمان وقتك كىچىكەيكنى اكلايامامشىدى. فابرىقانك دۈدۈكى، جاملىرك اىچىدىن تىزلىكنى، جان قۇپارىچىلغىنى ترك ايتىمىش و بر سۈنكر اىچىدىن كىچىمىش كېي يوشماق، قۇلاقلىرىنە كەلدى. فىرلادى، يىمك اوداسىنك

سماور

- صباح اذانى اوقوندى، قالىق ياوروم،
ايشه كىچ قالا جقسك.
على نھایت ایش بولموشدى. بر هفته در
فابریقایه كیدیوردی. آناسى ممنوندى. نمازینی
قیلمش، دعاسنى یاپمیشدى. ایچنده كى
جناب حقله برابر اوداسنه كیرنجه اوزون بوی
كکیش وجودی و چوق كنچ چهره سى ايله
رؤیاسنده ماكنه لر، الكتریك پیللری، آمپوللر
كورن، ماكنه یاغلری سورونن و بر دیزه ل
موتوری خومورتوسی ایشیتن اوغلینى أولا
اویاندىرمغه قیامادی. على ایشدن چیقمش
كبی ترلی و پنبه ایدی.

خالیجی اوغلینده كی فابریقانك باجاسی
قفاسنى قالدیرمش. بر خوروز وقاریله
صباحه، كاغدخانه صرتلرنده بلیرن فجر

كاذبه باقیوردی. نره ده یسه اوته جكدی.

على نھایت اویاندى. آناسنى قوجاقلادی. هر صباح یاپدغی كبی یورغانی قفاسنه بوسبوتون
چكدی. آناسی یورغاندن دیشاریده قالان آیاقلرینی غیدیقلادی. یاتاقدن بر حمله ده فیروایان اوغلیله
برابر تکرار یاتاغه دوشدکلی زمان بر كنچ قیز قهقه سیله كولن قادین مسعود صاییلایلیردی.
مسعودلری چوق آز بر محله نك چوجوقلری دكلمیدیلر؟ آناسنك چوجوغندن، چوجوغنك
آناسندن باشقه کلیرلری وارمیدی؟ یمك اوداسنه قوجاق قوجاغه كچدیلر. اودانك ایچنی قیزارمش
بر اكمك قوقوسی دولدورمیشدی. سماور نه کوزل قایناردی. على سماوری، ایچنده نه اضطراب،
نه قضا اولان بر فابریقایه بکزه تیردی. اوندن یالكز قوقو، بخار و صباحك سعادتى استحصال
ایدیلیردی.

صباحلین علینك بر سماور؛ بر ده فابریقانك اوکنده بکله ین سالب کوكومی خوشنه کیدردی.
صوکره سسلر، خالیجی اوغلنده كی، عسکری مکتبک بورازانی، فابریقانك اوزون و بوتون خلیجی
چینلاتان دودوکی اونده آرزولر اویاندر، آرزولر سوندورردی. دیمك كه علیمز براز شاعرجه ایدی.
بویوك دکیرمنده بر الكتریك عمله سى ایچون حساسیت، خلیجه بویوك ترانساتلانتیکلر صوقمغه
بکزه رسه ده، بز، على، محمد، حسن براز بویله یزدر. هپمزك کوکلنده بر آرسلان یاتار.
على آننه سنك النی اوپدی و صوکره شکرلی بر شی یمیش کبی دوداقلرینی یالادی. آننه سى
کولویوردی. او، آننه سنى هر اوپوشده بویله بر یالانمغی عادت ایدینمیشدی. اوك کوچوك باغچه سنده كی
صاقسیلرک ایچنده فسکلنلر واردی. على بر قاچ فسکلن یاپراغنی پارماقلریله ازه رك اووچلرینی

آتیلدی. «یارین ذاتاً فابریقانك آچیلیش توره نی وار. بن هپكزك انتقامنی آلیرم، ایجاب ایدرسه بو اوغورده سوه سوه أولورم.»

ایرته سی کونی، داها صباحك ایرکن ساعتندن، فابریقاده بر فعالیتدر باشلادی. هر پنجره دن بر بایراق صارقیور، هر طرفده آلی موری، یشیللی بیاضلی قورده له لر دالغه لانیوردی. باجالر بیله کمی دیره کلری کی فلامالره سوسلنمشدی. بر باندو دورمادان مارشلر چالارکن، خصوصی اوطومویلرده دعوتیلیری کتیروب کتیروب آنفیته اتر شکلنده حضراتلار تریبونلره براقیوردی. نه دعوتیلر واردی، نه دعوتیلر! ارککلرک چوغی سیلندرلی و ژاکه ت آتایلی ایدیلر. قادینلر ایسه بیاض البسه لر، ککیش کنارلی حصیر شاپقالر کیمشلدی.

بر آرا باندو دوردی، سس کسیلدی. و اوک صیراده اوطوران طیقیز فابریقاتورک آیاغه قالقوب اوکنه میقروفونلر یرلشدیریلیمش کرسی یه دوغری ایلرله دیککی کورولدی. آدام آغیر آغیر باصاماغی چیقادی. نوتلرینی اوکنه آچوب «اوهو اوهو» دییه سسنی عیار ایتدی، صوکره: «صایین وکیل بک، محترم دعوتیلر» دییه سویله وینه باشلادی.

صاقلاندیغی پروازدن آشایسنی کوزله ین اییبیک قوشی «ایشته تاریخی آن کلدی» دییه سویلندی. سه که سه که پروازک اوزرنده ایلرله دی و تام فابریقاتورک دازلایق باشنی نشان آلوب بر کوزل پیسله دی. کرچه اییبیک قوشو اولق صفتیله اساساً چوق قولای دفع حاجت ایدردی. فقط او، ساده جه بو قابلیتی ایله یتیمه مش، بو تاریخی کونک شرفنه بر کیجه اولندن کوف طوتمش کندیر تخمی ییوب اوزرنه بول مقدارده دکیز صوی ایچمشدی. بو اعتبارله صباح بری بویوک صاحبیلر بهاسنه قاتلانیدیغی حموله سنی شیمدی دورمادان دیکلنمدن آشای بوشالتیوردی. فابریقاتور، چیپلاق باشنده شاپلایان ایلک داملا اوزرنه غیر اختیاری یوقاری باقدیغندن ایکنجی اوچنجی پوسته لری یوزینه کوزینه کیدی.

دیکله ییجیلر ایلکین بر شاشیردیلر. بر ایکی قادین دعوتلی کوله سنی طوتامدی. جسارت آلان اوبورلری ده مافاره لری قویوردیلر. آرتیق شیمدی هپسی اکیله قالقه، قاصیققرینی طوته طوته کولویورلردی. وکیل بک بیله یوزی موصمور کسیلیمش، قهقهه سنی مندیلمده بوغمغه چالیشیوردی.

فابریقاتور، یوزینه چوق دفعه پیسلتلمش انسانلرک پیشکین تبسمی ایله مندیلمی چیقاردی. یاواش یاواش آغزینی، یوزینی، کوزلرینی، چیپلاق باشنی سیلوب صیوازلا دی و کورولتونک کسیلیمه سندن بالاستفاده:

«بایانلر، بایلر!» دیدی، «بایانلر، بایلر! شو مسعود حادثه دخی، تأسیسلرمزک مملکت ایچون نه قادار خیرلی، نه قادار اوغورلی و قدملی اولاجغنه برفال خیر صاییلیمز می؟» و طیقیز فابریقاتور بو ضروری کریزکاھدن صوکره تکرار نوتلرینه دونوب اعمال ایده جکی ترموسیفونلرک امثالنه فائیتینی ایضاحه کیریشدی.

جدلرینه عناد، قیقمیزی آچی ویردیلر.

بو آرادا قواقدن بوزما دیرک ده بوتون وجودینه صو یورودیکنی حس ایدیور و کیجه کوندوز
چیطیر چیطیر طاتلی بر بهار سرخوشلغی ایچنده کرینوب دورویوردی.
نهایت بر کون آولا او قالین بویا طبقه سنی پول پول قاباتان سیویلجه لر دوکدی. صوکره
اوراسنده بوراسنده بیاض کوریه دالدر سوردی. و بر صباح باشدن آشای عیشیل یاپراقلره
دوناندی.

بوکا ساده کویلیلر، قوشلر، چیچکلر دکل، ترسنه چوریلیمش قهوه فنجانلرینه بکزه ین ایزولاتورلر
بیله شاشدیلر. فقط فضلہ یاغلرینی اریتمک ایچون قاریسی ایله یورویشه چیقان فابریقاتور اون
بو حالده کورونجه کویلره بیندی.

«وای ناموسسز» دییه هایقیردی. «بو او ده ویردیکمز قواقدن یاپیلان دیره ک دکلمی؟
کورویورمیسک خانم، بکا عناد یاپیور. اینان اولسون، بکا عناد یاپیور»
کویلیلر هر نه قادار «دکلدر بکم، بو قواق دکلدر» دیدیلرسه ده فابریقاتوری تسکین ایده مدیلر.
آدام فنا حالده قیزمشدی!

«یاپراق آچمش تلفون دیره کی نره ده کورولمش.» دییه فریاد ایدیوردی. «اولاجق رزالتمی بو»
باری بوندن صوکره تلرده میوه ویرسین. بز بوراده مساعیدن اقتصاد ایتمهک باقیورز. بو دیره ک
قالقمش دال بوداق صالیور. بوتون دیره کلر دال سوره جک اولسه بودامغه آدمی یتز.»
صوکره معیتنده کی مهندسله دونوب «کسیلسین» دییه فرمان ایتدی.
درحال مردیوه نلی اوطومویل کلدی. آداملر تلرله ایزولاتورلری بر باشقه دیره که آقطاروب
یاپراقلیسنی یره یقدیلر.

فابریقاتور بر بالطه قاپمش، دیره کک کک باغلامش زیتلی قسمنه، یاپراق آچمش دالرینه
وورویور وورویوردی. حرصنی بونکله ده آلامدی. دیره کی آداملرینه قوش باشی دوغراندی. بو
پارچه لری دخی اورتاده براقمقندن قورقویوردی. نه اولور نه اولماز، بر دهاکی بهار ینه کیم بیلیر
نه مادیک اویناردی. دیره کک انقاضنی اوراده، کوزینک اوکنده بر کوزل یاقدردی. و کوللری
طویلاتوب دکیزه آتدردی. کرچه احتیار قواق شیمدی ده دالغاله قارشوب ساحله وراییلر. بخار
اولوب یاغمور تانه سی شکنده ینه سودیکی قیرلره یاغاییلیردی. فقط فابریقاتورک عقلی او قادار
اینجه سنه پک ارمیوردی. بو اعتبارله منون و مسرور اللرینی بیقایوب دائره سنه مایونه زلی لورکله
فاصولیه پلاکیسی یمکه کیتدی.

او کیجه چیچکلر صباحه قادار قان آغلادیلر. قوشلره کلنجه، اونلرده ایلکین آه و واه ایتدیلر
اما صوکره باش باشه ویروب بو حرکتیه بر مثلله مه چاره سی آرادیلر.

بر آغاچ قاقان: «انتقام!» دییه باغردی. سرچه لک ایشلیسی: «پکی اما ناصل؟» دییه
سوردی. جانی طاتلی بر صاقصاغان: «حریفلر دیشلرینه قادار سلاحلی!» دیدی. «طوپدن
کیتسه ک هپمزی وورورلر.» تجربه لی بایقوش: «بر فدائی سچرز دییه تکلیف ایتدی. ایچمزدن
بری.»

داها سوزینی بیتیره مه مشدی که اختیاریک آوجندن یم یمش بر اییبیک قوشو «بن کیدرم» دییه

راستلا ياجق» دىيە ايضاحات ويريوردى.

قاواق كريسنى دىكلە يەمدى. بو دويدىغى سوزلردن ياپراقلىرى دىكن دىكن اولمشدى. دىمك بورادە فابرىقا قوراجقلىرىدى. دىمك بو جنت قىيىلىرى، بو جانم بايرلىرى ماكنە اوغولتوسنە، قوروم قوقوسنە بوغاجقلىرىدى. دنيادە باشقە يرمى قالمامشدى يارىم؟

خاير، خاير بونى ياپامازلردى. بو قادار ذوقسز، بو قادار وجدانسز اولامازلردى. فقط ياپدىلر ايشتە اولر اولە رنكلردن، قوقولردن، دكيزدن، طبيعتدن ذوق آلاجق صويدن دكللردى. ماليت فيئاتى دييوردە كوزلى باشقە بر شى كورمىوردى. ماليت فيئاتى ايسە بو ساحلدە چوق دوشوك اولاجقلىرى بىنا ئعليه.

ايلكىن ساحلە بر ايسكلە قوردىلر. مالزمە دكيز يوليلە داها اوجوزە نقل ايديلە جكدى. صوكرە بر منديرە ك انشا ايدوب دكيزلە ساحلك علاقه سنى كسدىلر. دالغە لر آرتيق صولرى طاتلى طاتلى اوقشامز اولمشلردى. منديرە كك ايچندە قالان مسكين اولو صولرە ايسە دكيز دىمكە بىك شاهد ايستردى.

سادە دكيزمى يا، چىچكلردە وضعيتدن شكواجييدىلر. پاپاتيالر قورومدن سىمسيپاھ اولويورلردى. كلينجكلرك قيرمىسى ايسە ايسلى چاتانا بايراقلىرىنە دونمشدى.

قوشلرك جيولتيسى، شانتيە دن يوكسلن چكىچ سسلرى آراسندە كومە كيتديكندن اولنردە برلشوب قورو حالندە اوتمكى دە كەدىلر. فقط بو كورولتولى مدنيت قونسرى ايلە باش ايدە مە يە جكلرنى آكلانجە عاقبت اولنردە كوسوب اوتمە مكە قرار وىردىلر. هم ذاتاً بازارلىرى غىجىر غىجىر چفتە لرى ايلە آوہ چىقان شانتيە مهندسلىرى حياتى اولنرە زهر ايتمكە باشلامشدى.

قوشلر كوسوب، دكيز صوصوب، چىچكلر دە صولنجە قاواق اوكسوزە دوندى. «بر يىلدىم كلسە دە، بنى دە يوق ايتسە بارى.» دىيە كوتو كوتو دوشوندىكى اولويوردى.

فقط يىلدىرمە حاجت قالمدى. بر صباح، داها اويقودە ايكن بلندە كسكين بر تسترە صىزيسى ايلە اوياندى. و نه يە اوغرايدىغى آكلامان يان اوستى بوكورتلنلرك اوزرىنە دورىلى وىردى.

اوتە دە بر سس، فابرىقاتورك سسى:

«كناه دە نه دىمكش.» دىيە باغىريوردى. «بزە آغاچ دكل. ير لازم ير... ذاتاً نه يە بكنزە يوردى.

تك باشنە، سىپسيورى بر آغاچدى.»

صوكرە معيتندە كى مهندسلىرە دونوب:

«بوندن چوق كوزل تلفون ديره كى اولور.» ديدى. و اختيار قاواق صويولدى، يونتولدى. بالجملە ديره كلر كى كوزطاشى محلولى ايلە معاملە كوروب طوپراغە كيره جك قسمى زفتلندى و بو ايشلر بيتنجە، اوزرىنە بر پارماق قالينلغندە بويلا سورولوب تپە سنە دە كلاه كى چنقو بر باشلق كچىرلدكدن صوكرە آنا شبكە پى فابرىقا سانترالنه باغلان يولە، اوبر ديره ك آراسنە دىكىلدى.

بويلە جە ياز كچدى، كوز كچدى، قيش كچدى، هر يىل اولدىغى كى بهار بر كنج قىز مثالى اتكلكنى قالدىروب صىحاق راجە سى ايلە ينە قىرلرك اوستنە چوكوويردى. كزىجى قوشلر كيتدكلرى يرلردن دوندىلر. بوچكلرلە قورتلر صاقلاندقلىرى يرلردن چىقىدىلر. پاپاتيه لر تاوادە يومورطە كى اورتالغى صارى ايلە بياضە بويادى. و كلينجكلر بر يىل اول فابرىقا قورومندن صولوب كيدن

ياپراقلاقمقدن ايلرى كلن او هر يىلكى معتاد دكيشكلك دكلدى. اويله قولاي قولاي آكلاشيلامايان، قطعى اولارق تثبیت ايديله مين آنجاق و آنجاق سزيله بيلن بر بامباشقه، بر عجائب كليشمه ايدى.

قاواقده شيمدى او نباتلره مخصوص كورونوشدن فضله بر شى، عادتا انسانلره خاص بر شى، ناصل سويله مى، صانكه بر نوع هويت بليرمكده ايدى.

قادنلردن برى اختيار ديهه هايقيردى، «اختياره بکزه يور قاواق» كرجچكن ده قاواق، صانكه آلتنده ياتان اختيارك بوتون اوزيني كوكلريله آموب كووده سنه كچيرمشه بکزه يوردى. شكل اعتباريله ينه عيني آغاچدى بلکه، فقط انسان اوکا باقاركن او اوزون قامتلى، ضعيف اختياري كورمش كبي اولويوردى.

ياپراقلى بيله شيمدى بر باشقه ييشيل كورونويوردى. داهامونس، داهاصيحقاق، عادتا كولومسه ين بر ييشيل. روزكاردن خيشيردايشلى بيله بر باشقه توليدى. آغاچ، ياپراقلىيله ديله كلمشدى صانكه. دورغون هولرده بر فيصيلدايش، روزكارد ميريلدايش، فيرطنه ده ايسه خوموردانش حالنى آلان بر شيئر آكلاقمق ايسته يور كييدى. نه سويله ديكي آكلاشيلاميوردى كرجه. فقط اوني طانيانلر بو اسرارلى خيشيرتيلرده اختيارك سسنى، قونوشمه طرزىنى، حتى جمله ياپيىنى بيله طانمقده كوچلك چكميورلردى.

توكلى اورايه كومولك ايسته مه مشدى. آدام ايسته نه ياپمش ياپمش، روحنى آغاچه ويروب كندىنى او چوق سوديكي يريوزينه آتمه نك يولنى بولمشدى. هم بويله جه طبيعتى داهام ياقيندن، اولانجه حشمتيله طاداييله جكدى آرتيق. نيته كيم شيمدى صاغلغنده ايكن ياپامدقلىنى ياپيور، نزله برونشيت قورقوسى اولمقسزين كوكسنى ياز ياغمورنده ايصالوتوب آقشام روزكارنده قوروتويوردى. اسكى دوستلرينك بو صورتله تكرار آرارلرینه قاريشمه سى، ساده كويليلرى دكل، قوشلىرى، بولوتلىرى، چيچكللىرى، روزكارلىرى والحاصل بوتون طبيعتى ده سوينچلره غرق اتدى.

قوشلر شمدى كلوب يوزينه كوزينه قونويور، بولوتلر بعضاً آلچالوب آلنى اوپويورلردى. اونك اولومندن برى بويونلرى بوكوك دوران چيچكلرسه باشلرينى اوتلرك آراسندن چيقاروب ينه اسكيسى كبي كيفلى كيفلى صاللانمغه باشلاديلر. حتى اويله كه دكيز بيله، او قاره ده اولوب بيته نلره بيكانه دكيز بيله، بو ايشه پك سوينمش، شيمدى قومصالده بياض كوپوكلىنى كوستره كوستره كولويوردى.

فقط هانكى سعادت أبده قادار سورمش كه؟ بر صباح ياپراقلرنده كى چيك دامالرينى سيلكه له يوب قوروتان قاواق، آز اوتنه سنده بر طاقيم انسانلرك اكيلوب قالقوب يرلى اولچدكلرينى كوردى. آداملر اوكله وقتى كلوب اونك آلتنده اوطورديلر. النده كى پلانلردن معمار اولديغى آكلاشيلاان بر تانه سى، اوچ قاتلى اكسه سندن مال صاحبي الدويغى آكلاشيلاان بر باشقه سنه: «ماكنه دائره سى شوراده اولاجق، لابوراتوارلر برى يانده قورولاجق، لوژمانلر ايسه غرب جبهه سنه

بر قاواق و انسانلر

«قاواغك آلتنه» ديمشدى. «بنى او ساحلده كى قاواغك آلتنه كوموك!» قاواق ذاتا قولبه سنك اوزاغنده دكلدى. ساحله باقان ديك ياماجك اورتاسنده، داغ چيلكلريله بوكورتلنلرك صارماش دولاش اولدقلرى وحشى بر قيرلغك اورتاسنده ايدى.

اختيار، النده تسبيحى، هر آقشام اونك آلتنده اوطورور، ده كيزك آشاغيده قوملغى طاتلى طاتلى يالايشنى سير ايدردى.

ايشته شيمدى مزارينى او قاواغك ياپراقلىرى كولكه له يه جك، ينه دالغه لر آياق اوجنده او چوق سوديكى بسته پى سويله يه جكدى.

بويله جه ياز كچدى، كوز كچدى، قيش كچدى بهار كلوب ده مايس كونشى بر كنچ قيز ككينه بكزه ين ايليق نفسنى طبيعته هوھلاينجه بادملر بردن بياضلره بوروندى، قيرلر قوقولرينى سوروندى، دكيز آنيدن دورولدى، او ساكن ماويسنى يكدن بولدى.

بو آراده اختيار قاواق ده طومورجقلانوب ياپراق آچمشدى.

فقط كويليلر بو بهار اونده تحف بر دكيشكلك كشف ايديورلردى. خاير، خاير، بو ساده

قاپوجى سويله نه سويله نه اوده دن ايچرى كيرپوردى. آرقه سندن ده خيرسز...

بو سفر بن قولاقلىرىنى چكدم. قاپوجى چپلاق تېانلرېنى اينجه بر سوکوت داليه ابي حاشلادى. برکت پاترون اوراده يوقدى. يوقسه والله اوني پوليسه ويريردى «بو ياشده بير چوجوق خيرسز! افندم، حبسخانه ده ياتسين ده عقللنسك» ديهه رك.

چوق قورقيتدق، آغلامادى. كوزلى آغلامغه حاضر چوجوقلريك كوزلرينه دوندى اما دوداقلرينده اوفاجق بير تيتزه مه كوزوكمه دى و قاشلرى ثابت، قرارلى حاللرېنى هيچ بوزماديلر. يالكز بيراز روزكارلى ايديلر.

براقنجه آزاد ايديلمىش بير قيرلانغج كى فيرلادى. آى ايشيغىنى و مصر تارلاسىنى كسكىن بر قنات كى سيريارق قاجدى كيتدى.

بن او زمانلر ماللريك استيف ايدىلىكى اعمالاتخانه نك اوستنده كى بولمه ده ياتاردم. اودام نه كوزلدى. هله مهتابلى كيجه لرده نه شيرين اولوردى.

تام پنجره مه ياقين بير دوت آغاجى واردى. آى ايشيغى دوت ياپراقلىرىند سوزولپور، اودايه پاره پاره دوكلوردى. آشاغى يوقارى ياز قيش پنجره يى آچىق براقدى. نه سرين نه تحف روزكارلر اسردى. واپورلرده ده چالشدىغم ايچون روزكارلرى قوقولرىند لودوس، پويراز، قره يل، كونباتيسى ديهه تفریق ايدر، تانيردم. نه روزكارلر بطانيه مك اوزرىند عجائب بيرر رۇيا كى كليب كيچدیلر.

اويقوم چوق حفيفدر. صباحه يقيندى. ديشاردن بير كورولتى كليوردى. عادتاً دوت آغاجنده بيريسى واردى. قورقمشم كه قالمادم، باغيرامدم. تام بو صيره ده پنجره ده بير خيال بليردى.

او ايدى، يواشجه پنجره دن سييرلدى. بنم اوكىمدن كيچركن كوزلرېمى قپادم، دولاپلرى قارشىدردى. ايستيفلرى اوزون مدت آلان طالان ايتدى. سسيمي چيقارمدم. دوغروسى بو جسارته قارشى بتون مالى آليب كيتسه ايدى سسيمي چيقارميه جقدى. يارين پاترون:

- اولان اوستونه اولى طوپراغى مى سريلمشدى، حيوان ديهه قيچمه بير تكمه، بنى قواجغى بيلديكم حالده غيق ديمه دم.

حالبوكه او، كنه كلديكى كى بومبوش، سس سز صداسز پنجره دن سييريليب كيتدى. بو آنده ده بير دال چيتيرديسى ايشتم. دوشمشدى. آشاغيه اينديكم زمان باشينه قاپوجى ايله برابر بر قاچ كيشى بيريكمشلردى.

اولمك اوزره ايدى. صيمصيقى قپالى يومروغنى قاپوجى آچدى. بو آووجك ايچندن بر ايكلى مندیل صو كى فیشقردى.

يا... ايى، خالص ايكلى مندیلر هپ بويله در. آووجنك ايچنده ايستديكك قدر صيقار، بوروشدرورسك! صوكره آووج آچيلدى مى انسانك اليندن صو كى فیشقرر.

فئرىنى ياقدم. اطرافى طره دم. فئرىك اوزنان كور ايشيغىندە قاچمىغە چىلالاين ايكي چىلاق آياق كوزىكىدى. آرقىسندن سىكىرتدم، قاچانى يىقالادم.

قاپوجى اوده سنە برابر كىردك. قاپوجىنىڭ صارى ايشىقلى فئرىنى ياقدم. آى بو نە كوچوك خىرسزدى بويلە! اللرىمك ايچىندە قىزارجىسىنە سقىدىغم الى اوافاق. كوزلىرى پىرل پىرل.

ندن صوكرە كولىمك ايچون، هم دە قاطىلە قاطىلە كولىمك ايچون اللرىنى براقدم. بو سفر كوچوجىك بىر چاقى ايلە اوزرىمە هجوم ايتدى. و چاپقن بنى كوچوك پارمىغىدىن يارە لىدى. صمىقى ياقالادم كراتە پى.

جىللىرىنى آرادم. بىر پارچە قىچاق توتون و كىنە عىنى سىقتىلى بىر ايكي جىغارە كاغدى، تىزجە بىر مىندىل بولدم. قىنايان پرماغمە اونك قىچاق توتونىدىن باصدم، مىندىلى يىرتدم و اليمى اوكا بىغلاندم. قالان توتىلە دە ايكي قالىن جىغارە ساردق، احبابچە قونىشدى.

اون بىش ياشىندە باردى. ھانى بويلە شى عادتى دكىلدى اما كىچىكك ايشىتە! بىرسى اوندىن اىپكىلى مىندىل ايشىتە مىشدى، ھانى جانم اكلارسك يا، عاشقىلىسى، سودالىسى، قومشى قىزى ايشىتە! پارە دە يوق كە كىدىب چارشىدىن آلسىك. دوشىنىش طاشنىش عقلىنە بو چارە كلىمش. بن:

- پكى دىدم اعمالاتخانىە بو طرفە سن عكسى طرفە نە آرىوردك؟ كولىدى. اعمالاتخانىە نك زردە اولدىغىنى او نە بىلە جكدى. بىر دە بنم كولى جىغارە سندن ياقدىق، اىيچە احباب اولمشدى. خالص بورىصە لىدى، دوغمە بويومە. استانبولە دكل مودانىيايە بىلە قوجە عمرندە - بونو سويلركن يوزىنى كورسىدىكز - بىر دفعە جق اينمىشدى.

امىر سلطانندە، آى ايشىغىندە، قىزاق قايدىغىز زمانلر بنم دە عىنى بو طوندە، بو قوامدە ارقداشلىرىم اولمشدى.

امىنم كە بونك دە اونلر كى اوزاقدىن سسىنى دويدىم كوك درە نك حوضلىرىندە درىسى قىردى. بىليوروم كە، موسم موسم ميوە لىر قابوغيىنىك رىكىنى آليور.

باقدم، يشىل اوست قابوغى دوشمش بىر جوز اسمىلكىلە اسمردى. كىنە بىر تازە جوز بىياضلىغىلە بىياض و كورك دىشلىرى باردى. بن بىليورم، يازىن باشلانغىچىدىن تا جوز موسىمىنە قدر بورىصە چوققۇلىرىنىڭ يالكر اللرى اريك و شىفتالى، يالكر چىزكىلى مىنتانلىرىنىڭ قويمىش دوكمە لىرىدىن كوزوكىن كوكسلىرى فندق ياپراغى قوقار. او سىرا دە قاپوجىنىڭ ساعىتى اون اىككى چالدى. نرە دە ايسە جامباز بىتە جكدى.

- قاچايم دىدى.

اونى اىپكىلى مىندىلى وىرمە دن كوندردىكىمە متأثر دوشىركىن دىشارىدە بىر كورولتى ايلە سىلكىندىم.

ایپکلی مندیل

ایپک فابریقه سنک ککیش جبھه سی آی ایله ایشلده دی. قاپینک اوکوندن بیر قاچ کیشی
عجله عجله کیچدیر. بن ایستکسز، نره یه کیده جکی مجهول آدیملرله یورورکن قاپوجی آرقامدن
سسلندی:

– نره یه؟

شویله کزینه یم، دیدم.

– جانبازه کیتیمورمیسک؟

جواب ویرمدیکیمی کورونجه علاوه ایتدی:

– هرکس کیدیور. بورصه یه دها بویله سی کلممش.

– هیچ نیتیم یوق، دیدم.

یالواردی، یالواردی، بنی، فابریقایی بکله مکه راضی ایتدی. بیراز اوطوردم، بیر جیغاره ایچدم،
بیر تورکی سویلدم. صوکره جانم صیقیلدی. نه ایتسم دیدم، قالدقم، قاپوجی اوده سنده کی
چیویلی باستونی آلدیم، فابریقایی دولاشمغه چیقدم.

قیزلریک چالشدیغی قوزه خانه یی کیچر کیچمز بیر پیطرتی ایشتدم. جییمده کی الکتریک

دین مربوطیتنی ایچمژده صاغلاملر... حالبوکه، آرتق بابالر یاورولرینک آلدن طوتوب سلیمانیه یه تراویجه قدر کیجه سی آیاصوفیه یه کوتورمیورلر، دینمژک عظمتنی کوریه ذهنلره نقش ایتمیورلر. نه دیه لی؟ آغلا چشمم، آغلا دورما!

رمضانده بر کیجه ده، بنی پک سوه ن رجالدن برینک قوناغنه افطاره کوتورولوردی، طویه بش قاله قاپیدن کیره ردک، دائما بویله، حسابلی کلمک عادتدی. اوشاقلر همان قوشوب بزی یوقاری قاته چیقاریرلردی. خانه صاحبی زیارتدن ممنون اولوردی، فقط اوروج کیفی، بو مسرتنی بیلدیرمز، تشریفاتله، رسمیتله آیاغه قالقار:

- شویله بویوریکز شویله تشریف ایدیکز؟

دییه باش کوشه ده یر کوسترردی. هرکس تسبیح چکردی، لاقیردی اولمازدی. اوداده کی ساعتلرک طیقیردییسی نه جانلی، نه قوتلی ایشیدیلیردی... دیرکن، بردن، جاملری زینقیرداته رق طوپ پاتلاردی، ینه تشریفاتله ییمکه اوطورولوردی. شوندن، بوندن قونوشولوردی، فقط هنوز بنمله حسبحال و ملاطفه صیراسی کلمزدی. قهوه لر ایچیلیر، نمازلر قیلینیر، تکرار قهوه لر ایچیلیر، نمازلر قیلینیر، تکرار قهوه لر کتیریلیر و اوکدن صوکره ده مسافرلرک چوغی چکیلیردی. آرتیق صالونده دورت، بش ذات، صمیمی و اسکی دوستلر قالیردی. کلسین بنمله محبت... غالبا کندیمه خاص، خوش و نشئه لی بر طرز مصاحبتم واردی کی هم او صاحبی، هم ده مسافرلری پک زیاده متلذذ اولورلردی. او زماندن شعره، ادبیاته مراقم اولدیغی ایچون هپسی ده کاتب و عالم اولان بو آدملر بکا شعر اوقوتورلردی، هیچ اونوتام شناسینک بر توحیدی واردی، تمامی خاطرمده قالماش اما ایچنده کی «... لامکاندر اولاماز» کلمه لرینی نه دنسه دوغرو تلفظ ایده مزدم و بونی هر تکرارمده سامعین ذوقلرندن باییلیرلردی. بو ائنده ساعت اوچی بولوردی، تیاترویه کیدیلیردی. بن او زمانده، جانیلر ایله دیدیشن معصوم روللرینه عاشقدم!

شیمدی نره ده بویله چوجوقلرله حسبحالدن ذوق دوین یاشیلیر... یاشیلرله درد، قساوت باشلرندن آشمش، نه رمضانده نه بایرامده چکه لرینی بیچاق آچمیور. نه دییه لم: آغلا چشمم، آغلا دورما!

ایشته چوجوقلغمک رمضانلرندن بویله طاتلی و جانلی خاطره لر ذهنمده نقش اولوب قالمش... یا ینه رمضان ایچنده صوکنه دوغرو البسه آلمغه کیدلدیکی کون... یا بایرام صباحی؟ آه، بونلری بکا هیچ خاطرلاتماییکز؟ بن ینه شرقیمه دونه یم:

- آغلا چشمم، آغلا دورما!..

رفیق خالد

ایده میورم. غایت ابتدائی بر نوع اویونجاق ویا سوسدی، فقط دورك بوتون چوجوقلری اوکنده دیکیلیر، قالیر آلمایینجه کیتمزدی. بکا:

- هایدی، اوچ دانه سچ باقالم؟

دیرلردی. بر مور بر طورونجی، برده صاری سه چردم؛ یول بکا اوزون کورونوردی، آه، بر آوه واروب اوینامغه باشلاسه م... فقط بو شیشه لرك اوینامغه هیچ بر مزیتی یوقدی. همان صولرینی موصولغه بوشالتیردم؛ کری یه بنکلی دالغالی و آغز طرفی قیریق ثقیل، بیچیمسز جاملر قالیردی و آلمی، بر یریمی کسمه سین دییه اونلری ده اوصولجه حق آلوب آتارلردی. فقط او بش، اون، دقیقه لق هیجان نه کوزه ل شیدی و یکی بر رمضان و یکی بر حرقهء شریف زیارتی بکا نه صبرسزلقله بکله تیردی!

کم بیلیر، شیمدی، اوراسی ده نه بوم بوشدر... بلکه او زنکلی شیشه لری یاپان و آلان ده قالمامشدر. آه، نه دییه یم: آغلا چشمم، آغلا، دورما!

رمضان ایچنده بنی بر دفعه سلیمانیه جامعنه تراویحه و قدر کییجه سی ده آیاصوفیه یه کوتورویورلردی. سلیمانیه... او نه اولو معبر، نه جوهرلی بر مسلمان جماعتیدی، موءذنلرده کی او نه سسدی و خلق سجده یه واریرکن او نه هیبتلی بر غلغله ایدی! سلیمانیه جامعنده بر تراویح نمادی... بونی آنادولینک هر رمضانده بیلیمزیمسکز نه تحسرله آکار، آراردم! اسکی استانبولک جامعلری و رمضانلری... بونی بیلن، بونی طادان مسلمانلر ولایتلرک رمضانلرینی نه دار نه هیبتسز و نه شعشعه سز بولورلر... یا قدر کییجه سی آیاصوفیه! بوتون بزم اوده کیلر، او کییجه، کوکلرک آچیلوب اوستمز نورلر یاغدیغنی کوره بیلیمک ایچون پنجره اوکلرنده قرآن اوقورلر، نماز قیلارلر تا بصباح عبادت ایده رلردی. بزده آیاصوفیه یه کیدردک. بن متمادیاً یانمده کیلره - ترلی دیره که کیده لم!

دییه یالواریردم، اوت ترلی دیره ک بویله خاطرمده قالمش، بر صوماکی دیره کدی که ایچنده بر محلا اویوق واردی، اورایه دیزلرمدن طوتوب قالدیرلر، پارماغمی صوقاردم. صوکره برر برر، هر کرسینک اوکنده دوروب آیاقده دیکلردک. بعضاً یانمده کیلر بویوکلرم، یا قران اوقویان حافظک سسینی یاخود وعظ ایدن خواجه افندینک علمنی بکه نیرلر، بر یر بولوب اوطورورلردی. بنده دیز چوکردم. بو بیکلرجه خلق، بو قوجامان ستونلر، بو یوکسک قبه، بو طوپ قندیلر، بو کور سسلر بنم مینی مینی روحم و مینی مینی جثه م ایچون او قادار بویوک، او قادار آغیر و مدهش کلیردی که عادتاً ازیلدیکمی بر قرنجه کی چیکنه نوب بیتدیکمی حس ایدر، قورقار، صوقولور و بعضاً ده اویوردم.

آه، بویله دین و عبادت ایچنده عنعنه لره باغلی بویومک نه خوشدر... ناصل شعشعه لی ماضیلر بزی مملکتمز باغلار و هر خاطره بر صیزی کی یوره کمزی یاقارق وطن سوکیسنی و

خاطرلايوردىم كە يالكر باشمە اوراجاغى، الآن، بولمايە امكان يوقدر. بو سرسرى و مزار طاشى اورماننك قويتو، اوغولتولو، اوجرى بر كنارنده اعمار و تزيين كورمه مش يوصونلى قيرلر... اوراده اوقور، اوغلر، يوره كمزده عيني زمانده بر كه نشلك و قسوت دويارق، غالبا وظيفه مزى ياپمقدن متولد بر فرح و اولومه يقين بولونغقدن متحصل بر ملال، آهسته آهسته آرابالريزه بينردك. بو نه بويوك، نه اوجى بوجاغى بولونماز بر سروسناندى... تا ايوبه قادار لوشلق، اوغولتو و يالكرلق ايچنده، قونوشمق جسارتنى بولاميه رق، عادتا پرخشوع، كليردك. اوراده بزى حيات بردن قارشيلار، قوجاقلاردى: اويونجاقجى دكانلىرى، شكرجيلر، قهوه لر و ديلنجى قافله لرى... تربه نك آولوسنه نه كوجلكله، ايتيشه قاقيشه كيپليردى... ايكنه آتسه ك يره دوشمزدى، فقط قومرولر ينه دولاشه جق ير بولور، او كون دارى ييمكدن قورصاقلرى هكبه كپى شيشردى. خانملر تربه يه كيپمزلردى، ديشاريده حاجت پنجره سنده اوقويوب كمى دونزلردى. آرکكلرله كيتديكم زمان تا كوموش ايشله مه لى صندوقه يه قادار، پر حرمت و طاعت يورور، ايكله ايكله، حتى كوزيمزدن ياشلر كله رك آللهه يالوارير، شكر ايدى ر و كرى كيده رك ديشارى اويله چيقاردق. او زمان صدقه صيراسى كلمش اولور، اطرافمى پلاسپاره لر كيمش قوجه قاريلر، قادينلر و چوجوقلر صارار، هپسهنه چيل غروشلر داغيليردى. انعام صاتان اختيار بر حاجى، تسيحجى يه و دارى داغيتانلره ده اوغرار، اونلرك ده كوكللرپنى آليردق. صوكره اون قاپانى جاده سندن، جبالى پى، بالاطى كچه رك بر اكلنجه لى غلبه لك يول باشلاردى. بن اك چوق اوراده اكله نيردم: كوركلى يهوديلر و آتقيلى قيزلر سير ايدى ردى...

كچن سنه، اون ييلىق بر فاصله پى متعاقب، عرفه كوني ينه تربهء خالدى زيارته كيتدم: آولى بوم بوشدى، شادروانده صولرك سسى و قووقلرده قومرولرك دم چكيشى ايشيديليور، قاپيده تك بر آرابا، بنم آرابام بكليوردى. كوكلم حزن ايله، اوكسوزلكله دولدى. بو قادار آز زمانده بو نه بويوك تبدلدى! بز اورايه قار فرطينه لرى ايچنده قوشار، كيده ردى؛ شيمدى؛ بهار و كونش ايچنده بيله كلن يوقدى! نه ديبه يم: آغلا چشمم، آغلا، دورما!..

رمضانك اون بشندن صوكره، ينه بويله، بوتون، أو خلقنك اهمال ايدى ميه جكى بر زيارت داها واردى: حرقهء شريف زيارتى. بونك ايچونده ترميز حاضراينر، بويله كوكللريمز ذكر و عبادتله طاشقين، اويله چيقاردق. فاتحى كچه رك بعضى دار سوقاقلردن دولانه دولانه نهايت بياض بر جامعك اوكنه واريردى. انسان ييغينلىرى آراسندن يول بولوب قاپى يه ياناشمق نه كوچ ايشدى. نهايت، زور زار، كيپر، بم بياض حاصرلى يوللردن يورويوب يشيل آطلسدن بر مبارك بوخچه يه يوز، كوز سوره ردى. ديشاريده خلق قايناشيردى، فقط بو حجره ده و اوكا منتهى دهليزلرده اخروى بر سكون حكم سوره ردى چيقاركن بر مدت، ينه كرى كرى يوروردك. ايشته او زمان چوجوقلغمك اك هيچانلى بر دى باشلادى: آلوده اوزون اوزون پول شيشه لرده دولديريلمش رنكارنك بويالى صولر صاتارلردى. بونلر نه ايدى؟ معناسى، خوشلغى نره سنده ايدى؟ اونى الآن بيلميورم، تحمين

أسكى رمضانلى یاد

- اغلا چشمم ، اغلا ، دورما... -

أوت، بيلمم بو شرقى پارچه سى نره دن ناصل بردن بره عقلمه کلدی: «اغلا چشمم، اغلا، دورما!» ساعتلر وار که کندیمه حاکم اولامیه رق متصل اونى تکرارلیور. أوده هم آشاغى یوقارى دولاشیور، هم ده اونى میزیدلانیوردیم. آه، اسكى رمضانلر، چوجوقلغمک رمضانلری! او زمان رمضان قیشه، قارلى، بوزلى کونلره تصادف ایدردى، کوزلریمى قاپایوب چوجوقلغمک رمضانلرینى دوشونمک ایسته دکجه ایلک اوکجه، دائما شویله بر منظره کوردیم: قازا یلک صاوردیغى پارچه لر آلتنده، کیجه، تراویحدن چیقان غمسله لى، قوقوله ته لى بر سیاه جم غفیر... یرلری خاشیرداتان بر آیاق سسى و آردى آراسى کسيلمه ین اوکسوروکلر! بو اولدقجه قورقونج و اولدقجه هییتلى منظره دن صوکره یاواش یاواش رمضانک بوتون صفحه لری خیالنده جانلانمغه باشلار. اولاه عرغه کوننى خاطرلارم، ایوبى و عائله مزارلرینى زیارته کیتدیکمز کونى... أوده رمضان تمیزلکی بیتوب کیلار یرلشدکدن صوکره حمام یاناردى، رمضان حمامى... بو یکرمدى دورت ساعت، کیجه لى کوندوزلى سوره ر، بوتون أوک خلقى، اوزاق، یاقین آقرا، حتی قومشولرده کیره ردی. آرتق باشقه ایش قالمازدی. عرغه کونى ارککلر بر طرفدن، قادینلر اوبر طرفدن، محقق، حضرت خالدى زیارته کیتمک معتاددی. تریه دن اول مزارستانه اوغراردق؛ ادرنه قاپیسی خارجنده عائله مزارلغى... اوپله

مساعده ايديله مزدى. معلملردن برى:

- چوجوقلر قورقمايىك.. سز بيلمزسكز.. غمسز بر كرە داها زهرلە نديده قورتولدى... اوکا بر شى اولماز... هايدى اويونكزه ديهه باغيردى.
كوچوكلرى يارى زورلە داغيتمغه باشلاديلر. بعضيلرى آغلامغه دوام ايدىيور، بعضيلرى خوجانك سوزلريله كنديلرني تسلى ايدە رك: «غمسز غيترتليدر... بر شى اولماز» دىيوردى. حتى كوچوك اللرينى آچه رق اونك ايچون دعا ايدنلر بيله واردى.
معلمه لر نھایت باشقه بر چاره دوشونديلر. بايرام يرينى ايكي اوچ دقيقه اوزاقلە بر باشقه آغاجلغه نقل ايتمك... بطانيه لر پاكلتر طوپلاندى و قافلە غمسزى يالكز براقه رق، حركت ايتدى.

چوجوقلر آراسنده درحال كيزلى بر تشكيلات ياپيلمشدى. اوچ بش دقيقه دە بر طلبه دن ايكيسى غيب اولويور، كيزليجه غمسزى كورمكه كيده رك اوندن خبر كتييريوردى. حوادث درحال كوچوكلر آراسنده ياييليور، اك ميني مينيلر بيله بوني معلمه لردن صاقلاليوردى.
بر ساعت صوكرا ينه فجيع بر خبر كلدى. غمسز اولمك اوزره ايدى. صاقلانديغى طاش قوغندن چيقمش، متماديا چارپينيوردى. آغزى، كوزى، آياقلرى قان ايچنده يدى. آرتق نه امر، نه تهديد چوجوقلرى ضبط ايدە مە دى. هپ بردن آغلاشوب باغريشه رق قوشمغه باشلاديلر.
معلمه لر ايكيىنى اوچنى زورلە ياقالاسه سكزى اوني قورتولوب قاچيوردى.
مع مافيه آرتق كوپكه ياقلاشماديلر. غمسزك چيرينماسى قورقونج بر شيدى. كاه يردە دە به له نيور، آياقلريله طوپراقلىرى قازييور، كاه قانلى آغزىنى كوك يوزينه قالديره رق، تهديد ايدر كې، مشئوم بر سسله اولويوردى. نھایت صوك بر غيترلە طوپارلاندى. ايچنده كى آتشی تسكين ايچون ايرماغه دوغرو قوشمغه باشلادی.

ايرماق كنارنده كى اينجه تحته كوپرونك ياننده بش ياشنده ايكي ميني ميني قيز واردى. بونلر كوپكك توزى دومانە قاتە رق كلديكنى كورونجه قورقديلر. تحته كوپرودن قارشى يە كچمك ايستديلر. فقط بريسى تلاش ايله ايرماغه دوشدى، چيرينمغه باشلادی.
غمسز بو قضايى كورونجه بردن بره دوردى. يولنى دكيشديردى. تحته كوپرويه قوشدى.
چوجوغك آرقاسندن صويه آتيلدى. اوني آغزيله اتكندن ياقالادی. معلمه لر يتيشنجه يە قدر اوني صويك يوزنده طوتدى.

صوكرا آرتق طاقتى كسيلمش كې كنديني براقدى. بر ايكي كره دالدى، اطرافنده كى صولارى كوپورتدى و اولدى. قاص قاتى كسيلمش وجودى صويك ضعيف آقينيئسنه اويارق ياواش ياواش اوزاقلقشدى.

اوندن قاچان «يالكز» لر واردر. غمسز بالخاصه بو كوچوك «يالكز» لرله آرقاداشلق ايدر، باغچه نك بر كوشه سنده اونلرله آغير آغير دولاشيردى. كوچوك قىلبلرنده سويله نيله مه يه جك دردلر و انفعاللر طاشيانلر اونك چامورلى آياقلىرىنى آللى ايچنه آله رق قونوشورلدى. غمسز حالنه كوره خسته باقىجىلىقى بيله ايتمش، بر كون باغچه ده قوشاركن يره يوارلانان بر ميني مينينك بره له نمش ديزىنى دليله يالامشدى.

قافله آرتق محله دن چيقمش، يشىل تارلالرك آراسندن كچن بر اينجه پاتيغه يه دوشمشدى. غمسز اك اوكدە مغرور و متوكل طوريله يورويوردى. فقط نه دنسه بو كون اونده بر نشئه سزلك، اكلاشىلمز بر دورغونلق واردى.

نهايت بايرام يرينه وارلدى. بوراسى كولكه لر ايچنده سرين بر ايرماق كناريدى. صولرك ايچنه يشىل سوكودلر صارقيوردى.

كوچوكلرك ولوله سندن چاييرده كى قوشلر اوركوب قاشمشدى. شيمدى كون اونلركدى. قوشوشه چيغريشه اطرافه داغيلورلر، آغاچلره طيرمانوب چمنلرده يوارلانيورلدى. آقشامه داهه دنيا قدر زمان اولديغى حساب ايده مه يه رك قوتلرينى، نشئه لرينى اسراف ايديورلر، حتى ييه جكلرينى، يمشلرينى يمكه باشلايورلدى.

غمسزده بر آزالق جانلانمش، چوجوقلرله برابر اوينامق ايسته مشدى. فقط بردن بره دوردى، باشنى قالديره رق آجى آجى اولودى. صوكرا يواش يواش اوزاغه چكىلدى، ايكي بويوك تاشك آراسنه قيوريلوب ياتدى.

غمسز خسته يدى. چوجوقلر درحال بونى فرق ايتديلر. يمك كوتورديلر. او ويريلن ييه جكلرى يمه يور، آرا صيرا تيتيزله شيور، يالكز براقمارلى ايچون يالوارير كى ديشلرينى چيقاره رق خفيف خفيف باغيرويوردى.

غمسزك اضطرابنى و باقىشلرنده كى پریشانلىغى معلمه لرده كورديلر.

- ياقلاشمايك چوجوقلر... حيواندر بو.. بلكه قودورمشدر، ديديلر.

چوجوقلرك آلديرمادقلىرى كوره رك خدمه لردن برينى نوبتجى براقمغه مجبور اولديلر.

بويوجك طلبه لردن برى -آلتى يدى ياشلرنده بر قيز - بردن بره بر شى خاطرلا يارق باغيرمغه باشلادى:

- ايواه غمسزى زهيرله ديلر... بو صباح بر شى المق ايچون بقاله كيتمشدم... كوشه باشنده سوپرونتولكده غمسزى كوردم... اوتە كى كوپكلرله برابر بر شى ييوردى... مطلقا زهرلى اكملك ييدى.

معلمه لر اختيار كوپكدن بويله بر احتياطسزلىق بكله مه يورلدى. فقط چوجوغك ديديكى دوغرويوى. غمسز بوتون زهرله نن كوپكلرده كورولن اختلاجلرله قيورانمغه، چاريينمغه باشلامشدى.

چوجوقلرك نشئه سى بردن بره سونمش، چاييره بر اسكى مزارلق سكوتى چوكمشدى. بعضيلرى صيزلدانوب آغلايورلدى. ياييلاحق بر شى يوقدى.

مكتبك پك سوكيلىسى ده اولسه، بر كوپك يوزندن بر بايرامك كوچوكلره زهر اولماسنه

کوچوکلر یورومکده اولدیغی کبی شرقی سویله مکده ده کری قالیورلر، اکلنجه لی بر قاریشکلک اولویوردی.

طابور سوقاقلردن کچرکن پنجه ره لر آچیلیور، قادین باشلری صارقیور، دکانلردن صاتیجیلر چیتیوردی.

بو آنامکتبنک بوتون کزیتیلرده اولدیغی کبی آلائی باشنی ینه «غمسز» چکیوردی. غمسز صاری توپلی اختیار بر محله کوپکیدى. انسان کبی آکلایشلی فقط انساندن داها وفاکار بر مخلوقدی.

غالبا سرسری، قلندر مشربی ایچون اوکا محله ده غمسز دیمشلدی. فقط حقیقتنده او، کوپکلرک اک غمیلیسی ایدی، برقاچ سنه اول بویوک بر ماتمه اوغرامشدی. درت یاوروسنک بردن زهرله ندیکنی، کوزینک اوکنده قیورانه قیورانه اولدیکنی کورمشدی. اونلری کوتوره ن سوپرونتو آراباسنک آرقاسنده اوزاق محله لره کیتمش، بر هفته کری دوغمه مشدی.

اونکده بر یرده بر قضا أجلنه اوغرا دیغنی ظن ایدنلر اولمشدی. فقط قلندر و متوکل کورونوشنه رغماً او چوق کوزی آچیق بر کوپکیدى. جنسنک دوشمانلرینی آئی طانیر، حتی بعضاً اونلره اینانیور، زهرلی اکمکلرینی ییور، طوزاقلرینه دوشویور کورونه رک آلائی بیله ایدردی. بناءً علیه اونک بر یرده اولوب قالماسنه امکان یوقدی. نیته کیم بر هفته صوکرا تکرار محله یه دونوب کلمشدی. یالکز بر آز داها اختیار و دوشکون، اوزون صاری توپلری بر آز داها چامورلی، باجاقلری بر آز داها پره له نمش اوله رق...

بیلم یالان بیلم دوغرو، محله قادینلری اونک ایچون بر وقعه آکلایرلردی. غمسز کویا چوجوقلرینک اولومندن صوکرا یاشامق، ایسته مه مش... بلدییه قولوبه لرینک قارشیسنده دوروب بوینی بوکمش، یالواریر کبی کسینک کسینک اولویارق چوجوقلرینی اولدورن ییه جکدن ایسته مش... حتی بر دفعه زهرله نمش فقط اوله مش.. چوق اضطراب چکدکدن، چوق سوروندکدن صوکرا تکرار آیاغه قالمش...

غمسز چوجوقلرینک اولومندن صوکرا محله یه داریلمش، آنامکتبنک آرقه سنده کی ویرانه یه چکیلمشدی. سوقاقده همان هیچ دولاشماز، یالکز زمان زمان مکتبنک باغچه دیوارندن ایچری آتار، چوجوقلره اوینار، اوکله وقتی اونلرک آرتیق لرینی یردی.

چوجوقلره بویوکلردن فضله امنیت ایتدیکی، اونلردن اساسلی بر ضرر کلمه یه جکنی بیلیدیکی ایچونمیدی؟ یوقسه اونلرک ده - کندی کوچوکلری کبی - معصوم و مدافعه سز مخلوقلر اولدیغنی حس ایتدیکی ایچون می بویله یاپیوردی؟

معلمه لر بو آلتون صاریسی کوزلردن محزون بر وفا ایله باقان، چوجوقلرک هر نازینه، هر جورینه تحمل ایدن اختیار سوقاق کوپکنی قوغمامشلر، بالعکس کیزی کیزی حمایه ایتمشلردی. حاصلی غمسز مکتبنک خدمه سی، قاپیجیسی نوعندن بر امکدار، کوچوکلرک اک سوکیلی بر آرقاداشی اولمشدی.

آنا مکتبلری انسان جمعیتلرینک کوچولتولش نمونه لری کبیدر. اوراده ده فقیرلک، قیلیقسزلق، عائله یه عائد بر لکه الخ کبی سببلرله سوسییه ته خارجنده براقیلان یاخود وقتسز بر انزوا میلله

غمسزك أولومی

او صباح آنامكتىنىڭ باغچە سىندە فوق العادە بر تلاش و جانلىق باردى. طلبە بايرامى كونيدي. ايلك و اورتا مکتبلر قافله قافله مارشلىر سويلە يە رك سوقاقلردن كچيور، شھرک اوزاق مسيره لرينە داغليورلردى. اك اختيار طالبة سى آلتى ياشىندە اولان بو آنامكتىنىڭ او قادار اوزاقلرە كوتورولمە سنە امكان يوقدى. اونلر بايراملرینی - كندی مینی مینی و پايتاق آدیملرلە - يكرمی دقیقه چكن بر دره كنارندە ياپاچقلىردى. حاضرلق دھشتدى. باغچە رنك رنك ألبیسە لرلە جانلى بر چيچك تارلاسنە دونمشدى. ارکك چوجوقلر يکی پوطينلرینی سيليورلر، قيزلر بررلرینك صاچلرینی دوزە لتيورلر، چوزولمىش قوشاقلرینی باغلايورلر، دوكمە لرینی ايلیکلە يورلردى. آلتى ياشىندە بر قيز طاش مردیوه نك باصامغنه اوطورمش، دورت ياشىندە بر اوکسوز آرقاداشنىڭ سوکوك كوملكنى دیکمکە چالیشيوردى.

نهايت حاضرلق بيتدى. قافله يوله دوزولدى. بر أللریله طابورده آرقاداشلرینك ألى طوتويورلر، اوتە کیله-رنکلى پاکتلىر، مینی مینی سپتلىر ايچىندە- يیه جکلرینی اويونچاقلرینی طاشيورلردى. سوقاقلردە فضلە كورولتو و انتظامسىزلىق اولماسين ديهه معلمە لر چوجوقلرە مارش سويلە تمکە باشلامشلىردى. بويوکلر كوكسلرینك بوتون قوتى، قىلبرینك بوتون سوينجیله باغیرويورلر،

آلو، توفنك، دومان، قان و چيغريش ايچنه بزده روزكار كي جهنم كي كيردك. آفه آياغه قالمشدى. ژه نه رالار ترجمه يي ديكله ميور، ساده آفه نك يوزينه باقيورلردى. يوزى بوروشمادن، تقلص ايتمه دن ميليونلرجه ياشه كيرمشدى. سياه كوزلرى، سياه برر قاينار صو منبعى كې ايدى. ياناقلرى قورو ايدى، فقط كوزلرى تماماً سياه ياشدى. نره يه باقيوردى، بيلمه يورلردى. فقط بو سياه ياشلر اورتاسنده آيدين واردى.

آفه نك سسى او قادار آلچالمشدى كه، او قادار آلچالمشدى كه آغزندن چيقان كلمه لر سسسز كي ايدى؛ فقط آك واضح و قدرتلى بر ايضليق كي هر كلمه سس اولارق دكل، جانلى برر فاجعه خيالى كي بر اردو اولسه كوروله جك و ايشيديله جكدى.

نهايت صيرمه لى چوره سيله، آئنده ديزيلن ترلرى سيلدى. كوزلرى اسكى قورو پارلاقلىغى آلدى. اسكى معتدل سسيله حكايه سنى بيتيريوردى:

- اوچ ساعت، پاشالر، اوچ ساعت انسانلر ك ياماديغنى ياپدق صوكرا يونانلر كيتدى، يانعين سوندى. بزده قيزانلرله كنديمىز بولدق.

بر شى اولمه مش كي ژه نراللر ك بردن بره كوزلرينك ايچنه باقه رق:

- اللهه ايصمارلادق، پاشالر، ديدى.

هپسى آفه نك آلنى صيقديلر. آفه كيرديكى كي كوزلرنده نه غيظ، نه عصيان، نه ده قورقو واردى. قاپى يه قادار كنديسييله يوروين عثمانلى ضابطنك آلنى صيقاركن اسمر، سرت ياناقلرنده ايكي صيره ياش ديزلش اولديغى كوردى. بو دفعه يالكز اوكا عيني ساكن سسيله:

- كزبان، كزبان كندينى مندرسدن چايه آئدى، ديدى. بكا امامك قيزيله خبر يوللادى:

- آفه، ديمش، سياه پرچملى، ديشلرى ديشارده يونان نفرينى اولدورونجه يه قادار، آيديدن يونانلرى چيقارينجه يه قادار قاماسنى قيننه قومباسين، بر زيبك صاغكن يونان آيدينده پادشاه اولورسه بنم قائمه اونك بوينده اولسون!

- ضابطك آووچى آفه نك آووچنه ياپيشنجه ايكيسنك دامارلرنده كي قان بربرينه قاريشمش، بربرندن كچمش كي اولدى.

ضابط تحقيق هيئتنه كلن سياه فراجه لى قادينلرى اودايه آليركن آفه ديشارده جان كوزلرينه توپلامش كي كنديسنه دوغرو كلن كنچ ضابطه:

- جمعه آقشامى كويه بويورك، قيزانلرله سزه قوزو چويهر لم، ديدى.

اورتوسنی چیقاردی، صورتمزہ آتدی:

- آفہ دیدی، یونان ازمیرہ کیردی، صوصدیکز؛ دین قارده شلریمزی صویدی، صوصدیکز، نه قان، نه جان، نه عرض قالدی، صوصدیکز. بورنکزک دیینه کلدی، ینه باشکزده اویا، الکزده توفنکلر داغلرده اکلندیکز. بزی بوکون مندرس کوپروسنک یاننده کی یونان نفرلری یقالادیلر. قویونلریمزی آلدیلر، بوینمزدن آلتونلریمزی قویاردیلر، اوستمزی پارچالادیلر... قادینلر هپ بر آغیزدن چیغریشمغه باشلادیلر. عمم قیزی کزبانک انتاریسی پارچه پارچه، کوکسکدن قانلر آقیوردی.

- داها نه یاپدیلر؟ دییه قیزانلر هپ بر آغزدن هایقیردی. امامک قیزی:
- نه یاپدیلر دییه صورماییک، داها نه یاپاجقلر دییه صورك؛ دیدی. اوده باش اورتوسنی صورتمزہ فیلاتدی.
- آلیک بونلری، اورتونک، ویرک توفکلری قامالری بزه؛ قیزلریمزک عرضنی بوندن صوکرا بز قورویاجغز، دیدی.
او وقت بن قادینلرک هپسنی اولرینه یوللادم. قیزانلرله کویک اشیکنده ایرتسی کون اوکله وقتی، مندرس کوپریسنده کی کوپکلری تپه له مکه عهد ایتدک.
کیجه عمم قیزی کزبانک کوچوک قیز قارده شی یاغمه کلدی:
- شاپقه سنک آلتندن سیاه پرچملری فیلامش، دیشلری دیشارده، قارا قورو یونانلی یی صاغ برقاماسین، دییور دیدی.

مندرس کوپروسی باشنده، طبانجه، توفنک، قاما، بیچاق، بز عرض خائیلرینی تپه لرکن اطرافمزہ بوتون یاقین کوپلردن زییکلر یتشدی؛ بر طرفدن بولوط کی یونان عسکرلری میدانه چیقدی؛ فقط قیزانلرک بیچاقلرندن پک چاق اوردک کی قاجدیلر. بن اولولر آراسنده سیاه پرچملی دیشلک یونانلی یی آرادم، یوقدی. بزده اوواده اوجان یونان بولوطنک آرقاسنه دوشدک. آیدینه یاقلاشدیغمز وقت اذان اولمشدی. قصبه نک اتکنده سلاحلریمزی بیراقدق، اوطوردق. قیزانلرله نه یاپاجغمزی بیلمه یوردق.

بردنبره آیدینک اوستندن آلور، دومانلر یوکسلدی، ایچردن توفنک سسلری، قادین چولوق چوجوق چیغریشلری، یونان نعره لری کلیوردی.

روزکار کی قصبه یه دالدق. مسلمان محله لری چیغریشارق، چاغیردایارق یانیوردی. سوقاقلرک اوستنده آلودن دالدر وار، آلتنده اولرک پنجره لرندن بوغچه لر، خالیلر آتیلیور، آشاغیدن یونانلی آلوب قاجییوردی. سوقاقلر اورتاسنده باش اورتوسی پارچه لانمش بر نینه یی بویننده کی آلتونلردن یاقالامش بر یونانلی طاشدن طاشه سوروکله یور. کوکسی آچیق کنج بر قیزک، ایکی آلیله غرتلاغنی صیقارکن بر یونانلی دوداقلرینی اوپیوردی. آناسنی بوغان عسکرلری شو قادار بر قیز ایصیریکن بر نفر صاری صاچلی باشنی دییجیکله آزییوردی.

اوتورپورلردی. کنج کاتبلر، ضابطلری آراسنده برآز خوش بر هواده مغرور دوران دورت باش، قوتلی چیزکیلرله دیم دیک طوران باشلری، دره دنوتلری، تحت البحرلری طیاره لری، بیک قدرت و شوکتلرله غالب و ذی قدرت ملترک کوزلرله آفه یه باقیورلردی؛ فقط کنج آفه اونیفورمادن، اوردودن، چلیک و آتشدن ده قوی، هپسنگ قارشیسنده یشیل باشی کوکلره قالقان کنج بر چینار قادار بونلره قارشى لاقیددی.

آفه ایلرلرکن صاعده اوتوران یوزی طراشلی، اسمر یاناقلی، قالیقلی بر عثمانلی ضابطی وقور بر اراده ایله آفه نك تحلیل ایده مدیکی بر حسی صاقلا یارق قالدی، آفه یه یاقلاشدی. یاواشجه سلاحلرینی آزالتماسنی سویله دی. آفه بر چوجوق سکونی ایله ماوزره ینی قاپی یه دایادقدن صوکرا طبانجه لرینی ماصه نك اوستنه بیراقدی. صوکرا ماصه دن بر آرشون اوته ده، کوزلرنده نه غیظ، نه عصیان، نه ده قورقو ایله، ژه نرالره باقدی و پوروزسز بر سسله، اصیل بر طورله:

- صفا کلدیکز، پاشالر دیدی.

أوه ت، ایشته بونلر چاناق قلعه ده تورک عسکرلرینک دوکوشدیکى دولترک پاشالری ایدی و پاشا اولدقلری ایچین آفه باشنه بیک بر طاغ چیچکلی اویاسنی طاقمش، یکی چپکنی کییمشدی. بونک ایچین آیدین داغلرنده هرهانکی صیرمالرله کینمش، آیدنده اولان بیتنی اوکرنمکه کلمش پاشالره یاپاجغی تأثیری یاپدی و کندیسنه کوستردکلری صندالیه یه ساده جه اوتوردی.

پاشالردن برینک آکلامادیغی بر شیلر میرلدانماسندن صوکرا عثمانلی ضابطی:

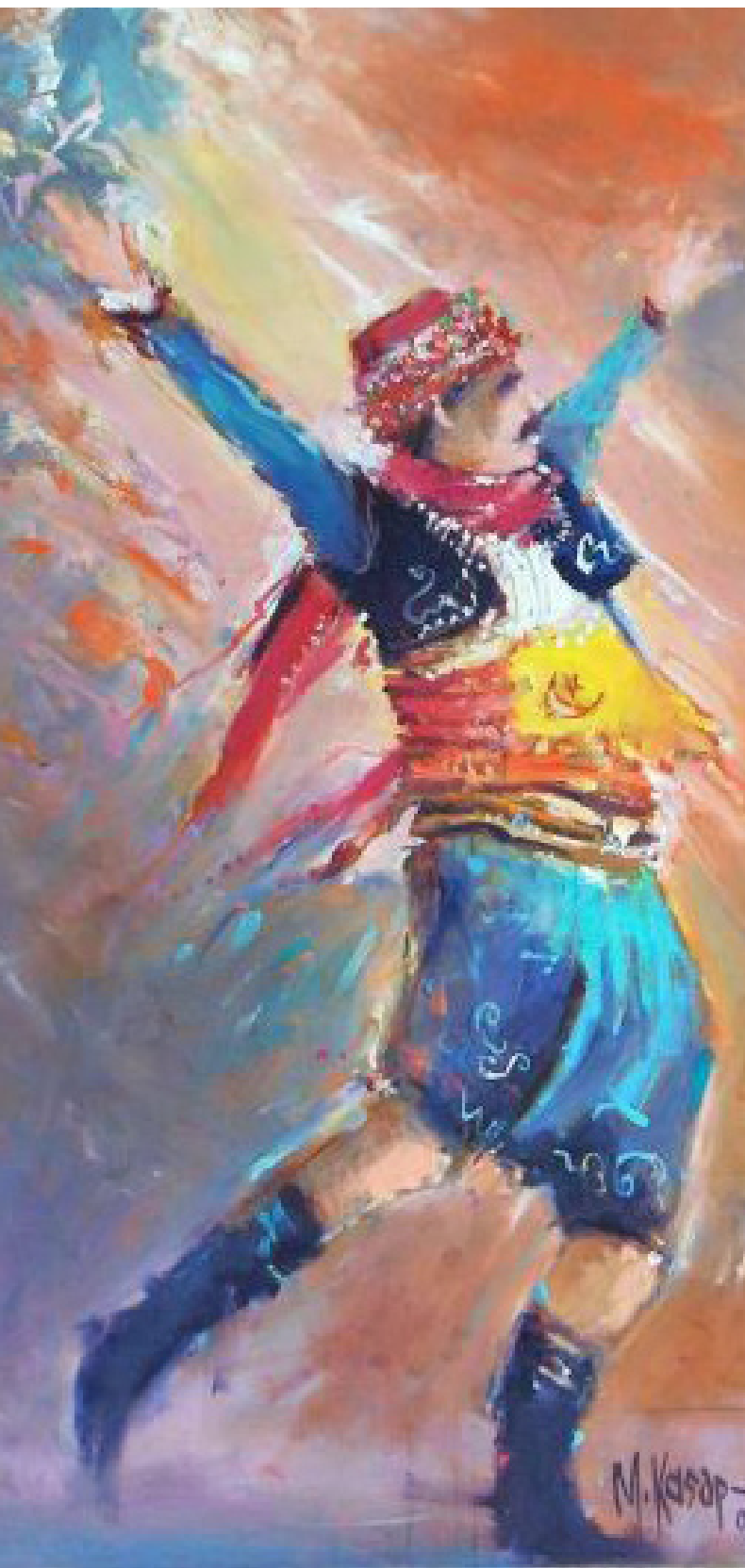
- آیدینده اولانلری آکلات، آفه دیدی.

- از میری یونانک باصدیغی دویمشدم، دییه باشلادی. دکانلری اولری صویمشدر، چولوق چوجوق اولدورمشلر، قادینلره صاتاشمشلر. بونلری چوقدن دویقد؛ فقط بزم داغده قویونلریمز واردی، چوباندق، بونلری دویقد؛ یینه قویونلریمزی اوتلاتدق.

چفتلکلره کیرمشلر، اختیارلری صاقاللرندن سوروکله مشلر، کنجلی پارچالامشدر، مال ملک نه وارسه کول ایتمشلر، حیوانلری آلوب کوتورمشلر. بونلری دویقد؛ یینه داغده قویونلریمزی اوتلاتدق.

ایچری یه دوغری یوروپورلرمش، طوپراق اوستنده نه توتون فدانی، نه بوغداى باشاغی بیراقمشلر. زیتونلکلر اینمش، باغلر چکننمش، آغاچلردن اینجیر، بادم، یمش دوکولمش، قوقمش، کیمسه لر مالنک باشنده قالمامش، قصبه لر برر محشر اولمش. بز یینه داغلرده قویونلریمزی اوتلاتدق.

بر کون آرتق چوق یاقین کلمشدر، کوپومزدن ایکی ساعت اوته ده مندرس کوپروسنک باشنه قدر یونان نوبتجی قومیش دیدیلر؛ بز او وقت کویده دوشوغمکه باشلادق. بر جمعه کونی نمازدن چیقمش، قیزانلرله أوه کیتمشده. آقشامک آلاجه قاراکلغنده کویه کیررکن صیرتلرده قوزولری اوتلاتان قیزلر آلايله اوکمزه چیقیدیلر؛ باش اورتولری پارچالانمش، صاچلری یولونمش، اوستلری باشلری طوپراق و قان ایچنده، هپسی بر آغیزدن آغلا یوردی. عمم قیزی کزیان ییرتیق باش

Şahlanan Efe-Mali KASAP

چوق یرنده، چوق آرکک کورونیور، بر قادین کی تازه
دوداقلری اوستندن کوچوک سیاه بیقلری، برآز فضله
آچیلان کوزلرینک اوستنده اینجه قلمله چکیلیمش کی
اوزایان قاشلری یالکز باقانلره نه قادار کنج بر انسان
قارشیسنده اولدیغی احساس ایدیوردی. یکریمی بر
یاشنده اولدیغی سویله نیلن آفه ده بوتون بو طراوتلی
و قوی کنجلكه رغماً قارشیسنده کنه نه کنج، نه
اختیار، هیچ بر زمان و یاش حسی ویردیومه ین بر
اولغونلق واردی.

سوقاقد لاقیردی یی آچاییلمک ایچین:

- آپیه اوزاق کیده جکر، آفه م، دیدی.

آفه نک کوزلری ثابت و ساکن قدرتنی بوزمادن،

دوداقلری تبسمه بکرز بر شیه آچیلدی:

- نره ده اولدیغی بیلیورم، دیدی کنج ضابط نه
قادار چالیشدی ایسه نه آفه یی فضله سویلته بیلدی،
نه ده اوکره تمک ایچین کندی حاضرلادیغی موضوعدن
بحث ایده بیلدی.

أوه کلدکلری زمان ضابطک هیجانی آللرینی تیره
ته جک درجه یی بولدی؛ فقط صوفاده اوطه قاپیسنی
آچوبده آفه یی هیئتک یاننه صوقدقن صوکرا آفه نک
غریب سکونی سرایت ایتمش کی ساده جه قاپی نک
یاننده کی صندالیه یه اوطوردی، بکله دی.

هیئتک اوتوردیغی بویوک اوطه نک هر طرفنه عشاق
خالیلری اورتیشلردی. اورته یرده مستطیل بویوک یشیل
اورتولو ماصه نک اوکنده آرقالری پنجره یه چوریلیمش
درت دولتنک درت بویوک عسکری بویوک اونیفورمالریله

أفه نك حكاية سی

أفه تحقیق هیئت نك كلدیكنی و كندیسنی دیکلیه جكنی سویله دیککی زمان، کوزلرنده درین بر دقتله، کنج ضابطه باقدی؛ صوکرا آیاهه قالقارق کندیسنی یوقاردن آشاغی، جدیتله، سوزدی. قره کوزلرنده نه تلاش نه ده هیجان واردی. سدیرك اوستنده باغداش قوردیغی یردن یاواش یاواش قالقادی، چوبوغنی براقدی. بر شی سویله مه دن اورادن چیقدی. کنج ضابط، یورورکن، غریب بر طرزده برقاج دفعه باشنی صاللا دیغنی کورمش و سببی آکلامه دن دوشونمشدی. کندیسی هر حالده أفه دن چوق تلاش ایچنده، چوق هیجانلی ایدی و بو غریب ملاقاتدن داها چوق قورقیوردی بو ملاقاتلر تارالاری چیکننمش، چیچکلری قورومش، انسانلری دوکولمش خرابه و فاجعه ازمیرینی بلکه قورتاره جقدی. اونك ایچون نه قادار ای اداره ایدیلمك لازمدی. کندیسی غالب ژه نراللرك، آمیراللرك نهایت دیکله مکه کلدکلری بو اسلام مشهدينك کوللری اوزرنده دیکله دکی آداملری، برر برر تحقیق هیئت نك اوطه سنه کتیردیکی زمان قاپی نك آرقاسندن کندی قلبنك آزعین کومبورتوسنی، آتشی طوپ سسلری کی کورله ین بیننده کندی کندینه حاضرلادیغی و ایچندن سویله دیککی مقدمه لری دیکله دی؛ کندیسی حساس، متفکر بر استانبول کنجی ایدی. اضطراب و اعصیان اوکا ادبی نطقلر، محترص، چیلغین تلقینلر مایوس مراقبه لر چاپراشیق نظریه لر تلقین ایدیوردی. ازمیر خلقنك خلق مدافعه سنك آناختارلرندن بری اولان بو بسیط، فقط عجائب قهرمان أفه بو مسئله یی نه قادار بارد و ساکن تلقی ایتمشدی. عجباً اوکا بر شیرلر اوکرتك، نه نقطهء نظرذن مقصدینی مدافعه ایتك لازم کلدیکنی سویله مك لازمی ایدی؟ ذهنده أفه نك آزعینه قویه جعی نطقی حضرلرکن أفه نك سدیرك اوستنده براقدیغی پنبه لی، صاریلی قاسناق ایشله مه لی توتون کیسه سنه، اونك یاننده براقدیغی صیرما ایشله مه لی چوره سنه، اوزون آغاچ چوبوغنه دالیوردی.

زهنده ژه نه راللری آغلالتاجق قادار قوتلی بولدیغی مدافعه نك اورته سنده، قاپی آچیلدی، أفه کیردی؛ اُك پارلاق، اُك مزین چیکنلی طاقمنی کییمش، فسك اوستنی بیك بر داغ چیچکی اویالره سوسله مش، قالین، قوی وجودی، طبانجه لر، کوموشلو خنچرلر، بیچاقلره دولمش، آرقه سنه ماوزرینی آصمشدی. آتش آلمایه حاضر کورونن بو سلاح مجمعی اوستنده باشی ینه بارد و ساکندی. آیدین باغلرینك کونشی آنجق سوملی بر ماتلق ویره بیله جك قادار مرمر کی بیاض تنلی، منتظم خطلی، اینجه بورونلی قوی یوزینك اوستنده دریندن باقان قارا کوزلری سیاه آله وه بکزیوردی متنانك اوستندن کورولن داها بیاض قالین بوینی اوزرنده قفاسی چوق متوازن

برابر كل.. ايشكى بيتيره يم چابوجاق امريكى چيقارتاييم.

- الله عمرلر ويرسين.

- سنك اسمك نه منلا؟

- على شاهين.

- پك اعلا خوجام... اوغورلر اولسون..

شاهين افندى يردن بر سلام ويه رك اودادن چيقدى. مرديوه ندن اينركن ممنونيتندن كولومسه يوردى.

قاپيده معلملردن برييله قارشيلاشدى:

معلم - ناصيل اولدى ايشك شاهين افندى؟

دييه صوردى:

اسكى مدرسه لى كولومسه يه رك جواب ويردى:

- دعاكز بركاتيله ايسنديكمندن اعلا بر يره كيدييورم.. ازميزده كى صارى اووايه.. سوقاقلرى

قىرمزى اوليا قانديللريله، چوجوقلرينك باشى يشيل صاريقلرله دونامش بر صوفتا ياتاغي..

حسن جمالى تعيين ايتمشلردى.. قبول ايتدى.. مع مافيه چوق اصابت اولدى. حسن جمال

آتشلى بر انقلابچيدر. فقط صوفتالرله اوغراشه جق قوت و ثباتده بر كنج دكلدر.. صوفتايي

آنچق صوفتا يره ووراييلير. طالع يارديم ايدرسه ياقينده صارى اووا بلديه سنى فضولى مصرفه

صوقاجغم.

- نه كى؟

شاهين افندى بويوك بر شى سويلر كى آغزنى معلمك قولاغنه ياقلاشديردى.

- سوقاقلرى تره قانديللرندن محروم براقمغه چاليشاجغم.. بلديه اونلرك يرينه فنار ياقديرمق

مجبوريتنده قالاجق.. مع مافيه بوكا مقابل اهالى يي مهم بر مصرفدن قورتاراجق..

- ؟ ؟ ؟ ؟ ! ! !

- سكر اون ياشنده كى چوجوقلرينه صاتين آلدقلى صاريق مصرفندن..

- آرقاداشلرکله ده خیلی مشرف اولدم. مبارک چوجوقلر ایچنده فاعل و مفعولی یرنده منسجم لاقیردی سویله یننه راست کلمه دم.
- یوق افندیمز یوق.. آرالرنده جداً دکرلی کنجلر واردر. بنده کز فی ترینخنده برار واعظلك ایتدمده..
- نه دیورسک؟
- فقیر دارالمعلمینه کیرمه دن اول مدرسه تحصیلی کوردیم. رمضان آیلرنده جرّه چیقاردیم.. وعظ ایدردیم.
- بصری بک ممنونیتله:
- یا !!! دیدی، توکلی دکل.. کوروشدیکمزه ممنون اولدم. کل آرقاداش، اوطور باقالم شویله..
- بر أنفیه چکرمی یز؟ «اهل دل بربرینی بیلمه مک انصاف دکل»
- صاقاللی کنج کوستریلن یری و اوزاتیلان قوطوبی نزاکتله رد ایتدی:
- مساعده بویوروک بک افندی.. ذات عالیکز مروتاً استرحامی قبول بویورورسه کز..
- پکی منلا پکی.. سنک الکده استانبول کبی یر اولدقدن صوکرا کیمکله ایسترسه ک بجایش ایتدیریز. سن بکندیکی آل..
- آرقاداشلردن بری آیدینده «صاری اووا» قضاسنه تعین ایدلش. کیتیمک ایسته مه یور. بکا بجایش تکلیف ایتدی...
- پک مناسب خوجام، پک مناسب... آرامقله بولونماز بر یر... صاری اووا چوق مبارک بر قضادر. علما و فضلا یاتاغیدر.
- بزم آرقاداشده اوراسنک چوق متعصب بر یر اولدیغنی سویله یوردی. تقریباً اون ایکی خانه یه بر جامع، مسجد ویا مدرسه اصابت ایدرمش.. بلدیه کیجه لری سوقاق فناری یاقدیرمازمش..
- سوقاقلر اولیا قاندیلندن شنلک کیجه سی کیمش..
- بصری بک بللی بلیرسز ایچنی چکه رک:
- نه مبارک یر، دیدی. هر حالده اويله زوپیه لرك باریناجنی بر قصبه دکل. هر حالده اون یاشاتمازلردی.
- آرقاداشم ده اويله سویله یور. مکتبلره کلن منی منی ابتدائی طلبه لرینه صاریق صاردییرلرمش...
- «بن اورادا ناصل یاشارم؟» دیور.
- چوجوقلرک صاریغندن اوکا نه یمش؟ باق یدیکی نانه یه چاپقینک؟ فقط هر حالده سن اورادا راحت ایدرسک.. حتی سنک یرکده اولسه م تکرار صاریق صارارم منلا.. یارین آرقاداشله

- بک افندی حضرتلری، دیدی، سوزلریکز ظن و تخمین بویوردیغکزدن چوق دها زیاده نفس الامرہ مقارندر. طشرہ ده کی مأموریتلرک ان کوتوسی فکر و مشرب عاجزانه مجہ، استانبولده کیلرک اڭ ایسندن دها اییدر.
- بصری بک حیرتله باقدی:
- شو حالده نچون اعتراض اییدیورسکز؟
- بنده کز اعتراض ایتمدم که... هنوز آغزیمی آچمامه مساعده بویورمادیکز..
- جانم قرعه ده طالعک بر عجیب جلوه سنه اوغرام دییه ن سن دکیلک الله عشقنه؟
- صاقاللی کنج آرتق کولدیکنی صاقلامغه لزوم کورمه یور، کوزلکنک آرقاسنده زواللی سیلیک و متواضع شخصندن اومولمایاجق قادار پارلاق و مستهزی کوزلرله باقیوردی:
- بنده کز طشرہ یه دکل استانبول مکتبلرندن برینه تعیین اییدلم. شکایتمک سبی بو...
- بصری بک حیرتدن النده کی جدولی یه آندی:
- فسبحان الله.. بر یاشمه دها کیردم.. آرقاداش انسان قیطلغنده بونجه ییلدر بو مقامی اشغال اییدیورم.. «بنی استانبوله تعیین ایتدیلر» دییه شکایته کلنی ایلک کورویورم.. دیمک سن کندی آرزوکلہ طشرہ ده مأموریت آلق ایسته یوردک ده طالعکه استانبول چیقدی.. ایشته استهزای شئون دییه بوکا دیرلر..
- استرحامم چوق بسیط.. نره سی اولورسه اولسون راضی یم. الویریکه استانبول حدودلری خارجی اولسون.
- آرقاداش بن بو ایشی چوق مراق ایتمد. کل بکا شونک حکمتنی ایضاح ایت..
- صاقاللی کنج بویینی بوکدی، پنجره دن اوزاقلره باقارق سویله مکه باشلادی:
- بز کیم استانبول کیم؟ طشرہ یه کیدرسه ک بلکه آدام صیراسنه کیره رز. هله بعض کویلر واردر.. بن آنادولی یی ایی بیلیرم.. اهلینک قیلیق قیافتی اوپله در که فقیرک بو قیافتنی کورسه لر:
- «یکی کوکی میدر؟ میراثی ییمشدر.. یوقسه بر یردن می چالمشدر؟ بو نه شیققلدر؟»
- دییه شاشیریرلر.. حرمت، رعایت ایدرلر. بن حالده بر معلمک استانبول مکتبلرندن برینه معلم کیتدیکنی بر کوز اوکنه کتیرک.. اولا مکتبک قاپیچیسی قیلیغمی کورونجه مکتبه دینلنجی کیریور صانوب ایچری صوقمامغه قالقار. صوکرا ینه چولوق چوجوق قارشیسنده:
- «افندیلر... وقتکزی قایب ایتمه ییک. تحصیل علم و عرفانه سعی ایڭ... سزده بنم اوکره ندکلریمی اوکره نیرسه کز بنم مرتبه مه ایریشیرسکز» دییه بر نطق ویریرسه م استانبول چاپقینلری بکا کولزلرمی؟
- بصری بک:
- یاھو آرقاداش سن جوهرلی بر کنجه بکزیورسک... نه حلاوتلی بر ناطقه ک وار... سنک

قاپينك ياننده ردينغوتنك دوكمه لريله اوينايان صاقاللى كنج فرصتى قاچيرمامق ايسته دى. قيصه فاصله دن صوكر يكي بر كوپورمه و باغيروب چاغيوما فصلنك باشلاماسنه ميدان و يرمه مك ايچون عجله عجله:

- معروضات حقيرانه مى لطفاً سمع مروته آليرسه كز... ديه درد اكلامغه چاليشدى. فقط هيها! بصرى بك ينه بر آل حركتيله اونك سوزيني كسدى. يالكز بو دفعه سس و خطاب طرزى ده كيمش، فقير قيافتلى دارالمعلمينلى يه قارشى مشفق، خيرخواه بر بابا طورى آلمشدى.

- اوغلوم، اولادم نور عينم، بز كان سزك پدرلريكر مقامنده يز. شو استانبول سوداسندن وازكچيك.. همان خجراهركىزى آلوب مقام مأموريتكزه كيدك.. سزه اصابت ايدن ير آرانمقله بولونماز بر يردر.. آب و هواسى، مناظر طبيعیه سى فوق العاده در. اهاليسى ملك كې انسانلدر. فوق العاده امتزاج ايده مه يه جك اولورسه كز بكا يازارسكز. همان بر يولنى بولوب سزى ترفيعاً استانبوله آلديريرم. استانبول قاچمايور يا. سايهء رسول اللهده دائما لواء الحمديمز آلتنده در.. كيده جكك يرده مبارك، اوجوز بر يردر. بش اون پارا صاحبي اولور قيليغكى قيافتكى دوزه لئيرسك...

صاقاللى كنج آرتق دايانامادى:

- كيم اولديغى مى، نره يه تعيين ايديلديكمى بيليورميسيكز كه كيده حكيم يرك ابي اولديغى تأمين بويورميسكز؟ ديه صوردى.

بصرى بك بردن بره شاشالادى:

- نره يه مى تعيين ايديلديكز؟ شو شيئه تعيين ايديلمديكز مى جانم؟ ديه ككه له مكه باشلادى. فقط ايچندن چيقاماياغنى آكلادى. يوزينه همان همان سويللى بر ادا و يرين صاف بر قهقهه قوپاردى.

قارشيسنده اوطوران مسافرينه:

- حيات مأموريتده صاقالمزى آغارتمغه باشلادق.. حالا شو دروغ مصلحت آميزه كنديمزى آليشديرامادق. يالان سويله مه دن انسانلارى اداره ايتمك قابل اولمايور برادر..

هانى كلينلك قيزلرى ناصيل سوسله رلر؟ بزده منحل مأموريتلرى اويله سوسله يوب پوسله مكه آليشدق. نه ياپارسك نور عينم كيمسه بكه نوب آلمايور.. دوندن برى دارالمعلمينليره تعيين ايديلدكلرى يرلر ثنا ايتمكه ماكنه كې آليشدقده...

پيشكين قهقهه لرينه رغماً بصرى بكك اوتانديغى، سيره ك صاقالرينك آلتنده ياناقلرينك الما كې قيزارديغى كورونويوردى.

صاقاللى كنج جسارتله نمشدى. كولومسه يه رك:

قافالرينه برآز اذعان، يوركلىرینه برآز انصاف صوقايدك.. توبه توبه يا ريم، توبه توبه يا ريم..
بو آداملر انساني كفرياز ايدوب كناهه ده صوقويورلر.
صانداليه ده اوطوران معاونى غير اختيارى كولمكه باشلامشدى. بصرى بك بو دفعه اوکا
خطاب ايتدى:

- نور دیده م قارده شيم.. سكا آكلاتيم ده سن حق وير.. دولت بو آداملری ييللرجه
يديروب ايچيرييور، كيديروب قوشاتيور، جناب حقك حضرت آدم عليه السلامى طوپراقدن
خلق ايتمه سى كى بونلری هيچ يوقدن آدم صورتنه صوقوب اورتايه چيقارييور. و هر برينى
لياقتلر ينك اون قات فوقنده مستوفى معاشرله اولاد مملكتى مظلهء جهل و ضالالتدن شهره
نور و هدايته چيقارمغه مأمور ايدويور.. حالوكه دها كنديلرى جهل و غفلت اويقولرى
ايچنده. كندى آدم اولمايان غيرى ناصيل آدم ايدر؟ ياهو بو سوز منظوم دوشدى. اويله
يا «كندى آدم اولمايان غيرى ناصيل آدم ايدر» «فاعلاتن، فاعلاتن، فاعلاتن، فاعلن»..
كوزل دكلمى؟

بو تصادف بصرى بكى ممنون ايتمش و حدتنى بر درجه يه قدر خفيفله تمشدى. مصراعى
اوكنده كى ... قوطوسنك آلتنه قيد ايده رك دوام ايتدى:

- نه سويله يوردم افندم؟ ها اوت.. نانكورلره لياقتلرى فوقنده وظيفه ويريلير. فقط هيها
كه افندم نره ده بن نره ده؟ هيچ بريسى تعيين ايدلديكى يردن ممنون اولماز. «استانبولده
استانبول» ديهه آصيلير.. هانى بر آختاپوتلر وارد.. بر صاندالك كنارينه آل آتديلرمى
سوكه بيليرسه ك سوك.. آللرينك برينى كسر سوك.. اوته كيليله ياپيشيرلر.. بو حريفلرده
كأن او آختاپوتلر.. استانبولدن چيقاراييليرسه ك عشق اولسون... نظارت جليله بونلرك
صايغيسزلقلرندن بيزار اولدى و قرعه اصولنى احداث ايتدى.. دون قرعه لر چكيلدى. بو
سنه مأذونلرينك بشى استانبوله اوتوز ايكيسى ده ولايتلره تفريق اولوندى.. افندم دوندن
برى بر هجومدر باشلادى. حريفلر خداعليم صولوق آلديرمايور... هيچ برى كندينه دوشن
يردن ممنون دكل. هپسى لطف و عاطفتكزه صيغينيرلر.. حتى غدردن و حقسزلقدن شكايته
جرأت ايدنلر اولدى.. دوشونيكز برادر.. قرعه اصوليله ياپيلاق ايشده غدر ناصيل موضوع
اولور. كويا نظارت جليله التماسليلرك پارماقلىرینه برر چفت كوز طاقيويرمش ده اونلرده
طورياده كى كاغدلرى اوقويوب اوقويوب اويله سچمشلر.. زهى غفلت!..

برآز اول تصادفاً موزون دوشن لاقيردى كى بوينه تصادفاً سانح اولان «كوزلى پارماقلىر»
تشبيهى ده بصرى بكى كيفله نديرومشدى.

شعبه مديرى ينه قولتوغنك ياليرينى صارصان، شيشمان قارنى هوپلاتان قهقهه لردن بريله
كولمكه باشلادى.

آراسندن ياصصی بر جدول تخته سی بولوب چیقارارق دوام ایتدی:

- باق شیمدی برده بنده کز تعریف ایده یم... خاطرکرده قالمازسه قارنه کزه نوط بویوروک... شو جدولی اوستومرو فرض ایده لم. بالیغی شویله الکزه آلیرسکز.. أولا باشندن صوکرا تا قویروغندن قیارسپکز. ثانیاً شو وضعیتده ایکی آوجکزک آراسنه یاتیریرسپکز... باشلارسپکز کوزله مه خاموری یوغورور کی خفیفدن صیوازلامغه، اوغوشدورمغه... آنجق پک فضله صیقارسه کز بالغک قارنی ده شیلیر... بو منوال اوزره اوستومرویی بر خیلی یوموشاتدقندن صوکرا...

بصری بک بردن بره سوزینی کسدی، جامکانلی بر بولمه ایله قلم اوداسندن آیریلان و آنجق مقام یازیخانه سیله، بر اوراق دولابی و زیارتخیلر ایچون ایکی اُسکمله آلابیلن مینی مینی اوداسنک آرالق قاپیسنه کوزلرینی دیکدی. قوریدورک قارانلغنده ایکی کوزلک جامنک پارلادیغنی کورمشدی. سرت بر سسله:

- کیم وار اوراده؟ دییه باغیردی.

تیره ک بر آل قاپیه ایکی دفعه ترددله ووردی. اودایه اسکی ردینغوتلی، صاری مشین پوینلی، ماوی آطلاس کوملکلی یکرمی بش اوتوز یاشلرنده ضعیف بر کنج کیردی. خفیف چیچک بوزوغی منتظم، سویملی بر یوزی، اینجه قارا بر صاقالی واردی. قاپانمش بر صیراجا یاراسی بوینی خفیفجه صاغه چارپیتتمشدی. ردینغوتنک که وشه مش دوکمه سنی ایلیکله یوب فسنی دوزه لتدکدن صوکرا بردن بره تمنا ایتدی؛ قاپینک یاننده دوردی.

- شعبه مدیری معارفله پک آز علاقه سی اولان بر مسئله دن بحث ایدرکن یاقالانديغنه قیزمشدی. عینی سرت سسله صوردی:

- کیمسک، نه ایسته یورسک؟

صاقاللی کنج بر کره دها تمنا ایتدکدن صوکرا آلچق سسله:

- قوللری دارالمعلمینک بو سنه مأذونلرندیم؛ دیدی. دون چکیلن قرعه ده طالعک برعجیب جلوه سنه اوغرادم. هیچ ایسته مه دیکم بر یره دوشدم. لطف و کرم معیتپروریلرینه التجایه کلدم.

بصری بک بردن بره چیلدیرمش کی ماصه یه بر قوتلی یومروق ایندیردی و آواز آواز باغیرمغه باشلادی:

- اللهم بو دارالمعلمینلیری، بنی قودورتسونلر دییه می خلق ایتدک؟ بو قاچنجی بو؟.. دوندن بری هیچ دکلسه اوتوز کیشی کلدی. سویله یه سویله یه دیلمده توی بیتدی.. استانبول یوق.. یا تعیین ایدلدیککز یره کیده جکسکز ویا استعفا.. آکلاشیلدیمی؟

الترینی و کوزلرینی صیوالری چاتلامش کیرلی طاوانه قالدیره رق دوام ایتدی:

- اولولر اولوسی ریم.. شونلرک بشنی اوننی اکسیک یاراتایدکده آرتدیردیغک مالزمه ایله ناپخته

«يشيل كيجه» دن

تدريسات ابتدائيه برنجى شعبه مديرى نصرى بك قوص قوجا بر اعدادى مديرينك بو جهالتنى عقلنه صيغديرامادى. قارا صاقالنىك سيره ك قيللرى آراسندن آبلق ياناقلىرىنىك قيزارديغى كورولوپوردى. پارماقلىرىنى پيانويه باشلار كى بر وضعيتده يازىخانه سنك كنارينه دايايه رق باغيرا باغيرا اعتراضه باشلادى:

- نه بويوردىكز نه بويوردىكز؟ صاقين ياكلش ايشيتمش اولمايم!.. مسلم اولان عرفانكزه رغماً بو قادار بسيط بر مسئله ده بو درجه عظيم ذهوله قاييلماكزه دوغروسى حيرت ايتدم.. تعريفكز برقاق جهتدن محتاج تنقيددر. اول شونى ييلىكز كه اوسقومرو دولماسى اصلا و قطعاً تازه باليقدن ياييلماز.. ثانياً اوسقومرونك ايچى بيچاقله اويولماز... قاباق مى بو ياهو بالق؟

قولتوغنىك يايلىرىنى صارصان قهقهه لرله كولدى، كولدى. صوكرا اوكنده كى اوراق ييغيننىك

مهنترینی اونوتدورویوردی.

لکن ایکنجی سفرك هفته سنده، یینه مرکب آردنده دوغمه مجبور اولدی. قاضی هنوز کلمه مشدی؛ ژاندارمه چاووشی خوجایه چیقیشمش، «هودوك حریف، عجله ك نه!» دیمشدی. کویولور، وقف ایدیلیمش بر حیوانك ایشده قوللانیلوب قوللانیلمیه جغنی شبهه ایدیورلر، بوز أشكه ایلشمیورلردی.

اوچونجی یولجیلغك عودتی، یینه اوپله، مرکب آرقه ده اولدی. اوزاقدن کسکین کوزیله بری بوز أشك كری کلدیکنی کورمش، کویه یایمشدی. خلق شیمدی متحیر، مراقلی بکله یوردی. حسمن داها اینمه دن فرحلی بر صدا ايله «نه ایتدك به، شاهد کوتوره جكدك» دییه بر حمله ده مسئله یی آکلاتدی؛ صحیح، نصل دوشونمه مشلردی؟ زیانی یوق، مرکبی قاضی قبول ایده جك، حجتی یاپاجقدی؛ هفته یه اوچ کیشی کیتدرلر، ایجاب ایدرسه یمین ده ایده رلردی... بوز أشك اراضیره یاپدیغی یوکسز سیاحتلره مقابل اوکونه دوکولن بول یمدن ییه ییه سمیریور، صویه کوتورولورکن قوشویور، خیرچینلاشیوردی. بویله ایکی بوچوق آی کچمشدی.

نهایت صوك سفر حاضرلانیوردی. دکرمنك اوکنده سلامتله نیرلرکن یکی دوغان کونش بو کوچوك قافله نك قالدیردیغی توزلری پارلاتیور، یالديزی بر بولوط ایچنده یوقوشه طیرمانان کویولور کریده قالانلره صانکه یوکسه لیور، کوکلره قالقیور کی کورونویوردی. بوز أشك بر دها دوغمه دی. کوی خلقی، یاپیلان حجتله، باصلان مهرله باقارق مرکبک انعاملر، اکراملر کوره کوره یاواش یاواش، یوکسز و اذیتیسز تا حجازه قادار کیده جکنه، اوراده زمزم طاشیه جغنه قانعدیلر حتی حسمن، کجه رویاسنده أشك پالانی یشیل بر قادیفه یه قاپلی کورمش، بوسبوتون اینامشدی.

ذاتاً، هپسی، وظیفه لرینی یایماقدن متولد بر سونجله صیق صیق مرکبک لافنی ایدیورلر، آخوردی کندی کندینه قانجه، ایکی طرفه باشنی صالایوب ذکره باشلادیغنی آکلاتیورلر، بربرلینی قاندریورلردی.

لکن وقعا نك ییلنده قصبه یه پرنجی صاتمغه کیدن حسمن آبدللاشمش کی دوغمشدی: بازار یرینك تام غلبه لق زماننده اوزاقدن بر «صاوولك دکمسین!» نداسی دویولمش، خلق ایکی یه آیریلیمش و قاباق قاضی، آلتنده بوز مرکب، آرقه سنده معهود طورونجی مشلح، ایری کوده سنی صارصان بر سرعتله اطرافه سالاملر طاغیته رق کچوب کیتمشدی.

بر صو باشنه بيله اوغرامادن، ایصسز، قاوروق، دوام ایدوب کیدیوردی. صوکره دیک، قایالی بر یوقوش، قورقونچ بر بوغاز آشیلیور، تپه سنه یاقلاشدقجه سرین بر روزکارله برابر لطیف بر منظره باشلا یوردی.

قیصه، بر قیلنج صیرتی کی پارلایان اینجه بر ده ره نك کنارنده، آیوالقلر، الماقلر اورتاسنده یم یشیل، صولا ق و فیضلی کوزه کولیوردی؛ تلغراف دیرکلرینك صیرالاندیغی بیاض، دوز بر شوسه قیوريله قیوريله دونه رك داغلر طیرمانیوردی.

حسمن، خاندن کچیردیک کیجه نك صباحی، ایرکندن حکومته یوللاندی. مینی مینی قصبه نك بالقونلی، قله لی، غازینویه بکره ین قوجامان بر قوناغی واردی. لکن اکمال ایديله مه مشدی. صیوانامیان کرییچ دیوارلر یر یر آچیلمش، قومرولر یووا اولمشدی. اوست قات پنجره سز، صیواسز، تحت اورتولرله بکلیوردی، کنارده بطل بر کیره چ اوجاغی، برآز اوته سنده عمله نك چالیشدیغی زماندن بقیه بر صوندورمه، الان، اويله حاليله دورویوردی. بنا چوقدن خرابلاشمشدی.

جاکتسز، قالپاقسز بر ژاندرمه چاووشی نه ایسته دیکنی صورتی. خوجا تا باشندن، ایرمقدن صو طاشیان چوجوقلرک کلوب نصل خبر ویردیکلرندن طوتدوره رق آکلاتیوردی. حکایه سی داها یاری پی بولمان قارشیسینده کی لاقیدانه اوزاقلاشمش، دره ده یوزن اوردکلره اکمک آتیور، کوشه ده، چارداغک آلتنده نارکوله سنی هوپورده تن بر صاریقلی یه «نه او، حاجی افندی، کیفیمی؟» دییه سسله نیوردی.

قاضینک اذله استانبوله کیتدیکنی اوکره نن حسمن، بر دقیقه ده قائمقامه ایشنی آکلاتمق ایسته دی. قوندورالرینی قاپیده چیقاروب پارماقلرینی میدانده بیرقان بیرتق چورابلی آیاقلریله، چه کینه چه کینه، اللری قارنده یورودی. حکایه یه باشلادی.

قائمقام، آرقاسنده چیویدی دالغالانمش بر کتن جاکت، بیقلری بویالی، دیش سز، خیم خیم بر آدمادی. ایشک تمامی دیکله مک تحملنی کوسترمه دن چاغیرک چاووشی دییه سسلندی. بش کوندر، حسمن خوجا اوکونه کلن آدامه دردینی آکلاتارق، قصبه ده دولاشیوردی. ژاندارمه چاووشی نه مرکبی آلیور، نه ده کندیسینی براییوردی. نهایت حالنه آجیان بری چیقادی: «کیتسین ده ایکی هفته صوکره کلیر، ایشی قاضی یه بیراقلم» دیدی، قانددیدی. ذاتاً بورانک قاضیسی ناملیدی؛ قاباق قاضی دیرلردی، هر ایشی حل ایدر، هر کور دوکومی چوزردی. آرقاسنه طورونجی بر مشلح کییه رک، قیرمزی شمسیه سیله چارشندن بر کچیشی، قوجامان کووده سنی طوتارق اولور اولماز شیلره بر کولوشی واردی که خلق بایلیدیدی.

عینی یوللردن، عینی حالده بوز مرکب ترکه یه باغلی دوندیلر. حسمن خوجانک و آپی بسننمسی ایجاب ایدن آشکک بوغازینه اوراده قاتیغیک و آریه نك بهالی اولدیغی قصاده خیلی مصرف ایدیلیمشدی. مجلس قوران کویلورلر بونی «مبارک یره باغلی، باقمق بورجمز» دییه چوق کورمه دیلر حسمن ده یورغونلیغندن شکایت کتیرمه یور، حتی اوغورینه چالیشمق اوکا بو

اکرام کیمک صیراسیسه اوکا خبر کونده رپر، کندیسی ده، اوجاغندن یاز قیش، سوغه مه جه سنه چیرا کوتوکلری آله وله نن مسافر اوداسنه یولجی یی یرلشتیریدی. کوی، دنیا احوالی بو کلوب کچیجی، جاهل انسانلرک کتیردکلری یالان یاکلش خبرله اوکره نیردی.

خسته ساکنله شمشدی. «کوکس دیوردی، بویله، ایکیده بر طوتار». کویلیردن بری اوجاغک چه نکه لنه بر باقراچ آصدی. چیرالرک آله وی وورمش، ایچنده کی بر صابون کوپوکی کی رنکارنک قاباریوردی. ایندیردیلر؛ اختیاره بر طاس ویردیلر. اوفوره اوفوره ذوقله ایچیوردی. سوت هنوز بیتمشدی که عنادجی بر ایچقیریق طوتدی، بوتون وجودینی صارصیوردی. او، هر صدمه ده بر «الحمدالله» دیوردی. کویلیر، تا قارشیسنه باغداش قورمشلر، قونوشغه فرصت آرایه راق صبرسزجه بکله یورلردی؛ کنجلر قایی اوکنده، مریض مسافردن بر شی آکلایامیورلردی. ایچقیریق کسلمیور، بالعکس صیقلاشیور، سرتله شیوردی. خسته بر آراق آلرله «کلیک، یاقلاشک» دییه اشارتلا ایتدی. حسمن اوکنده، دیکر اختیارلر آرقه ده اطرافنی آلدیلر. کنجلر مراق ایچنده، فقط یاقلاشغه جسارت ایده میه رک قاپیده دورویورلردی. غالبا یولجی زورلقله بر ایش آکلایوردی؛ بلکه ده وصیت ایدیوردی. حسمنک ایکیده برده «مراق ایتمه، کوکلنی فرح طوت، بز باقارز» دیدیکنی دوویورلردی. بردن، علی العجله، اختیارلر یره، مندره اکیلدیلر. صوکره سس سز قالدیلر.

حسمن «حقه قاوشدی» دییه میریلداندی. اوجاقدن، کوتوکلردن بری چاریلیدی، کسکین بر آیدینلقله اولونک یوزینی پارلاتدی، سوندی. دیشاریده بر اینک اوزون اوزون بوکورویوردی. یولجی، صوک آرزوسنی آکلاتمغه وقت بولمشدی. کمرنده دیزیلی سکر آلتونله آلتنده کی بوز مرکبی حجازه وقف ایدیوردی. مزارلقدن دونن کویولر، آلرنده قالان بو لیرالره مرکبی نه یاپاچقیرینی، بو امری یرینه ناصیل کتیره جکلرینی کسدرمیورلر، آصمه نک آلتنده برله شوب سویله شیورلردی. نهایت، بر دفعه قضایه واروب حاکمدن دانیشمغه قرار ویردیلر. هفته ایچنده حسمن، مرکبی یاننه آلوب یوله چپقه جقدی.

حیوان بر اهمیت کسب ایتمشدی؛ اوکنه بول یم دوکولویور، مصر صاپلری ییغلیوردی. بو دینی بر وظیفه کی، شکایتسزجه، حرمتله ساعتی ساعتنه یاپیلیوردی. کویولر صیق صیق خاطرلایورلر، «بوز آشک صویه کوتورولدمی؟ آریاسی دوکولدمی؟» دییه برلرندن صورویورلردی. بر صباح، حسمن خوجایی آلاجه قارائلقده هپ بردن دکرمناک اوکنه قادار کوتوردیلر، سلامتله دیلر. بوز آشک آرقه ده کیدیور؛ یکی دوغان صیرما تللی بر کونش پالاننک صولوق کچه سنی قدیفه کی پارلاتیوردی.

بو نه اوزون، نه جان صیقچی بر یولدی. دورغون صولردن فیشقیرمیش پرنچ باشاقلریله آرقلر بویینجه کیده ن کور قامیشلرک یشیللکی یاماچلر آردنده کورونمز اولونجه قوراق، دوز بر طوپراق، ایکی کون هیچ بر کویه، هیچ بر دکرمه، حتی ایکی جیلز سوکودوک کولکه له دیکی

تېنېمىش، ياتىمىش، اويانمىش، شىمدى مەنن بىر ادا ايله يان كىلوب اوطورويور، باتان كۈنشى لاقيدانە سىر ايدىيوردى. خوجا «ھەدى نەردە سەك يولجى» دىيە سىسلەندى. اوتە دە، آرقە سنى قورو بىر آخلاطە دايامىش، اختيار، مچالسز بىر ادام، صىق صىق صولويور، كىلنلرە فرسز كوزلرلە باقيور، آللرلە كوكسىنى كوسترە رك اشارتلىر ايدىيوردى. «نە ن وار، نە اولدك داپى؟» سۆاللىنە سىسدن زىادە نەفسە، صولوغە بىكزە يە ن اوفوروكلو بىر خىرىلەتلىە آكلاشلىمايان جوابلىر وىرييوردى.

كويولر، اولويور صانە راق، چومە لمىشلىر، بىكلە شىيورلردى. لىكن، آيىلە شىيور، جانانلائييوردى. آبانى صارىقلى، مور جەبە لى، فقرا قىلىقلى بىر اختياردى. سرت، قر بىر صاقالك اورتىدىكى چەھرە دن ميدانە دوران قىسمى، صىحق اووالرك كۈنشىلە قاوورولمىش، بوروشوقلىر، قىيورمىلر ايچىندە قالمىشلى. صارقىق، شىش قاپاقلرىنك آلتىندە بىياضە ياقىن آچىق ماوى، اوفاجق كوزلىرى واردى كە انسانە بىر چوجوق باقىشلىە متصل، دىم دىك باقييوردى. ياواش ياواش بو چەھرە يە بىر رىنك، بو كوزلرە بىر فر كىيوردى. عىنى وضعىتە، صرتى آخلاطە دايالى، اولكون صداسىلە بىر شىيلر سويلە يور، غالباً اوزاقلردن كىلدىكى، اوزاقلرە كىدە جىكى آكلائييوردى.

حسمن خوجانك «اودايە كوتوروك، ياتسىن» تىكلىفى اوزىنە يارىتم ايدوب، مەكبە بىندىردىلر. ايىكى طرفىندن طوتارق دوشمە سىنە ميدان وىرمىيورلر، طاشلىر، طوپراقلر قايدىرە رق، بىك مىشكالاتلە اينىيورلردى.

كۈنش كىتمىش، آرقلىردە كى صولر پارلامز اولمىشلى. اطرافى قاپاتان دىك، سىيورى داغلر دومان و بولوط صارىلى قوجامان باشلىرىنى بىرىنە داياياق چوقىدن اويقويە وارمىشلىدى. كوى، قىيالرك قات قات كولكە لىنە كومولو، نە پىنجە رە لىرنە بىر ضىيا، نە يوللارندە بىر سىس، قارلىقەدە بىكلە يوردى.

كىلنلرك شىماطە سى اوزىنە قاپىلردن تىك توك چەھرە لىر اوزاندى، آخورلردە اينكلر بوكوردى. حسمن باغرىيور «نەردە سىكز بە، ھلە چىقىك، مسافر كىلدى!» دىيە خىر وىرييوردى. شىمدى، آللارندە كى يانار چىرالرە ھىر طرفىدن، بىز دونلو بىر چوق انسانلر چىقيور، دومان و ايشىقلىن مەكب بىر ھالە ايچىندە، كوشە لىرە آيدىنلقلر داغىتارق كوپرە يىغىنلرىنە خارە لىر قوشىدورە رق شاشقىن شاشقىن مسافر اوداسىنە دوغرو كىيورلردى.

بوراسى، آك ياقىن قىصبە يە ايىكى كۈن اوزاقىدە، آنادولىنك چىپلاق، يولسىز، وىران بىر كويىدى. بىر ولايتىدن دىكىرىنە كىچىن آراباسز يولجىلر، بعضاً، ھوالر چوق قوراق كىدوب قىزىل ايرماق كىچىد وىردىسە شوشە پى بىراقىرلردى. ايشىتە، سىنە دە بو وسىلە ايله بىش، اون كىشى، بىش اون فقىر، بويلە حىزلى بىر ساعىتەدە يورغون آرغىن كىلر، قاپولرى ووروردى. او زمان مختار حسمن كويلىلردن

بوز اشك

ايرماقدن صو طاشيان چوجوقلر داغ يولنده بر اختيار آدامك ياتديغنى حير ويديلر. بر بوز اشك ده، باشى بوش اورالرده دولاشيوردى. حسمن خوجا «واروب باقالم» ديدى. آقشام ياقندى. ايكى ده ره نك برلشديكى بو باتاق، چوقور، صيتمالى اراضى يه چه لتيكلردن قالقان قوقولى، آغير بر دومان ياييليور؛ كوده لرى ياريلمش، يانمش، بش اون ياشلى، جانسز سوكوند آرقاسنده كونش، بولانيق بر ايشيق اوزاته رق آرقلر ك دورغون صولرني ير ير پارلاتيوردى. بو آيدنلق پارچه لر، كول رنكلى، رطوبتلى اووا اورتاسنده بولوظلو بر كوكك ياريقلرينه بكزيور، ياواش ياواش بولانيور، سونيور، اورتولويوردى.

اوچ كويلو، عارضه لى، اوچورملى بر پاتيغه دن آغير آغير بر برى آرقاسندن چيقيورلردى؛ ايچلرندن برى صاغاغىلى بر آت كې، فنا فنا اوكسورويوردى.

اولا بوز مركى كورديلر. فوندلر ك اورتاسنده، توزلو طوپراقلى بر ير بولمش، غالبا بر چوق

قییسینه قوشدی. بر قاییغه آتلا دی. صدراعظمك قوناغنه کیتدی. نامه پی شاهه ویردیکنی، هیچ بر حقارته اوغرامادیغنی، شاهك مساعده سنه تنزل ایتمه دن خبرسزجه قالقوب استانبوله دوندیکنی سویله دی. ذاتاً صدراعظم اونك وظیفه سنی حقیله ایفا ایده جکندن صوك درجه امدی. یوللره، ده ره بکلرینه، عشیرتله دائر بعض شیلر صوردی. چلبی قالقوب چه کیله جکی زمان:

- بن صاتین آلق ایسته یورم اوغلم، قافتانك بوراده می؟ دیدی.

- خاییر که تیرمه دم.

- عجمستانده می صاتدك؟

- خاییر صاتمادم.

- چالدیدکمی؟

- خاییر.

- یا، نه یاپدك؟

- هیچ!

- ...

صدراعظم اصرار ایتدی. تکرار تکرار صوردی. قافتانك نه اولدیغنی بر تورلو آکلایامادی. محسن چلبی؛ یاپدیغیله افتخار ایده جك قادار کوچوك روحلو ده کیلدی. او آقشام اسکداره دوندی. ایرته سی کوئی یدی بیک آلتینه کری آلق ایچین کندیسنی بولان صیرماکش طور اوغلنه ده قافتانی نه یاپدیغنی سویله مه دی. مراقلی استانبولده هیچ کیمسه مشهور پنبه اینجیلی قافتانك «ناصریل، نه ره ده، نیچین» بیراقیلدیغنی اوکره نه مه دی. تبریز سراینده کی ماجرا، تاریخك قارانیغنه قاریشدی، سر اولدی. فقط اسکی زنکین محسن چلبی، بو قافتان ایچین کیردیکی بورجلری ویروب چیفتلکنی، ماندیراسنی، ایرادلرینی رهندن قورتارامادی. ایلچیلکدن یادکار قالان آتیه مرصع طاقمنی صاتوب قوزغونجقده مینی مینی بر باغچه آلدی. اوئی اکوب بیچدی. چولوغنك چوجوغنك اکمنی چیقاردی. اولونجه یه قادار اسکدار بازارنده سبزه جیلک ایتدی. پك فقیر، پك آجی، پك محروم بر حیات که چیردی. آما بیینه نه کیمسه یه بویون اکدی، نه ده بوتون ثروتی بر آنده یره آتمقله کوسته ردیکی فداکارلغه دائر که وه زه لکلر یاپارق بوشی بوشنه پوهپوهلانندی!..

حرمت وضعيتنده طوقق ايسته يورلر غالباً...» ديدى. بر آن دوشوندى. بو حقارته ناصيل مقابله ايتمه ليدى؟ همان صرتندن پنبه اينجىلى قافتانى چيقاردى. تختك اوكنه يره سه ردى. شاه اسماعيل، وزيرلى، قوماندانلى آبداللاشمشلىر، حيرتله باقيورلردى. صوكرا بو قيمتدار قافتانك اوزه رينه باغداش قوردى. اينجه ديو، اژدرها رسملى نقش اولونمش سيورى قبه يي، يالديزلى كمىرلى چينلاتان كور صدا سيله:

- نامه سنى ويرديكم بويوك تورك ملتك دولتيذر، ديهه هايقيردى. دنيا ياراتيلديغيندن برى اونلردن كيমে قول اولما مشدر. خلقتدن اعتباراً حاكم اولان ملتكمزك ايلچيسى، هيچ بر اجنې پادشاه قارشيسنده ديوان دورماز. چونكه كندىلىر قادار دنيا ده اصيل بر كيমে يوقدر. چونكه...

محسن چلبى، قابا توركچه نطقنى باغيردقچه فارسى بيلمه يه ن شاه قيزاريور، صاراريور، موراريور، النده كي نامه، هيچانندن تير تير تيره يوردى. تختك آرقاسنده كي جلادلىر، قيليچلرېني چه كمشلىردى. محسن چلبى باغيردى، چاغيردى. مقررلىر، وزيرلىر، جلادلىر، محاربلر حكمدارلرېنك صبرينه، تحملنه شاشيورلردى. حقي ايچلرندن بر قاچى ميريلداغنه باشلامشدى. محسن چلبى، سوزيني بيتيرنجه مساعده فلان ايسته مه دى؛ قالقدى. قاپيه دوغرو يورودى. شاه اسماعيل دوكمش، طاش كه سيلمشدى. چالديرانده قيرىلاق غرورى بوكون بو تك توركك آتشلى نظرى آلتنده ارمشدى.

محسن چلبى، ديشارى يه چيقاركن، كنديسى كيبي حيرتدن دوكان نديملىرېنه:

- شونك قافتانى ويريكز. ديدى.

محاربلردن برى قوشدى. تختك اوكنده سه رېلى قافتانى طويلا دى. تورك ايلچيسنه يه تيشدى:

- بويوروك، قافتانكزى اونوتويورسكز.

محسن چلبى دوردى چيقديغى قاپى يه دوغرو دونه رك شاهك ايشيده جكى يوكسك بر سسله:

- خاير اونوتمايورم؛ اونى سزه بيراقيورم. سرايكزده بويوك بر ملتك ايلچيسنى اوطورتاجق سجاده

كز، شيلته كز يوق... ديدى.

...كه چديكى يوللردن كيجه كوندوز دورت ناله دوندى. اسكداره كيپديكى زمان محسن

چلبينك جيينده تك بر آقچه قالمامشدى. سوسلو خدمه لرېنه ديدى:

- اولادلىرم! بينديكز آتلىر، خاشالىر، طاقيملىر، اوستكزده كي اثوابلىر، بلكزده كي

مرصع خنجرلىر سزه باغيشلايورم. بكا حقكزى حلال ايدييورميسكز؟

- ايدييورز، ايدييورز. آناكرك آق سودى كيبي.

جوابنى آلهجه اونلىر باشندن صاودى. كه نيش بر نفس آلدى. اوينه اوغرامادن ده كيز

یه مزسم، وارسین بابامک یادکار بیراقدیغی ماندیرام دولته فدا اولسون... دولتدن هپ
آلنماز یا... برآزده ویریلیر!

... -

محسن چلبیلله قونوشدقجه صدراعظمک حیرتی بویویوردی. قلبی راحتلا دی. ایشته کستاخ،
توره دی بر حکمداره حدینی بیلدیرمک ایچین کونده ريله جک تام بر آدام بولونمشدی. کولویور،
آغیر قاووغنی صالایوردی. دیوانک نازک، قورقاق، حسابچی چلبیلری جانلریله ماللرینی چوق سه
وه لرلر دی. بونلردن بری ایلچی کونده ريلسه دولتنک حیثیتدن زیاده آلاجغی احسانی دوشونه
جک، حقنده روا کوروله ن هر حقارتی قبول ایده جکدی. صدراعظم، محسن چلبی پی یمکه
آلیقویق ایسته دی. موفق اولامادی. کیده رکن اونی تا صوفایه قدار تشیع ایتدی.

آلتی آی ایچنده محسن چلبی، بویوک چیفتلکنی، ماندیراسنی، اونی، دوکانلرینی، باغچه سنی،
بوستاننی رهنه قویدی. تجاردن پارا طویلادی. آتلینی، خدمه لرینی دوزدی. بونلرک هپسی حقیقه
امثالی کورومه دک درجه ده محتشم دی. دونوشده یدی بیک لیرایه اعاده ایتمک شرطیله، طور
اوغلندن مشهور پنبه اینجیلی قافتانی ده آلدی. کنج قاریسیله ایکی کوچوک چوجوغنی اقرباسندن
برینک اوینه بیراقدی. آلتی آیلق نفقه لرینی اللرینه ویردی. صوکرا امرنامه سنی قویننه قویارق یوله
دوزولدی. قوناق قوناق ایله رله دکجه بو یکی ایلچینک دبدبه سی، داراتی هله اینجیلی قافتانک
شهرتی بوتون آنادولودن که چه رک شاه اسماعیلک دیارینه طاشیوردی. محسن چلبی برکون تبریز
قلعه سنه بویوک بر احتشامله کیردی. بو کوچوک پای تختک سوسه، داراته، رنکه، زینته مفتون
حلقی، استانبول ایلچینک قافتانی کورونجه شاشیردی. شهر، سرای، بوتون انجمنلر، قافتانک
حکایه سیله دولدی. شاه اسماعیل «پنبه اینجیلی» پی یالکیز ماصالرده ایشیتمش، داها ناصیل
شی اولدیغنی کورمه مشدی. کندینک داها کورمه دیکي شیئه صاحب اولان بو زنکین ایلچی
یه قارشى نفسنده ده رین بر غرض دویدی. اونی حقارتی آلتنده ازمکه قرار ویردی. حضورینه
قبول اتمه دن اول تختنک آرقاسنه جلالدرینی حضراتدی. تختنک اوکنده کی دیبا شیلته لری، اپیک
سجاده لری قالدیرتدی. صاغنده وزیرلر، صولنده محاربلری دورویوردی.

... محسن چلبی، که نیش صوماکی کمرلی آچیق قاپیدن سرپسرت آدمیلرله کیردی. یورودی.
باشی هر وقتکی کیبی یوقاریده، کوکسی هر وقتکی کیبی ایله ریده ایدی. قوینندن چیقاردیغی
مکتوبی اوپدی. باشنه قویدی. صوکرا آلتین تختک اوستنه - آلتی، یشیللی، ماویلی، مورلو اپیک
یغینلرینه صاریلیمش، صیرمالرله، طوغلرله، سانجاقلرله، باغلانمش کیبی - غریب بر بیرتیجی قوش
سکونيله تونه یه ن شاهه اوزاتدی. آیاغی اوپومه یه ن شاه، غضبندن صاپ صاری که سیلیدی.
کوزلرینک بیاضلری قایب اولدی. نامه پی آلدی. محسن چلبی، تختک اوکندن چه کیلنجه شوپله
بر اطرافنه باقدی. اوطوراجق بر شی یوقدی. کولومسه دی. ایچیندن: «بني مجبوراً آیاقده،

فداکارلغی قبول ایده جکسک؟

محسن چلبی، هیچ دوشونمه دی:

- ایتلدم افندیم، فقط بر شرطله... دیدی.

- نه کیچی؟

- مادام که بو فداکارلقدرد، فداکارلق اجرتله اولماز؛ حسبی اولور. دولته قارشى اجرتله یاپیلاجق بر فداکارلق، نه اولورسه اولسون، حقیقتده شخصی بر قازانجیدن باشقا بر شی ده کیلدر. بن معاش، منصب، اجرت فلان ایسته مه م. فخری اولارق بو خدمتی کورورم. شرطم بودر!

- فقط اوغلم، بو نصیل اولور؟ اونک ایلچیسی غایت آغیر کییینمشدی. آتلی، خدمه لری مکملدی. بزم ایلچیمزک آتلی خدمه لری، اثوابی داها محتشم، داها آغیر اولمق ایجاب ایده ر... بونلر ایچین مطلقا خزینه دن سکا بر قاچ بیک آلتین ویره جکر

محسن چلبی دوردی. اوکنه باقدی. صوکر باشنی قالدیردی:

- خاییر، دیدی، خزینه دن بر پول آلام. ایجاب ایده ن محتشم طاقملی آتلی، سوسلو خدمه لری بن کندی پارامله دوزه حکم. حتی... صدراعظم، کوزلرینی آچدی. حتی صیرتمه شاه ایسماعیلک عمرنده کورمه دیکی آغیر بر شی کییه حکم.

- نه کییه جکسک؟

- صیرما کش طور اوغلنده کی دیبایسی هنددن خارجی وندیکدن که لمه «پنبه اینجیلی قافتان» ی آلاجغم...

- نه؟ ... او قادار پارایی نه ره ده بولاجقسک، اوغلم؟

صدراعظمک شاشمغه حقى واردی. بر آی اول تماملاندان، اوزه ری اک نادر پنبه اینجیلرله ایشله نه ن بو قافتانک نامنی استانبولده دویمایان یوقدی. وزیرلر، ایلچیلر طور اوغلنه مراجعت ایتدکجه او، فیثاتی آرتدیریوردی. محسن چلبی، بو مشهور قافتانی ناصیل آلاجغنی آکلاتدی:

- چیفتلکمله، اویمی، رهنه ویره حکم؛ تجاردن اون بیک آلتین بوج طویلاياجغم. ایکی بیک آلتین آتلیله خدمه لره صرف ایده حکم. کری یه قالان سکیز بین آلتینه ده بو قافتانی آلاجغم.

صدراعظم، بو حرکتی معقول بولمادی:

- که لدکدن صوکر بو قافتان، سنک ایشکه یاراماز. یالکر بر دبدبه آلتیدر. ماللریکی الکدن چیقاراجقسک. فقیر دوشه جکسک.

- خاییر، سکیز بیک آلتینه آلاجغم قافتانی آلتی آی صوکر طور اوغلو بدن یدی بیک آلتینه کری آلیر. یدی بیک آلتینله بن چیفتلکمی رهندن قورتایرم. کری قالان بوجلریمی اوده

حدتله نه مه يوردی. اما حدتله نديکي زمانلرده اولديغي کيبي ياناقلرينه بر تيتره مه که لدی. وزيرکن ده کیل، حتی داهای بکلر بکی ایکن بیله قارشيسنده اقرانلرندن کیمسه بویله دوم دوز لاف سویله مه مشدی. تکرار «عجبا ده لیمی؟» دییه دوشوندی. ده لی ده کیلسه... بو نه کستاخلقدی؟ بو درجه کستاخلق، «نظام عالمه» مخالف ده کیلمیدر؟ کوزلرینی داهای بدتر سوزدی؛ ایچندن «شونک باشنی ووردورسام...» دیدی. قاپیجیلره باغیرمق ایچین آغیزینی آچاجقدی. آنسزین وجداننک- نه ره سی اولدیغی بیلمه یه ن بر یردن که له ن- ده رین سسینی ایشیتدی: «ایشته سنده تبصص، ریا، تکاپو یوللرندن یوکسه له نلر کيبي سرېست، دوز بر لافی چه که مه یورسک! سنده قارشیکده مرد بر انسان ده کیل، آياقلىرىکي يالايان بر کويک، ذلتنک آلتنده ايکي قات اولمش بر ماسقارا، بر رذيل ايسته یورسک!» سوزوک کوزلرینی آچدی. آوجنده صبقدیغی کاغدی یاننه قويدی. تکرار محسن چلی یه باقدی. اورتاسنده که نیش بر قیلیج یاراسنک ایزی پارلایان یوکسک آلی.. آل یاناقلری.. یکی تراشلی بیاض، قالین بوی.. برآز بویوجک، ایگری بورنی، اینجه صاریغی... طیقی شهنامه صحیفه لرنده کوروله ن اسکی قهرمانلرک رسملرینه به کزه یوردی. اوت بو، آلتنده یاراسی کوروله ن قیلیجک یره دوشوره مه دیکی جانلی بر قهرماندی. انصافلی صدراعظم، وجداننک روحنه عکس ایده ن سسینی غرورینک قارانلغیله بوغمادی. «تام بزم آرادىغمز آدم ايشته...» دیدی. بو قادار پرواسز بر آدم دولتنه، ملتنه یاپیلاجق حقارتی ده چه که مز، اولومدن قورقارق، کوردیکی حقارتلره ایوالله دییه مزدی.

قاووغنی خفیفجه صاللا دی:

- سنی تبریزه ایلچی کونده ره جکز.

محسن چلی صورتی:

- قاتکزده بو قادار نشانجیلر، کاتبلر، خوجالر وار. نیچین اولردن انتخاب ایتمه یورسکز؟

- سن شاه اسماعیلک کیم اولدیغی بیلیورمیسک؟

- بیلیورم.

- دولتکی سه وییورمیسک؟

- سه وییورم.

حکیم صدراعظم دوغرولدی. آرقاسنه باقدی:

- پک اعلا اویله ایسه... دیدی. بو آدم، «ایلچی یه زوال یوق» قاعده سنی قبول ایتمه ز.

بزمه رقابت دعواسنده در. ار میداننده حقمزده یاپامادقلرینی بزم کونده ره جکمز ایلچی

یه یایمق ایسته ر. احتمال اشکنجه ایله اعدام ایده ر. چونکی اللهدن قورقوسی یوقدر.

حال بوکه ایلچیمزه یاپیلاجق حقارت، دولتمزه دیمکدر. بزه اویله بر آدم لازم که حقارت

کورونجه باشندن قورقماسین... بو حقارتی عینیه اعاده ایتسین... دولتکی سه ورسک بو

آكلاردى. يكانە مفكوره سى: «اللهدن باشقا كيمسە يە سجدە ايتمە مك، قولا قول اولماق»
 دى... علمى، كمالى ھركسجە معلومدى. ابن كمال، اوندن بحث ايدە ركن «بنى اوقوتور...»
 دىردى. شاعردى لاكين عمرندە داھا بر قصيدە يازمامشدى. حتى بويلە مدحيە لرى اوقومازدى
 بيلە... ياشى قىرقى كە چيوردى. اوكنده آچيلان اقبال يوللرندن داھا ھيچ برينە صاپمامشدى.
 بو آلتين قالدیرملى، مینی چيچكلى، جنتی آندیران نورانی يوللرك نھایتندە دائما «كىرلى بر اتە ك
 محرابى بولونديغى بيليردى. انسانلق اونك نظرندە چوق يوكسك، چوق بويوكدى. انسان ارضك
 اوزرندە اللھك بر خلفيدى. اللھ، انسانە كندى اخلاقنى ويرمك ايستە مشدى. انسان، ھر
 موجودك فوقندە ايدى. قويروغنى صالالايا صالالايا افنديسك پاپوچلرینی يالايان كوپكە تبصص
 پك ياقيشيردى؛ آما انسانە... محسن چلبى، ھر تورلو ذلتى ھضم ايدە رك اقبال تە پە لرینە ايكي
 بوكلوم طيرمانان ماسقارا حرصلردن، عزتى نفسسز كوله لردن، زاحفە لر كيپى يرلردە سورونە ن
 ملوث اسيرلردن نفرت ايدرە دى. حتى بونلرى كورمە مك ايچين مردمكيز اولمشدى. يالكيز محاربە
 زمانلرى غربا بولوكلرينە قوماندانلق ايچين ميدانە چيقاردى. حضوردە سربست طبعى اوطوروشى،
 صدراعظمى چوق شاشيرتدى. آما قيزديرمادى:

- تېريزە بر ايلچى كوندرمك ايستە يورز. طرفمزدن سن كيدە رميسك اوغلم؟

- بنمى؟

- اوت.

- نە مناسبت؟

- آرادىغمز كيپى بر آدام بولا مايورزده...

- بن شيمدى يە قادار دولت منصبنە كيرمە دم.

- نيچين كيرمە دك؟

محسن چلبى، برآز دوردى. يوتقوندى. كولومسە دى:

- چونكە بن بويون اكە م، ال اتە ك اوپمە م، ديدى. حال بوكە زمانك دولتيليرى، موقعلرينە

ھپ بويون اكوب، ال اتە ك، حتى آياق اوپوب، بيك تورلو تبصصص، ريالە، تكاپولە

چيقدقلرندن اطرافلرينە دائما ھپ بو ذليل ماضيلىرىنك چيركىن حركتلىرىنى تکرارلايانلرى

طوپلارلر. كوزدە لرى، نديملرى، حمایە ايتدكلرى، ھپ دنى ریاكارلر، اخلاقسز مدهانلر،

ناموسسز ماسقارالر، حیثیتسز دالقاقلردر! مرد، دوغرو، عزت نفس صاحبي، حر،

وجدانك سسنە قولاق ویره ن بر آدام كوردیلرمی همان غرض اولور، محوینە چالیشیلرلر.

كديك احمد پاشا نيچين خنجرلە ندی، پاشام؟

...

صدراعظم، ياواشجە ديشلرینی صيقدى. كوزلرینی سوزدى. طوتديغى كاغدى بوروشدوردى.

- که له ز ايشته... دنيايه منتي يوقدر. شاهله کدا نظرنده بردر.
- دولتنی سه ومه زمی؟
- سه وه ر صانرم.
- او حالده بزده کنديز ايچين ده کيل، دولتنه خدمت ايچين چاغيريز.
- تجريه بويوروك افندسم...
- صدراعظم، او آقشام کنخداسنی محسن چلبينك اسكدارده کی اويته كونده ردى.
- دولته، ملته دائر بر ايش ايچين كنديسيه قونوشاجغنى، يارين مطلقا تردد ايمته يوب كه له سنى يازيوردى.
- صبح نمازندن صوكرا سراينك سلاملغنده، هند قوماشندن آغير پرده لى، كوچوك، لوش بر اوداده كاتبنك بيرقادىغى كاغلدرى اوقوركن محسن چلبينك كه لدىكنى خبر ويردiler.
- كه تيرك بورايه... ديدى.
- ايكى دقيقه كه چمه دن اودانك صدف قاقمالى جويز قاپيسندن پالا بييقلى، ايرى، لوند، شن بر آدم كيردى. اينجه سياه قاشلرينك آلتنده ايرى كوزلى پارلايوردى. بلنده كى سلاحلق بوشدى. بوتون قوللرك تكاپوسنه، سجده سنه آليشان صدراعظم، برآن اته كنه قاپانيلماسنى به كله دى. اوطوردىغى مور چونخا قاپلى سدريك دائما اوپوله ن آغير صيرما صاچاغنده كى يوماق، آلتيندن ايچى بوش كوچوك بر قافا كيبى شاشقين دورويوردى. صدراعظم، سويله يه جك برشى بولامادى. بويله كوكسى ايله ريده، قاباريق، باشى يوقارى قالقيق بر آدم عمرنده ايلك دفعه كورويوردى. قبه وزيرلى بيله حضورنده، ايكى بوكوم دورورلردى. محسن چلبى، غايت طبيع بر سسله صوردى:
- بنى ايسته تمشسكز؛ نه سويله يه جكسكز افندسم؟
- شى.
- بويوروكز افندسم.
- بويور اوغلم، شويله بر اوطورده.
- محسن چلبى چه كينمه دن، صيقيلمادن، ازبلوب، بوزوله دن غايت طبيعى بر حركتله، كندينه كوسته ريله ن شيلته يه اوطوردى. صدراعظم، حالا النده طوتديغى قيوريق كاغلدره باقارق ايچينندن: «نه بيچم آدم؟ عجباً ده ليمى؟» دييوردى. حال بوكه... خايير، بو چلبى غايت عقللى بر انساندى! مرده، نامرده محتاج اولماياجاق قادار بر ثروتى واردى. چامليجه اورماننك آرقاسنده كى بويوك مانديرا ايله بويوك چيفتلكنى ايشلتير، ناموسيله ياشار، كيمسه يه ايوالله ايمته زدى. فقرايه، ضعيفلره، غريلره باقار، سوفراننده هيچ مسافر اكسيك اولمازدى. دينداردى. آما متعصب ده كيلدى. دين، ملت عشقنى قبنده دويانلردندى. دولتنك بويوكلكنى، قدسيلكنى

- هایدی اویله ایسه... بر جسور آدام بولک، دیدی؛ خواجکاندن، اندروندن، دیواندن، بنم عقلمه بویله کوزی پک بر آدام که لمه یور. سزده دوشونک باقالم.
- قوجا دولته سسز، کوچوک بر دماغ اولان دیوان، دوشونمکه باشلادی.
- بو ایلچی، یدی سنه صوکرا تقدیرک «یاووز!» نامنده کی یامان سیلله سیله غورینک، جزاسنی بر آنده کوره ن اسماعیل صفوی یه کونده ريله جکدی؛ بوتون شرقده جهانگیرلکی قوران بو سرسری، قارشیسنده دولتی تمثیل ایده جک آدامه قارشى شبهه سز برچوق مناسبتسزلکلر یاپمغه قالقیشاجق، مناسبتسزلکلرینه مقابله ایده نی احتمال قازیغه ووراجق، ده ریسنى یوزه جک، عقله که لمه دک قابا بر وحشتله اولدوره جکدی. صدراعظمک صاغنده کی، ده میندن بری بر مزار طاشی کیچی حرکتسز دوران، قیرمیزی طوغلو قاووق، یرندن اوینادی. یاواش یاواش صوله دوندی.
- بن تام بو ایلچیلکه مناسب بر آدام بیلیورم، دیدی؛ باباسی بنم یولداشمدی؛ آما دولت مأموریتی قبول ایتمه ز.
- کیم؟
- محسن چلی.
- صدراعظم بو آدمی طانیما یوردی. صوردی:
- بوراده می اوطوریور؟
- اوت.
- نه ایش یاییور؟
- برآز زنکیندر. وقتنی اوقومقله که چیریر. طانیمازسکر افندیم. هیچ بویوکلرله الفت ایتمه ز.
- اقبال ایسته مز.
- نه یه؟
- بیلمه م آما، بلکه «زوالی وار» دییه.
- توحاف...
- فقط چوق جسورد: دوغرودن آیریلماز؛ اولومدن چه کینمز، برچوق دفعه غزا ایتمشدر؛ یوزنده قیلیج یارالر ی وارد.
- بزه ایلچی اولمازمی؟
- بیلمه م.
- بر کره کندیسنى کورسه ک...
- بیلمه م، چاغیرنجه آياغکره که لیر می؟
- ناصیل که لمه ز؟

پنبه اینجیلی قافتان

بویوک قبه لی سه رین دیوان، بو کون داها ساکن، داها کولکه لیدی. په نجره لرندن سوزوله ن ماوی، مور، سنجابی بهار ضیالری، چینیلرینک یشیل ده رینلکلرنده بریکور، قویولاشیوردی. یوکسک ایپک شیلته لره دیز چوکمش یورغون وزیرلر، اوکلرنده کی خالینک رنکلی نقشلرینه باقیورلر، اوزون، بیاض صاقالنی ضعیف الیله طوتان اختیار صدراعظمک سونوک کوزلری، غایت اوزاق، غایت قارانیق شیلر دوشونویور کیی موجود اولمایان نقطه لره دالیوردی.

- جسور بر آدام لازم، پاشالر... دیدی، بز اونک صیرمالره، آلتینلره، الماسلره غرق ایدره ک کونده ردیککی ایلچیسنه ال اوپدورمه دک؛ آنجاق دیز اوپمه سنه مساعده ایتدک. شبهه سز اوده مقابله ایتمکه قالقاق.

- شبهه سز.

- هیچ شبهه سز.

- مطلقا...

قبة آلتی وزیرلرینک تمامیله کندی فکرنده اولدیغنی آکلایان صدراعظم، دوشوندیکنی داها آچیق سویله دی:

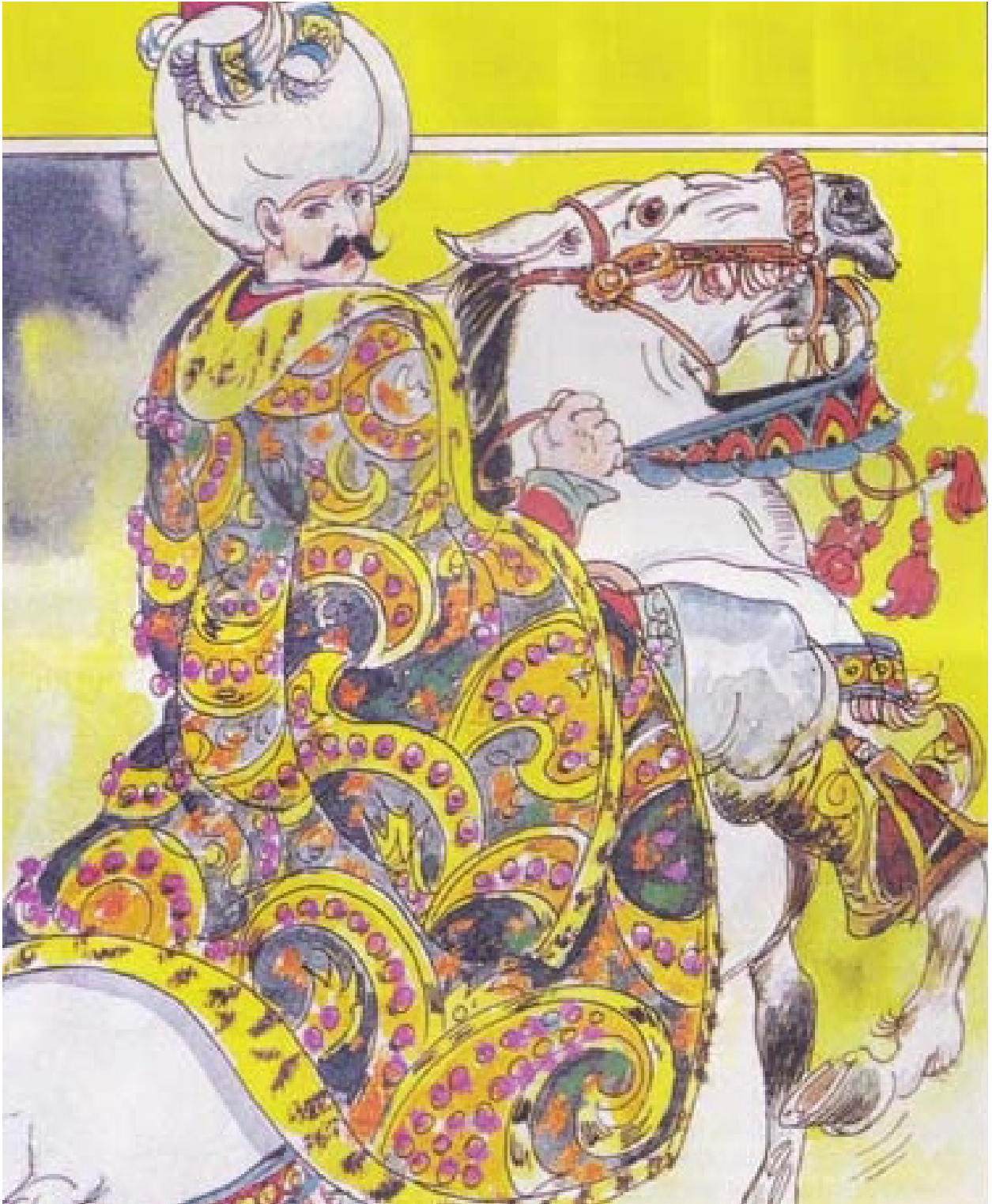
- او حالده بزدن ایلچی کیده جک آدامک چوق جسور اولمسی لازم! اوپله بر آدام که اولومدن قورقماسین. دولتک شاننه دوقوناجق حرکتلره قارشى قویسون. اولوم قورقوسيله، اوغرایاجغی حقارتلره بویون اکمه سین...

- اوت!

- های های.

- چوق دوغرو...

صدراعظم، صاقالندن چه کدیکی الی دیزینه دایادی. دوغرولدى. باشنى قالدیردی. پارلاق طوغلری اورپه ره ن وزیرلره آیری آیری باقدی:

OKUMA METİNLERİ

صحنیفه	اثر (مؤلف)	صحنیفه	اثر (مؤلف)
۶۹	۲۰. مهلقا سلطان (یحیی کمال)	۴	۱. پنبه اینجیلی قافتان (عمر سیفالدین)
۷۰	۲۱. بیراق بنی حایقیرایم (محمد امن)	۱۴	۲. بوز اشک (رفیق خالد)
۷۱	۲۲. آلا کییک (ضیا کوک آلپ)	۱۹	۳. «یشیل کیجه» دن (رشاد نوری)
۷۳	۲۳. آننه م ایچون (احمد حمدی)	۲۶	۴. أفه نك حکایه سی (خالد ادیب)
۷۴	۲۴. خان دووارلری (فاروق نافذ)	۳۱	۵. غمسنك أولومی (رشاد نوری)
۷۷	۲۵. اوچك قوشلر (رضا توفیق)	۳۵	۶. أسكى رمضانلری یاد (رفیق خالد)
۷۸	۲۶. چویان چشمه سی (فاروق نافذ)	۳۹	۷. ایپکلی مندیبل (سعید فائق)
۷۹	۲۷. قار موسیقیلری (یحیی کمال)	۴۲	۸. بر قاقاق و انسانلر (خلدون طاك أر)
۸۰	۲۸. غربت (فاروق نافذ)	۴۸	۹. ,سماور (سعید فائق)
۸۲	۲۹. خسته (محمد عاكف)	۵۱	۱۰. «مسکینلر تکه سی» نندن (رشاد نوری)
۸۴ ...	۳۰. پك حزين بر مولد کیجه سی (محمد عاكف)	۵۳	۱۱. «کیرپینك دیدکلری» نندن (رفیق خالد)
۸۵	۳۱. کوزلرک (رضا توفیق)	۵۴	۱۲. بازار اوله ... (احمد راسم)
۸۶	۳۲. فرطینا و قار (اورخان سیفی)	۵۶	۱۳. ارنلرک باغندن (یعقوب قدری)
۸۸	۳۳. بر کیجه (محمد عاكف)	۴۸	۱۴. اوزوجی (مفتی اوغلی احمد حکمت)
۸۹	۳۴. اوتوز بش یاش شعرى (جاهد صدقی طارنجی)	۶۲	۱۵. سس (یحیی کمال)
۹۰	۳۵. حکایه (جاهد کوله بی)	۶۳	۱۶. کیت بهار (خلده نصرت)
۹۱	۳۶. سه ره ناد (احمد محب دراناس)	۶۴	۱۷. قالدیرملر (نجیب فاضل)
۹۲	۳۷. نرده سک (احمد قتسی ته جه ر)	۶۶	۱۸. یولجی (فاروق نافذ)
۹۳	۳۸. عطری (یحیی کمال)	۶۷	۱۹. ازمیره تحسر (کمال الدین کامی)
۹۴	۳۹. ارنکوپنده بهار (یحیی کمال)	۶۸	بر یولجی یه (نجم الدین خلیل)

WITNESS

öğretim

OSMANLI TÜRKÇESİ

10

DERS KİTABI

YAZARLAR

Ercan DEMİR
Vildan KAYA ERBATUR

DEVLET KİTAPLARI
BİRİNCİ BASKI
....., 2012